

Journal of Administration Management and Sustainable Development

วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน

ISSN: 298-2366 (Online)

Vol. 2 No.2 April-June 2024 ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน 2567

JAMSD

วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน

Journal of Administration Management and Sustainable Development

ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน 2567

Vol. 2 No.2 April-June 2024

e-ISSN: 2985-2366

ผู้ผลิตและเผยแพร่

สถาบันสร้างความรู้ วิจัย และนวัตกรรมทางสังคม ร่วมกับ

สมาคมขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

เลขที่ 355/18 หมู่ที่ 1 ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 44000

โทร. 081 5965 492

เว็บไซต์ <https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd/index>

E-mail: jamsdonline@gmail.com

ข้อมูลวารสาร

ชื่อวารสาร

ภาษาไทย: วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน

ภาษาอังกฤษ: Journal of Administration, Management and Sustainable Development

เลขประจำวารสาร ISSN (Online):

2985-2366

วัตถุประสงค์ของวารสาร

เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในกลุ่มสาขาสังคมศาสตร์ ของอาจารย์มหาวิทยาลัย นักวิชาการ นักวิจัย บุคลากรทางการศึกษา นิสิต-นักศึกษา และบุคคลทั่วไป

ขอบเขตของวารสาร

การบริหารธุรกิจ การจัดการ พฤติกรรมองค์การ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การบัญชี นิเทศศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเงินการธนาคาร นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ จิตวิทยาสังคม การบริหาร การศึกษา การพัฒนาที่ยั่งยืน การปกครอง การบริหารท้องถิ่น

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 4 ฉบับ

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มีนาคม No.1 January-March

ฉบับที่ 2 เดือนเมษายน - มิถุนายน No.2 April - June

ฉบับที่ 3 เดือนกรกฎาคม - กันยายน No.3 July - September

ฉบับที่ 4 เดือนตุลาคม - ธันวาคม No.4 October- December

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์

สมาคมขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.กฤษ เพิ่มทันจิตต์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สืบชาติ อันทะไชย

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมย์ไธสง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ยุพาพร ยุภาศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร วิชัยรัมย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยะ หาญพิชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรุฒิ อินทนนท์	มหาวิทยาลัยนครพนม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ละมัย ร่มเย็น	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราพร บาริศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนุก สิงห์มาตร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.วิระชัย คำธร	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางสาวสิริกร กุมภักดี	สถาบันสร้างความรู้ วิจัย และนวัตกรรมทางสังคม
นางสาวณลินี ศรีจันทร์	สมาคมขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

หมายเหตุ: บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ เป็นทัศนะ ลิขสิทธิ์ และความรับผิดชอบของผู้เขียนเจ้าของผลงาน

ผู้ผลิตและเผยแพร่

สถาบันสร้างความรู้ วิจัย และนวัตกรรมทางสังคม ร่วมกับ
สมาคมขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
เลขที่ 355/18 หมู่ที่ 1 ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 44000
โทร. 081 596 5492
เว็บไซต์ <https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd/index>
E-mail: jamsdonline@gmail.com

สารบัญ

	หน้า
ข้อมูลวารสาร	(A)
สารบัญ	(D)
บทบรรณาธิการ	(G)
นโยบายการใช้นวัตกรรมปัญญาประดิษฐ์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ	
ภาคอร จตุพรธนะภัทร	330 - 340
แนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนของโรงเรียนโคกตูมวิทยา อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี	
ชมพูนุช กำบังภัย	341 - 354
แนวทางการกำหนดกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา กรณีศึกษากระบวนการ จัดทำคำค้นคว้าอิสระเพื่อการแข่งขันในระบบการศึกษายุคใหม่	
อัศวิน ไชยวิวัฒน์, ธัชกร วงษ์คำชัย, ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร	355 - 364
การเตรียมความพร้อมเพื่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของไทยในภูมิภาคอาเซียน	
กัญญาภัทร ชันอาษา, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร	365 - 374
การกำหนดนโยบายการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ	
ภาคอร จตุพรธนะภัทร	375 - 386
ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย	
กิตติณัฐ สุนทรวิสัย, กิจพิณัฐ อุสาโท	387 - 400
กระบวนการนโยบายสาธารณะโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดแบบครบวงจร ตามยุทธศาสตร์ชาติ: นวัตกรรมกลไกความร่วมมือของชุมชน	
ณัฐวิชัย ราชแก้ว	401 - 414
สภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี	
กัลยิกา สมใจ, กิจพิณัฐ อุสาโท	415 - 420
Investigating incentive policies to promote the development of restaurant in Shuanglin	
Shen Xia-xia, Ntapat Worapongpat, Tachakorn Wongkumchai	424 - 440
พฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี	

อาทิตยา กุลรักษา	441 - 452
แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาริยมงคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 2	
ฉัตรชัย ทองย้อย, ฐาปกร วรพงศ์พัชร	453 - 462
แนวทางการพัฒนาบุคลากรผู้สอนสู่องค์กรอัจฉริยะ	
พินิจ บำรุง	463 - 474
การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี	
นิภาพร ถมคำ, กิจพิณฐ์ อุสาโห	475 - 488
ผลกระทบของนโยบายขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ 600 บาท ภายในปี 2570 ของพรรคเพื่อไทย	
กัญญาภัทร ชันอาษา	489 - 496
การเพิ่มขีดความสามารถในไลน์การผลิตของสายการผลิตผงซักฟอก อุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี	
ฐาปกร วรพงศ์พัชร, นพดนัย จิโรจยন্ত্রกิจ	497 - 504
การศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานอาคารสถานที่ของโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตท่าบ่อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย	
วรรณัฐ นามปัญญา, นพพงษ์ บุญจิตราดุล	505 - 518
แนวทางการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนอนุบาลท่าหลวง อำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี	
ชญาพิมพ์ บุญจริง	519 - 530
การดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1	
ทัศนวรรณ พรหมโคตร, กิจพิณฐ์ อุสาโห	531 - 540
แนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และ รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	
เปรมฤดี ชิมวงษา, สุรินทร์ พงษ์จันทร์, บลณิชา พลประถม	541 - 552
การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรูปบัวบก สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี	
ณัฐภัทร พันพรม, นพพงษ์ บุญจิตราดุล	553 - 562

บทบรรณาธิการ

วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน ฉบับที่ 2 ปีที่ 2 (เมษายน - มิถุนายน 2567) นี้ มุ่งนำเสนอบทความวิจัยและบทความวิชาการที่หลากหลาย ครอบคลุมประเด็นสำคัญด้านการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน บทความเหล่านี้ล้วนผ่านการกลั่นกรองอย่างรอบคอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชา สะท้อนถึงความก้าวหน้าทางความรู้และนวัตกรรมล่าสุดในสาขาวิชา บทความที่ผู้สนับสนุนส่งเข้ามาขอรับการตีพิมพ์ฉบับนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 6 กลุ่มที่น่าสนใจ ดังนี้

1. *กลุ่มนวัตกรรม*: บทความ "นโยบายการใช้นวัตกรรมปัญญาประดิษฐ์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ" และ "การเพิ่มขีดความสามารถในไลน์การผลิตของสายการผลิตผงซักฟอก อุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี" ล้วนให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางปฏิบัติในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

2. *กลุ่มการศึกษา*: บทความ "แนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนของโรงเรียนโคกตูมวิทยา อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี" "แนวทางการกำหนดกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา กรณีศึกษาระบบการจัดทำการค้นคว้าอิสระเพื่อการแข่งขันในระบบการศึกษายุคใหม่" "แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาริมวงศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2" "แนวทางการพัฒนาสายใยธรรมสู่องค์กรอัคริยะ" "การศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานอาคารสถานที่ของโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตท่าบ่อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย" "แนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการนักระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม" ล้วนนำเสนอแนวทางและกลยุทธ์เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในทุกระดับ

3. *กลุ่มการพัฒนาที่ยั่งยืน*: บทความ "กระบวนการนโยบายสาธารณะโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหาหาเสพติดแบบครบวงจร ตามยุทธศาสตร์ชาติ: นวัตกรรมกลไกความร่วมมือของชุมชน" "แนวทางการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมกรกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนอนุบาลท่าหลวง อำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี" "การดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1" "การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรูปบาทบัวบก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี" ล้วนเสนอแนะแนวทางและกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติต่างๆ

4. *กลุ่มภาวะผู้นำ*: บทความ "ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย" "สภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี" "การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี" ล้วนให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้นำในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาในยุคปัจจุบัน บทความเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงคุณสมบัติ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้นำ

ที่มีประสิทธิภาพ ที่จำเป็นสำหรับการบริหารสถานศึกษาในยุค 5.0 ซึ่งเน้นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ ส่งเสริมนวัตกรรม และสร้างการเปลี่ยนแปลง บทความเหล่านี้ยังเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้สามารถนำพาองค์กรและบุคลากรไปสู่ความสำเร็จได้

5. *กลุ่มเศรษฐกิจ*: บทความ "การเตรียมความพร้อมเพื่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของไทยในภูมิภาคอาเซียน" "ผลกระทบของนโยบายขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ 600 บาท ภายในปี พ.ศ. 2570 ของพรรคเพื่อไทย" "Investigating incentive policies to promote the development of restaurant in Shuanglin" ล้วนนำเสนอข้อมูลและวิเคราะห์ประเด็นเศรษฐกิจที่สำคัญ ส่งเสริมการตัดสินใจเชิงนโยบายและกลยุทธ์ทางธุรกิจ

6. *กลุ่มสังคม*: บทความ "การกำหนดนโยบายการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ" "พฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี" ล้วนให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในสังคม

วารสารฉบับนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความก้าวหน้าทางความรู้และนวัตกรรมในหลากหลายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน บทความเหล่านี้ล้วนเป็นผลงานทางวิชาการที่มีคุณภาพ ผ่านการกลั่นกรองอย่างรอบคอบ โดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กองบรรณาธิการจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นประโยชน์ต่อนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ในการนำความรู้และนวัตกรรมไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม สู่ความยั่งยืนต่อไป

บรรณาธิการ

วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน

นโยบายการใช้นวัตกรรมปัญญาประดิษฐ์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ Policy on using artificial intelligence innovation Ai to increase the country's competitiveness

ภคอร จตุพรธนภัทร

Phakaon Jatupornthanaphat

หลักสูตร รป.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

D.P.A. (Public Administration), Rajabhat Mahasarakham University, Thailand

Corresponding author's e-mail: elite_wo@yahoo.com

Received: April 01, 2024

Revised: May 21, 2024

Accepted: May 30, 2024

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและสามารถประยุกต์ใช้ในหลากหลายภาคส่วน หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเริ่มตระหนักถึงศักยภาพของ AI ในการพัฒนาการบริการให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน AI สามารถช่วยงานบริหารงาน วิเคราะห์ข้อมูล คาดการณ์ ช่วยให้การบริการรวดเร็ว แม่นยำ ตรงจุด ประชาชนได้รับบริการที่รวดเร็ว นอกจากนั้นยังช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การนำ AI มาใช้ช่วยให้ธุรกิจมีประสิทธิภาพ ลดต้นทุน เพิ่มรายได้ประเทศ มีสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันในตลาดโลก ส่งเสริมการสร้างงานและเศรษฐกิจดิจิทัล เกิดงานใหม่ กระตุ้นเศรษฐกิจเศรษฐกิจดิจิทัลให้มีความเติบโต พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ช่วยพัฒนาระบบสาธารณสุข การศึกษา ความปลอดภัย และช่วยทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนได้รับความสะดวกสบายยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: นโยบาย, นวัตกรรม, ปัญญาประดิษฐ์

Abstract

Artificial intelligence (AI) technology is currently advancing quickly and finding applications across various sectors. Government and private sector agencies are beginning to realize the potential of AI in developing services to be more efficient, effective, transparent, verifiable, and of maximum benefit to the people. AI can help with administrative work. Data analysis and predictions help provide fast, accurate, and to-the-point services, so that people receive fast service. In addition, it helps increase the country's competitiveness. AI helps businesses be more efficient, reduce costs, and increase national income. There are quality products and services. Able to compete in the world market Promote job creation and the digital economy, create new jobs, and stimulate the digital economy to grow. Develop the quality of life

for the people. Help develop the public health system, education, and safety, and help make the quality of life of the people more convenient.

Keywords: policy, innovation, artificial intelligence

บทนำ

คำว่า ปัญญาประดิษฐ์เริ่มมีการใช้ในปี ค.ศ. 1956 แต่ได้รับความนิยมยิ่งขึ้นในปัจจุบันเนื่องจากปริมาณข้อมูลที่เพิ่มขึ้น อัลกอริทึมที่มีความก้าวหน้า และการพัฒนาในศักยภาพของการคำนวณและการจัดเก็บข้อมูลการวิจัยเกี่ยวกับ AI ในยุคต้นปี 1950 จะเป็นการค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหาและรูปแบบสัญลักษณ์ ต่อมาในยุคปี 1960 กระทรวง กลาโหมของสหรัฐฯ ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับ AI และเริ่มต้นฝึกฝนคอมพิวเตอร์เพื่อเลียนแบบกระบวนการความคิด เป็นเหตุเป็นผลของมนุษย์ ดังเห็นได้จาก สำนักโครงการวิจัยขั้นสูงด้านกลาโหม หรือ DARPA ได้ดำเนินโครงการการแมปถนนในยุคปี 1970 นอกจากนี้ DARPA ยังได้สร้างระบบสั่งงานด้วยเสียง (Intelligent Personal Assistant) ในปี 2003 เป็นเวลานานก่อนที่ Siri Alexa หรือ Cortana จะได้รับการคิดค้น งานวิจัยในช่วงยุคแรกนี้เองที่ช่วยปูทางให้แก่เครื่องจักรอัตโนมัติและระบบการให้เหตุผลแบบแพร่หลาย ดังเช่นที่เราเห็นในคอมพิวเตอร์ทุกวันนี้ ซึ่งรวมถึงระบบการสนับสนุนการตัดสินใจและระบบการค้นหาคำตอบที่ได้รับการออกแบบให้เพิ่มเติมและเพิ่มประสิทธิภาพ ความสามารถของมนุษย์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น (SOS, 2023)

AI ย่อมาจาก “Artificial Intelligence”¹ โดยภาษาไทยใช้คำว่า “ปัญญาประดิษฐ์” หมายถึง ระบบประมวลผล ของคอมพิวเตอร์ หุ่นยนต์ เครื่องจักร หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ที่มีการวิเคราะห์เชิงลึกคล้ายความฉลาดของมนุษย์และสามารถก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นการกระทำได้ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ของ AI นี้ ไม่ต่างจากการเรียนรู้ของมนุษย์ กล่าวคือ เป็นกระบวนการจดจำทำความเข้าใจ ตอบสนองต่อภาษา ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาโดยอาศัยข้อมูลจำนวนมากที่มีลักษณะซ้ำ ๆ เหมือนกัน ทั้งนี้แล้วการใช้ AI ที่ถูกต้องเหมาะสมและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดนั้น จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์และเลือกสรรให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการใช้งานคำนึงถึงข้อมูลที่ใช้เป็นฐานในการทำงาน และมีการบำรุงรักษา AI โดยการติดตามและตรวจสอบกลไกการทำงานของ AI ให้มีประสิทธิภาพ อยู่เสมอ รวมถึงจำเป็นต้องมีข้อมูลใหม่ ๆ ที่รวบรวมเข้าสู่ฐานข้อมูลขนาดใหญ่สำหรับการวิเคราะห์และประมวลผลอย่างต่อเนื่องเพื่อที่จะพัฒนาให้ AI ฉลาดขึ้น และสามารถทำนายพฤติกรรมต่าง ๆ ที่จะนำไปใช้ในกระบวนการตัดสินใจเชิงนโยบายได้อย่างแม่นยำ (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2564)

ปัจจุบัน AI และ Machine Learning ถูกนำไปใช้งานอย่างแพร่หลายในแทบทุกวงการโดยเฉพาะในภาคธุรกิจที่นำ AI มาใช้ได้อย่างแพร่หลายและโดดเด่น เนื่องจาก AI สามารถตอบโต้ทั้งฝั่งธุรกิจและฝั่งผู้บริโภคโดยสามารถใช้งานได้อย่างง่ายดายมากขึ้นเรื่อย ๆ ยกตัวอย่างของการใช้ AI ในภาคธุรกิจ ได้แก่ 1) Search Engine การใช้เทคโนโลยี การจดจำใบหน้า การจดจำเสียง และการประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing: NLP) ซึ่งเป็นเทคนิคการทำความเข้าใจภาษามนุษย์เพื่อนำมาช่วยให้ผลลัพธ์ในการค้นหาสิ่งต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพและตอบโต้พฤติกรรมส่วนบุคคลมากขึ้น 2) Smart Home โดยการควบคุมอุปกรณ์ภายในบ้านด้วยคำสั่งเสียง 3) Health Care โดยการใช้ระบบประมวลหรือชุดข้อมูลที่เรียกว่า Deep Learning ที่ Machine Learning ใช้ในการทำงานทำให้สามารถสนทนาได้ตอบกับผู้ป่วยและช่วยวินิจฉัยโรคได้เทียบเท่าแพทย์และยังสามารถทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยและให้คำปรึกษาทางการแพทย์ได้ 4) Netflix นำมาใช้สนับสนุนด้านการแนะนำภาพยนตร์หรือซีรีส์ต่าง ๆ โดยขึ้นอยู่กับข้อมูลในการเข้าชมของผู้ใช้ที่ผ่านมา 5) การทำการตลาดโดยใช้การเข้าถึงข้อมูลขนาดใหญ่แล้วทำการวิเคราะห์และประเมินมูลค่าของลูกค้าแต่ละคนเพื่อประสิทธิภาพในการหาความสัมพันธ์ของลูกค้าหรือการโฆษณา 6) การตรวจจับการฉ้อโกง โดยได้มีการวิเคราะห์รูปแบบของข้อมูลพฤติกรรมที่เข้าข่ายการฉ้อโกงเพื่อที่สามารถป้องกันปัญหา

ดังกล่าวที่อาจจะเกิดขึ้นได้ 7) สถาบันการเงินสามารถตรวจสอบการเงินและความเสี่ยงด้านการชำระหนี้ ของสถานประกอบการที่ยื่นขอสินเชื่อได้และ 8) การทำงานอัตโนมัติอื่น ๆ เช่น รถยนต์ไร้คนขับ เป็นต้น

การนำ AI มาใช้ในการบริหารงานภาครัฐ มิใช่เพียงการมีเทคโนโลยีเพื่อใช้งานทั่วไปในสำนักงานหรือเพื่อวางแผน ป้องกันปัญหาเชิงรับดังเช่นในอดีตแต่ภาครัฐสามารถนำ AI ไปใช้เพื่อการบริหารจัดการในเชิงรุกโดยอาศัยการวิเคราะห์ ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เกี่ยวกับพฤติกรรมของประชาชนได้ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบแนวโน้มของประเด็นปัญหาและความต้องการของสังคม แล้วหลังจากนั้นจึงนำมาสร้างเป็นแบบจำลองที่จัดลำดับความสำคัญของประเด็นทางสังคม ต่าง ๆ ไปตามอำนาจความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐแต่ละแห่งเพื่อนำเข้าสู่ขั้นตอนของการวางแผนทางการให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างชัดเจนและตอบโต้ภัยสะเทือนและรวดเร็ว รวมถึงมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มากขึ้นอาทิ การจัดสวัสดิการทางสังคม สิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาล และการดูแลรักษาความปลอดภัย ยกตัวอย่าง เช่น รัฐบาลสามารถใช้ AI และ Machine Learning เพื่อจัดการความปลอดภัยของสาธารณะและสาธารณูปโภค นอกจากนี้ภาครัฐยังสามารถนำ AI มาใช้อย่างอัตโนมัติในประเภทงานที่มีลักษณะเดิม ๆ ซ้ำ ๆ เป็นกิจวัตรเพื่อทดแทน การทำงานโดยมนุษย์ ซึ่งจะช่วยลดเวลา ลดขั้นตอน และลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลงได้

วิวัฒนาการของปัญญาประดิษฐ์

เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นสิ่งที่เข้ามาปรับเปลี่ยนทัศนคติและวิถีการใช้ชีวิตของมนุษย์ให้แตกต่างจากเดิมมาก เทคโนโลยีที่จะเกิดใหม่ขึ้นเรื่อย ๆ นี้ เป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ซึ่งใช้ความสามารถของการประมวลผลของคอมพิวเตอร์ที่สูงขึ้น ร่วมกับการใช้ข้อมูลจำนวนมากมหาศาลทำให้เครื่องจักรสามารถทำงานได้ดีกว่ามนุษย์ในหลาย ๆ ด้าน เทคโนโลยีด้านปัญญาประดิษฐ์ อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง หรือคลาวด์ ถูกนำมาใช้ผสมผสานกันเพื่อสนับสนุนการดำเนินชีวิตประจำวันและการทำงานต่าง ๆ เช่น การติดต่อสื่อสาร ธุรกิจ การเงิน อุตสาหกรรม การเกษตร การขนส่ง การแพทย์ และพยาบาล สามารถอธิบายวิวัฒนาการของปัญญาประดิษฐ์ ได้ดังนี้ (เกียรติพงษ์ อุคมธนะธีระ, 2564)

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เริ่มมีการกล่าวถึงมาตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 20 ในตอนนั้น สาขาของ AI เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อแนวคิดที่ว่าเราสามารถสร้างเครื่องจักรเพื่อเลียนแบบหรือจำลองการทำงานของมนุษย์ได้แนวคิดของการสร้างสิ่งมีชีวิตเทียมที่มีความสามารถเหมือนมนุษย์มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ การพัฒนาสมัยใหม่ของ AI เริ่มต้นด้วยแนวคิดหลักและความก้าวหน้าในทศวรรษที่ 1940 และ 1950

กำเนิดของคำว่า ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้รับการบัญญัติศัพท์โดยนักวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ John McCarthy ในปี 1956 ที่การประชุม Dartmouth Conference ซึ่งได้รวบรวมกลุ่มนักวิจัยเพื่อสำรวจความเป็นไปได้ในการสร้างเครื่องจักรอัจฉริยะ เหตุการณ์นี้มีักถูกมองว่าเป็นจุดกำเนิดของ AI เป็นสาขาการศึกษาที่แตกต่างกัน

ยุคในช่วงต้นของงานปัญญาประดิษฐ์ (AI) ระหว่างช่วงปลายทศวรรษ 1940 และต้นทศวรรษ 1950 นักวิจัย เช่น Alan Turing, Norbert Wiener และ Claude Shannon ได้มีส่วนร่วมอย่างมากในรากฐานทางทฤษฎี ของ AI Alan Turing เสนอแนวคิดของ “Universal Machine” ที่สามารถทำการคำนวณใด ๆ ก็ได้ ซึ่งเป็นการวาง รากฐานสำหรับการคิดเกี่ยวกับเครื่องจักรอัจฉริยะ (Intelligent Machines)

ยุคตรรกะและสัญลักษณ์ AI (Logic and Symbolic AI) ในช่วงปี 1950 และ 1960 การวิจัย AI มุ่งเน้นที่การใช้ตรรกะและการแสดงสัญลักษณ์เพื่อสร้างระบบอัจฉริยะนักวิจัยพัฒนาภาษาที่เป็นทางการและวิธีการ ที่ใช้ตรรกะเพื่อแสดงความรู้และปฏิบัติงานด้านเหตุผล แนวทางนี้เรียกว่า AI เชิงสัญลักษณ์ มีเป้าหมายเพื่อเลียนแบบกระบวนการคิดของมนุษย์โดยใช้กฎและสัญลักษณ์เชิงตรรกะ

ยุคการเพิ่มขึ้นของแมชชีนเลิร์นนิง (Machine Learning) ในช่วงปี 1950 และ 1960 นักวิจัยเริ่มสำรวจแนวคิดของ Machine Learning ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัลกอริทึม (Algorithms) และโมเดล (Models) ที่สามารถเรียนรู้จากข้อมูลและ

ปรับปรุงประสิทธิภาพเมื่อเวลาผ่านไป งานแรกในพื้นที่นี้รวมถึงการพัฒนา Perceptron's โดย Frank Rosenblatt และแนวคิดของการเรียนรู้การเสริมแรงโดย Arthur Samuel

ยุคที่อาศัยความรู้ระบบ (Expert Systems) และผู้เชี่ยวชาญ AI ในช่วงระหว่างปี 1970 และ 1980 การวิจัย AI ได้เปลี่ยนไปสู่การสร้างระบบผู้เชี่ยวชาญ (Expert Systems) ซึ่งเป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ออกแบบมา เพื่อเลียนแบบความรู้และความสามารถในการตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญที่เป็นมนุษย์ในขอบเขตเฉพาะระบบเหล่านี้ใช้การให้เหตุผลตามกฎและเทคนิคการแทนความรู้เพื่อแก้ปัญหาที่ซับซ้อนในสาขาต่าง ๆ เช่น การแพทย์ การเงิน และวิศวกรรม

ยุคโครงข่ายประสาทเทียม (Neural Networks) และการเชื่อมต่อ (Connectionism) โครงข่ายประสาทเทียม ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจจากโครงสร้างและการทำงานของสมองมนุษย์ ได้รับความสนใจอีกครั้งในช่วงปี 1980 และ 1990 นักวิจัยได้พัฒนาอัลกอริธึมและสถาปัตยกรรมที่ช่วยให้โครงข่ายประสาทเทียม สามารถเรียนรู้จากข้อมูลและทำการทำนายหรือจำแนกประเภทได้ การกลับมาของความสนใจในโครงข่ายประสาทเทียมและแนวทาง การเชื่อมต่อได้นำไปสู่ความก้าวหน้าในการจดจำรูปแบบ การรู้จำเสียงพูด และแอปพลิเคชัน AI อื่น ๆ

ยุคการเข้าสู่ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) ยุค 2000 เห็นการปฏิวัติใน AI ซึ่งขับเคลื่อนโดยการเติบโตแบบทวีคูณของความพร้อมใช้งานของข้อมูลและพลังการคำนวณ การเรียนรู้เชิงลึกซึ่งเป็นสาขาย่อยของการเรียนรู้ของเครื่องที่อาศัยโครงข่ายประสาทเทียมที่มีหลายชั้น กลายเป็นเทคนิค ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการกับงานที่ซับซ้อน เช่น การจดจำภาพและการประมวลผลภาษาธรรมชาติ อัลกอริธึมการเรียนรู้เชิงลึกแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพที่โดดเด่นในด้านต่าง ๆ ซึ่งปูทางไปสู่ความก้าวหน้าที่สำคัญในแอปพลิเคชัน AI

AI ในยุคปัจจุบันและในศตวรรษที่ 21 ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา AI ได้เห็นความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และการยอมรับอย่างแพร่หลายในอุตสาหกรรมต่าง ๆ ความก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์วิทัศน์ (Computer Vision) การประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing) วิทยาการหุ่นยนต์ (Robotics) และการเรียนรู้แบบเสริมแรง (Reinforcement Learning) ช่วยให้เกิดความก้าวหน้าในยานยนต์ไร้คนขับ (Autonomous Vehicles) ผู้ช่วยเสมือนจริง (Virtual Assistants) อุปกรณ์สมาร์ทโฮม (Smart Home Device) การวินิจฉัยทางการแพทย์ (Medical Diagnostics) และอื่น ๆ อีกมากมาย นอกจากนี้ การเพิ่มขึ้นของข้อมูลขนาดใหญ่ คลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud Computing) และความก้าวหน้าในฮาร์ดแวร์ เช่น หน่วยประมวลผลกราฟิก (GPU) มีส่วนสนับสนุน การเร่งความเร็วของการวิจัย AI และแอปพลิเคชัน ปัญญาประดิษฐ์เป็นสาขาหนึ่งของวิทยาการคอมพิวเตอร์ที่มีวัตถุประสงค์ในการสร้าง ความฉลาดของเครื่องจักร (Machine Intelligence) ให้สามารถเรียนรู้ คิดเป็นเหตุเป็นผล และตัดสินใจได้คล้ายมนุษย์เพื่อให้คอมพิวเตอร์ทำงานต่าง ๆ ที่ต้องใช้ทักษะของมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ความหมายของปัญญาประดิษฐ์

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เป็นสาขาที่มีการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ต่อไป AI จะเข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการใช้ชีวิตของเรา คาดว่าผลกระทบของ AI จะขยายออกไปอีกมากมายในหลายด้านในอนาคต เช่น Siri, Cortana, Alexa, Google Assistant ที่สามารถรับคำสั่ง และตอบคำถามด้วยเสียง จัดการตารางนัดหมาย บันทึกสิ่งที่ต้องทำ และตอบอีเมล สิ่งเหล่านี้เป็นตัวอย่างให้เห็นถึงการใช้ปัญญาประดิษฐ์หรือ AI ในปัจจุบัน และคาดการณ์ได้ว่า AI จะเป็นอีกหนึ่งเทคโนโลยีที่เปลี่ยนโลก เช่นเดียวกับอินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือ ปัญญา ประดิษฐ์กลับมาอีกครั้งในรูปแบบของ “ระบบ ผู้เชี่ยวชาญ” (Expert Systems) ที่เก็บความรู้ของผู้เชี่ยวชาญที่เป็น มนุษย์ไว้ในฐานความรู้ (Knowledge Base) เพื่อใช้แก้ปัญหาหรือให้คำแนะนำอย่างมีเหตุผล เช่น MYCIN เป็นระบบ ช่วยวินิจฉัยโรคติดเชื้อ คำว่า ปัญญาประดิษฐ์ ถูกตั้งขึ้นครั้งแรกโดย (John McCarthy) ในปี พ.ศ. 2499 และให้คำนิยาม ของปัญญาประดิษฐ์ว่าวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมที่สร้างความฉลาดให้กับเครื่องจักร

Negroponte (1995) ปัญญาประดิษฐ์ คือ เครื่องจักรที่คิดเหมือนมนุษย์เน้นไปที่การเลียนแบบความฉลาดของมนุษย์ เช่น การเรียนรู้ การใช้เหตุผล การแก้ปัญหา และการสื่อสาร

Minsky (1968) ปัญญาประดิษฐ์ คือ วิทยาศาสตร์แห่งการสร้างสิ่งประดิษฐ์ที่ฉลาด มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาเทคโนโลยี ที่สามารถทำงานอัจฉริยะได้ โดยไม่จำเป็นต้องเลียนแบบมนุษย์

Kurzweil (2005) ปัญญาประดิษฐ์ คือ การระเบิดของสติปัญญา เชื่อว่าปัญญาประดิษฐ์จะพัฒนาจนมีศักยภาพ เหนือสติปัญญาของมนุษย์

สรุปได้ว่า ปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI ย่อมาจาก Artificial Intelligence หมายถึง สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ที่มุ่งเน้นไปที่การสร้างเครื่องจักร หรือ ระบบคอมพิวเตอร์ที่มีความสามารถในการเลียนแบบการทำงานของมนุษย์ เช่น การคิด การเรียนรู้ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การจดจำภาพ การเข้าใจภาษา และอื่น ๆ

นโยบายการประยุกต์ใช้นวัตกรรมปัญญาประดิษฐ์ AI ในแต่ละประเทศ

ปัจจุบันองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนทั่วโลกต่างให้ความสำคัญกับการนำ AI มาใช้ในการดำเนินภารกิจมากขึ้น เช่น การแข่งขันทางการค้า การบริการสาธารณะ เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้มีการนำเทคโนโลยี AI ไปใช้งานในการทำงาน ในแต่ละฟังก์ชันของภารกิจยกตัวอย่างการประยุกต์ใช้นวัตกรรมปัญญาประดิษฐ์ AI เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน ของแต่ละประเทศ ดังนี้ (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์, 2567)

1. ประเทศเกาหลีใต้

ประเทศเกาหลีใต้เป็นประเทศที่มีความพร้อมอย่างมากในการนำ AI ไปใช้ เนื่องจากเกาหลีใต้ให้ความสำคัญกับข้อมูล และโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับเทคโนโลยี AI โดยพัฒนาให้ระบบต่าง ๆ เชื่อมโยงกันมีข้อมูลที่ครอบคลุมและสนับสนุน ให้ทุกภาคส่วนนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ อาทิ KTNET ซึ่งเป็นองค์กรมหาชนที่ให้บริการโครงสร้างพื้นฐานด้านการค้าแบบไร้กระดาษ เช่น การอนุญาตนำเข้า ส่งออก พิธีการศุลกากร และการรับรองเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น โดยในปี 2021 KTNET ได้พัฒนาระบบ FTA-Korea Plus ที่ใช้ AI วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อระบุแหล่งกำเนิดสินค้าและให้คำแนะนำในการระบุ HS Code สำหรับนำเข้า ส่งออกสินค้า ระบบนี้ช่วยให้วิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อมและขนาดย่อม (MSME) ใช้สิทธิประโยชน์ จาก FTA เพิ่มมากขึ้น ช่วยลดระยะเวลาในการพิจารณาถิ่นกำเนิดสินค้าลงในเวลาไม่ถึง 20 นาที และช่วยลดภาระงานของภาครัฐ และ Big Value เป็นบริษัทที่ให้บริการ Big Data และ AI ในวิเคราะห์ราคาที่อยู่อาศัยในแต่ละพื้นที่ รวมถึงบริษัทพิซซา Alovolo F & C ได้นำข้อมูลของ Big Value มาใช้ในการคาดการณ์จำนวนประชากรและร้านค้าในแต่ละพื้นที่เพื่อกำหนดกลยุทธ์การตลาดของสาขาในพื้นที่นั้นและใช้ในการเลือกพื้นที่สำหรับจัดตั้งร้านซึ่งจะช่วยลดระยะเวลาการจัดส่งสินค้าและอำนวยความสะดวก ในการบริหารจัดการสินค้าคงคลัง เป็นต้น

2. ประเทศสิงคโปร์

ในปี 2022 สิงคโปร์ถูกจัดเป็นอันดับ 2 จาก 181 ประเทศทั่วโลกในการจัดอันดับ Government AI Readiness Index ที่จัดทำโดย Oxford Insight โดยพิจารณาจากประเทศที่ภาครัฐสนับสนุนการนำ AI มาใช้ในบริการสาธารณะ และการสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในการประยุกต์ใช้ AI ทั้งนี้ รัฐบาลสิงคโปร์ได้ประกาศว่าจะเป็นผู้นำด้าน AI ของโลกภายในปี 2030 และเป็นประเทศแรกในภูมิภาคอาเซียนที่ออกยุทธศาสตร์ National AI Strategy เมื่อปี 2019 ด้วยความตั้งใจที่จะใช้ AI เป็นเครื่องมือปฏิรูปประเทศทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมโดยหนึ่งในภาคธุรกิจที่ยุทธศาสตร์นี้ให้ความสำคัญ คือ ธุรกิจโลจิสติกส์ ซึ่งมีหลายบริษัทได้นำ AI มาใช้ในการดำเนินงาน อาทิ YCH Group ที่ใช้โดรนขึ้นบินในพื้นที่กว่า 2 ล้านตารางฟุตเพื่อเก็บข้อมูลก่อนนำไปเข้าระบบ AI ที่พัฒนาเพื่อช่วยในการนับสินค้า และจัดการคลังสินค้าโดยเฉพาะ ซึ่งช่วยลดระยะเวลาการนับสินค้าได้กว่า 85%

นอกจากนี้ RedMart ที่เป็นบริการส่งสินค้าอุปโภคบริโภคออนไลน์ ใช้ระบบการทำงานอัตโนมัติที่เรียกว่า Goods-to-Person (GTP) ที่เลือกสินค้าจากชั้นวางได้อัตโนมัติช่วยลดเวลาการตามหาสินค้าของพนักงานและเพิ่มความถูกต้องของรายการสั่งซื้อ

3. ประเทศอังกฤษ

สหราชอาณาจักรเผยแพร่ยุทธศาสตร์ปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติ (National Artificial Intelligence Strategy) ฉบับแรก ในเดือนกันยายน 2021 ซึ่งเป็นแผนระยะ 10 ปี ที่มีเป้าหมายให้ประเทศกลายเป็นมหาอำนาจด้าน AI ระดับโลก โดยมีการลงทุนใน 3 เสาหลัก คือ 1) การลงทุนระยะยาวในระบบนิเวศ AI 2) การทำให้ทุกภาคส่วน ของเศรษฐกิจได้รับประโยชน์จาก AI และ 3) การกำกับดูแล AI ปัจจุบันสหราชอาณาจักรได้รับการจัดอันดับให้เป็นอันดับ 3 (รองจากสหรัฐฯ และสิงคโปร์) ของดัชนี Government AI Readiness Index 2022 จัดทำโดย Oxford Insights ซึ่งพบว่าภาคธุรกิจมีการใช้ AI สร้างมูลค่ามากกว่า 3,700 ล้านปอนด์ เกิดการจ้างงานกว่า 50,000 คนทั่วประเทศ ตัวอย่าง AI กับการค้า บริษัท 7bridges พัฒนาระบบบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานโดยใช้ประโยชน์จากข้อมูลและ AI เพื่อยกระดับห่วงโซ่อุปทานให้สามารถควบคุม ติดตาม และปรับเปลี่ยนการดำเนินงานได้แบบ Real-Time ช่วยให้บริษัทสามารถลดต้นทุนโลจิสติกส์ลงได้ 16% และผลตอบแทนจากการลงทุน (Return on Investment: ROI) เพิ่มขึ้น 3 เท่าและบริษัท Zappi พัฒนาแพลตฟอร์ม AI ที่ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก จัดระเบียบข้อมูลสำหรับธุรกิจ คำปลีกและธุรกิจองค์กรเพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมการซื้อขายของลูกค้านำไปสู่การตัดสินใจทางธุรกิจที่มีประสิทธิภาพ เช่น ออกผลิตภัณฑ์ใหม่ พัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์และสร้างโฆษณาดิจิทัล

4. ประเทศสหรัฐอเมริกา

ได้อันดับ 1 จาก 181 ประเทศทั่วโลก ในการจัดอันดับของ Government AI Readiness Index 2022 โดย Oxford Insights ซึ่งพิจารณาจากความพร้อมของภาครัฐในการนำ AI มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานทั้งนี้ ในปี 2022 รัฐบาลกลางสหรัฐฯ จัดสรรงบประมาณกว่า 3.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในการวิจัยและพัฒนา AI เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล ขณะที่ภาคเอกชนได้นำ AI มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการ ตัวอย่างเช่น บริษัท Amazon เว็บไซต์ขายของออนไลน์ที่ใหญ่ที่สุดในสหรัฐฯ นำ AI มาปรับใช้ในการทำงาน อาทิ ระบบแนะนำสินค้าอัตโนมัติ United States of America United Kingdom สหรัฐอเมริกาได้อันดับ 1 จาก 181 ประเทศทั่วโลก ในการจัดอันดับของ Government AI Readiness Index 2022 โดย Oxford Insights ซึ่งพิจารณาจากความพร้อมของภาครัฐในการนำ AI มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานที่อ้างอิง ข้อมูลจากประวัติการค้าส่ง ผลให้เกิดการแนะนำสินค้าที่ตรงรสนิยมของลูกค้า และเพิ่มโอกาสในการขายสินค้ามากขึ้น ระบบจัดการคลังสินค้าที่สามารถเลือกและบรรจุสินค้า ตามรายการสั่งซื้ออัตโนมัติช่วยลดระยะเวลา และเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสินค้า รวมถึงระบบบริการลูกค้าที่ใช้ AI ช่วยอำนวยความสะดวกในการติดตามรายการสั่งซื้อและแก้ไขปัญหาเบื้องต้นให้กับลูกค้าได้อย่างดี

5. ประเทศเนเธอร์แลนด์

มีชื่อเสียงเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานด้านโลจิสติกส์ ปัจจุบันได้มีการใช้ AI เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพท่าเรือ การเดินเรือ และการดำเนินงานด้านโลจิสติกส์ อาทิ Port of Rotterdam ร่วมกับมหาวิทยาลัยในเนเธอร์แลนด์พัฒนา AI วิเคราะห์ ข้อมูล Real-Time ที่เกี่ยวข้องกับเรือ รถเครน รวมถึงสภาพอากาศ เพื่อคาดการณ์เวลาการมาถึงของเรือ การจัดสรร ท่าเทียบเรือ ปรับปรุงการจราจรวางแผนเส้นทางเดินเรือ และควบคุมการทำงานของรถเครนซึ่งช่วยลดการล่าช้า ของการดำเนินงานในท่าเรือ ลดความแออัด รวมถึงลดการปล่อยคาร์บอนที่ไม่จำเป็น นอกจากนี้ ห้างสรรพสินค้าในเนเธอร์แลนด์ “Albert Heijn” ได้นำเทคโนโลยี AI มาใช้สำหรับสแกนตรวจสอบ ผลไม้ในชั้นวาง เช่น ในสินค้า สตอร์รี่เบอร์รี่ ได้มีการใช้ระบบ AI ประเมินการอายุการเก็บรักษา (Shelf-Life) อย่างแม่นยำทำให้เกษตรกรสามารถเก็บเกี่ยวในระยะเวลาที่เหมาะสมและสามารถช่วยลดขยะอาหารได้

6. ประเทศฟินแลนด์

เปิดตัวโครงการ Artificial Intelligence 4.0 ในปี 2017 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ฟินแลนด์เป็นผู้นำด้านการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ โดยกำหนด 11 แนวทางในการขับเคลื่อน อาทิ ใช้ AI มาเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันภาคธุรกิจ นำข้อมูลจากทุกภาคส่วนมาประมวลผลและใช้ประโยชน์และสร้างเครือข่ายความร่วมมือให้เกิด การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน นอกจากนี้มีการจัดตั้งศูนย์ Finnish Center for Artificial Intelligence (FCAI) ที่รวบรวมนักวิจัย นักธุรกิจและผู้กำหนดนโยบายเพื่อสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนและพัฒนาองค์ความรู้ด้าน AI ตัวอย่าง AI กับการค้า บริษัท Sniffie พัฒนาแพลตฟอร์มกำหนดราคาอัตโนมัติ สำหรับบริษัทค้าปลีกและ e-Commerce เพื่อให้สามารถปรับราคา ได้เหมาะสมตามระดับความต้องการของสินค้าหรือบริการในแต่ละช่วงเวลา (Dynamic Pricing) จึงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสร้างยอดขายและกำไร และบริษัท Klevu ผู้ให้บริการด้านการค้นหา บนแพลตฟอร์ม สำหรับธุรกิจ e-Commerce ใช้ AI ช่วยพัฒนาวิธีการ (Solution) ค้นหาอัจฉริยะ ปรับปรุงประสบการณ์ Online Shopping ของลูกค้าให้สามารถค้นหาสินค้าได้ง่ายและตรงตามความต้องการยิ่งขึ้นเพื่อช่วยเพิ่ม ยอดขายบนแพลตฟอร์มออนไลน์

7. ประเทศฝรั่งเศส

ภาครัฐของฝรั่งเศสได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้าน AI ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาระบบนิเวศและโครงสร้างพื้นฐาน ของเทคโนโลยี AI ดึงดูดผู้ที่มีความสามารถ สร้างเครือข่ายและความร่วมมือต่าง ๆ และการปรับปรุงกฎระเบียบการใช้ AI อย่าง ยุติธรรมและโปร่งใส สำหรับภาคเอกชนได้นำ AI ไปใช้ในหลากหลายรูปแบบ อาทิ L'Oreal คือบริษัทเครื่องสำอางที่ใหญ่ที่สุดในโลกได้ซื้อบริษัท Modi Face ที่มีความเชี่ยวชาญในการพัฒนา AI และ Augmented Reality (AR) ซึ่งได้พัฒนาระบบทดลองใช้เครื่องสำอางบนรูปถ่ายกับใบหน้าของลูกค้า โดยรูปถ่ายและสีเครื่องสำอาง จะถูกปรับระดับความสว่างและโทนสีให้สอดคล้องกัน รวมทั้งได้พัฒนาระบบดิจิทัลสำหรับวินิจฉัยสภาพผิวหนัง จากรูปถ่ายเพื่อให้คำแนะนำการดูแลผิวและผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับลูกค้า และบริษัท Criteo ที่ให้บริการเกี่ยวกับการตลาด และโฆษณา โดยบริษัทได้นำ AI มาใช้ในการออกแบบโฆษณาและการส่งเสริมการตลาดสำหรับสินค้าแต่ละชนิด ที่ตรงตามวัตถุประสงค์และดึงดูดลูกค้าได้มากขึ้น นอกจากนี้ บริษัทได้จัดตั้ง Criteo AI Lab ที่เป็นศูนย์วิจัยและทดสอบต้นแบบ Machine Learning เช่น สร้างแค็ตตาล็อกรูปแบบโฆษณา ประมาณการจำนวนครั้งที่ลูกค้าเข้าถึงโฆษณาอย่างแม่นยำและออกแบบกลยุทธ์การเสนอราคาประมูล เป็นต้น

8. ประเทศออสเตรเลีย

ปี 2023 รัฐบาลออสเตรเลียใช้งบประมาณ 41.2 ล้านดอลลาร์ออสเตรเลีย เพื่อสนับสนุนการใช้ AI ในระบบเศรษฐกิจ โดยแบ่งงบประมาณจำนวน 17 ล้านดอลลาร์ออสเตรเลีย เพื่อจัดตั้งศูนย์ การเรียนรู้ให้แก่ธุรกิจขนาดกลาง และขนาดเล็กที่ต้องการความช่วยเหลือด้านการใช้ AI โดยหวังเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถทางการแข่งขันให้แก่ธุรกิจเหล่านั้น

ขณะที่กลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ได้ลงทุนในการวิจัยและพัฒนา รวมถึงนำ AI มาใช้ในการดำเนินงานแล้ว เช่น บริษัท Kogan เว็บไซต์ขายของออนไลน์ขนาดใหญ่ได้ใช้ AI ในการดำเนินงานเพื่อยกระดับการบริการและเพิ่มประสิทธิภาพ การทำงาน อาทิ ระบบเปรียบเทียบราคาและการพยากรณ์ยอดขาย โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากแนวโน้มตลาด ราคาขายของคู่แข่งและพฤติกรรมผู้บริโภค เพื่อตั้งราคาที่สามารถเพิ่มยอดขาย สร้างกำไรและแข่งขันกับคู่แข่งได้ ระบบการจัดการสินค้าและห่วงโซ่อุปทาน ซึ่งอ้างอิงจากประวัติข้อมูลการขายในอดีตและแนวโน้มความต้องการตลาด เพื่อคาดการณ์ความต้องการสินค้าในอนาคตป้องกันสินค้าขาดสต็อก รวมถึงลดการสต็อกสินค้าที่มากเกินไปได้อีกด้วย

9. ประเทศไทย

การจัดทำแผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (พ.ศ. 2565-2570) ดังมีรายละเอียดโดยย่อ ดังนี้ (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคม, 2565. น. 1-3) วิสัยทัศน์และเป้าประสงค์ “ประเทศไทยเกิดระบบนิเวศที่ครบถ้วนและเชื่อมโยงแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่มีประสิทธิภาพสูงชันและนำไปสู่การยกระดับเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของ

ประชาชนภายในปี พ.ศ. 2570” โดยมีเป้าประสงค์หลัก 3 ด้าน ได้แก่ การสร้างคนและเทคโนโลยี การสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจ และการสร้างผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อม มีประเด็นพัฒนา ดังนี้

9.1 ประเด็นการพัฒนาทักษะบุคลากรทางด้านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อตอบสนองความต้องการประเทศไทย ยังขาดแคลนทั้งนักวิศวกรและนักวิทยาศาสตร์ทางข้อมูล อีกทั้งบุคลากรในสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องบุคลากร AI ที่จะเข้ามาช่วยจัดการกับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

9.2 ประเด็นการเร่งเพิ่มศักยภาพด้านเทคโนโลยีและการสร้างเทคโนโลยีฐาน (Core Technology) ของไทย ประเทศไทยต้องมีความเข้าใจในเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อให้เกิดการเลือกใช้และพัฒนาที่สอดคล้องกับสถานการณ์ และความต้องการของประเทศต้องสามารถพึ่งพาเทคโนโลยีของตนเองได้ในระดับหนึ่ง รวมถึงยังต้องมีมาตรการส่งเสริม ความเข้มแข็งของเครือข่ายวิจัยและนวัตกรรมปัญญาประดิษฐ์ของทุกภาคส่วนให้มากขึ้นอีกด้วย

9.3 ประเด็นการส่งเสริมการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในภาคอุตสาหกรรมอย่างกว้างขวางในจุดที่สามารถ ยกระดับผลิตภาพการผลิตและบริการได้อย่างจริงจัง การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์แม้จะเริ่มมีผู้ประกอบการรายใหญ่ และผู้ประกอบการเริ่มต้น (Startup) เข้ามาเกี่ยวข้องเพิ่มขึ้น แต่ยังอยู่ในช่วงของการเริ่มต้นพัฒนาและต่อยอดเฉพาะ ในกลุ่มที่มีความพร้อม จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมให้กับกลุ่มผู้ประกอบการที่ก้าวตามมาเพื่อให้ปรับตัวและ รับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ไปใช้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพมากขึ้น

9.4 ประเด็นการพัฒนาระบบสนับสนุนเพื่อให้เกิดระบบนิเวศปัญญาประดิษฐ์ที่มีความครบถ้วนในการส่งเสริม ให้เกิดการใช้และพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์อย่างแพร่หลายจำเป็นต้องสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยง ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ไปจนถึงปลายน้ำ ซึ่งสภาพแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัล กลุ่มผู้ให้บริการ ทางดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ที่จะช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างเทคโนโลยีกับการประยุกต์ใช้งาน รวมถึงการสนับสนุน ให้เกิดผู้ประกอบการใหม่ด้านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ นอกจากนี้ยังต้องทำให้เกิดการกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมการใช้และพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ด้วย เช่น มาตรการส่งเสริมการลงทุน เป็นต้น

9.5 ประเด็นการพัฒนาและสร้างความตระหนักรู้ด้านจริยธรรม กฎหมาย และแนวทางที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริม การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์อย่างเหมาะสม เมื่อมีการใช้เทคโนโลยีที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์มากขึ้น ก็จำเป็นต้องมีแนวทางหรือข้อกำหนดเรื่องการรักษาความปลอดภัยทั้งข้อมูลและระบบการรักษาสิทธิส่วนบุคคล ความรับผิดชอบและการตรวจสอบความถูกต้องของระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังต้องมีการพิจารณาประเด็นทางจริยธรรมในกรณีศึกษาที่อาจเกิดขึ้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการประยุกต์ใช้นวัตกรรมปัญญาประดิษฐ์ AI เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ในปัจจุบัน เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและสามารถประยุกต์ใช้ในหลากหลายภาคส่วนหนึ่งในนั้น คือ การพัฒนาการบริการภาครัฐและภาคเอกชน นโยบายนี้มุ่งส่งเสริมให้นำ AI มาใช้เพื่อพัฒนา การบริการอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนควรมีการกำหนดนโยบายที่ครอบคลุมในการประยุกต์ใช้นวัตกรรมปัญญาประดิษฐ์ AI เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศ ดังนี้

1. กำหนดเป้าหมาย

1.1 พัฒนาบริการภาครัฐและภาคเอกชนที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล สะดวก รวดเร็ว ตอบสนองความต้องการของประชาชน

1.2 เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

1.3 ส่งเสริมการสร้างงานและเศรษฐกิจดิจิทัล

1.4 พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

2. แนวทางการดำเนินการ

2.1 การพัฒนากฎหมายและกฎหมาย

2.1.1 ออกกฎหมายรองรับการใช้ AI อย่างมีจริยธรรม โปร่งใส และปลอดภัย กฎหมายเหล่านี้ ควรครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ เช่น การปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล ความเป็นส่วนตัว อนาคตใน AI และความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจาก AI

2.1.2 กำหนดมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติสำหรับการใช้งาน AI มาตรฐานเหล่านี้จะช่วยสร้างความมั่นใจว่า AI ถูกใช้อย่างปลอดภัยและมีความรับผิดชอบ ตัวอย่างมาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานด้านความปลอดภัยของข้อมูล มาตรฐานด้านจริยธรรมและมาตรฐานด้านประสิทธิภาพ

2.1.3 สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา AI ที่มีความรับผิดชอบ การวิจัยและพัฒนา AI ควรคำนึงถึงผลกระทบ ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ควรมีกลไกตรวจสอบเพื่อป้องกันการใช้ AI ในทางที่ผิด

2.2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

2.2.1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ รองรับการใช้งาน AI โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่ดีจะช่วยให้ AI ทำงานได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ได้แก่ 5G, คลาวด์คอมพิวติ้ง และศูนย์ข้อมูล

2.2.2 ขยายการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงจะช่วยให้ประชาชน สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จาก AI ได้มากขึ้น

2.2.3 สนับสนุนการพัฒนาคลาวด์คอมพิวติ้ง คลาวด์คอมพิวติ้งจะช่วยให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึง AI โดยไม่ต้องลงทุนในฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์

3. การพัฒนาทักษะและแรงงาน

3.1 พัฒนาทักษะด้าน AI แก่ประชาชนทุกกลุ่ม ประชาชนควรมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ AI และสามารถใช้งาน AI ได้อย่างง่าย ๆ

3.2 สนับสนุนการศึกษาและฝึกอบรมด้าน AI ควรมีหลักสูตรการศึกษาและฝึกอบรมด้าน AI ที่หลากหลาย รองรับความต้องการของผู้ใช้

3.3 ดึงดูดและรักษาด้าน AI ประเทศไทยควรมีนโยบายที่ดึงดูดและรักษาผู้เชี่ยวชาญด้าน AI

4. การส่งเสริมการใช้ AI ในภาคส่วนต่าง ๆ

4.1 สนับสนุนภาคเอกชนในการใช้ AI ภาครัฐสามารถให้เงินสนับสนุน สิทธิประโยชน์ หรือการฝึกอบรมแก่ภาคเอกชนเพื่อสนับสนุนการใช้ AI

4.2 พัฒนาโครงการนำร่องการใช้ AI ในภาครัฐ โครงการนำร่องจะช่วยให้ภาครัฐเรียนรู้และเข้าใจวิธีการ ใช้ งาน AI ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 ส่งเสริมการสร้างระบบนิเวศ AI ระบบนิเวศ AI จะช่วยเชื่อมโยงผู้ใช้ ผู้พัฒนา และผู้ให้บริการ AI

5. การสร้างความรู้ความเข้าใจ

5.1 สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ AI แก่ประชาชน ประชาชนควรมีความรู้เกี่ยวกับ AI ว่าคืออะไร ทำงานอย่างไรและมีประโยชน์อย่างไร

5.2 รมรณรงค์ให้เห็นความสำคัญของ AI ประชาชนควรตระหนักถึงความสำคัญของ AI และศักยภาพของ AI ในการพัฒนาประเทศ

5.3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในประชาชนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับ AI

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2565). *แผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (พ.ศ. 2565–2570)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ. (2564). *ประวัติความเป็นมาปัญญาประดิษฐ์ (origins Artificial Intelligence)*. สืบค้นจาก <https://www.iok2u.com/article/information-technology/ai-001-artificial-intelligence-origins>
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์. (2567). *ก้าวทันนโยบายรอบโลก: AI กับการค้า*. กรุงเทพฯ: กระทรวงพาณิชย์.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2564). *ปัญญาประดิษฐ์ในการให้บริการของภาครัฐ (AI in Government Services)*. สืบค้นจาก <https://www.etda.or.th/th/Useful-Resource/Knowledge-Sharing/Articles/Al-in-Government-Services.aspx>.
- Kurzweil, R. (2005). *The singularity is near: When humans transcend biology*. New York: Viking Penguin.
- Minsky, M. (1968). *Semantic information processing*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Negroponte, N. (1995). *Being digital*. New York: Knopf.
- SOS. (2023). *ปัญญาประดิษฐ์คืออะไร และสำคัญอย่างไร*. สืบค้นจาก https://www.sas.com/th_th/insights/analytics/what-is-artificial-intelligence

**แนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนของโรงเรียนโคกตูมวิทยา
อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี**
**Solutions for solving the lack of teachers at Khoktum Wittaya school, Muang
Lopburi, Lopburi province**

ชมพูนุช กำบังภัย^{1*}
Chompoonuch Kambangpai^{1*}

¹สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

¹Social studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author's e-mail: chmphunuchkambangpai@gmail.com^{*1}

Received: March 15, 2024

Revised: May 10, 2024

Accepted: May 24, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลการขาดแคลนครูผู้สอนของโรงเรียนโคกตูมวิทยา อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี 2) ศึกษาสาเหตุการขาดแคลนครูผู้สอนของโรงเรียนโคกตูมวิทยา 3) หาแนวทางการจัดการการขาดแคลนครูผู้สอนของโรงเรียนโคกตูมวิทยา เป็นการวิจัยแบบผสมระหว่างเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนโรงเรียนโคกตูมวิทยา จำนวน 9 คน และกลุ่มทดลอง คือ นักเรียนโรงเรียนโคกตูมวิทยาจำนวน 16 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม แบบสอบถามความพึงพอใจ และวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อหาข้อสรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อมูลการขาดแคลนครูผู้สอนของโรงเรียนโคกตูมวิทยา ประกอบด้วย การเป็นโรงเรียนขนาดกลาง การจัดสรรตำแหน่งครูไม่เหมาะสมจำนวนครูผู้สอนจึงน้อยโดยเฉพาะในรายวิชาพื้นฐาน และการติดภาระงานอื่นที่นอกเหนือจากงานสอน 2) สาเหตุการขาดแคลนครูผู้สอนของโรงเรียนโคกตูมวิทยา ด้านสถานภาพและทิศทางการศึกษา อยู่ในระดับมาก ด้านการพัฒนาครู อยู่ในระดับมาก ด้านการย้ายโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านขนาดของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก 3) แนวทางการจัดการการขาดแคลนครูผู้สอนของโรงเรียนโคกตูมวิทยา โดยแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนด้วยการเรียนรวมห้องเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้ง 2 ห้อง ของโรงเรียนโคกตูมวิทยา ผลปรากฏว่า ความพึงพอใจของนักเรียนด้านกิจกรรมการเรียนรวมห้อง อยู่ในระดับมาก และมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การขาดแคลนครู; ครูผู้สอน; แนวทางแก้ไข

Abstracts

The purposes of this research were to: 1) study teacher shortage information at Khok Tum Wittaya School, Mueang Lopburi District; 2) investigate the cause of teacher shortage at Khok Tum Wittaya School; and 3) find ways to manage teacher shortage at Khok Tum Wittaya School. It is a combination of quantitative and qualitative research. In qualitative research, the sample consisted of nine teachers and 16 students from Khok Tum Wittaya School. The collected data, obtained through interviews, observations, and quantitative questionnaires, was analyzed by the percentage of the average and standard deviation to find a solution to the teacher shortage problem. The research revealed that 1) the lack of teachers at Khok Tum Wittaya School consisted of medium-sized schools, less allocation of teachers, especially in basic subjects, and other tasks apart from teaching. 2) The causes of the shortage of teachers at Khok Tum Wittaya School were high in terms of the status and direction of schools. The relocation of schools was moderate, and the size was high. 3) Solution for teacher shortage management at Khok Tumwittaya School by combining the classrooms of both Mathayom 6 students at Khok Tumwittaya School. As a result, students' satisfaction with total class activities was high. The school achievement after was greater than before at a statistically significant.05 level.

Keyword: lack of teachers; teachers; solutions

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ อีกทั้งยังช่วยให้มนุษย์สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของสังคม ดังบทบัญญัติด้านการศึกษามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 16 ปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 ด้านการศึกษารัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานสากล (3) กำหนดว่าให้มีกลไก การผลิต คัดกรอง พัฒนาวิชาชีพครู และอาจารย์ให้มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีความรู้ ความสามารถ ได้คำตอบแทนเหมาะสมกับความรู้ความ และประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกในการสร้างระบบคุณธรรม จริยธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู และ (4) ปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความถนัดของตน และปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยสอดคล้องกันทั้งในระดับชาติ และระดับพื้นที่ (วณิสสา ถิ่นทัพไทย, 2556) เห็นได้ว่าหากประเทศชาติต้องการผลิตทางการศึกษาที่ดีงามนั้น สิ่งสำคัญยิ่งควรจัดการให้ครูหรือบุคลากรทางการศึกษามีคุณภาพที่ดีไปควบคู่กัน (เนตรนภา หยุมาก, 2562) หากแต่ครูหรือบุคลากรทางการศึกษานั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ที่เพียงพอต่อผู้เรียนเพื่อจัดการเรียนรู้ในทุกระดับและทุกรูปแบบเพื่อให้เกิดคุณภาพ และไม่ก่อให้เกิดปัญหาความขาดแคลนครูที่จะกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก (กษิณีเดช คำพูน, 2566) หรือแม้แต่โรงเรียนขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2558) สำหรับการสร้างหลักเพื่อประกันไว้ว่าผู้เรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีความเป็นคุณภาพอย่างเสมอภาค เท่าเทียมกันด้วยการสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยประเทศไทยยังพบปัญหาขาดแคลนครู (อุทิศ ดวงผาสุข, 2560) ซึ่งสาเหตุของการขาดแคลนครูมีสาเหตุหลัก 2 ประการหลัก คือ การเกษียณอายุราชการ และการโยกย้ายตำแหน่งไปที่สถานศึกษาอื่น (นพกุล ปุคคิต, 2565) จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอัตรากำลังของครู ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนการสอนทำให้เด็กขาดความ

ต่อเนื่องในการเรียน และยังส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (ศุภณัฐ ศศิวิวัฒน์, 2558) ความสำคัญของครูกับการพัฒนาบุคลากรของชาตินั้น นับว่ามีความสำคัญยิ่ง เมื่อดูจากภารกิจของการศึกษาที่เป็นเครื่องมือพัฒนามนุษย์ (กัลยาณี พรหมทอง, 2563) จึงคิดว่าไม่น่าจะมีเครื่องมือ สื่อ หรืออุปกรณ์ใดที่จะมีประสิทธิภาพเกินครูไปได้ แม้ทุกฝ่ายจะเข้าใจหรือรับรู้ถึงความสำคัญของครูกับการพัฒนาเด็ก แต่ปัญหาการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับครูยังมีให้เห็นอยู่มากมาย ซึ่งปัญหาหลักหนีไม่พ้นปัญหาครูขาดแคลนที่สะสมมานานแต่ไร้การแก้ไขอย่างจริงจัง แม้ในขณะนี้โลกจะพัฒนาเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นโลกยุคไร้พรมแดน เกิดความก้าวหน้าสารพัดด้าน แต่คุณภาพชีวิตเด็กไทยส่วนใหญ่อีกย่ำแย่ไปไม่ถึงไหน ที่เป็นเช่นนี้ก็ด้วยการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดความพร้อมโดยเฉพาะความพร้อมของจำนวนครูที่จะมาสอนเด็ก และเมื่อโรงเรียนมีครูไม่พอสอน และโรงเรียนต้องมาเจอสารพัดงานที่ต้นสังกัดหรือหน่วยงานนอกสังกัดส่งมาให้ดำเนินการทั้งกิจกรรม โครงการ ที่ตั้งครูออกจากโรงเรียน เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องด้วยแล้ว การพัฒนาเด็กก็ไปอย่างกระต่อนกระแท่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566)

งานวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งหาแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนของโรงเรียนโคกตูมวิทยาที่มีการขาดแคลนครูผู้สอนเป็นอย่างมากรายวิชาคณิตศาสตร์ รวมทั้งในบางรายวิชาที่มีการขาดแคลนยาวนานกว่า 10 ปี (ฝ่ายวิชาการโรงเรียน, 2565) โดยผู้วิจัยคาดหวังว่าหากได้ทราบถึงปัญหาสาเหตุปัจจัยของการขาดแคลนครู อันเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา จะเป็นแนวทางการจัดการปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนที่ได้ตรงจุด และเป็นการพัฒนากระบวนการศึกษาไทยให้ไม่มีความเหลื่อมล้ำได้อย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลการขาดแคลนครูผู้สอนของโรงเรียนโคกตูมวิทยา อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อศึกษาสาเหตุการขาดแคลนครูผู้สอนของโรงเรียนโคกตูมวิทยา อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี
3. เพื่อหาแนวทางการจัดการการขาดแคลนครูผู้สอนของโรงเรียนโคกตูมวิทยา อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

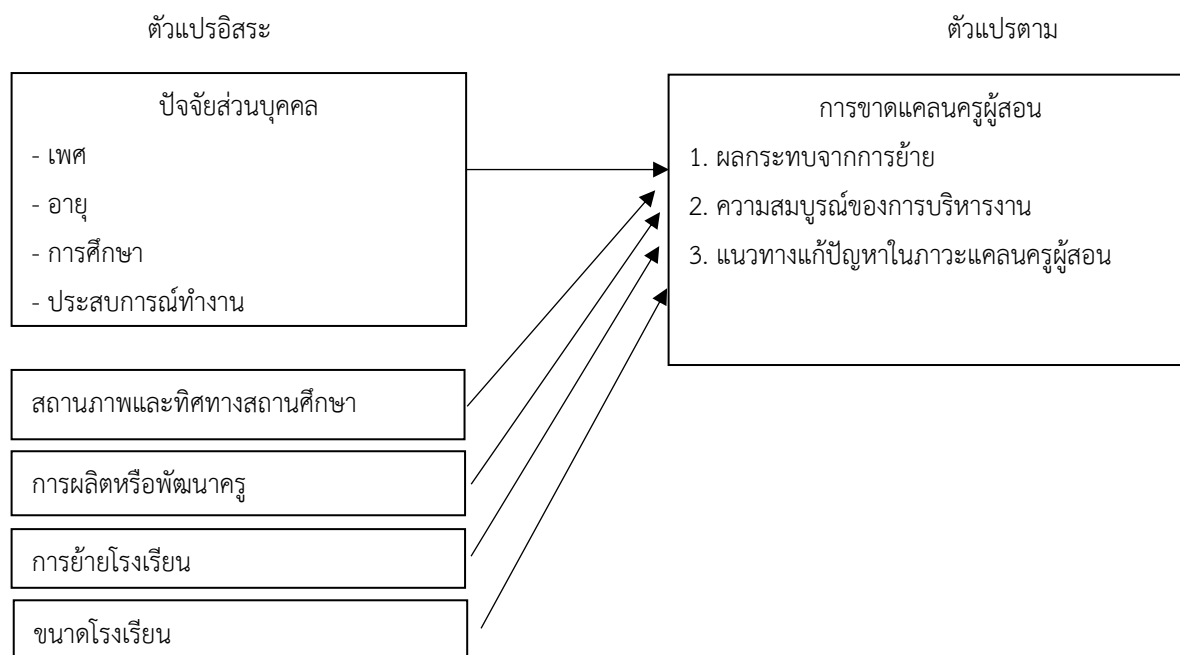
การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับครูผู้สอน และการขาดแคลนครูผู้สอน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากนักวิชาการต่าง ๆ ได้แก่ กัลยาณี พรหมทอง, 2563; นพกุล ปุคิต, 2565; อุทิศ ดวงผาสุข, 2560; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560; ปาณิสรา หาดขุนทด, 2565 ประกอบด้วย 1) ปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอน 2) ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งต่อการขาดแคลนครูผู้สอน 3) สถานภาพและทิศทางการศึกษา 4) การผลิตหรือพัฒนาครู 5) การย้ายโรงเรียน และ 6) ขนาดโรงเรียน สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอน ได้แก่ แนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนด้วยการเรียนรวมห้อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนของโรงเรียนโคกตูมวิทยา ผ่านการสังเคราะห์จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สรัญญา บุตดา, 2559; กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผล สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์, 2563; นพกุล ปุคิต, 2564 ซึ่งพบสาเหตุที่ส่งต่อการขาดแคลนครู ได้แก่ ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยส่วนบุคคล สถานภาพและทิศทางการศึกษา การผลิตหรือพัฒนาครู การย้ายโรงเรียน และขนาดโรงเรียน ที่คาดว่าจะมีผลต่อตัวแปรตาม คือ ผลกระทบจากการย้าย ความสมบูรณ์ของการบริหารงาน และแนวทางการแก้ปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอน ซึ่งมีกรอบแนวคิด ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการแก้ปัญหการขาดแคลนครูผู้สอนของโรงเรียนโคกตูมวิทยา อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) กับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เพื่อให้การวิจัยบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอน โรงเรียนโคกตูมวิทยา อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี จำนวน 25 คน โดยทำการเจาะจงเลือกครูผู้สอนของโรงเรียนโคกตูมวิทยา จำนวน 9 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หมายเหตุที่เลือก เนื่องจากเป็นครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานหลายปี และมีแนวโน้มที่จะย้ายสถานศึกษาซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการขาดแคลนครูผู้สอนได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ให้ชัดเจนและแม่นยำมากยิ่งขึ้น โดยมีประเด็นในการสัมภาษณ์ ดังนี้

1) สถานการณ์และลักษณะของการขาดแคลนครูผู้สอนของโรงเรียนโคกตูมวิทยา อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ในปัจจุบันมีลักษณะเป็นอย่างไร

2) ลักษณะปัญหาที่แท้จริงของการขาดแคลนครูผู้สอนของโรงเรียนโคกตูมวิทยา อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี เป็นอย่างไร

3) สาเหตุสำคัญที่ทำให้โรงเรียนโคกตูมวิทยา อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ประสบปัญหาขาดแคลนครูผู้สอนเนื่องมาจากสาเหตุใดบ้าง

4) แนวทางแก้ไขปัญหการขาดแคลนครูผู้สอนของโรงเรียนโคกตูมวิทยา อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี มีอะไรบ้าง

5) ข้อเสนอเพิ่มเติมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาขาดแคลนครูผู้สอนของโรงเรียนโคกตูมวิทยา อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ควรมีลักษณะอย่างไร

ใช้แบบสังเกต (Observation form) ในการสังเกตพฤติกรรมในโรงเรียนโคกตูมวิทยา อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่ดีขึ้นเมื่อดำเนินการใช้เครื่องมือที่ออกแบบมาเพื่อพัฒนาแก้ไขปัญหา

สำหรับการสร้าง ตรวจสอบ และทดลองเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ การสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกตที่ใช้ในการวิจัย ได้ดำเนินการเริ่มจาก

1) ศึกษาวัตถุประสงค์การวิจัย เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลผลเพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาหัวข้อประเด็นที่ต้องการถามตามวัตถุประสงค์การวิจัย

2) ดำเนินการรวบรวมข้อคำถามที่ต้องการสัมภาษณ์ ตามประเด็นที่กำหนดไว้ โดยพิจารณาแต่ละข้อคำถามว่ามีความเป็นปรนัยและมีความชัดเจนทางภาษาที่เหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3) สร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตตามขอบเขตเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ แล้วนำแบบสัมภาษณ์ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการตรวจสอบและเสนอแนะเพิ่มเติม ปรับปรุง แก้ไขแบบสัมภาษณ์จนผ่านความเห็น

4) สร้างแบบสัมภาษณ์แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (consistency) รวมทั้งปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5) นำแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตที่สร้างขึ้น ไปทำการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่มี ลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้รวบรวมข้อมูลจริง จำนวน 9 คน เพื่อความถูกต้องของการใช้ภาษา และสอดคล้องกับการวิจัย และความเข้าใจข้อคำถามของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

6) จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถาม และจัดทำแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล รวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) และแบบสังเกต (Observation form) ในการรวบรวมข้อมูลให้ครอบคลุมประเด็น วิธีการสัมภาษณ์ของผู้วิจัยเน้นการพูดคุยเพื่อสร้างความเชื่อมั่น การสัมภาษณ์จะดำเนินการอยู่บนหลักการรักษาสีห์ของผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ และผู้วิจัยได้ขออนุญาตใช้เครื่องมือบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์เพื่อรักษาเวลาในการบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลไม่อนุญาตให้ใช้เครื่องบันทึกเสียงหรือการบันทึกภาพแต่ยินดีให้ข้อมูล ผู้วิจัยจะใช้การจดบันทึกข้อความสำคัญ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ให้เป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยที่กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีตรวจสอบ การตรวจสอบแหล่งข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความแม่นยำและน่าเชื่อถือโดยพิจารณาข้อมูลของครูผู้สอนแต่ละท่านว่ามีความเหมือน คล้ายคลึง หรือแตกต่างกันอย่างไร จากนั้นนำข้อมูลมาบันทึกลงในแบบบันทึกสรุปรายละเอียดของงานวิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลในแบบสรุปรายละเอียดของงานวิจัย

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ นำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัย

2) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรม ด้วยการนำข้อมูลจากแบบบันทึกผลการจัดกิจกรรมที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดกิจกรรมมาวิเคราะห์เนื้อหา แล้วประมวลผลในรูปความเรียงแบบบรรยายเชิงพรรณนา

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เป็นครูผู้สอนของโรงเรียนโคกตูมวิทยา จำนวน 9 คน สำหรับการเก็บข้อมูล และกลุ่มทดลองจำนวน 16 คน คือ นักเรียนจำนวน 2 ห้องเรียน หมายเหตุที่เลือก

เนื่องจากเป็นครูผู้สอน และนักเรียนในโรงเรียนที่ได้ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ชั้นที่ 3 โดยกำลังประสบปัญหาตรงตามประเด็นปัญหาที่ผู้วิจัยมีความสนใจ อีกทั้งยังง่ายต่อการติดต่อ และดำเนินการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามจากโปรแกรม Google form ทั้งสิ้นจำนวน 2 ชุด ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เป้าหมายของงานวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน และชุดที่ 2) แบบสอบถามความพึงพอใจในกิจกรรมสำหรับนักเรียน แบบสอบถามชุดที่ 1 สำหรับครูผู้สอน ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอน มีทั้งข้อคำถามปลายเปิด และข้อคำถามจำแนกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การขาดแคลนครูผู้สอน แบบตรวจสอบรายการ (Check-List) แบบ 5 ตัวเลือก มีข้อคำถาม จำนวน 20 ข้อ แบบสอบถามชุดที่ 2 สำหรับนักเรียน ใช้ในการวัดระดับความพึงพอใจในกิจกรรมที่ส่งผลต่อนักเรียน มีทั้งข้อคำถามปลายเปิด และข้อคำถามจำแนกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 ความพึงพอใจในกิจกรรมการเรียนรู้รวมห้อง แบบตรวจสอบรายการ (Check-List) แบบ 5 ตัวเลือก มีข้อคำถาม จำนวน 5 ข้อ

สำหรับการสร้าง ตรวจสอบ และทดลองเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย หลังจากสร้างแบบสอบถามแล้วได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (consistency) และนำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วจึงนำไปทดลองใช้กับครูผู้สอนต่างโรงเรียน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถาม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามเพื่อให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้จริง การทดลองใช้โดยการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอน ลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม การสร้างเครื่องมือแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยดำเนินการ ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลผลเพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหา และปรึกษาขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

2) ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์และขอบเขตเนื้อหาที่กำหนดไว้ แล้วนำแบบสอบถามไปทำการตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามจนผ่านความเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (consistency) ไปทำการทดสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของคำถาม ในแต่ละข้อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) คลอบคลุมเนื้อหา ความถูกต้องของการใช้ภาษา และสอดคล้องกับการวิจัย จากผู้เชี่ยวชาญแล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามของตัวแปร (Index of item objective congruence: IOC) เลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถ้าคำถามใดมีค่าดัชนีต่ำกว่า 0.5 ข้อคำถามนั้นถูกตัดออกไปหรือนำไปปรับปรุง (สุรพงษ์ คงสัตย์ และธีรชาติ ธรรมวงศ์, 2551) แล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) โดยการสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 30 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลัก มีหน่วยการวิเคราะห์ (unite of analysis) คือ ครูผู้สอนโรงเรียนโคกตูมวิทยา ที่ได้จากผลการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายและจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จากผลการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายและจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยผู้วิจัยได้ออกสำรวจข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูผู้สอนโรงเรียนโคกตูมวิทยา จังหวัดลพบุรี โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเวลาประมาณ 3 เดือนตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2566 – เดือนกุมภาพันธ์ 2567 จากกลุ่มตัวอย่างได้เป็นจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละร้อยละตามเป้าหมายที่วางไว้ และนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากภาคสนาม (field study) มาตรวจแยกความถูกต้องและครบถ้วน แล้วแยกประเภทข้อมูลตามหน่วยของการวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถามที่ได้รับจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในภาคสนามมาตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนในเบื้องต้นตามที่กำหนดไว้ในการจัดทำสมุทหสตัวแปร จัดทำโครงสร้างฐานข้อมูล และนำข้อมูลที่ตรวจสอบแล้วเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป หลังจากตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลดิบ (data editing)

แล้วจึงจะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ด้วยค่าสถิติที่เหมาะสมตามลักษณะต่าง ๆ ของข้อมูล แปลความหมายโดยเทียบกับเกณฑ์ โดยแบ่งเป็น 5 ลำดับ ดังนี้

คะแนน	5	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
คะแนน	4	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมาก
คะแนน	3	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นปานกลาง
คะแนน	2	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อย
คะแนน	1	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

จากนั้นนำไปวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายโดยเทียบกับเกณฑ์ บุญชม ศรีสะอาด (2557)

ค่าเฉลี่ย 4.51- 5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลดิบ (Data editing) แล้วจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ด้วยค่าสถิติที่เหมาะสมตามลักษณะต่าง ๆ ของข้อมูล ดังนี้ 1) สถิติเชิงพรรณนา (descriptive) เพื่อให้ทราบถึงลักษณะพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ค่าวัดพื้นฐานทางสถิติต่าง ๆ ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นต้น 2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ประกอบด้วย การเปรียบเทียบแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอน เป็นการทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน โดยใช้วิธีการทดสอบค่าที่ (t – test dependent)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลการขาดแคลนครูผู้สอนของโรงเรียนโคกตูมวิทยา อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พบว่า การที่ไม่ได้เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ทำให้มีจำนวนครูผู้สอนน้อย ด้วยหลักเกณฑ์จำนวนครูที่เหมาะสมในโรงเรียน แต่ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในโรงเรียน และในวิชาพื้นฐาน หรือวิชาในสายการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีการเน้นเป็นพิเศษ มีอัตราครูที่ไม่เพียงพอ เมื่อเปรียบเทียบวิชาทั่วไป โดยเฉพาะในรายวิชาคณิตศาสตร์ คาบครูจะเพิ่มมากขึ้นทำให้ครูสอนไม่ทั่วถึง อีกทั้งการติดภาระงานเอกสาร งานประชุม งานประเมิน ทำให้ครูไม่มีเวลาสอนนักเรียน รวมไปถึงไม่มีเวลาออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ อีกทั้งขนาดของโรงเรียนโคกตูมวิทยาที่เป็นโรงเรียนขนาดที่กลางขาดแคลนครูผู้สอนในบางวิชา เช่น คณิตศาสตร์ เน้นแนว เกษตร ดนตรีสากล โดยเฉพาะวิชาแนะแนวที่โรงเรียนขาดมาเป็น 10 ปี

2. สาเหตุการขาดแคลนครูผู้สอนของโรงเรียนโคกตูมวิทยา อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พบว่า เพราะการคำนึงถึงอัตรา ครู:เด็ก 1:20 มากเกินไป ไม่ควรคิดแบบนี้ เพราะเป็นการคิดที่ต้องเฉลี่ยให้ครุมีครบทุกรายวิชา ควรคิดจำนวนคาบเรียนที่นักเรียนต้องเรียนว่ามีกี่ชั่วโมงแล้วหารต่อสัปดาห์เพื่อที่จะได้จำนวนครูที่เหมาะสมออกมา รวมทั้งการเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ทำให้อัตราที่ถูกกำหนดว่าโรงเรียนขนาดเล็กต้องมีครูเท่าไร ทำให้ได้รับการจัดสรรมาตามนั้น จึงเกิดการขาดแคลนครูผู้สอนขึ้น โดยเฉพาะในรายวิชาที่มีความสำคัญ และถูกเน้นหนักในหลักสูตรของโรงเรียน โดยจากผลการประเมินแบบสอบถาม พบว่า ผลการแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 1) ด้านสถานภาพและทิศทางการศึกษา

อยู่ในระดับมาก 2) ด้านการพัฒนาครู อยู่ในระดับมาก 3) ด้านการย้ายโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง และ 4) ด้านขนาดของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุการขาดแคลนครูผู้สอนในภาพรวม

ด้านที่	สาเหตุการขาดแคลนครูผู้สอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	สถานภาพและทิศทางสถานศึกษา	4.42	0.34	มาก
2	การผลิตหรือพัฒนาครู	3.84	0.17	มาก
3	การย้ายโรงเรียน	3.18	0.21	ปานกลาง
4	ขนาดโรงเรียน	3.47	0.48	ปานกลาง
รวม		3.18	0.21	ปานกลาง

3. แนวทางการจัดการการขาดแคลนครูผู้สอนของโรงเรียนโคกตูมวิทยา อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พบว่า มีการเข้าร่วมโครงการรื้อพลังการศึกษา ในวิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาคณิตศาสตร์ โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานเอกชนที่ขับเคลื่อนเรื่องการศึกษาเข้ามาช่วยเหลือ นอกจากนี้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์คนน้อย จึงมีการดึงครูวิทยาศาสตร์ที่มีอัตราในโรงเรียนอยู่ในจำนวนมากมาทำการช่วยสอนในวิชาคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และเมื่อรู้ว่ามีครูโยกย้าย โรงเรียนจะทำการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อวางแผนขออัตราว่างครู จากนั้น จะทำการสรรหารายได้เพื่อจัดจ้างบุคลากรมาสอนแทน โดยมีการจ้างครูอัตราจ้างให้มาสอนในรายวิชาที่มีการขาดแคลนของโรงเรียนแล้ว เช่น วิชาดนตรี-นาฏศิลป์ นอกจากนี้ในรายวิชาที่เป็นรหัสเดียวกัน ในสถานการณ์ที่มีครูไม่ครบชั้น ไม่ครบสาย วิชาควรมีการเรียนการสอนรวมห้องกันเกิดขึ้น โดยเฉพาะในวิชาพื้นฐานที่นักเรียนเรียนคนละสาย ยกตัวอย่างเช่น นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เรียนสายวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์, ศิลป์-ภาษา, ทั่วไป ในแต่ละห้องจะมีนักเรียนเพียงแค่ 10 คน ซึ่งครูสามารถควบคุมห้องเรียนที่นักเรียนมีได้ถึง 40 คน ก็นำเด็กนักเรียนในห้องที่มีจำนวนน้อยแต่ต้องเรียนวิชาเดียวกัน รหัสเดียวกัน ให้มาเรียนพร้อมกันในห้องเดียวกัน ดังนั้นจึงจะช่วยลดจำนวนชั่วโมง ถ้าจะช่วยลดภาระงานครู และมีเวลาการเตรียมตัวสอนมากขึ้น อีกทั้งยังมีการขอครูอาสาจากหน่วยงานอื่นเพิ่มเติมจากที่มีอยู่ เพื่อความหลากหลายในสายวิชา และการพัฒนาความสามารถให้กับนักเรียน นอกจากนี้การขอความอนุเคราะห์จากผู้มีความรู้ภายนอกจากองค์กร หรือชุมชน เพื่อมาให้ความรู้กับนักเรียน เช่น เจ้าหน้าที่จากศูนย์การเรียนรู้ใกล้โรงเรียน หรือปราชญ์ชาวบ้าน

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าและจัดกิจกรรมการเรียนรวมห้องเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนอันเป็นแนวทางสำหรับการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม โดยจัดขึ้นในห้องเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 ห้อง รวมทั้งสิ้น จำนวน 16 คน และมีการสอบถามความพึงพอใจในกิจกรรมด้านกิจกรรมการเรียนรวมห้องกับนักเรียนซึ่งอยู่ในระดับมาก

4. ผลการเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการเรียนรวมห้องของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนโคกตูมวิทยา มาจากการรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์และสังเคราะห์แนวทางการจัดกิจกรรมของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 20 เรื่อง ผู้วิจัย จึงได้เล็งเห็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอน โดยใช้การจัดกิจกรรมดังกล่าว โดยมีครูผู้สอนดำเนินกิจกรรมในห้องเรียนโดยการสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การหาค่าความถี่ โดยผลการจัดกิจกรรมการเรียนรวมห้องของนักเรียนโรงเรียนโคกตูมวิทยา อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี จากแบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน ได้ผลการศึกษา ดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนของกลุ่มทดลองก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	16	7.13	1.09	-7.34	.000
หลังเรียน	16	8.75	1.00		

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนของกลุ่มทดลองก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 16 คน พบว่า คะแนนก่อนเรียนของกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.13 คะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.75 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ พบว่า คะแนนหลังการจัดการเรียนรู้นักเรียนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลจากแบบสังเกต พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนโคกตูมวิทยา อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ร้อยละ 90 ให้ความร่วมมืออย่างดีมากในการจัดกิจกรรม มีความเหมาะสมของกิจกรรม การจัดกิจกรรมช่วยบริหารอัตรากำลังของครูผู้สอนให้เหมาะสมกับนักเรียน และการจัดกิจกรรมช่วยสร้างแรงจูงใจให้ผู้สอนเกิดกำลังใจในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน และมีการให้ความรู้ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนขณะดำเนินกิจกรรมที่ดี จึงทำให้กิจกรรมค่อนข้างราบรื่นและมีประสิทธิภาพตามความคาดหวังของผู้วิจัย

สรุปได้ว่า การเรียนรวมชั้นจะช่วยสร้างแรงจูงใจให้ครูมีกำลังใจในการสอนนักเรียนในโรงเรียนต่อไปไม่เกิดความคิดที่จะโยกย้ายไปที่อื่น อีกทั้งยังก่อให้เกิดความสมบูรณ์ของการบริหารงาน และเกิดการพัฒนาแนวทางสำหรับการแก้ปัญหาในสภาวะขาดแคลนครูผู้สอน ให้ครูมีจำนวนเพียงพอต่อการสอน มีความพร้อมทางด้านเวลาในการเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้เกิดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ร่วมกันซึ่งนักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิด และเติมเต็มช่องว่างในความเข้าใจของตน นอกจากนี้การเรียนรวมห้องยังส่งเสริมความรับผิดชอบ เนื่องจากนักเรียนต่างร่วมกันรับผิดชอบในการทำงานให้เสร็จสิ้น และอยู่ในแนวทางเดียวกัน อีกทั้งยังสามารถเพิ่มความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยการนำเสนอมุมมองและแนวทางการแก้ปัญหาที่แตกต่างกันในการเรียนรู้ได้อีกเช่นกัน

การอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาข้อมูลการขาดแคลนครูผู้สอนของโรงเรียนโคกตูมวิทยา อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พบว่า การขาดแคลนครูผู้สอน เนื่องมาจากการที่ไม่ได้เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ทำให้มีจำนวนครูผู้สอนน้อยตามหลักเกณฑ์ จำนวนครูและนักเรียนจึงไม่สมดุลกันเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนใหญ่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อนักเรียนในการเรียนรู้ ทำให้ไม่สามารถได้รับความรู้ทักษะ เจตคติที่ควรได้รับอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะในรายวิชาพื้นฐาน หรือวิชาในสายการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีการเน้นเป็นพิเศษ การที่ครูผู้สอนติดภาระงานเอกสาร งานประชุม งานประเมิน หรืองานอื่น ๆ ส่งผลให้ครูไม่มีเวลาสอนนักเรียน รวมไปถึงไม่มีเวลาออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ อีกทั้งการจัดสรรตำแหน่งให้ไม่มีความเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน และจำนวนคาบสอนของครูผู้สอน รวมทั้งการเรียกอัตรากำลังครูย้าย หรือเรียกครูคืนมีความล่าช้า รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอและไม่เหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็นว่าจะส่งผลต่อแรงจูงใจของครูในการทำงาน และประจำตำแหน่งในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษฎา ขาวเรือง (2564) ได้ศึกษา มาตรการทางกฎหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จากการศึกษาพบว่า การจัดสรรครูโรงเรียน ที่มีจำนวนนักเรียน 120 คน ลงมา กับโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 121 คน ขึ้นไปมีความเหลื่อมล้ำ ซึ่งโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 121 คนขึ้นไปตามกฎหมายของสำนักงาน ก.ค.ศ กำหนดให้ใช้สูตรการคำนวณ ทำให้ได้จำนวนครูที่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ขณะที่กำหนดให้โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 120 คน ลงมา ได้รับการจัดสรรครูจากรัฐไม่เพียงพอต่อจำนวนชั้นเรียน ดังนั้นจึงส่งผลให้ครูหนึ่งคนต้องสอนหลายวิชาซึ่งเป็นวิชาที่ไม่ได้จบ

การศึกษามาโดยตรง ดังนั้นรัฐต้องแก้ไขหลักเกณฑ์การจัดสรรอัตราค่าจ้างครูเพื่อการศึกษาที่มีคุณภาพและไม่เหลื่อมล้ำและนักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิพัฒน์ ไผ่แก้ว (2564) ได้ศึกษา ปัจจัยความผูกพันในองค์กรของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 การวิจัยนี้เน้นไปที่การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันในองค์กรของครู ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่สำคัญต่อความผูกพันในองค์กรของครู คือ การไม่โยกย้ายไปดำรงตำแหน่งในสถานศึกษาอื่น และการสร้างความผูกพันให้ขึ้นกับครูจึงส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน 2) ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันในองค์กรของครูเป็นที่พึงพอใจอยู่ในระดับมาก 3) การบริหารจัดการและการจัดการเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันในองค์กรของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น การสร้างความผูกพันในองค์กรของครูจึงเกี่ยวข้องกับปัจจัยการไม่โยกย้ายตำแหน่ง การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน และความก้าวหน้าในการทำงาน ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็นว่าเป็นข้อมูลที่สำคัญจะทำให้ทราบถึงข้อมูลปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระศักดิ์ พลมณี (2564) ได้ศึกษา แนวทางการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กอย่างมีธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 มี พบว่า 1) ในการผลิตด้านความเสมอภาคและความยุติธรรมมักพบว่าบริการได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน มีความยุติธรรม โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ส่วนปัญหาคุณภาพของครูยังไม่สมบูรณ์และครูไม่ได้สอน สาขาหรือวิชาที่เน้นจึงเกิดความไม่เท่าเทียม 2) ในด้านความเป็นธรรมครูได้รับการระหนักในการสอนหลายระดับ ขาดสื่อการเรียนรู้อื่นเพิ่มเติม และขาดงบประมาณในการบริหารจัดการ ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าความไม่เท่าเทียมเป็นธรรมอาจเป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญอันนำไปสู่สาเหตุของปัญหาการขาดแคลนครูที่แท้จริงได้ภายในโรงเรียนเช่นกัน

2. ผลการศึกษาสาเหตุการขาดแคลนครูผู้สอนของโรงเรียนโคกตูมวิทยา อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พบว่าสาเหตุการขาดแคลนครูผู้สอน เนื่องมาจากการเฉลี่ยครูผู้สอนที่มีครบทุกรายวิชา แต่ไม่สอดคล้องกับคาบเรียนคาบสอน ควรคิดจำนวนคาบเรียนที่นักเรียนต้องเรียนว่ามีกี่ชั่วโมงแล้วหารต่อสัปดาห์เพื่อที่จะได้จำนวนครูที่เหมาะสมออกมา หรือการย้ายออกไปยังสถานศึกษาอื่นของครูผู้สอนนอกจากนี้การเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ทำให้อัตราที่ถูกกำหนดว่าโรงเรียนขนาดเล็กต้องมีครูผู้สอนเท่าใด ทำให้ได้รับการจัดสรรตามนั้น จึงเกิดการขาดแคลนครูผู้สอนขึ้น โดยเฉพาะในรายวิชาที่มีความสำคัญ และถูกเน้นหนักในหลักสูตรของโรงเรียน และยังพบจากแบบสอบถามว่า ปัจจัยด้านสภาพและทิศทางการศึกษา อยู่ในระดับมาก ด้านการพัฒนาครู อยู่ในระดับมาก ด้านการย้ายโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง และด้านขนาดของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ นพกุล ปุคิลิต (2564) ได้ศึกษา การเปรียบเทียบสาเหตุการย้ายของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา พบว่า ค่า p-value มีค่าน้อยกว่า ระดับนัยสำคัญ .05 จึงนำไปสู่การเปรียบเทียบรายคู่ซึ่งพบว่า สาเหตุการย้ายของข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ และโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ แตกต่างกัน และผลกระทบจากการย้ายของข้าราชการครู ในโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดใหญ่พิเศษเท่านั้นที่แตกต่างกัน ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กได้รับผลกระทบมากกว่า และการสรรหาอัตราค่าจ้างของข้าราชการที่มาทดแทนก็ทำได้ยากกว่า โดยอาจไม่มีข้าราชการครูมาทดแทนหรือไม่ตรงกับสาขาวิชาที่ต้องการ และสอดคล้องกับวิจัยของ พิระยุทธ สุขสมบูรณ์ (2561) ได้ศึกษา สภาพปัญหาและการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความขาดแคลน : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านอุมโละเหนือ อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า การร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอก โดยการขอความร่วมมือและการสนับสนุนจากชุมชน หน่วยงานภายนอก เพื่อจัดสร้างอาคารเรียนและอาคารประกอบ เป็นการแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ไม่เพียงพอ รวมทั้งการนำของรักษาการผู้บริหารโรงเรียน การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา เช่น การส่งผลให้ได้รับจัดสรรตำแหน่งครูให้มีความเหมาะสมเพิ่มขึ้น การปรับปรุงสภาพโรงเรียน การพัฒนาอาคารเรียนและอาคารประกอบให้เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งการนำเสนอวิธีการพัฒนาที่เน้นการร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอก เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น โดยเฉพาะในที่นี้ที่มีความยากลำบากในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน โดยการร่วมมือกับภาคเอกชนหรือมูลนิธิที่สนับสนุนในด้านนี้จะช่วย

เพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความขาดแคลนอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นอีกด้วย การเรียนรู้จากกรณีศึกษาที่นี้จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่อื่น ๆ ได้ด้วยเช่นกัน

3. แนวทางการจัดการการขาดแคลนครูผู้สอนของโรงเรียนโคกตูมวิทยา อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พบว่า แนวทางการจัดการแก้ไขปัญหาขาดแคลนครูผู้สอน สามารถดำเนินการได้ ดังนี้ การขอความอนุเคราะห์จากผู้มีความรู้ภายนอกจากองค์กร/ชุมชน เพื่อมาให้ความรู้กับนักเรียน การสนับสนุนจากหน่วยงานเอกชนที่ขับเคลื่อนเรื่องการศึกษาเข้ามาช่วย หรือการดึงครูวิทยาศาสตร์ที่มีอัตราในโรงเรียนอยู่ในจำนวนมากมาทำการช่วยสอนในวิชาคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แม้กระทั่งการวางแผนขออัตรากำลังครู การสรรหารายได้เพื่อจัดจ้างบุคลากรมาสอนแทน และที่สำคัญในรายวิชาที่เป็นรหัสเดียวกันกับสถานการณ์ที่มีครูไม่ครบชั้น ไม่ครบสายวิชาควรมีการเรียนการสอนรวมห้องกันเกิดขึ้น โดยเฉพาะในวิชาพื้นฐาน ซึ่งครูสามารถควบคุมห้องเรียนที่นักเรียนมีได้ถึง 40 คน โดยนำเด็กนักเรียนในห้องที่มีจำนวนน้อยแต่ต้องเรียนวิชาเดียวกัน รหัสเดียวกัน ให้มาเรียนร่วมกันในห้องเดียวกัน โดยแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนด้วยการเรียนรวมห้องเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้ง 2 ห้อง ของโรงเรียนโคกตูมวิทยา ผลปรากฏว่า ความพึงพอใจของนักเรียน ด้านเนื้อหาวิชา อยู่ในระดับมาก ด้านกิจกรรมการเรียนรวมห้อง อยู่ในระดับมาก และมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลดารัตน์ ศศิธร (2558) ได้ศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กโดยการจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการจัดการเรียนร่วมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง และมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนร่วม แต่ยังพบว่ามีปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก โดยที่สถานที่และเครื่องคอมพิวเตอร์ขาดแคลน โดยมีข้อเสนอแนะให้สถานศึกษากำหนดนโยบายและแนวทางในการบำรุงรักษาสถานที่และจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอและพร้อมใช้งาน เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและให้บริการที่ดีต่อนักเรียนและชุมชนโดยรวม ดังนั้น การจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนขนาดเล็กจึงมีความสำคัญและเป็นที่ยอมรับในการพัฒนาการศึกษาในระดับชุมชนนั้น ๆ สอดคล้องกับ กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผล สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ (2563) ได้ศึกษา รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ตัวแทนชุมชน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน เห็นว่านโยบายการเรียนรวมกันจะทำให้ครูผู้สอนเพียงพอ เมื่อครูผู้สอนครบชั้นเรียน นักเรียนจะมีเพื่อนเยอะขึ้น และมีความพึงพอใจกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน O-NET ที่สูงขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วณิสา ถิ่นทัพไทย (2556) ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่ขาดแคลนครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดงขี้เหล็ก 2 พบว่า การจัดการเรียนรวมให้ประสบความสำเร็จนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน การสร้างทัศนคติ ทางบวกให้กับบุคลากร โดยเฉพาะผู้บริหารมีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรวมในองค์กรให้ดำรงอยู่ต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอน โดยได้มีการสังเคราะห์จากนักวิชาการและนักวิจัยในด้านปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการขาดแคลนครูผู้สอน ด้านสถานภาพและทิศทางสถานศึกษา ด้านการผลิตหรือพัฒนาครู ด้านการย้ายโรงเรียน ด้านขนาดโรงเรียน และแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอน ได้แก่ แนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนด้วยการเรียนรวมห้อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านข้อมูลการขาดแคลนครูผู้สอน ครูผู้สอนควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุมหลายด้านมากขึ้นเพื่อทำความเข้าใจในข้อมูลให้ไม่ผิดพลาด

1.2 ด้านสาเหตุการขาดแคลนครูผู้สอน ควรคำนึงในด้านสถานภาพและทิศทางสถานศึกษาเป็นอันดับแรกเพื่อประเมินทิศทางของปัญหาหรือสาเหตุให้แน่ชัด

1.3 ด้านแนวทางการแก้ไขการขาดแคลนครูผู้สอน ควรติดตามผลการดำเนินการอย่างเป็นระยะเพื่อติดตามผลและประเมินประสิทธิภาพของแนวทางการแก้ไข

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการขาดแคลนครูผู้สอนในด้านความเหลื่อมล้ำ ความไม่เป็นธรรม การถูกข่มเหงรังแก ที่อาจส่งผลให้เกิดปัญหาขาดแคลนครูผู้สอนในโรงเรียนร่วมด้วย

2.2 ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาและสาเหตุการขาดแคลนครูผู้สอนระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่เพื่อสร้างความเข้าใจในปัญหา และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อวงการการศึกษาไทยให้มากยิ่งขึ้น

2.3 ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาและทดลองนำแนวทางแก้ไขปัญหามาใช้ในระยะเวลาเพื่อการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). รายงานการวิจัย เรื่อง มาตรการทางกฎหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผล สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์. (2563). รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์. กาฬสินธุ์: สำนักงาน ศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์.
- กษิต์เดช คำพูน. (2566). ปัญหาการขาดแคลนครูในโรงเรียนขนาดเล็ก: สาเหตุ แนวทางแก้ไข และบทบาทของภาคีเครือข่าย. วารสารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 25(2), 1-1.
- กัลยาณี พรหมทอง. (2563). บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของครู. สืบค้นเมื่อ 22 มกราคม 2567, เข้าถึงได้จาก <https://bit.ly/3R82RoL>.
- นพกุล ปุคิลิต. (2565). การเปรียบเทียบสาเหตุและผลกระทบจากการย้ายของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา. วารสารบริหารการศึกษา, 19(36), 1-12.
- เนตรนภา หยุมา. (2562). รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาคุณลักษณะของครูที่นักเรียนพึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. สงขลา: โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปาณิสรา หาดขุนทด. (2565). การสร้างสื่อการเรียนรู้แบบมัลติมีเดีย รายวิชาวิทยาการคำนวณระดับประถมศึกษา สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่ขาดแคลนครู. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต, 10(3), 302 -313.
- ฝ่ายวิชาการโรงเรียน. (2565). ข้อมูลทั่วไปโรงเรียนโคกตูมวิทยา. ลพบุรี: โรงเรียนโคกตูมวิทยา.
- พัฒนฉัตร พระศรีมิ่งขวัญ และธีรภัทร กุลโสภาส. (2562). มุมมองที่นำเสนอในการคงอยู่ของครูโรงเรียนในประเภท สามัญศึกษา: การศึกษาโรงเรียนปริยัติจังหวัดนครสวรรค์ วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 14(2), 238-249.
- พิพัฒน์ ไผ่แก้ว. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 8(3), 158-168.

- พีระยุทธ์ สุขสมบูรณ์. (2557). สภาพปัญหาและการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กบนพื้นที่สูงที่ขาดแคลน: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้าน
อุ้มโล๊ะเหนือ อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. *วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่*, 15(1), 28-36.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2550). เล่ม 124 ตอนที่ 47ก บทบัญญัติด้านการศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 24
สิงหาคม 2550.
- ลดารัตน์ ศศิธร. (2558). การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กโดยการจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากระบี่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่,
- วนิสา ถิ่นทัพไทย. (2556). แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่ขาดแคลนครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาตากเขต 2. *วารสารวิจัยกาสละสองคำ*, 7(1), 158-167.
- วีระศักดิ์ พลมณี. (2564). แนวทางการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กอย่างมีธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7. *วารสารปรัชญาและศาสนา*, 7(1), 39-49.
- ศุภณัฐ ศศิวิวัฒน์. (2558). ปัญหาขาดแคลนครูในโรงเรียนขนาดเล็ก แก้ไขอย่างไรดี. สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2567, เข้าถึง
ได้จาก <https://shorturl.asia/GWXDC> สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2558). ปัญหาขาดแคลนครูใน
โรงเรียนขนาดเล็ก. สืบค้นเมื่อ 19 มกราคม 2567, เข้าถึงได้จาก <https://shorturl.asia/GWXDC>
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). รายงานผลการศึกษาด้านภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย.
กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สรัญญา บุตตา. (2559). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการปฏิบัติการตาม นโยบาย พัฒนาคุณภาพ
การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กกลุ่มเครือข่ายการศึกษาลาดคาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเลย เขต 3. *วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 12(2), 24-33.
- สุรพงษ์ คงสัตย์ และธีรชาติ ธรรมวงศ์. (2551). การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC). สืบค้นเมื่อ 3 เมษายน
2567. เข้าถึงได้จาก <https://shorturl.asia/x8EAO>
- อุทิศ ดวงผาสุข. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจย้ายสถานที่ปฏิบัติงานของข้าราชการสังกัด องค์การบริหารส่วน
ตำบลในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่*, 10(2), 183-196.

**แนวทางการกำหนดกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา กรณีศึกษา
กระบวนการจัดทำคำค้นคว้าอิสระเพื่อการแข่งขันในระบบการศึกษายุคใหม่**
**Guidelines for setting strategies management of teaching and learning at the
graduate level a case study of the process of creating independent study for
competition in the modern education system**

อัศวิน ไชยวัฒน์¹, ธีชกร วงษ์คำชัย², ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร^{*3}

Uswin Chaiwiwat¹, Tachakorn Wongkumchai², Ntapat Worapongpat^{*3}

^{1, 2, 3} คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

^{1, 2, 3} Faculty of Management Sciences Dhonburi Rajabhat University

^{*}Corresponding author's e-mail: dr.thiwat@gmail.com^{*3}

Received: February 15, 2024

Revised: April 24, 2024

Accepted: May 21, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อแนวทางการกำหนดกลยุทธ์ การจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา กรณีศึกษากระบวนการจัดทำคำค้นคว้าอิสระเพื่อการแข่งขันในระบบการศึกษายุคใหม่ วิธีที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ โดยการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง มีข้อค้นพบ มหาวิทยาลัยควรนำกลยุทธ์ต่าง ๆ มาช่วยลดขั้นตอนกระบวนการจัดทำคำค้นคว้าอิสระ เช่น รายงานความก้าวหน้าในการจัดทำคำค้นคว้าอิสระ หรือรายงานการค้นคว้าอิสระ หรือลดต้นทุนในการเรียนโดยใช้ระบบสนับสนุนผู้เรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ควบคุมโดยอาจารย์ที่ปรึกษา เป็นการศึกษาค้นคว้าที่เป็นความคิดริเริ่มของนักศึกษา นักศึกษาต้องสอบปากเปล่า ในการจัดทำคำค้นคว้าอิสระ ที่เป็นระบบเปิดให้นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปสามารถเข้าร่วมรับฟังได้ อันส่งผลทำให้การค้นคว้าอิสระมีความยุ่งยากน้อยกว่า

คำสำคัญ: กำหนดกลยุทธ์; การค้นคว้าอิสระ; การแข่งขัน; ระบบ; การศึกษายุคใหม่

Abstract

The primary objective of this article is to provide guidance on formulating strategies for managing teaching and learning at the graduate level, focusing on the process of conducting independent research to enhance competitiveness within the modern education system. The method employed for gathering secondary data involves the collection of information from various documentary sources, such as books, textbooks, academic papers, research studies, and relevant electronic media. The findings suggest that universities should integrate various strategies to streamline the process of conducting independent

research. Examples include implementing progress reports for independent research projects or reducing costs in education by utilizing internet-based support systems for learners, overseen by academic advisors. This educational approach encourages innovative research ideas among students. Furthermore, this system requires students to orally defend their independent research projects. The open-access nature of this system allows for broad participation from both students and interested parties, ultimately resulting in a less cumbersome research process. Keywords: define strategy, process of conducting independent research. Competition in the modern education system.

Keywords: define strategy; independent study; competition; system; modern education.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาในปัจจุบันเป็นไปตามสถาบันอุดมศึกษาตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2565 ในระดับปริญญาโท มุ่งให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการสร้าง และประยุกต์ใช้ความรู้ใหม่เพื่อการพัฒนางานและสังคม และเน้นการศึกษารายวิชาและการค้นคว้าอิสระเชิงการประยุกต์ใช้ ความรู้ในวิชาชีพโดยไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์ สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ จึงต้องเร่งปรับตัว ทั้งทางนโยบาย กลยุทธ์และพัฒนา หลักสูตร เพื่อขับเคลื่อนพันธกิจในการพัฒนารูปแบบหลักสูตรของแต่ละสถาบันให้สามารถแข่งขันกันได้ และกำหนดประเด็น ยุทธศาสตร์ในการใช้กลยุทธ์เชิงรุก มาตรการที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนา และการผลิตผลงานวิจัยและผลงานวิชาการที่มี คุณภาพสูงขึ้น และมีเป้าหมายที่ชัดเจนทั้งระยะสั้นและระยะยาว (กรรณ วังษ์เทียมนหลาย, 2562) ทั้งนี้การกำหนดกลยุทธ์การ จัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา สถาบันอุดมศึกษาจะต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ ที่เป็นกลไกสำคัญ ของการบริหารยุคใหม่ในการจัดการเรียนการสอน เป็นการครอบคลุมทุกกระบวนการในการจัดทำทุกขั้นตอนในการทำวิจัย เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถบรรลุยังเป้าหมายที่กำหนดไว้ในอนาคตได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพเหนือกว่าคู่แข่ง โดย กลยุทธ์หมายถึง แผนการดำเนินงาน หรือวิธีการที่สำคัญที่สถาบันอุดมศึกษาจะดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์หรือ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (ชนิชา เพชรปฐมขล, 2561) และการจัดการศึกษาย่อมต้องมีการปรับเปลี่ยนให้คำนึงถึงด้านหลักสูตร และการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรเป็นกำหนดทิศทางการจัดการเรียนการสอนที่เป็นอัตลักษณ์ มุ่งเน้นความเป็น วิชาชีพของหลักสูตร และให้มีความทันสมัย มีการบูรณาการศาสตร์จากหลากหลายสาขา และเป็นไปตามความต้องการของ ตลาดแรงงาน (วีรณช ดรณสนธยา, 2564) และลดต้นทุนในการเรียนโดยใช้ระบบสนับสนุนผู้เรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (สืบพงษ์ ปราบใหญ่และคณะ, 2562)

กระบวนการจัดทำ การค้นคว้าอิสระเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมที่เป็นพันธกิจหนึ่งของ สถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้การค้นคว้าอิสระหรืองานวิจัยต้องมีคุณภาพด้วย คุณภาพของงานวิจัย หมายถึง คุณสมบัติด้านความ ถูกต้อง เหมาะสม และความน่าเชื่อถือของรายงานวิจัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) หรือคุณภาพการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะของการจัดการศึกษาที่มี มาตรฐาน ทำให้เกิดผลถาวรแก่ผู้เรียนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร และสามารถสนองความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน (กรรณ วังษ์เทียมนหลาย, 2562) ซึ่งรูปแบบการจัดทำ การค้นคว้า อิสระแต่ละสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งเหมือนกันหรือคล้ายกัน

ทั้งนี้ การค้นคว้าอิสระเป็นวิชาหนึ่งที่บรรจุในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาส แสดงความสามารถในการประมวลความรู้ทางวิชาการในสาขาที่ศึกษา โดยนักศึกษาระดับปริญญาโทที่เลือก แผน ข เป็น แผนการศึกษาที่เน้นการศึกษางานรายวิชา โดยไม่ต้องทำ วิทยานิพนธ์แต่ต้องมีการค้นคว้าอิสระไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต และ

ไม่เกิน 6 หน่วยกิต (มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2564) ในการศึกษาการค้นคว้าอิสระ ตั้งแต่การเลือกหัวข้อการศึกษา การเขียนโครงการ รูปแบบในการเขียน รายงานการศึกษา รวมถึงการประเมินผล ซึ่งรูปแบบการค้นคว้าอิสระมีส่วนประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ 1. ส่วนนำเรื่อง ประกอบไปด้วย ปก ปกนอก ปกใน (ภาษาไทย) หน้านุมัติ บทคัดย่อ บทคัดย่อภาษาไทย บทคัดย่อภาษาอังกฤษ กิตติกรรมประกาศ สารบัญ สารบัญตาราง สารบัญภาพ 2. ส่วนเนื้อเรื่อง ประกอบไปด้วย บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ และ 3. ส่วนประกอบท้ายเรื่อง ประกอบไปด้วยเอกสารอ้างอิง ภาคผนวก ภาคผนวก ก. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ภาคผนวก ข. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ภาคผนวก ค. ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ และประวัติผู้วิจัย (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2563, http://www.graduate.dusit.ac.th/main/Download/Format_Turnitin/Format_Manual.pdf) เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พระมหาสมบุญโร วุฑฒิโกโร และ คณะ, 2561) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ส่วนที่ 2 ส่วนเนื้อเรื่อง และส่วนที่ 3 ส่วนท้าย

ส่วนการค้นคว้าอิสระของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (https://www.ubu.ac.th/web/files_up/66f2017083015271974.pdf) มีส่วนประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน คือ ส่วนนำ ส่วนเนื้อความ ส่วนอ้างอิง และส่วนเพิ่มเติม หลักสูตรอาจพิจารณาการจัดรูปแบบการนำเสนอผลงานวิจัยมากกว่า 5 บท ขึ้นอยู่กับลักษณะและเนื้อหาการวิจัย ดังนี้ บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญในการจัดทำวิจัย วัตถุประสงค์ สมมติฐานการวิจัย ขอบเขตการวิจัย กรอบแนวคิดในการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ คำนิยามศัพท์เฉพาะ บทที่ 2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แนวคิดหลักการทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการ รวบรวมข้อมูล การดำเนินการรวบรวมข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ผลการวิเคราะห์ตามหัวข้อการวิจัยหรือวัตถุประสงค์การวิจัย การแปลผล ทำตารางสรุปข้อมูล บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย การเขียนย่อความ เริ่มตั้งแต่ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ เก็บรวบรวมข้อมูล สถิติในการวิจัยและตามด้วยสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะในการวิจัย

ดังนั้น ส่วนประกอบในการค้นคว้าอิสระ สามารถได้เป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ส่วนที่ 2 ส่วนเนื้อเรื่อง และส่วนที่ 3 ส่วนท้าย หรือ 4 ส่วน คือ ส่วนนำ ส่วนเนื้อความ ส่วนอ้างอิง และส่วนเพิ่มเติม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละมหาวิทยาลัย แต่ส่วนใหญ่แล้วจะแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนนำ ประกอบไปด้วย ปก ปกนอก ปกใน (ภาษาไทย) หน้านุมัติ บทคัดย่อภาษาไทย บทคัดย่อภาษาอังกฤษ กิตติกรรมประกาศ สารบัญ สารบัญตาราง สารบัญภาพ 2. ส่วนเนื้อเรื่อง ประกอบไปด้วย บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ และ 3. ส่วนท้าย ประกอบไปด้วยเอกสารอ้างอิง ภาคผนวก

การค้นคว้าอิสระ (Independent Study) การค้นคว้าอิสระช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิชาที่ไม่มีอยู่ในหลักสูตรที่ สถาบันการศึกษากำหนดขึ้น หรือเกี่ยวกับหัวข้อที่นักศึกษาต้องการสำรวจหรือศึกษาในเชิงลึก รวมทั้งเป็นการทำงานของนักศึกษาแบบตัวต่อตัวกับอาจารย์เพื่อรับหน่วยกิตการศึกษา การค้นคว้าอิสระเป็นตัวเลือกของหลักสูตรสำหรับนักศึกษาทุกคน ซึ่งการศึกษานี้จะช่วยให้นักศึกษาสามารถทำงานร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาหรือคณะเพื่อกำหนดแผนเฉพาะสำหรับความรู้และทักษะที่นักศึกษาต้องการค้นหา ในหัวข้อเฉพาะหรือหัวข้อที่นักศึกษารายบุคคลมีความสนใจ ขณะที่การค้นคว้าอิสระได้รับการออกแบบมาเพื่อให้นักศึกษาต้องตรวจสอบหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาหลักที่กำลังศึกษา ซึ่งเป็นผลงานของผู้เขียนหรือกลุ่มผู้เขียนเท่านั้น กระบวนการและขั้นตอนในการจัดทำค้นคว้าอิสระแตกต่างกัน โดยแบ่งสถาบันการศึกษาเป็น 2 แบบ ดังนี้

สถาบันการศึกษาที่มีการสอบ 2 ครั้ง

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี (2564) มีแนวปฏิบัติในจัดทำคั่นคว่ำอิสระ ขั้นที่ 1 ขอแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาการคั่นคว่ำอิสระ ขั้นตอนที่ 2 การขอสอบหัวข้อและเค้าโครงการคั่นคว่ำอิสระ นักศึกษายื่นคำร้อง พร้อมส่งเค้าโครงงานวิจัย 3 บท ที่คณะกรรมการบริหารหลักสูตร เพื่อพิจารณาหัวข้อและเค้าโครง ขั้นตอนที่ 3 การขอสอบป้องกันการคั่นคว่ำอิสระ ขั้นตอนที่ 4 นักศึกษายื่นคำร้อง พร้อมเล่มงานวิจัย 5 บท ขั้นตอนที่ 5 นักศึกษาเข้าสอบการคั่นคว่ำอิสระ ตามวัน เวลา และสถานที่ ที่กำหนดไว้ และขั้นตอนที่ 6 การดำเนินการปรับปรุงแก้ไขงานวิจัยตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสอบการคั่นคว่ำอิสระ ให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่สอบป้องกันการคั่นคว่ำอิสระ

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น (2566) ขั้นตอนการคั่นคว่ำอิสระ ขั้นตอนที่ 1 ให้นิสิตสอบถามที่เลขานุการหลักสูตรเพื่อขอทราบอาจารย์ที่ปรึกษาการทำสารนิพนธ์ ขั้นตอนที่ 2 ให้นิสิตส่งโครงร่างงานวิจัย (ส่วนบทที่ 1 คร่าวๆ) ให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่ออนุมัติ ขั้นตอนที่ 3 ส่งเค้าโครงสารนิพนธ์ 3 บท ที่อาจารย์ที่ปรึกษาอนุมัติแล้วส่งมายังเลขานุการหลักสูตร เพื่อนัดวันสอบเอกสารที่ใช้ประกอบด้วยเค้าโครงสารนิพนธ์จำนวน 3 เล่ม และมาสอบตามวัน เวลาที่มหาวิทยาลัยกำหนด แต่ต้องชำระค่าเทอมไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของค่าเทอม ทั้งหมด 105,000 บาท ขั้นตอนที่ 4 หลังสอบเค้าโครงไปแล้วให้นำไปแก้ไขตามที่คณะกรรมการเสนอแนะ แล้วส่งอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจเพื่อดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยให้จบบทที่ 5 ภายใน 90 วัน ขั้นตอนที่ 5 ส่งอาจารย์ปรึกษาเพื่ออนุมัติสอบป้องกัน ขั้นตอนที่ 6 เรียนรายวิชาทฤษฎีให้ครบทุกรายวิชาตามที่กำหนดในแผนการเรียน (หลังจากสอบครบทุกวิชาแล้วให้นิสิตที่เลือก เรียน แผน ข. (ทำสารนิพนธ์) ขั้นตอนที่ 7 ยื่นเอกสารขอสอบป้องกันสารนิพนธ์ (5 บท) มายังเลขานุการหลักสูตร จำนวน 3 เล่ม (ชำระค่าเทอมเต็มจำนวนของแต่ละหลักสูตร) ขั้นตอนที่ 8 สอบป้องกันสารนิพนธ์ตามวัน เวลาที่กำหนด รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการกลับมาแก้ไข และส่งอาจารย์ที่ปรึกษาอนุมัติแล้วส่งเล่มที่แก้ไขสมบูรณ์จำนวน 1 เล่ม พร้อม File WORD และ PDF ลง CD จำนวน 2 แผ่น ภายใน 45 วัน ขั้นตอนที่ 2, 3 และ 4 นิสิตต้องทำควบคู่กับการเรียนในรายวิชาทฤษฎีตามที่มหาวิทยาลัยลงทะเบียน ให้นิสิตต้องทำสำเร็จการศึกษาภายใน 2 ปีนับจากวันที่ได้รับนิสิต หากเกินกำหนด นิสิต ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาสถานภาพ

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พระมหาสมบุญ ฐุฑฺฒิกโร และ คณะ, 2561) ขั้นตอนการคั่นคว่ำอิสระ มีดังนี้ 1) เสนอหัวข้อและโครงร่างสารนิพนธ์จำนวน 1 ชุด ต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขอตรวจรูปแบบ 2) ยื่นแบบคำร้องเกี่ยวกับสารนิพนธ์ พร้อมเสนอหัวข้อและโครงร่างสารนิพนธ์ 1 ชุด ต่อบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอสอบอนุมัติ 3) สารนิพนธ์เชิงปริมาณ นิสิตต้องส่งระเบียบวิธีวิจัยและแบบสอบถามชั่วคราวก่อนวันพิจารณาหัวข้อและโครงร่างฯ ไม่น้อยกว่า 3 วัน ต่อบัณฑิตวิทยาลัย 4) ให้แก้ไขตามมติคณะกรรมการ 5) การเสนอขอสอบสารนิพนธ์ 6) สอบและส่งสารนิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

สถาบันการศึกษาที่มีการสอบครั้งเดียว

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2564) ขั้นตอนการจัดทำคั่นคว่ำอิสระ ดังนี้ ขั้นที่ 1 นักศึกษาที่ลงทะเบียนชุดวิชาการศึกษาคั่นคว่ำอิสระเป็นครั้งแรก ต้องเป็นผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยสะสมไม่น้อยกว่า 3.00 ขั้นที่ 2 นักศึกษาเข้าสมัครเข้าสมัครที่ 1 (เป็นหัวข้อโครงร่างเค้าโครง) เพื่อให้คณะกรรมการพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของหัวข้อการศึกษาคั่นคว่ำอิสระ ขั้นที่ 3 นักศึกษาแก้ไขหัวข้อการศึกษาคั่นคว่ำอิสระตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ขั้นที่ 4 อาจารย์ที่ปรึกษา ส่งหัวข้อการศึกษาคั่นคว่ำอิสระต่อคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาเพื่อพิจารณาอนุมัติและ แต่งตั้งที่ปรึกษาการศึกษาคั่นคว่ำอิสระ ขั้นตอนที่ 5 นักศึกษาติดต่อกับอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ โดยแก้ไขและส่งงานตามช่องทางที่อาจารย์ที่ปรึกษา กำหนด ขั้นตอนที่ 6 เมื่ออาจารย์ที่ปรึกษา เห็นชอบ นักศึกษาสามารถลงทะเบียนขอสอบปกป้องการศึกษาคั่นคว่ำอิสระได้ และส่งเอกสารขอสอบปกป้องฯ อย่างน้อย 30 วันก่อนวันสอบ ขั้นตอนที่ 7 นักศึกษาสอบปกป้องการศึกษาคั่นคว่ำอิสระ แก้ไขงาน และส่งเล่มสมบูรณ์ต่อสำนักบัณฑิตศึกษา ภายในเวลาที่กำหนด โดยกำหนดไว้นักศึกษาที่จะสำเร็จการศึกษาภายในภาคเรียนที่ 1 ของปีการศึกษา 2565 จะต้องส่งผลงานการศึกษาคั่นคว่ำอิสระฉบับสมบูรณ์ภายในวันที่ 31 มีนาคม 2566

มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครสุวรรณภูมิ กระบวนการและขั้นตอนการจัดทำคั่นคว้อิสระ ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 นักศึกษาเสนอหัวข้อคั่นคว้อิสระและอาจารย์ที่ปรึกษา (ก่อนการลงทะเบียน 1 เดือน) ขั้นตอนที่ 2 เสนอโครงร่างคั่นคว้อิสระ และขออนุมัติแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษา ขั้นตอนที่ 3 นักศึกษาลงทะเบียน ขั้นตอนที่ 4 นักศึกษาเสนองานวิจัยและเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษาและจัดทำรายงานความก้าวหน้า ขั้นตอนที่ 5 นักศึกษาดำเนินการคั่นคว้อิสระจนแล้วเสร็จ 5 บท ขั้นตอนที่ 6 จัดสอบงานวิจัยตามที่กำหนด และขั้นตอนที่ 7 นักศึกษาจัดทำคั่นคว้อิสระ ฉบับสมบูรณ์พร้อมบทคัดย่อ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและขอหมายเลขสารนิพนธ์ (สน.000-00000000000) และอาจารย์ที่ปรึกษาประเมินผล

มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2564) แนวปฏิบัติในกระบวนการทำการคั่นคว้อิสระดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การเสนอแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาการคั่นคว้อิสระ ขั้นตอนที่ 2 การรายงานความก้าวหน้าในการจัดทำคั่นคว้อิสระ เมื่อได้รับอนุมัติจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ให้ดำเนินการทำการคั่นคว้อิสระแล้ว ให้นักศึกษา ติดต่อขอคำปรึกษาแนะนำกับอาจารย์ที่ปรึกษา โดยให้บันทึกรายงานความก้าวหน้าการทำการคั่นคว้อิสระ ขั้นตอนที่ 3 เมื่อนักศึกษาทำการคั่นคว้อิสระแล้วเสร็จ และอาจารย์/คณะกรรมการที่ปรึกษา การคั่นคว้อิสระเห็นชอบให้สอบได้ เป็นการสอบปากเปล่าการคั่นคว้อิสระ ต้องเป็นระบบเปิดเพื่อให้ผู้สนใจเข้ารับฟังได้ และขั้นตอนที่ 4 ให้นักศึกษาส่งการคั่นคว้อิสระฉบับสมบูรณ์ ที่ได้แก้ไขปรับปรุงตามมติของอาจารย์/ คณะกรรมการสอบการคั่นคว้อิสระ ต่อคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำสาขาวิชา และผู้อำนวยการ บัณฑิตศึกษา คณะ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (2566) กระบวนการและขั้นตอนการจัดทำคั่นคว้อิสระ ดังนี้ ผู้เสนอเค้าโครงการคั่นคว้อิสระ ต้องสอบผ่านรายวิชา (Course) มาแล้วไม่น้อยกว่าสิบหน่วยกิต ต้องสอบผ่านการประมวลความรู้ (Comprehensive Examination) ลงทะเบียนเรียนการคั่นคว้อิสระ และมีเค้าโครงการคั่นคว้อิสระที่ผ่านการตรวจสอบการคัดลอกผลงาน โดยใช้ โปรแกรมอักขราวิสุทธิ์ ซึ่งอนุโลมให้มีการซ้ำกันได้ ไม่เกินร้อยละสามสิบ โดยมีขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 นำเสนอเค้าโครงการคั่นคว้อิสระต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการคั่นคว้อิสระเพื่อขอความเห็นชอบ เมื่ออาจารย์ที่ปรึกษาการคั่นคว้อิสระให้ความเห็นชอบแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอหัวข้อการคั่นคว้อิสระเพื่อขออนุมัติจากประธานกรรมการบริหารหลักสูตรประจำสาขาวิชา ให้ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรประจำ สาขาวิชาแจ้งหัวข้อการ คั่นคว้อิสระที่ได้รับการอนุมัติ แล้วต่อคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยทราบจากนั้นให้บัณฑิตวิทยาลัยจัดทำประกาศหัวข้อการคั่นคว้อิสระ ชื่อผู้ทำ การคั่นคว้อิสระ พร้อมทั้งรายชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาการคั่นคว้อิสระ ขั้นตอนที่ 2 การสอบป้องกันการคั่นคว้อิสระ ได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาการคั่นคว้อิสระให้ทำการสอบได้ โดยนักศึกษาจัดทำคั่นคว้อิสระเสร็จสมบูรณ์เป็นรูปเล่ม โดยการคั่นคว้อิสระต้องมีเนื้อหางานวิจัยมีคุณภาพเพียงพอ มีการดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัย มีบทคัดย่อภาษาไทย บทคัดย่อภาษาอังกฤษ มีส่วนประกอบและรูปแบบการจัดทำตรงตามคู่มือการทำวิทยานิพนธ์ และการคั่นคว้อิสระ ขั้นตอนที่ 3 การยื่นเรื่องขอสอบป้องกันการคั่นคว้อิสระให้นักศึกษา ส่งการคั่นคว้อิสระที่เสร็จสมบูรณ์โดยต้องส่งก่อนวันสอบอย่างน้อยสิบวันทำการ และส่งมอบให้กับคณะกรรมการสอบป้องกันการคั่นคว้อิสระทุกท่านอ่านก่อนวันสอบอย่างน้อยเจ็ดวันทำการ ขั้นตอนที่ 4 ให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการจัดสอบป้องกันการคั่นคว้อิสระ โดยให้มีขั้นตอน ดังต่อไปนี้ ตรวจสอบคุณสมบัติของนักศึกษาตามเอกสารหลักฐานก่อนจะจัดทำประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิ์สอบการคั่นคว้อิสระและกำหนดวันสอบ และตรวจสอบการคัดลอกผลงานการคั่นคว้อิสระโดยใช้โปรแกรมอักขราวิสุทธิ์หรือ turnitin ขั้นตอนที่ 5 การดำเนินการสอบป้องกันการคั่นคว้อิสระให้เป็นการสอบแบบเปิด ซึ่งนักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป สามารถเข้าร่วมรับฟังได้ตามกำหนดเวลาและสถานที่ที่บัณฑิตวิทยาลัยที่ระบุไว้ และขั้นตอนที่ 6 นักศึกษาที่สอบผ่านแบบมีเงื่อนไข ต้องดำเนินการแก้ไขรายงานการคั่นคว้อิสระตามข้อแนะนำของคณะกรรมการสอบภายในสี่สิบห้าวันนับจากวันสอบ และเมื่อนักศึกษาได้ดำเนินการแก้ไขเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงถือว่านักศึกษาได้รับการประเมิน ผลการสอบการคั่นคว้อิสระ "ผ่าน"

มหาวิทยาลัยทักษิณ (2566) กระบวนการและขั้นตอนการจัดทำคั่นคว่ำอิสระ ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การเสนอชื่อเรื่องการคั่นคว่ำอิสระและอาจารย์ที่ปรึกษา นิสิตต้องเรียนในมหาวิทยาลัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ภาคเรียนปกติ ขั้นตอนที่ 2 การขอจริยธรรมการวิจัยในคนสำหรับการคั่นคว่ำอิสระ ขั้นตอนที่ 3 นิสิตต้องรายงานความก้าวหน้าในการจัดทำคั่นคว่ำอิสระ อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง ขั้นตอนที่ 4 เมื่อนิสิตการคั่นคว่ำอิสระแล้วเสร็จ และอาจารย์ที่ปรึกษาเห็นชอบให้สอบได้ ทั้งนี้ นิสิตจะต้องยื่นเรื่องเพื่อขอสอบปากเปล่า ในขั้นตอนนี้จะต้องไม่น้อยกว่า 2 เดือน ขั้นตอนที่ 5 การสอบปากเปล่าเป็นระบบเปิดให้นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป สามารถเข้าร่วมรับฟังได้ และขั้นตอนที่ 6 นิสิตจะต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขคั่นคว่ำอิสระตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสอบปากเปล่าให้แล้วภายใน 1 เดือนนับจากวันที่สอบ

จะเห็นว่ามหาวิทยาลัยที่สอบสารนิพนธ์ 2 ครั้ง ครั้งแรกขอสอบโครงร่างสารนิพนธ์ 3 บท พร้อมแบบสอบถามมหาวิทยาลัยนั้นๆ จะอนุมัติหัวข้อและให้ผ่านโดยมีการแก้ไข มหาวิทยาลัยบางแห่งก็กำหนดวันจำนวนที่แก้ไข อย่าง 30 วัน มหาวิทยาลัยบางแห่งก็ไม่ได้กำหนดวันจำนวนที่แก้ไข ครั้งที่ 2 ขอสอบป้องกันสารนิพนธ์ 5 บท และให้ผ่านโดยมีการแก้ไข ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ยุ้งยากมาก ไม่เหมือนกับมหาวิทยาลัยหลายแห่ง มีการเสนอหัวข้อและโครงร่างบทที่ 1 คร่าว ถ้าอาจารย์อนุมัติหัวข้อ นิสิตก็จัดทำสารนิพนธ์ตามส่วนประกอบ 3 ส่วนได้เลย และขอสอบปากเปล่า ทุกมหาวิทยาลัยจะให้ผ่านโดยมีการแก้ไข การกำหนดจำนวนวันที่แก้ไขส่วนมากกรรมการจะแจ้งว่าให้แก้ไขกี่วัน หรือกำหนดไว้ในคู่มือของมหาวิทยาลัยนั้นๆ

ผลการศึกษาความหมายการคั่นคว่ำอิสระ

ผู้เขียนได้รวบรวมความหมายการคั่นคว่ำอิสระแต่ละมหาวิทยาลัยเท่าที่มี ดังนี้

“การคั่นคว่ำอิสระ” หมายถึง ผลงานศึกษาค้นคว้าเบื้องต้นของนักศึกษาระดับปริญญาโทในสาขาวิชาที่เปิดสอนและมีจำนวนหน่วยกิตตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเป็นผลงานที่เน้นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น (มหาวิทยาลัยเกริก, 2561)

การคั่นคว่ำอิสระ หมายความว่า การศึกษาค้นคว้าโดยใช้กระบวนการวิจัย ซึ่งก่อให้เกิดผลงานทางวิชาการที่เรียกว่ารายงานการคั่นคว่ำอิสระ เพื่อเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรมหาบัณฑิต (มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2566, <http://grad.tsu.ac.th/page.php?idm=4&mid=401>)

การคั่นคว่ำอิสระ หมายถึง แผนการศึกษาที่เน้นการศึกษางานรายวิชา ไม่น้อยกว่าสาม หน่วยกิต และไม่เกินหกหน่วยกิต (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2566 จาก <http://grad.ssru.ac.th/useruploads/files/20230512/cc53f8e024c1c1fd448a35b8f878467c2847c1d3.pdf>)

การคั่นคว่ำอิสระ หมายถึง การเลือกปัญหาสำหรับการศึกษา คั่นคว่ำ วิเคราะห์ หรือวิจัย การเขียนและเสนอโครงการศึกษาค้นคว่ำอิสระ การวิเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำการศึกษา คั่นคว่ำ วิเคราะห์ หรือ วิจัย การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การเสนอรายงานผลการศึกษา คั่นคว่ำ วิเคราะห์หรือวิจัย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2564)

จารุภัส จันทรเกษ และคณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2564) ได้ให้ความหมาย “การคั่นคว่ำอิสระ” หมายความว่า การคั่นคว่ำอิสระตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร ระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (2566) ได้ให้ความหมายการคั่นคว่ำอิสระ (Independent Study) หมายถึง บทนิพนธ์ ธรณศึกษา สิ่งประดิษฐ์ หรือการวิเคราะห์พัฒนาระบบงานที่ใช้วิธีการวิจัย โดยนักศึกษาในระดับปริญญาโท แผน ข และ ประกาศนียบัตรบัณฑิต ได้ใช้กระบวนการในการศึกษาค้นคว้าซึ่งมีเนื้อหาสาระที่แสดงถึงความคิด ริเริ่มของนักศึกษา และได้เรียบเรียงจากหัวข้อที่ได้รับอนุมัติมาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบจนเสร็จ สมบูรณ์เพื่อขออนุมัติปริญญาในระดับมหาบัณฑิตและประกาศนียบัตรบัณฑิต (https://www.ubu.ac.th/web/files_up/66f2017083015271974.pdf) ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ความหมายการค้นคว้าอิสระ (Independent study) แต่สละสถาบันการศึกษา

สถาบัน	ความหมาย
มหาวิทยาลัยเกริก, 2561	ผลงานศึกษาค้นคว้าเบื้องต้นของนักศึกษาระดับปริญญาโทในสาขาวิชาที่เปิดสอนและมีจำนวนหน่วยกิตตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเป็นผลงานที่เน้นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น
มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2566	การศึกษาค้นคว้าโดยใช้กระบวนการวิจัย ซึ่งก่อให้เกิดผลงานทางวิชาการที่เรียกว่ารายงานการค้นคว้าอิสระ เพื่อเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2566	แผนการศึกษาที่เน้นการศึกษางานรายวิชา ไม่น้อยกว่าสาม หน่วยกิต และไม่เกินหกหน่วยกิต
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2564	การเลือกปัญหาสำหรับการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ หรือวิจัย การเขียนและเสนอโครงการ ศึกษา ค้นคว้าอิสระ การวิเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ หรือ วิจัย การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การเสนอรายงานผลการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์หรือวิจัย
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2566	บทนิพนธ์ กรณีศึกษา สิ่งประดิษฐ์ หรือการวิเคราะห์พัฒนาระบบงานที่ใช้วิธีการวิจัย โดยนักศึกษาในระดับปริญญาโท แผน ข และ ประกาศนียบัตรบัณฑิต ได้ใช้กระบวนการในการศึกษาค้นคว้า ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่แสดงถึงความคิด ริเริ่มของนักศึกษา และได้เรียบเรียงจากหัวข้อที่ได้รับอนุมัติมาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบจนเสร็จสมบูรณ์เพื่อขออนุมัติปริญญาระดับมหาบัณฑิตและประกาศนียบัตรบัณฑิต
จารุภัส จันทรเกษ และคณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2566)	การค้นคว้าอิสระตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร ระดับอุดมศึกษา

การจัดทำการค้นคว้าอิสระในระบบการศึกษายุคใหม่

ระบบการศึกษายุคใหม่ เป็นการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ด้วยความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา ดังที่ คณะกรรมการการศึกษานานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 แห่งองค์การสหประชาชาติ (UNESCO) 4 ด้าน คือ การเรียนรู้เพื่อรู้ทุกสิ่งอย่าง (Learning to know) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติ (Learning to do) การเรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิต (Learning to with the others) และการเรียนรู้เพื่อให้รู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ (Learning to be) (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2566, www.curriculumandlearning.com > upload > สื่อหลักทางการศึกษา) และในการจัดทำ การค้นคว้าอิสระแห่งศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องพัฒนาทักษะการเรียนรู้ 3 ด้าน ดังนี้ ด้านพัฒนาทักษะการคิดและแก้ไข

ญา เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างเป็นระบบ และการแก้ปัญหา ด้านพัฒนาข้อมูล และการสื่อสาร เช่น การเข้าถึง การจัดการ การผสมผสาน การประเมิน การสร้างและการสื่อสารสารสนเทศ และด้าน พัฒนาการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการขึ้นตนเอง เช่น การแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการ เรียนรู้ด้วยตนเอง (แก้วตา เจื่อนาค และอารีย์ วรเทศะคงคา, 2560) ดังนั้น การจัดทำคำค้นคว้าอิสระในศตวรรษที่ 21 เป็น การเรียนรู้เพื่อรู้ทุกอย่าง และการเรียนรู้เพื่อปฏิบัติ และต้องมีการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อสารและเทคโนโลยี ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (สืพงษ์ ปราบใหญ่และคณะ, 2562) แต่ ยังมีปัญหาการจัดทำคำค้นคว้าอิสระยังไม่มีประสิทธิภาพจึงต้องหาวิธีการใหม่ที่มีประสิทธิภาพมากกว่านี้ ทั้งในด้านปัจจัย เกี่ยวกับตัวผู้เรียนและปัจจัยภายนอก ได้แก่ นวัตกรรมเทคโนโลยี เช่น เว็บไซต์ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

บทสรุป

การจัดทำคำค้นคว้าอิสระเพื่อให้เกิดการแข่งขันระบบการศึกษายุคใหม่ มหาวิทยาลัยควรนำกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อลด ปัญหาและอุปสรรคทั้งผู้เรียนและการบริหารจัดการของหลักสูตรในขั้นตอนกระบวนการจัดทำคำค้นคว้าอิสระ เรื่องเวลา อาจมีการปรับแผนการสอนรายวิชาวิจัยไว้ในภาคการศึกษาแรกของปีที่เข้าเรียนเพื่อให้เกิดความพร้อมในการทำวิจัยตั้งแต่ เริ่มต้นๆ รวมถึงการรายงานความก้าวหน้าในการจัดทำคำค้นคว้าอิสระ หรือรายงานการค้นคว้าอิสระกับอาจารย์ที่ปรึกษา หรือ ลดต้นทุนในการเรียนโดยใช้ระบบสนับสนุนผู้เรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นการศึกษาค้นคว้าโดยใช้กระบวนการวิจัย นักศึกษาหาข้อมูลด้วยตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องทำการวิจัยเชิงลึก มีเนื้อหาสาระที่แสดงถึงความคิดริเริ่มของนักศึกษา มีโอกาส เรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับหัวข้อที่สนใจโดยเฉพาะและได้เรียบเรียงจากหัวข้อที่ได้รับอนุมัติมา วิเคราะห์อย่างเป็นระบบจนเสร็จ สมบูรณ์ นักศึกษาต้องสอบปากเปล่าในการจัดทำคำค้นคว้าอิสระ ที่เป็นระบบเปิดให้นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปสามารถเข้าร่วม รับฟังได้ เพื่อขออนุมัติปัญญาระดับมหาวิทยาลัย ทำให้การค้นคว้าอิสระมีความยุ่งยากน้อยกว่า วิเคราะห์ข้อมูลเป็นแบบง่าย

เอกสารอ้างอิง

- กนกพรธณ รัตนกริ. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2566, จาก <http://www.admin.navy.mi.th/document/general/LgThai005.pdf>
- กรรณา วงษ์เทียนหลาย. (2562). การบริหารงานวิจัยสู่ความเป็นเลิศในคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา. *วารสารการบริหาร และนวัตกรรมการศึกษา*, 2(3), 83-98.
- แก้วตา เจื่อนาค และอารีย์ วรเทศะคงคา. (2560). การออกแบบการเรียนรู้เพื่อศตวรรษที่ 21. *งานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม* 28 - 29 กันยายน, หน้า 281-289.
- จารุภัส จันทระเกษ และคณะ (2566). *คู่มือการพิมพ์วิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ*. ปทุมธานี: ศูนย์หนังสือและโรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
- ชนิชา เพชรปฐมชล. (2561). การสังเคราะห์งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อกำหนด มโนทัศน์และกลยุทธ์ส่งเสริมการทำวิจัย. *ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัฒนผลและสถิติการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*.
- พระมหาสมบุญ ฐิตกโร และ คณะ (2561). *คู่มือดัชนีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ (2566). *คู่มือสารนิพนธ์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ.

มหาวิทยาลัยเกริก (2561). *ระเบียบมหาวิทยาลัยเกริกว่าด้วยการทำวิทยานิพนธ์ การค้นคว้าอิสระ การสอบประมวลความรู้ และการสอบวัดคุณสมบัติ ระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2560*. เอกสารอัดสำเนา, มหาวิทยาลัยเกริก

มหาวิทยาลัยทักษิณ, สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2566, จาก <http://grad.tsu.ac.th/page.php?idm=4&mid=401>)

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. (2564). *คู่มือนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (2566). สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2566, จาก <http://grad.ssu.ac.th/useruploads/files/20230512/cc53f8e024c1c1fd448a35b8f878467c2847c1d3.pdf>.

มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2564). *คู่มือนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น, สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2566, จาก www.western.ac.th/blogs > บริการนิสิต-ปริญญาโท > วิทยานิพนธ์.

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2563). *รูปแบบการพิมพ์ (Format) ดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ และการค้นคว้าอิสระ (พ.ศ. 2563)*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2566, จาก http://www.graduate.dusit.ac.th/main/Download/Format_Turnitin/Format_Manual.pdf

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2564). *ชุดวิชา 23787 การศึกษาค้นคว้าอิสระ*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. *คู่มือวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2566, จาก https://www.ubu.ac.th/web/files_up/66f2017083015271974.pdf

วิชัย วงษ์ใหญ่. *สี่เสาหลักของการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ วันที่ 30 พฤศจิกายน 2566, จาก www.curriculumandlearning.com > upload > *สี่เสาหลักทางการศึกษา*.

วีรณัฐ ดรณสนธยา. (2564). *รูปแบบการบริหารจัดการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 53, วันเสาร์ที่ 18 ธันวาคม ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, หน้า 110-126.*

สืบพงษ์ ปราบใหญ่, ยศระวี วายทองคำ และรุ่งรัตนา เจริญจิตต์ (2562). *แนวทางการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 6(10), 5324-5343.*

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาไทย: การวิเคราะห์อภิมาน (Meta-analysis)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การเตรียมความพร้อมเพื่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของไทยในภูมิภาคอาเซียน Thailand's preparation for foreign direct investment in the ASEAN region

กัญญภัทร ชันอาษา^{*1}, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร²
Kanyaphat khunarsa^{*1} Saowalak Kosonkittiumporn²

¹ร.ป.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹D.P.A. (Public Administration), Rajabhat Mahasarakham University, Thailand

^{*1}Faculty of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University, Thailand

Corresponding author's e-mail: ppya27@hotmail.com^{*1}

Received: May 13, 2024

Revised: May 21, 2024

Accepted: May 30, 2024

บทคัดย่อ

ภูมิภาคอาเซียนกำลังกลายเป็นจุดหมายปลายทางที่น่าดึงดูดสำหรับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ประเทศไทยจึงควรสร้างกลยุทธ์ดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ ประกอบด้วย 1) ดำเนินการเชิงรุกโดยรัฐบาลควรส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมาย เช่น ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ และดิจิทัล อุตสาหกรรมเหล่านี้มีศักยภาพสูงในการเติบโตและสามารถสร้างงานจำนวนมาก 2) ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจให้เอื้ออำนวยแก่นักลงทุนต่างชาติ ต้องลดขั้นตอนและระเบียบราชการ พัฒนาระบบโลจิสติกส์ และลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ท่าเรือ และสนามบิน และ 3) ควรพัฒนาทักษะแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของเศรษฐกิจใหม่ หมายความว่า ต้องลงทุนในระบบการศึกษาและฝึกอบรม และส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา หากประสบความสำเร็จในการดึงดูดการลงทุนจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวมช่วยกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจและสร้างงานใหม่ จะช่วยพัฒนาเทคโนโลยีและทักษะแรงงาน และช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยในเศรษฐกิจโลก

คำสำคัญ: การเตรียมความพร้อม; การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ; ภูมิภาคอาเซียน

Abstract

The ASEAN region is becoming an attractive destination for foreign direct investment (FDI). Thailand should create a strategy to attract foreign investment, including 1) taking proactive steps whereby the government should promote investment in target industries such as automotive, electronics, and digital. These industries have high potential for growth and can create many jobs. 2) The business environment should be improved to be more conducive to foreign investors. We need to reduce government procedures and regulations. Develop logistics systems and invest in infrastructure such as roads, ports, and airports; and 3) labor skills should be developed in line with the needs of the new economy. This means investing in the education and training system. promote research and development. If successful in attracting investment, it will have

a positive impact on the overall economy, stimulating economic growth and creating new jobs. It will help develop technology and labor skills. and help increase Thailand's competitiveness in the world economy.

Keywords: preparation, foreign direct investment, ASEAN region

บทนำ

การรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี 2558 ได้เปิดโอกาสใหม่ให้กับประเทศสมาชิกในการขยายการค้า การลงทุน และความร่วมมือทางเศรษฐกิจ among themselves. หนึ่งในกลไกสำคัญที่ขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจในภูมิภาคคือ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) โดยประเทศไทยในฐานะสมาชิกผู้ก่อตั้ง AEC มีศักยภาพสูงในการดึงดูด FDI จากทั้งภายในและภายนอกภูมิภาค (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2564) นอกจากนี้ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย FDI นำมาซึ่งเงินทุน เทคโนโลยี วิธีการและทักษะใหม่ ๆ ส่งผลดีต่อการขยายตัวของภาคธุรกิจ การจ้างงาน การเพิ่มรายได้ และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน นอกจากนี้ FDI ยังช่วยส่งเสริมการแข่งขันในประเทศ กระตุ้นให้เกิดนวัตกรรม และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) , 2565)

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ไทยสามารถบรรลุเป้าหมายในการเป็นศูนย์กลางการลงทุนที่สำคัญในภูมิภาค จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมอย่างรอบด้าน บทความวิชาการฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาถึงประเด็นสำคัญ คือ ปัจจัยสนับสนุนและอุปสรรคต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในไทย บทความวิเคราะห์ปัจจัยดึงดูดและอุปสรรคต่อการลงทุนในไทย เปรียบเทียบกับประเทศสมาชิก AEC อื่น ๆ กลยุทธ์และแนวทางการเตรียมความพร้อมเพื่อดึงดูด FDI เสนอแนะกลยุทธ์และแนวทางที่ภาครัฐและภาคเอกชนควรดำเนินการเพื่อส่งเสริมการลงทุนในไทย รวมถึงกรณีศึกษาตัวอย่างความสำเร็จของประเทศสมาชิก AEC อื่นๆ ในการดึงดูด FDI และวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จ

ความหมายของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) คือ การลงทุนที่ผู้ลงทุนจากต่างประเทศมีส่วนร่วมในการบริหารและควบคุมกิจการซึ่งอาจกระทำโดยการเข้าไปซื้อกิจการของบริษัทผู้ผลิตเดิมในฐานะผู้ถือหุ้นรายใหญ่ การเข้าไปตั้งบริษัทสาขาในประเทศที่เข้าไปลงทุน การเข้าไปจัดตั้งบริษัทใหม่ในประเทศที่เข้าไปลงทุน จากความขัดแย้งที่นักเศรษฐศาสตร์หลายท่านได้กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การลงทุนนั้นมีส่วนประกอบหลายประการแต่มีสิ่งที่สำคัญ คือ นักลงทุนต่างประเทศมีเงินทุนมาลงทุนประกอบธุรกิจและควบคุมกิจการในประเทศผู้รับทุน ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธีโดยมีผู้ลงทุนได้แก่บุคคลธรรมดา นิติบุคคล รวมทั้งรัฐบาล แต่โดยส่วนใหญ่ เป็นการลงทุนโดยตรงจากภาคเอกชน (อภิรัฐ ตั้งกระจ่าง, 2543, น. 239) และ Kindleberger (1966, pp. 1-2) ได้ให้ความหมายของการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศไว้ว่าเป็นการที่เจ้าของเงินทุน เคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศโดยการออกพันธบัตร การซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ การให้สินเชื่อระยะสั้น รวมถึงการลงทุนโดยตรง ซึ่งข้อแตกต่างระหว่างการลงทุนโดยตรงกับการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศคือการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศจะเป็นการที่ชาวต่างชาติเข้ามาลงทุน ประกอบธุรกิจเข้ามาเป็นเจ้าของและจัดการในกิจการที่ได้เข้ามาลงทุน

ประโยชน์จากการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ

1. สามารถลดต้นทุนการผลิตโดยการเข้าถึงทรัพยากรราคาถูกเช่นการเข้าถึงแหล่งแรงงานที่มีราคาถูกโดยประเทศผู้รับทุนมีจำนวนประชากรมากทำให้อัตราค่าจ้างงานต่ำกว่าประเทศเจ้าของทุนหรือประเทศผู้รับทุนทำให้ผู้ลงทุนสามารถประหยัดต้นทุนการผลิตได้
2. สามารถเข้าถึงแหล่งตลาดที่จะระบายสินค้าให้แก่ประเทศเจ้าของทุนโดยเฉพาะประเทศผู้รับทุนที่มีจำนวนประชากรมากหรือมีตลาดขนาดใหญ่
3. ได้รับสิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีจากประเทศผู้รับทุนโดยนโยบายของประเทศผู้รับทุนมีนโยบายสนับสนุนการลงทุนจากนักลงทุนต่างชาติเช่นการยกเว้นภาษีนิติบุคคลการลดอากรขาเข้าของปัจจัยหรืออุปกรณ์การผลิตการกีดกันสินค้าเข้าที่จะเข้ามาแข่งขันกับสินค้าที่ผู้ลงทุนผลิตรวมถึงการนำผลกำไรกลับคืนประเทศเป็นต้น
4. สามารถลดการต่อต้านสินค้าที่ผลิตจากต่างประเทศการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศหรือการเข้าไปลงทุนสร้างฐานการผลิตจะเป็นการลดอุปสรรคทางด้านขาคินิยมที่คนในประเทศที่เป็นเป้าหมายทางการตลาดอาจต่อต้านสินค้าที่ผลิตจากต่างประเทศหรืออุปสรรคจากการกีดกันทางการค้าจากอัตราภาษีนำเข้าที่สูง
5. การเข้าถึงเทคโนโลยีและความได้เปรียบเชิงกลยุทธ์เช่นในบางกรณีการเข้าไปลงทุนผ่านการร่วมทุนหรือการเข้าไปซื้อกิจการ (Merger and acquisition) ในต่างประเทศนอกจากจะเป็นการเพิ่มความได้เปรียบเชิงกลยุทธ์ด้านการตลาดแล้ว ยังจะเป็นการเข้าถึงเทคโนโลยี หรือสิทธิบัตรเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันได้อีกด้วย

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) มีปัจจัยที่สำคัญในการดึงดูดความสนใจในการลงทุนโดยตรงจากประเทศต่าง ๆ ดังนี้

1. แนวคิดปัจจัยที่ดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ ในมุมมองของประเทศผู้ลงทุนนั้น ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เลือกมาลงทุนในต่างประเทศแทนการลงทุนในประเทศตนเองคือ ค่าจ้าง เนื่องจากประเทศผู้ลงทุนส่วนใหญ่เป็นประเทศพัฒนา (Advanced economies) ซึ่งมีอัตราค่าจ้างที่ค่อนข้างสูง ทำให้ต้องการออกการลงทุนในประเทศอื่นที่มีค่าจ้างต่ำกว่าเพื่อลดต้นทุนการผลิต ดังนั้นประเทศผู้รับการลงทุนประเทศใดมีค่าจ้างที่ถูกกว่าโดยเปรียบเทียบกับจะดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ (FDI) ได้ค่อนข้างมาก แต่ค่าจ้างไม่ได้เป็นปัจจัยเดียวที่ช่วยดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ (FDI) ยังมีอีกหลายปัจจัยที่ช่วยดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ (FDI) เช่น การเติบโตของเศรษฐกิจซึ่งช่วยสร้างแรงจูงใจให้บริษัทต่าง ๆ เข้ามาลงทุนเพื่อแสวงหาโอกาสทางธุรกิจจากอำนาจซื้อของผู้บริโภคในประเทศที่เพิ่มขึ้น ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ อุตสาหกรรมยานยนต์ในไทยซึ่งได้รับการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ (FDI) อย่างต่อเนื่องจากการขยายตัวของตลาดภายในประเทศ หรืออัตราแลกเปลี่ยนที่อ่อนค่าโดยเปรียบเทียบซึ่งจะช่วยให้บริษัทที่เข้ามาลงทุนสามารถส่งออกได้ดีขึ้น (ฐานัญญา โอชะพนม และ จิตติวรรณ ศรีเจริญ, 2559)

2. ทฤษฎีแหล่งที่ตั้ง ทฤษฎีแหล่งที่ตั้งโดย Dunning (1973) เป็นทฤษฎีที่อธิบายสาเหตุของการตัดสินใจลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของบริษัทข้ามชาติและเป็นทฤษฎีต้นแบบที่นำไปสู่การสังเคราะห์เป็นความได้เปรียบจากแหล่งที่ตั้ง (Location Advantage) ใน Eclectic Theory ของ Dunning (1980) โดยทฤษฎีกล่าวว่าจากความแตกต่างทางด้านแหล่งที่ตั้งเฉพาะ (Location-specific Factor) ระหว่างประเทศผู้รับการลงทุน (Host Country) และประเทศผู้ลงทุน (Home Country) โดยทั่วไปประเทศผู้รับการลงทุนจะมีความได้เปรียบในปัจจัยการลงทุนมากกว่าประเทศผู้ลงทุนซึ่งความได้เปรียบนี้เป็นสิ่งดึงดูดให้บริษัทข้ามชาติเข้ามาลงทุนในประเทศผู้รับทุนโดยปัจจัยดังกล่าวสามารถแบ่งได้เป็น

2.1 ปัจจัยทางการตลาด (Marketing Factor) ปัจจัยทางการตลาดเช่นขนาดตลาดอัตราการเจริญเติบโตของขนาดตลาดหรืออำนาจซื้อของตลาดภายในประเทศผู้รับการลงทุนเป็นปัจจัยที่ดึงดูดการลงทุนโดยตรงจาก

ต่างประเทศเพราะหากขนาดตลาดในประเทศผู้รับการลงทุนใหญ่ขึ้นมีการเจริญเติบโตสูงขึ้นย่อมทำให้บริษัทข้ามชาติสามารถขยายขนาดการผลิตทำให้ได้รับประโยชน์จากการประหยัดต่อขนาด (Economies of Scale) และมีกำไรเพิ่มขึ้น

2.2 ต้นทุนและความสามารถในการได้มาซึ่งปัจจัยการผลิต (Availability and Cost of Input) จากการที่แต่ละประเทศเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต (Factor Endowment) ที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่ต่างกันซึ่งนำไปสู่ความแตกต่างในด้านราคาและคุณภาพปัจจัยการผลิตเช่นต้นทุนแรงงานหรือคุณภาพแรงงานทรัพยากรธรรมชาติเป็นต้นทำให้มีการย้ายฐานการผลิตสู่แหล่งที่ตั้ง (ประเทศผู้รับการลงทุน) ที่มีต้นทุนกว่าหรือต่ำที่สุดหรือมีปัจจัยการผลิตที่ประเทศผู้ลงทุนขาดแคลน

2.3 ปัจจัยทางด้านนโยบายของรัฐบาล (Government-policies Factors) เป็นนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศทั้งในแง่ที่เป็นประเทศผู้รับการลงทุนและประเทศผู้ลงทุนเช่นนโยบายทางด้านภาษีการมีโครงสร้างพื้นฐานที่ดี เป็นต้น

2.4 บรรยากาศการลงทุน (Climate Investment) บรรยากาศการลงทุนคือปัจจัยที่ขึ้นกับความมีเสถียรภาพทางการเมืองระดับการพัฒนาประเทศดุลการชำระเงินการเชื่อมโยงกับต่างประเทศหรือระดับความเป็น Internationalization ของประเทศอัตราเงินเฟ้อและทัศนคติที่มีต่อนักลงทุนต่างชาติซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นหนึ่งในปัจจัยด้านความได้เปรียบด้านที่ตั้งที่ส่งผลกระทบต่อ การเข้ามาลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

2.5 อุปสรรคทางการค้า (Trade Barriers) นโยบายทางการค้าของประเทศผู้รับการลงทุนมีผลสำคัญต่อองค์ธุรกิจในการตัดสินใจเลือกกระหว่างการส่งออกหรือการลงทุนโดยตรงเพราะถ้ารัฐบาลของประเทศผู้รับการลงทุนมีมาตรการกีดกันทางการค้าจะเป็นสิ่งผลักดันบริษัทตัดสินใจลงทุนโดยตรงแทนการส่งออกเพื่อเป็นการลดต้นทุนและหลีกเลี่ยงอุปสรรคทางการค้าดังกล่าว

3. ทฤษฎีพื้นที่สกุลเงินของ Aliber

Aliber (Aliber's Currency Area Theory) ได้เสนอความสัมพันธ์ระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนและการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศโดยทฤษฎีกล่าวว่าพื้นที่สกุลเงินที่ต่างกันและตลาดที่ไม่สมบูรณ์ (Imperfect Market) สำหรับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเมื่อความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงในอัตราแลกเปลี่ยนบริษัทข้ามชาติของประเทศที่มีพื้นที่สกุลเงินแข็งค่าขึ้นจะเข้ามาลงทุนในประเทศที่มีสกุลเงินอ่อนกว่า เพราะบริษัทเหล่านั้นสามารถได้รับกำไรสูงขึ้นจากการลงทุนในประเทศผู้รับการลงทุนซึ่งมีสกุลเงินอ่อนกว่าเนื่องจากต้นทุนการผลิตในประเทศเหล่านั้นต่ำกว่าในประเทศของบริษัทข้ามชาติ

สถานการณ์การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภูมิภาคอาเซียน

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจไทยมากกว่า 40 ปี ในการเพิ่มมูลค่าการส่งออก การจ้างงาน และการใช้วัตถุดิบในประเทศ รวมถึง การขยายห่วงโซ่อุปทานอุตสาหกรรมสำคัญ ตลอดจนเกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีและทักษะความรู้ใหม่มาสู่ประเทศไทย โดยเฉพาะการลงทุนในอุตสาหกรรมสำคัญ อาทิ การผลิตรถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ และปิโตรเคมี ซึ่งนับว่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศส่งผลโดยตรงต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยในระยะยาว (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์, 2567)

รายงานการลงทุนโลกประจำปี 2566 (World Investment Report 2023) โดยการประชุมสหประชาชาติ ว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (United Nations Conference on Trade and Development: UNCTAD) พบว่า ในปี 2565 มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) ของโลกหดตัวร้อยละ 12.4 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า ที่ระดับ 1.3 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ (หลังจากที่หดตัวลงอย่างมากจากโควิด-19 ที่ร้อยละ -43.7 ในปี 2563 และกลับมาฟื้นตัวอย่างแข็งแกร่งที่ร้อยละ 53.7 ในปี 2564) โดยมีสาเหตุหลักมาจากปริมาณกระแสทางการเงินและธุรกรรมที่ลดลงใน

ประเทศพัฒนาแล้ว เนื่องจากการเผชิญกับหลายวิกฤต อาทิ สงคราม ในยูเครน ราคาอาหารและพลังงานที่เพิ่มสูง และแรงกดดันจากหนี้ที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม การลงทุนมีแนวโน้มเชิงบวกมากขึ้น โดยมีการประกาศการลงทุนใหม่ในหลายภูมิภาคและหลายสาขา ทั้งนี้ FDI ในประเทศกำลังพัฒนาเพิ่มขึ้นเล็กน้อย โดยกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่และประเทศกำลังพัฒนาขนาดใหญ่บางประเทศ ขณะที่ FDI ในประเทศพัฒนาน้อยที่สุดลดลง สำหรับไทยมีมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ 10.0 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งสูงที่สุดเป็นอันดับที่ 5 ของภูมิภาคอาเซียน รองจากสิงคโปร์ อินโดนีเซีย เวียดนาม และมาเลเซีย ตามลำดับ โดยมูลค่า การลงทุนหดตัวร้อยละ 31.5 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า ขณะที่มูลค่าการลงทุนในภูมิภาคอาเซียนขยายตัวร้อยละ 4.6 ดังนี้

1. ประเทศสิงคโปร์

ประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนสูงที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ (1) สหรัฐฯ (2) ญี่ปุ่น (3) สหราชอาณาจักร (4)ฮ่องกง และ (5) จีน สำหรับประเภทธุรกิจที่มีมูลค่าการลงทุนสูงที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ (1) การเงินและการประกันภัย (2) ธุรกิจค้าส่งและค้าปลีก (3) อุตสาหกรรมการผลิต (4) ธุรกิจการขนส่งและการเก็บสินค้าคงคลัง และ (5) ธุรกิจ ในการให้บริการในด้าน การบริหารและสนับสนุน รวมถึงการให้บริการระดับมืออาชีพ ซึ่งสิงคโปร์เป็นประเทศที่ได้รับเม็ดเงินลงทุนมากที่สุดในภูมิภาค คิดเป็นสัดส่วนราว 2 ใน 3 ของเม็ดเงินลงทุนทั้งหมดในภูมิภาค โดยมีปัจจัยสนับสนุนต่อการลงทุน ได้แก่ การมีระบบนิเวศที่เอื้อต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมยุคใหม่ ทั้งอุตสาหกรรมดิจิทัลและอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขั้นสูง (เซมิคอนดักเตอร์) รวมถึงการเป็นศูนย์กลางทางการเงินระดับโลก มีประเทศคู่ FTA ทั่วโลกมากที่สุดในอาเซียน (จำนวน 65 ประเทศ) แรงงานมีทักษะสูงและใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก รัฐบาล มีนโยบาย กฎระเบียบ และมาตรการที่เอื้อต่อการลงทุน อาทิ การอำนวยความสะดวกในการทำธุรกิจ การสนับสนุนอุตสาหกรรมเป้าหมาย โดยเฉพาะในด้าน AI การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา รวมถึงการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เข้มงวด มีโครงสร้างพื้นฐานชั้นนำระดับโลก โดยเฉพาะท่าเรือสิงคโปร์ที่ถูกจัดอยู่ในอันดับ 2 ของท่าเรือที่มีการขนถ่ายตู้คอนเทนเนอร์มากที่สุดในโลกที่ 37.3 ล้าน TEUs ต่อปี (รองจากท่าเรือเซี่ยงไฮ้ของจีนที่ 47.3 ล้าน TEUs) และมีจุดเด่นด้านตำแหน่งที่ตั้งบริเวณช่องแคบมะละกา ทำให้สิงคโปร์เป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค ขณะที่ปัจจัยท้าทายต่อการลงทุน ได้แก่ จำนวนแรงงานน้อยและค่าจ้างสูง รวมถึงการมีพื้นที่จำกัดและราคาที่ดินสูง

ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่ได้รับเม็ดเงินลงทุนสูงที่สุด คิดเป็นสัดส่วนราว 2 ใน 3 ของเม็ดเงินลงทุนทั้งหมดในภูมิภาคอาเซียน โดยมีปัจจัยสนับสนุนต่อการลงทุน ได้แก่ การมีระบบนิเวศที่เอื้อต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมยุคใหม่ รวมถึงการเป็นศูนย์กลางทางการเงินระดับโลก มีประเทศคู่ FTA ทั่วโลกมากที่สุดในอาเซียน (จำนวน 65 ประเทศ) แรงงานมีทักษะสูงและ ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก นโยบาย กฎระเบียบ และมาตรการที่เอื้อต่อการลงทุน มีโครงสร้างพื้นฐานชั้นนำระดับโลก และจุดเด่นด้านตำแหน่งที่ตั้งบริเวณช่องแคบมะละกา ทำให้สิงคโปร์เป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค ขณะที่ปัจจัยท้าทายต่อการลงทุน ได้แก่ จำนวนแรงงานน้อยและค่าจ้างสูง รวมถึงการมีพื้นที่จำกัดและราคาที่ดินสูง อินโดนีเซีย มีปัจจัยสนับสนุนต่อการลงทุน ได้แก่ จำนวนแรงงานและการเป็นตลาดขนาดใหญ่ มีทรัพยากรเหมืองแร่ ที่สำคัญ อาทิ นิกเกิล ดีบุก และทองแดง นโยบาย กฎระเบียบ และมาตรการที่เอื้อต่อการลงทุน โดยเฉพาะในอุตสาหกรรม ยานยนต์ และการสนับสนุนด้านพลังงานสะอาดที่จะช่วยดึงดูดนักลงทุนคุณภาพสูง ขณะที่ปัจจัยท้าทายต่อการลงทุน ได้แก่ โครงสร้างการส่งออกที่การส่งออกกระจุกตัวในตลาดจีน รวมถึงการส่งออกสินค้าวัตถุดิบเป็นหลัก ผลผลิตภาพแรงงาน ค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่นในอาเซียน ประสิทธิภาพของระบบราชการและการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และความท้าทายในการเชื่อมต่อด้านการขนส่งจากภูมิภาคในลักษณะหมู่เกาะ

2. ประเทศเวียดนาม

ประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนสูงที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) สิงคโปร์ (2) เกาหลีใต้ และ (3) ญี่ปุ่น สำหรับประเภทธุรกิจที่มีมูลค่าการลงทุนสูงที่สุด ได้แก่ (1) อุตสาหกรรมการผลิตและแปรรูป (2) ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ และ (3) การผลิตและ

จำหน่ายไฟฟ้า โดยมีปัจจัยสนับสนุนต่อการลงทุน ได้แก่ เศรษฐกิจที่เติบโตต่อเนื่องระดับสูงในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ที่ร้อยละ 7.5 (CAGR) มีประเทศคู่ FTA มากที่สุดเป็นอันดับที่ 2 ในอาเซียน (จำนวน 54 ประเทศ) การมีเสถียรภาพทางการเมือง ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงาน ทรัพยากรที่หลากหลายและมีศักยภาพ การให้สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจุบันเวียดนามมี 3 ท่าเรือหลักเพื่อรองรับเรือบรรทุกตู้คอนเทนเนอร์ขนาดใหญ่ ซึ่งตั้งอยู่ตามแนวชายฝั่งตะวันออกของประเทศจากภาคเหนือไปจนถึงภาคใต้ ขณะที่ปัจจัยท้าทายต่อการลงทุน ได้แก่ ประสิทธิภาพแรงงานที่ยังคงต่ำ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความต้องงานแรงงานในอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง ระบบราชการและกฎหมายยังมีความซับซ้อน และโครงสร้างพื้นฐานยังจำเป็นต้องมีการพัฒนาอีกหลายส่วน ทั้งโครงข่ายการคมนาคมขนส่งที่ไม่ครอบคลุมในบางพื้นที่ การให้บริการทางด้านสาธารณสุข โดยเฉพาะระบบไฟฟ้าและพลังงาน

ประเทศเวียดนาม มีปัจจัยสนับสนุนต่อการลงทุน ได้แก่ เศรษฐกิจที่เติบโตต่อเนื่องระดับสูงในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ที่ร้อยละ 7.5 (CAGR) มีประเทศคู่ FTA มากที่สุดเป็นอันดับที่ 2 ในอาเซียน (จำนวน 54 ประเทศ) มีเสถียรภาพทางการเมือง ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงาน มีทรัพยากรที่หลากหลายและมีศักยภาพ มีการให้สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ปัจจัยท้าทายต่อการลงทุน ได้แก่ ประสิทธิภาพแรงงานที่ยังคงต่ำ ระบบราชการและกฎหมายยังมีความซับซ้อน และโครงสร้างพื้นฐานยังจำเป็นต้องมีการพัฒนาอีกหลายส่วน ทั้งโครงข่าย การคมนาคมขนส่ง และการให้บริการทางด้านระบบไฟฟ้าและพลังงาน มาเลเซีย มีปัจจัยสนับสนุนต่อการลงทุน ได้แก่ แรงงานมีทักษะสูงโดยเฉพาะทักษะดิจิทัล และสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญอย่างปิโตรเลียม และแร่โลหะที่สำคัญ ได้แก่ ดีบุก บอแรกไซต์ (อะลูมิเนียม) ทองแดง และเหล็ก นโยบายกฎระเบียบและมาตรการที่เอื้อต่อการลงทุน การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี การส่งเสริมอุตสาหกรรมเป้าหมายโดยเฉพาะในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ การริเริ่มโครงการวิซ่าฟรีเมียมเพื่อดึงดูดนักลงทุนที่มีเงินเข้ามาพำนักระยะยาวในมาเลเซีย และการสนับสนุนด้านพลังงานสะอาด ขณะที่ปัจจัยท้าทายต่อการลงทุน ได้แก่ การขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานไร้ฝีมือ อีกทั้งมีการพึ่งพาแรงงานต่างชาติสูง มีการจำกัดสัดส่วนการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติในหลายภาคธุรกิจ และค่าบริการในด้านโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณสุขที่สูงเมื่อเทียบกับประเทศอื่นในภูมิภาค

3. ประเทศอินโดนีเซีย

ประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนสูงที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ (1) สิงคโปร์ (2) จีน (3)ฮ่องกง (4) ญี่ปุ่น และ (5) มาเลเซีย สำหรับประเภทธุรกิจที่มีมูลค่าการลงทุนสูงที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ (1) อุตสาหกรรมโลหะ (2) อุตสาหกรรมเหมืองแร่ (3) ธุรกิจเคมีภัณฑ์และยา (4) ธุรกิจการขนส่ง การเก็บสินค้าคงคลัง และการสื่อสารโทรคมนาคม และ (5) การให้บริการไฟฟ้า ก๊าซ และน้ำประปา โดยมีปัจจัยสนับสนุนต่อการลงทุน ได้แก่ จำนวนประชากรที่มากที่สุดในภูมิภาคอาเซียน ทำให้อินโดนีเซียมีจุดเด่นด้านจำนวนแรงงานและการเป็นตลาดขนาดใหญ่ มีทรัพยากรเหมืองแร่ที่มีความสำคัญกับอุตสาหกรรมที่กำลังเติบโตสูงอย่างแบตเตอรี่สำหรับรถยนต์ไฟฟ้าและส่วนประกอบผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ อาทิ นิกเกิล ดีบุก และทองแดง รัฐบาลมีนโยบาย กฎระเบียบ และมาตรการที่เอื้อต่อการลงทุน อาทิ การอำนวยความสะดวกในการทำธุรกิจ การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี การส่งเสริมอุตสาหกรรมเป้าหมายโดยเฉพาะในอุตสาหกรรมยานยนต์ และการสนับสนุนด้านพลังงานสะอาดที่จะช่วยดึงดูดนักลงทุนคุณภาพสูง ขณะที่ปัจจัยท้าทายต่อการลงทุน ได้แก่ โครงสร้างการส่งออกที่การส่งออกกระจุกตัวในตลาดจีน รวมถึงการส่งออกสินค้าวัตถุดิบเป็นหลัก แม้มีตลาดแรงงานขนาดใหญ่ แต่ผลิตภาพแรงงานค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ในอาเซียน ประสิทธิภาพของระบบราชการและการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และการมีภูมิประเทศในลักษณะ หมู่เกาะ ทำให้มีความท้าทายด้านโลจิสติกส์ โดยเฉพาะการเชื่อมต่อในการขนส่ง

4. ประเทศมาเลเซีย

ประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ (1) สหรัฐฯ (2) สิงคโปร์ (3) ญี่ปุ่น (4)ฮ่องกง และ (5) จีน สำหรับประเภทธุรกิจที่มีมูลค่าการลงทุนสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ (1) ภาคการผลิต (2) ภาคการบริการ (3) ภาคการทำเหมืองแร่ (4) ภาคการก่อสร้าง และ (5) ภาคการเกษตร โดยมีปัจจัยสนับสนุนต่อการลงทุน ได้แก่ แรงงานมีทักษะสูง โดยเฉพาะทักษะดิจิทัล และสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ มีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญอย่างปิโตรเลียม และแร่โลหะที่สำคัญ ได้แก่ ดีบุก บอริกซ์ (อะลูมิเนียม) ทองแดง และเหล็ก รัฐบาลมีนโยบายกฎระเบียบ และมาตรการที่เอื้อต่อการลงทุน อาทิ การส่งเสริมนโยบายการลงทุนที่เปิดเสรีและโปร่งใส มีหน่วยงานส่งเสริมการลงทุนระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับเทศบาลหลายแห่ง รวมถึงหน่วยงานพัฒนาการลงทุนของมาเลเซีย (MIDA) การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี การส่งเสริมอุตสาหกรรมเป้าหมายโดยเฉพาะในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ การริเริ่มโครงการวิซ่าพรีเมียมเพื่อดึงดูดนักลงทุนที่มีเงินเข้ามาผ่านกระยะยาวในมาเลเซีย และการสนับสนุน ด้านพลังงานสะอาด ขณะที่ปัจจัยท้าทายต่อการลงทุน ได้แก่ การขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานไร้ฝีมือ อีกทั้งมีการพึ่งพาแรงงานต่างชาติสูง มีการจำกัดสัดส่วนการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติในหลายภาคธุรกิจ และ ค่าบริการในด้านโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคที่สูงเมื่อเทียบกับประเทศอื่นในภูมิภาค

5. ประเทศไทย

ประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ (1) สิงคโปร์ (2) ญี่ปุ่น (3) สหรัฐฯ (4) จีน และ (5) ฮ่องกง สำหรับประเภทธุรกิจที่มีมูลค่าการลงทุนสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ (1) การเงินและการประกันภัย (2) การผลิตคอมพิวเตอร์อิเล็กทรอนิกส์ และอุปกรณ์ทางทัศนศาสตร์ (3) ภาคอสังหาริมทรัพย์ (4) การผลิตอาหาร และ (5) การขายส่งและการขายปลีก โดยมีปัจจัยสนับสนุนต่อการลงทุน ได้แก่ การมีระบบนิเวศที่เอื้อต่อการลงทุน โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมยานยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งด้านห่วงโซ่อุปทานและโครงสร้างพื้นฐานที่ครอบคลุมตั้งแต่ระบบการขนส่ง ระบบโทรคมนาคม ไปจนถึงการให้บริการด้านสาธารณูปโภค ซึ่งรวมถึงพลังงานสะอาด โดยปัจจุบันไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตรถยนต์ของภูมิภาค และเป็นประเทศผู้ผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่สำคัญ และรัฐบาลไทยได้พยายามผลักดันให้มีโครงสร้างพื้นฐานทางนโยบายที่เอื้อต่อการประกอบธุรกิจและอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมถึง พ.ร.บ. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งจะรองรับการลงทุนสีเขียว ขณะที่ปัจจัยท้าทายต่อการลงทุน ได้แก่ ไทยมีประเทศคู่ FTA จำนวนไม่มากนัก (จำนวน 19 ประเทศ รวมถึงศรีลังกา ที่ลงนามเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา และคาดว่าจะมีผลบังคับใช้ภายในปี 2567) เมื่อเปรียบเทียบกับสิงคโปร์และ เวียดนาม การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ซึ่งส่งผลต่อจำนวนแรงงานในอนาคต

ปี พ.ศ. 2566 มีโครงการยื่นขอรับการส่งเสริมจำนวน 2,307 โครงการ เพิ่มขึ้นร้อยละ 16 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า และมีมูลค่าเงินลงทุนสูงสุดในรอบ 5 ปี ที่ 848,318 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 43 สำหรับกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าเงินลงทุนสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ 342,149 ล้านบาท ยานยนต์และชิ้นส่วน 82,282 ล้านบาท เกษตรและอาหาร 74,416 ล้านบาท ปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ 45,951 ล้านบาท และเทคโนโลยีชีวภาพ 31,814 ล้านบาท โดยการลงทุนในกลุ่มเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ขยายตัวอย่างมาก จำนวนโครงการเพิ่มขึ้นร้อยละ 62 และมูลค่าลงทุนเพิ่มขึ้น 3.5 เท่าจากปีก่อนหน้า ในส่วนการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ มีโครงการยื่นขอรับการส่งเสริมจำนวน 1,394 โครงการ เพิ่มขึ้นร้อยละ 38 มูลค่าเงินลงทุนรวม 663,239 ล้านบาท (คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 78.2 ของมูลค่าเงินลงทุนรวมทั้งหมด) เพิ่มขึ้นร้อยละ 72

สำหรับการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุน ปี 2566 มีจำนวน 2,383 โครงการ เงินลงทุนรวม 750,129 ล้านบาท โดยคาดว่าไทยจะได้ประโยชน์จากโครงการลงทุน อาทิ มูลค่าส่งออกของประเทศเพิ่มขึ้นประมาณ 2.44 ล้านล้านบาทต่อปี มีการใช้วัตถุดิบในประเทศประมาณ 1.67 ล้านล้านบาทต่อปี และเกิดการจ้างงานคนไทยประมาณ 139,000 ตำแหน่ง ในส่วน

การออกบัตรส่งเสริม มีการออกบัตรส่งเสริมจำนวน 1,825 โครงการ เพิ่มขึ้นร้อยละ 22 เงินลงทุนรวม 490,786 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 6

ปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายในการส่งเสริมการลงทุนของประเทศ ได้แก่ การปรับปรุงกระบวนการพิจารณาอนุมัติโครงการลงทุน การส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ การพัฒนาต่อยอดเขตเศรษฐกิจพิเศษและระเบียงเศรษฐกิจทั้ง 4 ภาค การจัดทำ Matching Fund ซึ่งเป็นการลงทุนร่วมกันระหว่างรัฐบาลและเอกชน และการสนับสนุนตลาดทุน และการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการ ดังนี้ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการลงทุนใหม่ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไทยไปสู่เศรษฐกิจใหม่ที่เพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศในระยะยาว โดยกำหนดอุตสาหกรรมที่มุ่งเน้นจะดำเนินการในระยะสั้น ได้แก่ อุตสาหกรรมกลุ่ม BCG อุตสาหกรรมยานยนต์ โดยเฉพาะยานยนต์ไฟฟ้า อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะต้นน้ำและอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ อุตสาหกรรมดิจิทัล และอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ในขณะที่ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.) ทำหน้าที่ในการขับเคลื่อน EEC โดยเน้นการพัฒนาใน 12 อุตสาหกรรมเป้าหมาย ได้แก่ อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ อุตสาหกรรมเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อุตสาหกรรมหุ่นยนต์ อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ อุตสาหกรรม การแพทย์ครบวงจร อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ อุตสาหกรรมดิจิทัล อุตสาหกรรมการป้องกันประเทศ และอุตสาหกรรมพัฒนาบุคลากรและการศึกษา

การเตรียมความพร้อมเพื่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของไทยในภูมิภาคอาเซียน

จากแนวโน้มการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาและตลาดเกิดใหม่ที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนหลักของเศรษฐกิจโลก และการเปลี่ยนผ่านเทคโนโลยีแบบเร่งตัว ประกอบกับสถานการณ์ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศ อันมีสาเหตุหลักมาจากประเด็นความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ ยิ่งทำให้ประเทศในภูมิภาคอาเซียน รวมถึงตลาดเกิดใหม่ เป็นที่ดึงดูดของนักลงทุนข้ามชาติที่ต้องการขยาย/ย้ายฐานการผลิตออกจากพื้นที่ที่พิพาท และความสะดวกในการส่งออกสินค้าเข้าสู่ตลาดศักยภาพและตลาดใหม่ที่มีการเติบโตสูง รัฐบาลในหลายประเทศได้เห็นแนวโน้มดังกล่าวและตระหนักว่าช่วงเวลานี้เป็นช่วงเวลาที่สำคัญในการดึงดูดการลงทุนเข้าสู่ประเทศ จึงเร่งออกมาตรการ เพื่อดึงดูดนักลงทุนข้ามชาติในรูปแบบต่าง ๆ เข้าสู่ประเทศของตน ทั้งนี้ การลงทุนจากต่างประเทศส่งผลต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมาย ซึ่งรวมถึงการขยายการเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานในอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงเข้ากับห่วงโซ่อุปทานโลก จึงมีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการลงทุนในไทย ดังนี้

1. การส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเชิงรุก โดยการเร่งดึงดูดการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ จากกลุ่มนักลงทุนข้ามชาติที่มีศักยภาพ รวมถึงการสร้างการรับรู้เชิงบวกในการลงทุน ในประเทศไทยทั้งในการเป็นพื้นที่ที่ห่างไกลจากข้อพิพาท ซึ่งมีความเสี่ยงในการทำธุรกิจต่ำ และความพร้อมในการรองรับ การลงทุนทั้งทางด้านแรงงาน ห่วงโซ่อุปทาน โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก และความมุ่งมั่นในการพัฒนาระบบนิเวศทางธุรกิจให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงกฎระเบียบและข้อบังคับที่ชัดเจนและเอื้อต่อการลงทุน เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่นักลงทุน
2. การอำนวยความสะดวกและการแก้ไขอุปสรรคในการลงทุน โดยเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการของภาครัฐและปรับปรุงกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคของการประกอบธุรกิจ อาทิ การลดขั้นตอนและเวลาในการติดต่อกับทางราชการในขั้นตอนต่าง ๆ และการอำนวยความสะดวกในการทำงานของผู้เชี่ยวชาญและช่างเทคนิคชาวต่างชาติและผู้ติดตาม รวมถึงการออกวีซ่าระยะยาวให้แก่แรงงานต่างชาติ ตลอดจนถึงการยกระดับการดำเนินการต่าง ๆ ที่มีส่วนสนับสนุนการดำเนินงานของภาครัฐ อาทิ การให้บริการพิธีการทางด้านศุลกากร และการอนุมัติใบรับรองมาตรฐานสินค้า

3. การเร่งเจรจาจัดทำ FTA โดยเฉพาะการจัดทำ FTA กับตลาดที่มีศักยภาพสูงอย่างสหภาพยุโรป รวมถึงการปรับปรุง FTA เดิม ซึ่งการมีประเทศคู่ FTA เพิ่มขึ้น ไม่เพียงเป็นแต้มต่อในการขยายตลาดส่งออกของไทย แต่ยังเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติที่ต้องการขยายฐานการผลิตมายังภูมิภาคอาเซียน เพื่อผลิตและส่งออกสินค้าไปประเทศต่าง ๆ อีกด้วย

4. การเตรียมความพร้อมด้านแรงงาน โดยในระยะสั้นและระยะกลาง ควรยกระดับแรงงานให้มีความรู้และทักษะขั้นสูง ดึงดูดแรงงานทักษะสูงจากต่างประเทศให้เข้ามาทำงานและอาศัยอยู่ในประเทศไทย และอำนวยความสะดวกในการนำเข้าแรงงานกึ่งฝีมือจากประเทศเพื่อนบ้าน ขณะที่ในระยะยาว ควรมีการร่วมมือกันระหว่างภาคการศึกษา ภาครัฐ และภาคเอกชน ในการวางแผนและปรับหลักสูตรการศึกษาและการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาแรงงานให้สอดคล้องกับ ความต้องการของอุตสาหกรรมเป้าหมายและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมถึงทักษะด้านภาษาเพื่อรองรับการทำงาน ที่เชื่อมโยงกับโลกมากขึ้น

5. การพัฒนาระบบนิเวศให้เอื้อต่อการลงทุน โดยการส่งเสริมการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม อาทิ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ดิจิทัล ซอฟต์แวร์ หุ่นยนต์ ระบบอัตโนมัติ เพื่อให้มั่นใจว่าไทยจะสามารถรองรับการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยียุคใหม่ในอนาคตระยะยาว รวมถึงการเร่งพัฒนาผู้ประกอบการไทยให้มีความสามารถในการเข้าสู่ห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมเป้าหมายตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ทั้งในส่วนการวิจัยและพัฒนา การออกแบบ การผลิต และการประกอบ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขั้นสูง และอุตสาหกรรมดิจิทัล

6. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ ด้านโลจิสติกส์ โดยการพัฒนาระบบการขนส่งทั้งทางถนน ทางน้ำ ทางราง ทางอากาศ และระบบขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ (Multimodal Transport) รวมถึงการเร่งลดต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศให้ลดลงเทียบเท่าประเทศอื่น ๆ ในระดับสากล ด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล โดยการส่งเสริมการขยายโครงข่ายอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมพื้นที่การใช้งานและปรับเพิ่มความเร็วเพื่อการใช้งานอย่างเต็มประสิทธิภาพสำหรับทั้งภาคธุรกิจและการศึกษา และด้านสาธารณสุข โดยเฉพาะการบริหารจัดการอุปทานด้านพลังงานไฟฟ้าและน้ำประปาให้เพียงพอต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ซึ่งรวมถึงการจัดหาพลังงานสะอาด

บทสรุป

ภูมิภาคอาเซียนกำลังกลายเป็นจุดหมายปลายทางที่น่าดึงดูดสำหรับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ด้วยเหตุผลหลายประการ ประการแรก เศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาและตลาดเกิดใหม่ในภูมิภาคนี้มีแนวโน้มขยายตัวอย่างรวดเร็ว คาดการณ์ว่าจะเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปีในช่วงทศวรรษหน้า สิ่งนี้ดึงดูดนักลงทุนที่มองหาโอกาสใหม่ ๆ ในการขยายธุรกิจ ประการที่สอง ภูมิภาคนี้กำลังการเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ประเทศต่างๆ ในอาเซียนกำลังลงทุนอย่างหนักในโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลและพัฒนาทักษะแรงงานด้านเทคโนโลยี สิ่งนี้ทำให้ภูมิภาคนี้เหมาะสำหรับบริษัทที่ต้องการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ ประการที่สาม สงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนกระตุ้นให้บริษัทต่างๆ มองหาฐานการผลิตใหม่ ๆ นอกประเทศจีน ประเทศอาเซียนหลายแห่งเสนอทางเลือกที่น่าสนใจ ด้วยแรงงานที่มีทักษะ ต้นทุนที่ต่ำ และนโยบายการลงทุนที่เอื้ออำนวย จึงควรสร้างกลยุทธ์ดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศของไทย ประกอบด้วย 1) ดำเนินการเชิงรุกโดยรัฐบาลควรส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมาย เช่น ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ และดิจิทัล อุตสาหกรรมเหล่านี้มีศักยภาพสูงในการเติบโตและสามารถสร้างงานจำนวนมาก 2) ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจให้เอื้ออำนวยต่อนักลงทุนต่างชาติ หมายความว่าต้องลดขั้นตอนและระเบียบราชการ พัฒนาระบบโลจิสติกส์ และลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ท่าเรือ และสนามบิน และ 3) ควรพัฒนาทักษะแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของเศรษฐกิจใหม่ หมายความว่าต้องลงทุนในระบบการศึกษาและฝึกอบรม และส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา หากประสบความสำเร็จในการดึงดูดการลงทุนจะส่งผล

ดีต่อเศรษฐกิจโดยรวมช่วยกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจและสร้างงานใหม่ จะช่วยพัฒนาเทคโนโลยีและทักษะแรงงาน และช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยในเศรษฐกิจโลก

เอกสารอ้างอิง

- ฐานัญญา โอชะพนม และฐิติวรรณ ศรีเจริญ. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติในประเทศไทย, *วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร*, 11(2), 75-88.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2564). รายงานภาวะการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ.
https://app.bot.or.th/BTWS_STAT/statistics/ReportPage.aspx?reportID=653&language=th
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์. (2567). *การลงทุนในประเทศเศรษฐกิจสำคัญของภูมิภาคอาเซียน*. สืบค้นจาก <https://tpso.go.th/>.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI). (2565). ภาพรวมของการส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียน. https://www.boi.go.th/upload/content/merged_5e980ba072a08.pdf
- อภิรัฐ ตั้งกระจ่าง. (2543). *ธุรกิจระหว่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์.
- Dunning, J. H. (1973). *The Determinants of International Production*. Oxford Economic Papers, 25, 289-336.
- Dunning, J. H. (1980). Toward an eclectic theory of international production: some empirical tests. *Journal of International Business Studies*, 11(1), 9-31.
- Kindleberger, C. P. (1966). *The role of foreign investment in development*. Princeton University Press.
- United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2023). World Investment Report 2023. <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2023>.

การกำหนดนโยบายการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ Establishing social welfare policies for appropriate self-reliance for the elderly

ภคอร จตุพรธนภทร^{*1}

Phakaon Jatupornthanaphat^{*1}

ร.บ.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์), คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, D.P.A. (Public Administration), Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University, Thailand

^{*}Corresponding author's e-mail: elite_wo@yahoo.com^{*1}

Received: April 01, 2024

Revised: April 24, 2024

Accepted: May 21, 2024

บทคัดย่อ

ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยกำลังพัฒนาประเทศแรกของโลกที่กำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุแบบสมบูรณ์ (Aged Society) เนื่องจากอัตราการเกิดของคนไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องโดยมีจำนวนการเกิดเพียงประมาณ 6 แสนคนต่อปี และขยับขึ้นเป็นสังคมสูงอายุแบบสุดยอด (Hyper Aged Society) ซึ่งมีสัดส่วนประชากรที่อายุมากกว่า 65 ปีถึงร้อยละ 20 หรือมีประชากรอายุมากกว่า 60 ปีกว่าร้อยละ 30 ภายในปี พ.ศ. 2584 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีปัญหาสุขภาพไม่แข็งแรง มีโรคประจำตัว ส่งผลให้มีภาวะพึ่งพิงผู้อื่น ภาครัฐจึงควร วางแผนในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม ซึ่งแนวทางรับมือที่ดีที่สุดคือ การกำหนดนโยบายส่งเสริม ให้ผู้สูงอายุมีการพึ่งพาตนเองอย่างเหมาะสม จะเป็นการช่วยลดค่าใช้จ่ายในการจัดสวัสดิการและรักษาพยาบาล ในระยะยาว สนับสนุนเศรษฐกิจทำให้ผู้สูงวัยได้มีส่วนร่วมและมีคุณค่าทางสังคม ลดภาระพึ่งพิงสวัสดิการจากภาครัฐ พร้อมทั้งส่งเสริมให้คนทุกช่วงวัยได้อยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจในสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไป การพัฒนานโยบายสวัสดิการ สังคมเพื่อส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ร่วมกันสร้างสังคมไทยที่ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

คำสำคัญ : การกำหนดนโยบาย, การจัดสวัสดิการสังคม, การพึ่งพาตนเอง, ผู้สูงอายุ

Abstract

Thailand is rapidly transitioning into an aging society. Thailand is the first developing country in the world to step into a completely aging society (aged society) because the birth rate of Thai people has a tendency to continuously decrease, with the number of births being only about 600,000 per year, and has moved up to become a society. Hyper-aged society, where the proportion of the population over 65 years old is up to 20 percent or the population over 60 years old is over 30 percent. By 2041, the majority of the elderly will have poor health problems. Have a congenital disease resulting in dependency on others. The government should therefore plan to provide appropriate welfare to the elderly. The best way to deal with

this is by establishing policies to promote appropriate self-reliance among the elderly. In the long run, this will help to reduce the cost of welfare and medical care. Support the economy. Encourage the elderly to participate and have social value. Reduce the burden of relying on government welfare, as well as promote people of all ages to live together with understanding in a changing world society. Developing social welfare policies to promote self-reliance among the elderly It requires cooperation from all sectors—government, private sector, and civil society. Let's work together to create a Thai society where the elderly can live happily.

Keywords: policy making, social welfare provision, self-reliance, the elderly

บทนำ

การเป็นประเทศที่กำลังเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและมีการเติบโตของประชากรผู้สูงอายุอย่างรวดเร็วทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายในการจัดการสวัสดิการแก่กลุ่มผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความสำคัญในการพัฒนาสังคมที่เป็นอยู่ในช่วงสูงอายุได้อย่างมีคุณภาพและมีความเป็นอยู่ที่ยั่งยืนประชากรโลกปัจจุบัน และอนาคตจะเป็นโลกของผู้สูงอายุ เนื่องจากประชากรโลกจะมีอายุยืนยาวขึ้น และมีอัตราการเกิดลดน้อยลงทำให้ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันทั่วโลก พบว่า โลกมีผู้สูงอายุประมาณ 600 ล้านคน (ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป) แต่ใน ค.ศ.2050 จะเพิ่มเป็น 2,000 ล้านคน หมายความว่าผู้สูงอายุจะมีจำนวนมากกว่าเด็ก และเยาวชนที่อายุน้อยกว่า 15 ปี ในขณะที่สภาพปัญหาในอนาคตผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะอยู่ในประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งมีแนวโน้มที่จะขาดการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับปัญหาการสูงอายุของประชากรในสังคมในประเทศองค์การ สหประชาชาติคาดการณ์ว่า ในช่วงปี ค.ศ. 2001-2100 จะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุโดยทวีปยุโรปมีจำนวนประชากร ผู้สูงอายุมากที่สุดในโลก ขณะที่ทวีปเอเชียมีประชากรผู้สูงอายุเป็นอันดับ 4 ของโลก โดยประเทศไทยถือเป็นประเทศ ที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุสูงที่สุดเป็นอันดับที่ 4 ในทวีปเอเชีย และถือเป็นอันดับที่ 2 ในอาเซียน และอีกไม่กี่ปีข้างหน้าประเทศไทยจะก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ โดยการเปลี่ยนแปลงของสังคมผู้สูงอายุเกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ ทั้งในด้านสังคม อารมณ์ และจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงในด้านร่างกาย สังคมไทยในปัจจุบันได้ตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557) นอกจากนี้องค์กรต่าง ๆ ยังได้สนับสนุนกิจกรรมผู้สูงอายุตามปฏิญญาผู้สูงอายุไทย

โครงสร้างด้านประชากรของประเทศไทยเริ่มเข้าสู่การเป็น “สังคมสูงวัย” (Aged society) ตั้งแต่ปี 2548 คือมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สูงถึงร้อยละ 10 และตามการคาดประมาณประชากรของสำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ในปี 2564 ประเทศไทยจะเข้าสู่ “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” (Complete aged society) เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมดและในปี 2574 ประเทศไทยจะเข้าสู่ “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (Super aged society) เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมดและสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติรายงานการคาดการณ์ประชากร ของประเทศไทยระหว่างปี 2553-2583 พบว่า ในปี 2563 ประชากรคนไทย 66.5 ล้านคน แต่ในปี 2571 คาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็น 67.2 ล้านคนแต่หลังจากนั้นจำนวนประชากรจะลดลงในอัตราร้อยละ -0.2 ต่อปี โดยในปี 2583 คาดประมาณว่าจะมีประชากร ทั้งหมดประมาณ 65.4 ล้านคน ขณะที่ประชากรวัยเด็กลดลงตั้งแต่แรกเกิดถึง 14 ปี มีแนวโน้มลดลง โดยในปี 2563 มีจำนวนประชากรเด็ก 11.2 ล้านคน แต่จะลดลงเป็น 8.4 ล้านคน ในปี 2583 ขณะที่ประชากร “ผู้สูงอายุ” ในวัย 60 ปีขึ้นไป ตัวเลขในปี 2563 มีจำนวน 12 ล้านคน แต่จะเพิ่มเป็น 20.42 ล้านคนในปี 2583

โดยเฉพาะในปี 2562 เป็นปีแรกที่จำนวนประชากรวัยเด็กเท่ากับประชากรผู้สูงอายุที่ 11.3 ล้านคน หลังจากนั้น จำนวนประชากรวัยเด็กน้อยกว่าผู้สูงอายุ ส่วนประชากร “วัยแรงงาน” ช่วงอายุ 15-59 ปี ในปี 2563 อยู่ที่ 43.26 ล้านคน แต่มีแนวโน้มลดลงเป็น 36.5 ล้านคนในปี 2583 ที่สำคัญพบว่าอัตราส่วน “วัยแรงงาน” ต่อ “ผู้สูงอายุ” จะลดลงอย่างต่อเนื่องเช่นกัน โดยในปี 2563 มีวัยแรงงาน 3.6 คน ต่อผู้สูงอายุ 1 คน ลดลงเหลือวัยแรงงาน 1.8 คน ต่อผู้สูงอายุ 1 คนในช่วงปี 2583 ซึ่งส่งผลให้อัตราส่วนพึ่งพิงของผู้สูงอายุต่อวัยแรงงาน เพิ่มขึ้นจาก 27.7 ต่อวัยแรงงาน 100 คน ในปี 2563 เป็น 56.2 ต่อวัยแรงงาน 100 คนในปี 2583 รัฐบาลได้กำหนดให้วาระผู้สูงอายุเป็นวาระแห่งชาติ โดยมีแนวทางการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการผู้สูงอายุแห่งชาติครอบคลุมทั้งกลุ่มก่อนวัยสูงอายุ ช่วงอายุ 25-59 ปี และผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป แต่สำหรับกลุ่มก่อนวัยสูงอายุ รัฐบาลจะมีแผนส่งเสริมเน้นดูแลตั้งแต่แนวทางการออม การไม่มองผู้สูงอายุเป็นภาระ วิธีการดูแลผู้สูงอายุ หรือการปรับสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับสภาพผู้สูงอายุ ตามเป้าหมาย การดูแลผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรี มีระบบการเงินการคลังที่ยั่งยืนในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง โดยสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้น เนื่องมาจากความก้าวหน้าทางการแพทย์และสาธารณสุขรวมทั้งการบริการด้านสาธารณสุข และจากนโยบายการวางแผนครอบครัวส่งผลทำให้อัตราการเจริญพันธุ์ของประชากรลดลงทำให้อัตราส่วนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นและมีอายุยืนยาวจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีผลกระทบต่อโครงสร้างประชากร ภาวะพึ่งพิงระบบบริการสุขภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563)

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยแท้จริงขึ้นอยู่กับความสามารถของปัจเจกบุคคลซึ่งเป็นพลังขับเคลื่อนสู่ความผาสุกของชีวิตได้ โดยมีองค์กร/หน่วยงานต่าง ๆ เป็นปัจจัยสนับสนุน เมื่ออายุ 60 ปี แล้วคนไทยจะมีอายุคาดเฉลี่ยต่อไปอีกประมาณ 22 ปี จากการสำรวจ สุขภาวะผู้สูงอายุไทยพบว่าผู้สูงอายุ ร้อยละ 2 อยู่ในสภาวะติดเตียง คือ อยู่ในสภาวะพิการไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้และร้อยละ 19 อยู่ในสภาวะติดบ้าน คือ มีปัญหาการเคลื่อนไหว ไม่สามารถออกจากบ้านได้โดยสะดวก การสำรวจเดียวกันนี้พบว่าปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุที่สูงเป็นอันดับแรก คือ การเคลื่อนไหวร่างกายร้อยละ 58 รองลงไปได้แก่ ปัญหาการได้ยินหรือสื่อความหมาย ร้อยละ 24 ด้าน การมองเห็น ร้อยละ 19 ด้านการเรียนรู้ ร้อยละ 4 ด้านจิตใจ ร้อยละ 3 และสติปัญญา ร้อยละ 2 การสำรวจสุขภาพผู้สูงอายุไทย ของผู้สูงอายุยังพบว่าเป็นโรคความดันโลหิต ร้อยละ 41 เป็น โรคเบาหวาน ร้อยละ 18 และเป็นโรคข้อเข่าเสื่อม ร้อยละ 9 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2557) เนื่องจากสภาพร่างกายและความเสื่อมตามวัยทำให้ผู้สูงอายุ มีความเสี่ยงที่จะเกิดโรคเรื้อรังและเพิ่มความเสี่ยงต่อภาวะทุพพลภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคเรื้อรังหรือโรคไม่ติดต่อที่จำเป็นต้องมีการการดูแลบำบัดรักษาในระยะยาว โดยพบว่สาเหตุสำคัญของการเสียชีวิตของผู้สูงอายุ ได้แก่ โรคหัวใจ และหลอดเลือด โรคมะเร็ง เบาหวาน โรคไต อัมพาต ปอดอักเสบ และอุบัติเหตุ ซึ่งมีสาเหตุจากพฤติกรรม สิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตโดยผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร มีสัดส่วนการเจ็บป่วยของโรคเบาหวานและโรคหัวใจสูงกว่าภาคอื่น ๆ (กรมการแพทย์, 2549) ทั้งนี้ ผู้สูงอายุยังมีอายุมากขึ้นเท่าใดก็จะมีอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังมากขึ้นเท่านั้น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเตรียมการรับมือกับจำนวนประชากรสูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการแพทย์ และสาธารณสุข โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มประชากรผู้สูงอายุที่เป็นโรคเรื้อรัง โดยการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รวมถึงการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลเพื่อลดภาวะโรคเรื้อรังในผู้สูงอายุ ตลอดจนการให้ความรู้เพื่อการป้องกันโรคซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดี สอดคล้องกับมติดองค์การสหประชาชาติในการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายที่ดีและมีความมั่นคง (Active Aging) ซึ่งจะสามารถเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้ ประกอบด้วย ปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ สุขภาพร่างกายที่ดี ความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ชุมชน และสังคม (วิไลพร ขาวงษ์ และคณะ, 2554)

จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวผู้สูงอายุต้องมีการปรับตัวอย่างมาก ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้ผู้สูงอายุจึงประชากรกลุ่มสำคัญที่ควรได้รับการดูแลส่งเสริมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ทำให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมความพร้อมและให้ความสำคัญต่อความต้องการและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในทุกด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตใจ

การดำรงชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน การทำงานที่อยู่อาศัยและความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชนโดยผู้สูงอายุจะต้องได้รับการบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขอย่างทั่วถึงเพื่อรองรับปัญหาทางด้านสุขภาพของผู้สูงอายุความมั่นคงของรายได้ที่เกิดขึ้นในครอบครัว คุณภาพชีวิตจึงเป็นเป้าหมาย หลักของการพัฒนาประเทศที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เนื่องจากคุณภาพชีวิตที่ดีของประชากรจะทำให้การพัฒนาต่าง ๆ สามารถกระทำได้ดีหรือประสบผลสำเร็จอย่างรวดเร็ว องค์การอนามัยโลกได้ ให้ความหมายของคุณภาพชีวิต เป็นการรับรู้ความพึงพอใจและสถานะบุคคลในการดำรงชีวิตในสังคมโดยแบ่งองค์ประกอบ ออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสภาพแวดล้อม (THE WHOQOL GROUP, 1995, p. 5) ต่อมา (สุวัฒน์ มหัตนิรันดกุล, 2540) ได้พัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิต ขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) ชุด 26 คำถาม ครอบคลุมองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

สถานการณ์ปัจจุบันของผู้สูงอายุในประเทศไทย

ประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทยกำลังเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตามรายงานของกระทรวงสังคมศาสตร์และความมั่นคงของชาติ ปี 2566 ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) อย่างเต็มรูปแบบ โดยปี 2566 ข้อมูลจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พบว่า ไทยมีประชากรผู้สูงอายุ อายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็น 1 ใน 5 ของจำนวนประชากรทั่วประเทศ หรือประมาณ 13 ล้านคน ของประชากรไทยทั่วประเทศ 66,057,967 คน ระบุว่าประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทยมีมากกว่า 15 ล้านคน และคาดการณ์ว่าจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในอนาคตการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างประชากรไปสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่ถูกพูดถึงกันมากในช่วงหลายปีมานี้ (ไทยพีบีเอส, 2567) ซึ่งประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Societies) แล้วตั้งแต่ปี 2548 และกำลังจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุ อย่างสมบูรณ์ (Aged Societies) ภายในปี 2567 ทั้งนี้ หากดูพฤติกรรมค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุที่ผ่านมาจากการสำรวจ ในปี 2557 ของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) พบว่า ค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ซึ่งนอกจากจะเป็นค่าใช้จ่ายในการรักษาดูแลสุขภาพยามเจ็บป่วยแล้ว (ร้อยละ 53 ของผู้สูงอายุทั้งหมดที่ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) รองลงมา จะเป็นการใช้จ่ายด้านการนวดสปาแพทย์แผนไทย (ร้อยละ 47) การซื้อสินค้าอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ (ร้อยละ 33) รวมถึงการใช้บริการในสถานดูแลผู้สูงอายุ (ร้อยละ 30) อีกกลุ่มหนึ่งคือ จะเป็นการใช้จ่ายด้านสันทนาการเพื่อความผ่อนคลายต่าง ๆ เช่น การซื้อทัวร์ท่องเที่ยว โดยเฉพาะทัวร์ไหว้พระ/ทำบุญ (ร้อยละ 44) รองลงมา คือ การจัดเลี้ยงสังสรรค์/ซื้อสินค้า (ร้อยละ 38) สัญญาดังกล่าวทำให้คาดว่ากลุ่มผู้สูงอายุจะกลายมาเป็นกลุ่มลูกค้าที่มีบทบาทสำคัญในอนาคต ส่งผลให้บรรดาธุรกิจหลาย ๆ ธุรกิจต่างก็ตระหนักและเริ่มมีการปรับตัวเพื่อให้สินค้าและบริการสามารถตอบโจทย์กลุ่มลูกค้าผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2561)

สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข (2567) พบว่า อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด และอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีเพิ่มขึ้น เป็น 77.5 ปี (จาก 74.9 ปี) ส่วนอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดี เป็น 67.7 ปี แม้จะมีอายุยืนยาวมากขึ้น ปัจจุบันมีครัวเรือนเกือบครึ่งที่มีผู้สูงอายุอยู่ แต่ขณะเดียวกันก็พบว่าสัดส่วน ผู้สูงอายุที่อยู่กันตามลำพังมีแนวโน้มสูงขึ้น ส่งผลให้คาดการณ์ได้ว่าความต้องการด้านบริการและการดูแลที่บ้านสูงขึ้น และข้อมูลการคัดกรองจากฐานข้อมูลกระทรวงสาธารณสุขยังพบว่าผู้สูงอายุมากกว่าครึ่งมีสุขภาพไม่แข็งแรง มีภาวะ ฟังฟังผู้อื่น ไม่สามารถทำกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง จากการสำรวจคัดกรอง พบว่า ผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่ยังสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ เรียกว่า กลุ่มติดสังคม มีมากถึงร้อยละ 97.15 กลุ่มติดบ้าน ร้อยละ 2.12 และกลุ่มติดเตียง ร้อยละ 0.73 (Health Data Center: กระทรวงสาธารณสุข ณ วันที่ 9 มิถุนายน 2566) ส่วนในกลุ่มฟังฟัง หรือเรียกว่ากลุ่มติดบ้านติดเตียง มีประมาณร้อยละ 0.73 ซึ่งการจัดการ ดูแลช่วยเหลือในกลุ่มฟังฟังต้องมีความพิเศษ เนื่องจากเป็นกลุ่มเปราะบางจากความเสื่อมถอยทางร่างกายโดยธรรมชาติ ผู้สูงอายุเหล่านี้ไม่ใช่คนป่วย

แต่เป็นผู้ที่ต้องการดูแลระยะยาวเพื่อให้เกิดความสุขสบายในการดำรงชีวิตประจำวัน มีคุณภาพชีวิตที่ดีเหมาะสมตามบริบทวิถีความเป็นอยู่ของแต่ละคน ดังนั้นการดูแลดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายท้องถิ่น ภาคประชาชน จิตอาสา องค์กรเอกชน มูลนิธิ ชมรมฯ ที่สามารถเกื้อหนุนให้ความช่วยเหลือทั้งด้าน คน เงิน สิ่งของ เพื่อร่วมจัดการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนอย่างดีที่สุดและต่อเนื่องระยะยาว ด้วยจุดมุ่งหมายเดียวกันว่าผู้สูงอายุไม่ใช่ภาระ ของสังคมแต่เป็นพลัง กำลังใจให้กับสังคมต่อไป

ความสำคัญของการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุมีความสำคัญมาก เนื่องจากส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและสังคมโดยรวม การมีสวัสดิการที่เหมาะสมจะช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้มีความเป็นอยู่ที่มีมั่นคงและมีความสุขความสำคัญ ของการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในสังคมทุกประเทศ เนื่องจาก มีผลต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของกลุ่มคนพวกนี้เป็นอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น การเข้าถึงสวัสดิการที่เหมาะสมและมีคุณภาพสำหรับผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อสนับสนุนให้พวกเขามีชีวิตที่มีความสุข สะดวกสบาย และมีความเป็นอยู่ที่มีมั่นคงมากขึ้น หนึ่งในเหตุผลสำคัญที่การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุมีความสำคัญ คือ เรื่องของความเป็นธรรมและความยุติธรรมในสังคม ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ เช่น สุขภาพที่แย่ลง ภาวะสงสัย และความลำบากในการทำงานและเรียนรู้ การจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสามารถช่วยลดความเป็นอยู่ที่ไม่ยุติธรรมนี้ได้ เพราะเมื่อพวกเขาได้รับการดูแลและสนับสนุนอย่างเหมาะสม พวกเขาจะมีโอกาสในการใช้ชีวิตที่มีคุณภาพและมีความสุขมากขึ้น

นอกจากนี้ การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุยังมีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศด้วย โดยการให้การดูแลที่เหมาะสมแก่กลุ่มผู้สูงอายุจะช่วยลดภาระของครอบครัวในการดูแลและเปิดโอกาสให้มีการทำงานสำหรับผู้ที่ต้องดูแลผู้สูงอายุ ในครอบครัวทำให้สามารถเสริมสร้างแรงงานที่มีความสุขและมีประสิทธิภาพได้ ทั้งยังช่วยส่งเสริมการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตดีในสังคมเพื่อให้สามารถเป็นผู้รับใช้และสร้างคุณค่าในชุมชนได้ ในทางนี้การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุไม่เพียงแต่เป็นเรื่องของความเป็นธรรมและความยุติธรรม แต่ยังเป็นเรื่องของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน ดังนั้นการให้ความสำคัญและการดูแลเรื่องนี้ควรถือเป็นหน้าที่ของทุกคนในสังคมเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการพึ่งพาและเคารพคุณค่าอย่างเหมาะสมในชุมชนและสังคมทั้ง ๆ ที่พวกเขามีส่วนสำคัญในการสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเป็นศูนย์กลางที่มีความเป็นอยู่ที่มีมั่นคงสำหรับทุกคนในสังคมโดยรวม การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุมีความสำคัญอย่างมาก ในสังคมเพื่อสร้างสังคมที่เป็นอยู่ได้สมดุลและเท่าเทียมสิทธิ์สำหรับทุกคน ดังนั้นความสำคัญของการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุสามารถสรุปได้ดังนี้

1. เพิ่มคุณภาพชีวิต การจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุช่วยให้พวกเขามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมถึง การดูแลสุขภาพที่เหมาะสม การเข้าถึงการศึกษา กิจกรรมสังคม และการเข้าถึงบริการพื้นฐานอื่น ๆ ที่จำเป็น
2. ส่งเสริมความเสมอภาค การมีสวัสดิการที่เท่าเทียมสำหรับผู้สูงอายุช่วยลดความเหลื่อมล้ำและส่งเสริมความเสมอภาคในสังคม โดยทำให้ทุกคนมีโอกาสดูแลสุขภาพและบริการอื่น ๆ อย่างเท่าเทียม
3. ลดค่าใช้จ่ายในระยะยาว การให้การดูแลและสนับสนุนผู้สูงอายุในระหว่างวัยทำงานและหลังการเกษียณอายุ ช่วยลดค่าใช้จ่ายในระยะยาวในด้านการรักษาพยาบาลและการดูแลรักษาพยาบาลที่ซับซ้อนกว่าในกรณีที่ไม่มีการจัด สวัสดิการที่เหมาะสม
4. สนับสนุนเศรษฐกิจ การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุช่วยสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นด้วยการสร้างงานสำหรับผู้ทำงานในด้านการดูแลผู้สูงอายุและส่งเสริมการเศรษฐกิจแบบเป็นธุรกิจสำหรับการบริการที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ
5. เพิ่มภูมิคุ้มกันสังคม การมีสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุช่วยเพิ่มภูมิคุ้มกันสังคม โดยลดความเป็นภัยทางสังคมและการเหยียดหยามที่อาจเกิดขึ้น

ดังนั้น การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุเป็นสิ่งสำคัญและควรได้รับการพิจารณาอย่างใส่ใจในการวางแผนและดำเนินนโยบายในสังคมทุกประเทศเพื่อสร้างสังคมที่มีความเป็นอยู่ที่ดีและเท่าเทียมสำหรับทุกคนในทุกช่วงวัยและเงื่อนไขชีวิต

ความหมายของการพึ่งตนเอง

กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ (2530) กล่าวถึง การพึ่งตนเองขององค์กร ชุมชน ควรจะมีการจัดระบบที่เอื้ออำนวยเพื่อให้สมาชิกสามารถดำเนินการตอบสนองความต้องการของตนเอง (Self-fulfillment) ด้วยวิธีการช่วยเหลือตนเอง ด้วยการร่วมมือกับคนอื่นที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน การพึ่งตนเองที่แท้จริงหมายถึง การมีอิสระของกลุ่มชนในการตั้งเป้าหมายและมีอิสระในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายโดยใช้ความพยายาม และกำลังของตนเอง ส่วนการดำเนินงานของกลุ่มหรือองค์กร ชุมชน หมายถึง กลุ่มควรมีความเป็นอิสระสามารถตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมด้วยตัวของกลุ่มเองเพื่อผลประโยชน์ของสมาชิกหรือให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ กล่าวคือ องค์กรชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองได้ ต้องมีกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาที่สมาชิกกำลังประสบ ผลสำเร็จในที่สุดหรือพึ่งตนเองได้ในที่สุด

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2543) ได้ให้ความหมายการพึ่งตนเอง (Self reliance) หมายถึง ความสามารถในการดำรงตนอยู่ได้อย่างอิสระมั่นคง สมบูรณ์ การพึ่งตนเองได้ มีได้ทั้งระดับปัจเจกชนและชุมชน คำว่า “ปัจเจกชนพึ่งตนเอง” หมายถึง การที่บุคคลสามารถดำรงอยู่ได้อย่างอิสระ เช่น สามารถแยกตัวออกมาต่างหาก จากพ่อแม่ มีความมั่นคงในชีวิต ตัดสินใจเรื่องสำคัญ ๆ ได้ หรือสามารถขอคำแนะนำของผู้อื่นมาประกอบการตัดสินใจ ของตน

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ (2545) กล่าวถึง การพัฒนาแบบพึ่งพาตนเอง แนวคิดเชิงสัมพันธ์และเกี่ยวข้องทั้งด้านการเมือง สังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ โดยพิจารณาจากมิติต่าง ๆ ทั้งด้านภูมิภาวะ การสร้างสรรค์ ด้านการปลดปล่อยสังคม ด้านความเป็นไทยและประชาธิปไตย ด้านการรื้อฟื้น เชิดชู

กฤษฎา อรุณวงษ์ ณ อยุธยา (2560) การพึ่งตนเอง หมายถึง การพึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจสามารถหารายได้เลี้ยงดูตนเองและครอบครัวช่วยให้บุคคลมีความมั่นคงในชีวิต

จิตรัตน์ จันทร์สว่าง (2562) การพึ่งตนเอง หมายถึง การพึ่งพาตนเองด้านจิตใจสามารถจัดการกับปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิตช่วยให้บุคคลมีความสุขพัฒนาคุณค่า ศักดิ์ศรี จิตสำนึกต่อสังคมและจริยธรรมของมนุษย์ อีกทั้งด้านความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างมนุษย์ กับธรรมชาติและด้านอุดมการณ์

สรุปได้ว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง การที่มนุษย์ดำรงอยู่ได้ด้วยความสามารถของตนเอง ทั้งระดับปัจเจกชนจนถึง ระดับชุมชนและสังคม เพื่อความมั่นคงและยั่งยืน

การพึ่งพาตนเอง แนวคิดนี้มุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุมีศักยภาพและทักษะในการดูแลตนเอง ดำเนินชีวิตอย่างอิสระ โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นมากนัก แนวคิดนี้สนับสนุนให้ผู้สูงอายุดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ ประกอบด้วย

1. รักษาสุขภาพกายและใจ การดูแลสุขภาพเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ การออกกำลังกาย ทานอาหารอย่างเหมาะสม ตรวจสุขภาพเป็นประจำ และพักผ่อนให้เพียงพอ ช่วยให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดีและแข็งแรง มีกิจกรรม ทางสังคม: การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกไม่เหงา มีความสุข และลดความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เข้าชมรม ออกกำลังกาย ร่วมงานอาสาสมัครหรือพบปะเพื่อนฝูง
2. เรียนรู้ทักษะใหม่ การเรียนรู้ทักษะใหม่ช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่า มีกิจกรรมทำและพัฒนาสมอง ผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ เช่น ภาษาต่างประเทศ คอมพิวเตอร์ งานฝีมือ หรือดนตรี
3. ทำงานหรืออาสาสมัคร การทำงานหรืออาสาสมัครช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่า มีรายได้ และมีบทบาทในสังคม ผู้สูงอายุสามารถทำงานที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายและความสามารถ เช่น เป็นตัวต่อ หรือทำงานอาสาสมัครในชุมชน

4. ออมเงินและวางแผนการเงิน การออมเงินและวางแผนการเงินช่วยให้ผู้สูงอายุมีเงินเพียงพอต่อการใช้จ่าย ในอนาคต และรับมือกับปัญหาที่ไม่คาดคิด

ทฤษฎีการพึ่งตนเอง

ทฤษฎีการพึ่งพาตนเอง เป็นแนวคิดที่เน้นความสำคัญของการพัฒนาตนเอง พัฒนาชุมชน และพึ่งพาตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นหรือภายนอกมากนัก ทฤษฎีนี้มีมานานแล้ว แต่ได้รับความสนใจมากขึ้นในช่วงทศวรรษ 1980 ทฤษฎีที่โด่งดัง มี 2 ทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีการพึ่งพาตนเองของ Collin (1988) ทฤษฎีนี้ มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาตนเอง Collin อธิบายว่า การพึ่งพาตนเอง หมายถึง ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ตัดสินใจ แก้ปัญหา และจัดการกับชีวิตของตนเองได้ องค์ประกอบสำคัญของทฤษฎี Collin มี 3 ประการ ดังนี้

1) ความมั่นใจในตนเอง บุคคลที่มีความมั่นใจในตนเอง เชื่อในความสามารถของตนเอง ถ้าที่จะ เผชิญปัญหาและสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

2) ทักษะการแก้ปัญหา บุคคลที่มีทักษะการแก้ปัญหา สามารถวิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุ และหาวิธี แก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ความยืดหยุ่น: บุคคลที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัว เปลี่ยนแปลงและเผชิญกับสถานการณ์ ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ทฤษฎีการพึ่งพาตนเองของ Mathuranath (2005)

ทฤษฎีนี้ มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาชุมชน Mathuranath อธิบายว่า การพึ่งพาตนเองของชุมชน หมายถึง ความสามารถของชุมชนในการพัฒนาตนเอง จัดการทรัพยากร แก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของสมาชิกในชุมชนได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาภายนอก องค์ประกอบสำคัญของทฤษฎี Mathuranath มี 5 ประการ ดังนี้

1) ทูทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ ความไว้วางใจ และความร่วมมือระหว่างสมาชิกในชุมชน ตัวอย่าง: กิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ ความไว้วางใจ และความร่วมมือ เช่น กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมพัฒนาชุมชน

2) ทูทางมนุษย์ หมายถึง ความรู้ ทักษะ และความสามารถของสมาชิกในชุมชน ตัวอย่าง: การส่งเสริม การศึกษา การฝึกอบรม พัฒนาทักษะ และความรู้

3) ทูทางกายภาพ หมายถึง ทรัพยากร โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในชุมชน ตัวอย่าง: การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

4) ทูทางการเงิน หมายถึง เงินทุน เงินออม และแหล่งเงินทุนต่าง ๆ ของชุมชน ตัวอย่าง: การจัดตั้ง กองทุน การออมเงิน การระดมทุน

5) ทูทางการเมือง หมายถึง อำนาจ อิทธิพล และความสามารถของชุมชนในการเข้าถึง ตัดสินใจ และจัดการกับทรัพยากรต่าง ๆ ตัวอย่าง: การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การมีตัวแทนของชุมชน

3. ทฤษฎีการพึ่งพาตนเองของ Collin (1988) เสนอแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีชีวิตที่เป็นอิสระและมีความสุข แบ่งออกเป็น 3 มิติหลัก ดังนี้

1) มิติทางกายภาพ

1.1) ความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันพื้นฐาน ผู้สูงอายุควรฝึกฝนการช่วยเหลือตนเองในการอาบน้ำ แต่งตัว กินอาหาร การเข้าห้องน้ำด้วยตนเอง การเคลื่อนไหว

1.2) การป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคเรื้อรัง ผู้สูงอายุควรได้รับการตรวจสุขภาพเป็นประจำ ควบคุมโรคเรื้อรัง ทานยาตามแพทย์สั่ง

1.3) การออกกำลังกาย ผู้สูงอายุควรมีกิจกรรมทางกายที่เหมาะสมกับสภาพร่างกาย เช่น การเดิน การว่ายน้ำ โยคะ

2) มิติทางจิตสังคม

2.1) การมีกิจกรรมทางสังคม ผู้สูงอายุควรมีโอกาสพบปะผู้คน เข้าร่วมกลุ่ม ทำงานอาสาสมัคร

2.2) การสานสัมพันธ์กับครอบครัว เพื่อนฝูง ผู้สูงอายุควรสื่อสาร พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครอบครัว เพื่อนฝูง

2.3) การเข้าถึงบริการทางสังคม ผู้สูงอายุควรได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน หน่วยงาน ภาครัฐ และภาคเอกชน

3) มิติทางจิตวิญญาณ

5.1.3.1 การมีกิจกรรมทางศาสนา ผู้สูงอายุควรมีโอกาสเข้าวัด ทำบุญ ปฏิบัติธรรม

5.1.3.2 การค้นหาความหมายของชีวิต ผู้สูงอายุควรมีเวลาไตร่ตรอง เรียนรู้สิ่งใหม่

5.1.3.3 การทำความดี ผู้สูงอายุควรแบ่งปัน ช่วยเหลือผู้อื่น

4. ทฤษฎีการพึ่งพาตนเองของ Mathuranath (2005) กับผู้สูงอายุ

ทฤษฎีนี้นำมาวิเคราะห์กับผู้สูงอายุ 4 มิติ ดังนี้

5.2.1 การพึ่งพาตนเองด้านร่างกาย ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดี มักมีการพึ่งพาตนเองด้านร่างกายสูงสามารถดูแลตนเองในกิจวัตรประจำวันได้โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวหรือความเสื่อมโทรม ของร่างกาย อาจมีความพึ่งพาตนเองด้านร่างกายลดลง

5.2.2 การพึ่งพาตนเองด้านจิตใจ ผู้สูงอายุที่มีความคิดในแง่บวก มองโลกในแง่ดี มักมีการพึ่งพาตนเองด้านจิตใจสูง สามารถจัดการกับอารมณ์ ความคิด และความรู้สึกของตนเองได้ อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุที่เผชิญกับปัญหา สุขภาพหรือปัญหาส่วนตัวอาจมีความพึ่งพาตนเองด้านจิตใจลดลง

5.2.3 การพึ่งพาตนเองด้านสังคม ผู้สูงอายุที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว เพื่อน หรือคนในชุมชน มักมีการพึ่งพาตนเองด้านสังคมสูงสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมได้ อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่คนเดียว หรือไม่มีเครือข่ายทางสังคมอาจมีความพึ่งพาตนเองด้านสังคมลดลง

5.2.4 การพึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุที่มีรายได้เพียงพอและสามารถจัดการเงินของตนเองได้ มักมีการพึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจสูง อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้หรือไม่มีทักษะในการจัดการเงิน อาจมีความพึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจลดลง

5.3 การส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุ

จากทฤษฎีของ Mathuranath การส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุ สามารถทำได้โดย

5.3.1 การส่งเสริมสุขภาพ การดูแลสุขภาพให้แข็งแรงช่วยให้ผู้สูงอายุมีการพึ่งพาตนเองด้านร่างกายสูงขึ้น

5.3.2 การส่งเสริมสุขภาพจิต การให้กำลังใจ การเยี่ยมเยียน ดูแล ช่วยให้ผู้สูงอายุมีการพึ่งพาตนเองด้านจิตใจสูงขึ้น

5.3.3 การส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคม การสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ช่วยให้ผู้สูงอายุมีการพึ่งพาตนเองด้านสังคมสูงขึ้น

5.3.4 การส่งเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การให้ความรู้ด้านการเงิน การสร้างงานหรือการให้เงินสนับสนุน ช่วยให้ผู้สูงอายุมีการพึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจสูงขึ้น

การกำหนดนโยบายการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ

การจัดสวัสดิการสังคมเพื่อส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุไทย ควรมีเป้าหมายหลัก 3 ประการ ดังนี้

- 1) ส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิต สนับสนุนบริการด้านสุขภาพที่เข้าถึงง่าย มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุ ส่งเสริมกิจกรรมทางกายและนันทนาการให้มีความรู้ด้านสุขภาพและการป้องกันโรค
- 2) สนับสนุนการมีส่วนร่วมในสังคม สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีบทบาทในครอบครัว ชุมชน และสังคม ส่งเสริมโอกาสในการทำงาน อาสาสมัคร และเรียนรู้สนับสนุนการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และเทคโนโลยี
- 3) สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ปรับสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัย สะดวก และเหมาะสมกับผู้สูงอายุสนับสนุนการเข้าถึงบริการต่าง ๆ เช่น การคมนาคม ที่อยู่อาศัย และบริการทางสังคม

สำหรับแนวทางการจัดสวัสดิการ มีดังนี้

- 1) การจัดสวัสดิการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงบริการจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและครอบครัว
- 2) การจัดสวัสดิการตามความต้องการของผู้สูงอายุ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการออกแบบ และจัดบริการ
- 3) การพัฒนาระบบบริการที่มีประสิทธิภาพ เข้าถึงง่าย มีคุณภาพ และยั่งยืน

สังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่ยุคผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี 2565 ประเทศไทยมีประชากรผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) มากกว่า 12 ล้านคน คิดเป็น 19.1% ของประชากรทั้งหมด และคาดการณ์ว่าจะเพิ่มเป็น 28.8% ในปี 2578 มีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนานโยบายที่สำคัญดังนี้

(1) การบูรณาการ จัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เช่น กระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การภาคเอกชน และผู้สูงอายุ พัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางเพื่อติดตามสถานการณ์และความต้องการของผู้สูงอายุกำหนดกลไกการประสานงานและติดตามผล

(2) การมีส่วนร่วม จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากผู้สูงอายุในทุกระดับสนับสนุนให้ผู้สูงอายุ มีตัวแทนในคณะกรรมการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายพัฒนาทุกภาคให้ผู้สูงอายุสามารถร้องเรียนและเสนอแนะ

(3) ความยั่งยืน หาแหล่งเงินทุนที่มั่นคง เช่น การจัดเก็บภาษีเฉพาะกิจ การระดมทุน จากภาคเอกชน พัฒนานโยบายที่เน้นการพึ่งพาตนเอง ลดภาระค่าใช้จ่ายของภาครัฐ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานทำ มีรายได้

(4) การส่งเสริมสุขภาพ สนับสนุนการตรวจสุขภาพฟรี ส่งเสริมกิจกรรมทางกาย เช่น เดินแอโรบิค โยคะสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการสุขภาพที่สะดวก รวดเร็ว

(5) การพัฒนาทักษะ ฝึกอบรมทักษะอาชีพ เช่น การทำอาหาร การตัดเย็บ ฝึกอบรมทักษะ ดิจิทัล เช่น การใช้สมาร์ทโฟน การใช้ Internet สนับสนุนให้ผู้สูงอายุเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ อยู่เสมอ

(6) การสร้างงาน สนับสนุนการจ้างงานผู้สูงอายุในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ส่งเสริม ให้ผู้สูงอายุมีธุรกิจของตัวเองพัฒนาระบบสนับสนุนผู้สูงอายุที่ต้องการทำงาน

(7) การช่วยเหลือด้านการเงิน เพิ่มเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ สนับสนุนเงินออมสำหรับผู้สูงอายุ พัฒนาระบบประกันสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

(8) การดูแลระยะยาว พัฒนาระบบดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพา สนับสนุนให้ครอบครัวดูแล ผู้สูงอายุพัฒนารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุแบบ Long-Term Care

บทสรุป

สถานการณ์ปัจจุบันของผู้สูงอายุในประเทศไทย กำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันมีประชากรไทยที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่า 12 ล้านคน คิดเป็น 1 ใน 5 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศผู้สูงอายุส่วนใหญ่ มีสุขภาพไม่แข็งแรง มี

โรคประจำตัวเรื้อรัง ส่งผลให้มีภาวะพึ่งพิงผู้อื่น คราวเรือนเกือบครึ่งมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่แต่สัดส่วน ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวมีแนวโน้มสูงขึ้น ความต้องการด้านบริการ และการดูแลที่บ้านสูงขึ้น ควรการจัดสวัสดิการที่ดี มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและสังคม ในรวมการมีสวัสดิการที่เพียงพอ ช่วยให้ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่มีมั่นคง มีความสุข ส่งเสริมความเสมอภาคในสังคม ลดช่องว่างระหว่างวัย ลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลในระยะยาว สนับสนุนเศรษฐกิจ ช่วยให้ผู้สูงอายุมีรายได้ เพิ่มภูมิคุ้มกันสังคม ช่วยให้สังคมมีความเข้มแข็ง ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุพึ่งตนเองได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการดำรงตนอยู่ได้อย่างอิสระ มั่นคง สมบูรณ์ มีศักยภาพในการช่วยเหลือ ตนเอง พัฒนาทักษะต่าง ๆ โดยเน้นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างบุคคล ได้รับการช่วยเหลือจากครอบครัว ชุมชน และสังคม ทั้งส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิต สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมพัฒนาระบบบริการและสวัสดิการผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนานโยบายสวัสดิการสังคมเพื่อส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ร่วมกันสร้างสังคมไทยที่ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตอย่างมีความสุขและมีศักดิ์ศรี

เอกสารอ้างอิง

- กรมการแพทย์. (2549). *โครงการวิจัยเรื่อง การสำรวจและศึกษาภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ 4 ภาคของไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ.
- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สำนักงาน สภาสถาบันราชภัฏ. (2545). *วัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- กฤษฎา อรุณวงษ์ ณ อยุธยา. (2560). การออกแบบอาคารเพื่อผู้สูงอายุ. *วารสารสถาปัตยกรรม*, 43(2), 54-61.
- กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ. (2530). *การพึ่งตนเองศักยภาพในการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาสน์พิมพ์.
- จิตรัตน์ จันทรสวาง. (2562). การพัฒนาระบบบริการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในประเทศไทย. *วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 37(2), 153-174.
- ไทยพีบีเอส. (2567). *Aging Society ไทยเข้าสู่สังคม “แก่เต็มขั้น” สวนทางเด็กเกิดน้อย*. สืบค้นจาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/335743>.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2557). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2556*. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- วิไลพร ขาวงษ์ และคณะ. (2554). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี จังหวัดนนทบุรี*, 22(2), 115-124.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2561). *ตลาดผู้สูงวัย โอกาสทอง SME ไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยกสิกรไทย.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2543). *ทฤษฎีสังคมวิทยา: เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2557). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข. (2567). *โครงการเชิดชูเกียรติบุคคล และองค์กรต้นแบบด้านการส่งเสริมสุขภาพ ประจำปี 2567*. สืบค้นจาก <https://doc.anamai.moph.go.th/index.php?r=str-project/view&id=6568>.

สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล. (2540). *เปรียบเทียบแบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกทุก 100 ตัวชี้วัด และ 26 ตัวชี้วัด โรงพยาบาลสวนปรุง*. เชียงใหม่: จังหวัดเชียงใหม่.

Collin, C. and Kisner, C. (1988). *Self-care: A nursing perspective*. Reston, VA: Reston Publishing Company.

Mathuranath, P.S. (2005). *The Greying of India. Population Ageing in the Context of Asia*. New Delhi: Sage Publications.

The WHOQOL Group. (1995). The World Health Organization Quality of Life Assessment (WHOQOL): Position Paper from the World Health Organization. *Social Science and Medicine*, 41(10), 1403-1409.

**ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย**
**Academic leadership in the 5.0 era of school administrators in the multi-campus
group under the office of Nong Khai secondary education service area**

กิตติณัฐ สุนทรวิสัย^{*1}, กิจพิณัฐ อุสาโห²
Kittinat Sunthornvisai^{*1}, Kitpinit Usaho²

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

¹Department of Educational Administration, Faculty of Educational Administration, Ratchathani University, Thailand

*Corresponding author's e-mail: kittnatsoontornwisai@gmail.com^{*1}

Received: December 15, 2023

Revised: January 28, 2024

Accepted: February 07, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 103 คน ได้มาโดยสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรงระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้โปรแกรม google form ได้รับตอบกลับคิดเป็นร้อยละ 85.44 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้าน รองลงมา คือ ผู้นำต้องสร้างความเร็วและผลลัพธ์ที่ยิ่งใหญ่ และวัฒนธรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านเข้าใจ 2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ ในการกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ขององค์กรที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างและพัฒนา นวัตกรรมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ควรทำความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยกว่านี้ ควรเป็นผู้นำดิจิทัลในสถานศึกษาที่ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนมีทั้งความรู้เทคโนโลยีการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ การหาโอกาส และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา ควรเป็นผู้นำที่เร็วจะสร้างผลลัพธ์ที่ดีเลิศในหลายด้าน และควรบูรณาการประสบการณ์ทางด้าน IT มาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรของตนเอง

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการ 5.0, ผู้บริหารสถานศึกษา, แนวทางการพัฒนาผู้นำ

Abstract

The objectives of this study were to investigate levels and developmental guidelines. Academic Leadership in the 5.0 Era of School Administrators in the Multi-Campus Group Under the Office of Nong Khai Secondary Education Service Area Province from 103 obtained by selecting stratified random sampling

questionnaires with a 5-level rating scale questionnaire with an IOC of 0.67–1.00 and a reliability of 0.86. The collected data using the Google Forms program received a response of 85.44. Analysis included percentage mean standard deviation and content analysis. The results of the study found that: 1) Level of Academic Leadership in the 5.0 Era of School Administrators in the Multi-Campus Group Under the Office of Nong Khai In the 5.0 era, academic leadership was at a high level, as was the learning culture in the 21st century. The aspect with the lowest average was comprehension. 2) Guidelines for developing academic leadership in the 5.0 era include: School administrators should participate in digital technology activities, defined as the organization's vision of using technology for development. Innovation will drive the organization's operations to be more efficient. Should understand and use more modern digital technology. To be a digital leader that empowers teachers and learners to be knowledgeable about communication technology. The leader should be able to consistently create good results in many areas and integrate IT to manage their own organization.

Keywords: Academic Leadership 5.0, Administrators, Leadership Development Guidelines

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมโลกเดินทางเข้าสู่ยุคแห่งเทคโนโลยีที่นับวันยิ่งมีความล้ำสมัยมากขึ้น ซึ่งเทคโนโลยีได้สร้างสังคมแห่งความสะดวกสบายทำให้เราได้รับการตอบสนองความต้องการได้อย่างรวดเร็วทันใจ การเข้าถึงข้อมูลและบริการของผู้รับบริการทำได้เพียงผ่านปลายนิ้วหรือการสั่งงานด้วยเสียง ภาคการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนตอบรับการเป็นสังคมยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยนำเทคโนโลยีเพื่อการอยู่อาศัยมาช่วยเพิ่มมูลค่าองค์กรของตนเองหลายรูปแบบ ขณะเดียวกันบางประเทศอย่างญี่ปุ่น ได้พัฒนาแนวคิดที่จะเดินทางพัฒนาสังคมเข้าสู่ยุค 5.0 ซึ่งคาดการณ์ว่าในอีกไม่เกิน 5 ปีข้างหน้า ทัวโลกจะได้เห็นภาพอนาคตของสังคมยุค 5.0 แบบของญี่ปุ่น ยุคสังคม 5.0 เป็นยุคที่เรียกว่าเป็นสังคมแบบ Super Smart เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อมนุษย์มากยิ่งขึ้นและช่วยในการใช้ชีวิตในด้านต่าง ๆ ได้อย่างอัจฉริยะและตอบสนองการใช้ชีวิตได้อย่างรอบด้านมากขึ้น เป็นยุคที่รวมเอาโลกไซเบอร์และโลกแห่งความจริงเข้าด้วยกัน โดยมีเทคโนโลยีและ AI เป็นพื้นฐานในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว เป็นสิ่งที่ทุกองค์กรหลีกเลี่ยงไม่ได้ (ศิริภัสสร ปิยนันทวารินทร์, 2566)

ประเทศไทย 4.0 กำลังก้าวเข้าสู่อนาคตประเทศไทย 5.0 เป็นประเทศนวัตกรรม โดยรัฐบาลต้องให้ความสำคัญกับการให้บริการเทคโนโลยี 5G หรือให้ทุกภาคส่วนของสังคมไทยได้ใช้เทคโนโลยี 5G โดยเร็วและเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขประชาชน โดยทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ต้องทำให้เกิดเทคโนโลยี 5G และส่งเสริมสนับสนุนหน่วยงาน กระทรวง ทบวง กรม นำเทคโนโลยี 5G มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและให้ประชาชนทุกคนเข้าถึงโดยเฉพาะในด้านสำคัญๆ เช่น การสาธารณสุข การเกษตร การเศรษฐกิจ การศึกษา เป็นต้น โดยภาพอนาคตต้องเน้นด้านการศึกษา เพราะว่าเป็นรากฐานที่สำคัญของสังคมไทยในยุคที่กำลังก้าวเข้าสู่ เทคโนโลยี 5G การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาช่วงต่อจากระดับประถมศึกษาในระดับนี้แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ มัธยมต้น และมัธยมปลาย ซึ่งในระดับมัธยมต้นเป็นการศึกษาภาคบังคับ โดยปัจจุบันทุกคนต้องเรียนจบการศึกษาในระดับมัธยมต้น เป็นภาคบังคับที่รัฐจัดให้ โดยเป็นการจัดการศึกษาเพื่อมีเป้าหมายที่เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ทางวิชาการ และวิชาชีพให้เหมาะสมกับวัย ความสนใจ ทักษะ ความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพแก่ตนเอง และสามารถศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป จะเห็นว่าการจัดการศึกษาในอดีตถึงปัจจุบันนั้น เป็นการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงปริญญาตรี เน้นที่สายสามัญ และวิชาชีพตามความ

ถนัด ความชอบของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม ในเมื่อโลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษา การเรียนต้องเปลี่ยนไปในอนาคต และต้องประยุกต์ใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษาและการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนและประชาชนทุกคน ได้มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาของประเทศไทยด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ได้แก่ 1) BIG DATA การเรียนการสอนในอนาคตต้องอาศัยข้อมูลขนาดใหญ่ ครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา หน่วยงาน โรงเรียน สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องวิเคราะห์ สังเคราะห์นำข้อมูลมาใช้ใช้ในการเรียนการสอนโดยอาศัย Big Data เป็นฐานนำข้อมูลที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนการจัดการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีการบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ที่เกิดประโยชน์สูงสุด 2) IOT: Internet of Think อินเทอร์เน็ตสำหรับทุกสิ่งทุกอย่าง อินเทอร์เน็ตมีอิทธิพล มีความสำคัญในดลกปัจจุบันและอนาคต การเรียนการสอนการศึกษาต้องพึ่งพาอาศัยอินเทอร์เน็ต เป็นสิ่งช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้การศึกษาให้เป็นประโยชน์ มีคุณภาพมีประสิทธิภาพ คุ่มค่า ดังนั้น ในการเรียนการสอนต้องนำเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตมาใช้ประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทุกคน เข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ทุกที่ ทุกเวลา ทุกคน ดังนั้นการเรียนการสอน ผู้เกี่ยวข้องต้องประยุกต์ใช้อินเทอร์เน็ต สำหรับการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนการจัดการศึกษาให้ทันต่อปัจจุบันและอนาคต 3) Distance Learning โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องทำระบบการศึกษาแบบการเรียนการสอนทางไกลมาใช้มาเพิ่มเติม ส่งเสริมสนับสนุนในสิ่งขาด ในสิ่งที่ไม่มีสามารถจัดการบริหารการเรียนการสอนได้ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมลดความเหลื่อมล้ำ และในลักษณะที่อยู่ไกลไม่สามารถมาเรียนได้ การเรียนการสอนทางไกลเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถเรียนได้ทุกที่ทุกเวลาทุกคน 4) Hardware, Software and Methodology การเรียนการสอนยุคใหม่ต้องเปลี่ยนไป ด้วยการนำวิธีการใหม่รูปแบบใหม่มาใช้ในการเรียนการสอน โดยรูปแบบของโสตทัศนูปกรณ์ ในรูปแบบของอุปกรณ์และวัสดุอิเล็กทรอนิกส์ เช่น Smart Phone Mobile learning application Learning เพื่อสนับสนุนเสริมทักษะ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การค้นคว้า ข้อมูลการเรียนการสอน แบบเรียลไทม์หรือออนไลน์ ได้ทุกที่ ทุกเวลา ทุกคน พร้อมๆ กัน และการเรียนการสอนแบบ VR : Virtual Reality ในรูปแบบการจำลองสภาพแวดล้อมในลักษณะเสมือนจริงที่สามารถมองเห็น ได้ยินเสียง สัมผัสได้ เพื่อสร้างบรรยากาศทางการเรียนเปรียบเป็นโลกเสมือนจริง และทำให้ผู้เรียนมีทักษะดิจิทัลเป็นจัดการศึกษายุคใหม่ที่ต้องมีทักษะดิจิทัล และ 5) AI : Artificial Intelligence การเรียนการสอนการศึกษาในอนาคต จะเข้ามามีบทบาทในการเรียนการสอน โดยเป็นการจัดการเรียนการสอน การศึกษาแบบอัตโนมัติ เช่น การปรับให้เหมาะสมเข้ากับผู้เรียน ผ่านระบบ AI หรือ Robot ผู้เรียน ผู้สอน สถาบันสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ของแต่ละคนตามความรู้ ความสามารถ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ครู อาจารย์จะมีบทบาทเป็นผู้สอนมาเป็นผู้แนะนำ อำนวยความสะดวกชี้แนะ และจะมีบทบาทในการศึกษาหาข้อมูลท้าวิจัย โดยอาศัยข้อมูลจาก AI มาเพิ่มเติมในส่วนขาด และส่งเสริมเพิ่มเติมความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ และสามารถเชื่อมโยงทรัพยากรในการเรียนการสอนการศึกษาได้อย่างคุ้มค่า (สุพจน์ อิงอาจ, 2566)

การจัดการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศให้มีความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและมีความพร้อมในการแข่งขันกับนานาประเทศ ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำยุค 5.0 ในการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะต้องมีลักษณะเฉพาะหลายอย่าง จึงจะสามารถบริหารองค์การให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ กล่าวคือ ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยรูปแบบภาวะผู้นำ และเป็นผู้นำที่ดีการที่จะมีลักษณะผู้นำที่ดีจะต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงานโดยให้ผู้ร่วมงานเข้าใจและปฏิบัติภารกิจจนประสบความสำเร็จและสามารถทำงานร่วมกันได้ ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องมีอุดมการณ์และวิสัยทัศน์ กว้างไกล มีความคิดสร้างสรรค์กล้าเผชิญกับเหตุการณ์และมีความสามารถในการใช้ภาวะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลง รวมถึงผู้บริหารจะต้องมีศักยภาพในการใช้ภาวะผู้นำอย่างเหมาะสมในการสร้างความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันกับทุกคน หรือทีมงาน ในองค์การ ผู้บริหารจะต้องใช้ศิลปะและกระบวนการของอิทธิพลต่อบุคคลหรือทีมงาน และสามารถทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความศรัทธา มีความเชื่อถือและมีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน ตลอดจนทั้งสามารถสร้างสภาวะแวดล้อมส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันสร้าง

ประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในบริบทของการบริหารจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบัน ท่ามกลางยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุค 5.0 ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา และเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาอย่างมาก และจากสภาวะการณ์ในปัจจุบันการศึกษาของประเทศไทยหลังการปฏิรูปการศึกษารอบแรก พบว่ามีความล้มเหลวในหลาย ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านคุณภาพการจัดการศึกษา การพัฒนาครู การพัฒนาหลักสูตร และโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านคุณภาพของผู้บริหารในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คือ การศึกษา เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการสร้างความเจริญงอกงามให้แก่บุคคลและสังคม ดังนั้น การเน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง (ธวัชชัย แสนดวง, 2565, หน้า 2 - 3)

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานด้านวิชาการมีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกกิจกรรมในสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา และเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จ การดำเนินงานตามสมรรถนะการบริหารงานวิชาการ ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา และด้านส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีสมรรถนะการบริหารวิชาการตามมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหาร ซึ่งได้แก่ 1) ด้านการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องมีความเข้าใจหลักการและแนวทางการจัดการเรียนรู้ การวัดประเมินผลเพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานวิชาการได้อย่างอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว และสามารถจัดเนื้อหาสาระกิจกรรม ได้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ขั้นตอน และบทบาทในการบริหารหลักสูตร เป็นผู้นำในการนำหลักสูตรไปใช้ จัดหาส่งเสริมให้ครูจัดทำ 3 หลักสูตร และจัดกิจกรรมการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามศักยภาพสูงสุด 3) ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่ให้คำปรึกษา แนะนำช่วยเหลือและส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ติดตามประเมิน ผลการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน และส่งเสริมให้ครูนำผลการนิเทศที่ได้รับไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน พัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้นต่อไป 4) ด้านส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมในด้านอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก สามารถวางระบบกระตุ้นกำกับ ติดตามให้ความช่วยเหลือการวิจัยในชั้นเรียนสามารถจัดกิจกรรมเผยแพร่ผลงานวิจัยทั้งใน และนอกห้องเรียน และความสำคัญของการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้นต่อไป ดังนั้น เมื่องานวิชาการเป็นงานที่สำคัญผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญ และใช้เวลาในการบริหารงานวิชาการมากกว่างานอื่นในการดำเนินงาน (พรวลี ตรีประการ, 2564)

ดังนั้น บทบาทที่สำคัญของภาวะผู้นำยุคสังคม 5.0 จะต้องมีความวิสัยทัศน์ในการทำงานต้อง เข้าใจง่ายและชัดเจน สามารถปฏิบัติได้และมีความยืดหยุ่น การทำความเข้าใจ ทำความเข้าใจจุดแข็ง จุดอ่อนขององค์กร ชัดความสามารถและกลยุทธ์ขององค์กร มีความชัดเจนกระจ่าง เรียนรู้ และเข้าใจเทคโนโลยี ระบบการทำงานอยู่เสมอ ผู้นำต้องไวต่อการเปลี่ยนแปลง และมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว (ศิริภัสสร ปิยนันทวารินทร์, 2566)

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับผู้บริหารสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 5.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี รวมถึงเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย นำข้อมูลจากการวิจัยไปวางแผนพัฒนางานด้านต่าง ๆ ใหม่อีกมีความพร้อมในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

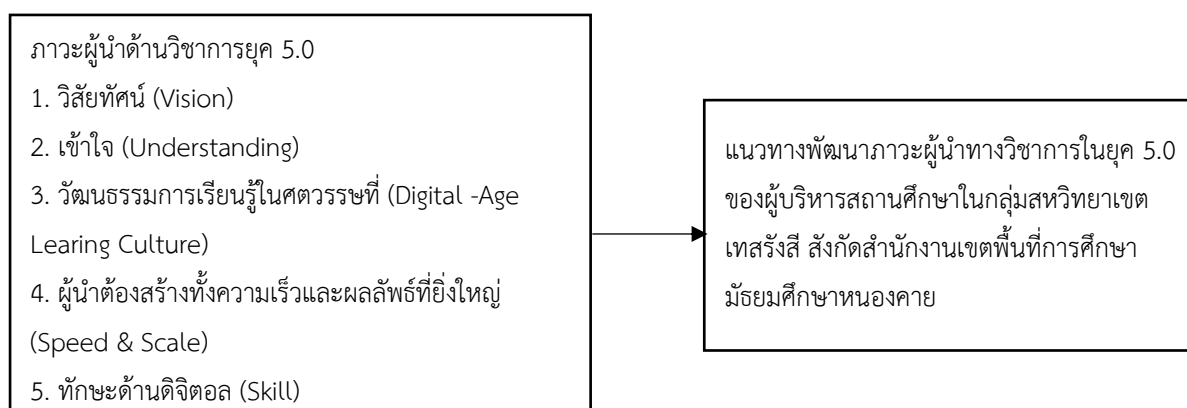

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้วิจัยกำหนดกรอบเนื้อหาการวิจัยจากการสังเคราะห์จากแนวคิดของหน่วยงาน นักวิชาการและนักวิจัย ได้แก่ จุฬาลักษณ์ โสระพันธ์ (2564, หน้า ออนไลน์), ศิริภัสสร ปิยนันทวารินทร์ (2566, หน้า 95 - 309), Salika (2566, หน้า ออนไลน์), พิมลรัตน์ ธิพัฒน์วิจิตรกุล (2564, หน้า ออนไลน์), ทินกร บัวชู (2562, หน้า 179) ได้องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 5.0 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ (Vision) 2) เข้าใจ (Understanding) 3) วัฒนธรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ (Digital -Age Learning Culture) 4) ผู้นำต้องสร้างทั้งความเร็วและผลลัพธ์ที่ยิ่งใหญ่ (Speed & Scale) และ 5) ทักษะด้านดิจิทัล (Skill) สามารถอธิบายตามภาพ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ 1. ลักษณะของเครื่องมือเครื่องมือที่ใช้ในวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เพื่อสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวความคิดของลิเคอร์ท (Likert's Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2561 : 42-43) ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย 2. สร้างแบบสอบถามแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม ความชัดเจนของภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ 3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือในด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ความถูกต้องของรูปแบบ (Format) และการใช้ภาษา (Wording) และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวัด (Index of Item objective:IOC) ความครอบคลุมของข้อคำถามและความชัดเจนของภาษาที่ใช้ โดยให้ค่าความสอดคล้อง ดังนี้ + 1 หมายถึง เห็นด้วย ว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ ว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา -1 หมายถึง ไม่เห็นด้วย ว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา 4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากรผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นหาคุณภาพเครื่องมือ โดยตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) หาค่าความเชื่อมั่น(Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.86 และ 5.พิมพ์เครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยดำเนินการโปรแกรม Google form เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้รับอีเมลแบบสอบถามตอบกลับทั้งหมด 88 คน คิดเป็นร้อยละ 85.44

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจัดระเบียบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปดังนี้ 1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ได้แก่ วิชฐานะ และประสบการณ์ โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2. ข้อมูลระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายโดยเทียบกับ เกณฑ์ บุญชม ศรีสะอาด (2556, หน้า 121) 3. ข้อมูลแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ตาราง 1 ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย โดยรวมและรายด้าน

ด้าน	ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0	$\bar{x}$	S.D	ความหมาย
1	ด้านวิสัยทัศน์	4.29	0.54	มาก
2	ด้านเข้าใจ	4.17	0.60	มาก
3	ด้านวัฒนธรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	4.32	0.43	มาก
4	ด้านผู้นำต้องสร้างความเร็วและผลลัพธ์ที่ยิ่งใหญ่	4.36	0.45	มาก
5	ด้านทักษะดิจิทัล	4.28	0.47	มาก
รวม		4.38	0.52	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.38$, $S.D = 0.52$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก รายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ ($\bar{x} = 4.48$, $S.D = 0.45$) รองลงมา คือ ผู้นำต้องสร้างความเร็วและผลลัพธ์ที่ยิ่งใหญ่ ($\bar{x} = 4.36$, $S.D = 0.45$) และวัฒนธรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ($\bar{x} = 4.32$, $S.D = 0.43$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านเข้าใจ ($\bar{x} = 4.17$, $S.D = 0.60$)

แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย เรียงลำดับจากค่าความถี่มากไปหาน้อยในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านวิสัยทัศน์ จากความถี่จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ ในการกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ขององค์กรที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างและพัฒนานวัตกรรมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น และ ผู้บริหารสามารถมองการณ์ไกลเพื่อความสำเร็จในอนาคตขององค์กร

2. ด้านเข้าใจ สามารถเรียงลำดับค่าความถี่จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรทำความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยกว่านี้ และผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ คิดริเริ่ม ปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ใหม่ ๆ

3. ด้านวัฒนธรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สามารถเรียงลำดับค่าความถี่จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำดิจิทัลในสถานศึกษาที่ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนมีทั้งความรู้ เทคโนโลยีการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ การหาโอกาสและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา และ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างสรรค์พลวัตในการใช้เทคโนโลยีให้เป็นปกติจนเกิดเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกดิจิทัลในสถานศึกษา

4. ด้านผู้นำต้องสร้างทั้งความเร็วและผลลัพธ์ที่ยิ่งใหญ่ สามารถเรียงลำดับค่าความถี่จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำที่เร็วจะสร้างผลลัพธ์ที่เลิศในหลายด้าน เช่น สร้างกำลังใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างทุ่มเท สร้างความพึงพอใจต่อผู้เรียน เป็นต้น และผู้บริหารควรเป็นผู้นำที่ยอดเยี่ยมต้องเป็นผู้นำของผู้ตาม เพราะความเร็ว ถูกมองว่าเป็นความเสี่ยง ผู้นำไม่สามารถไปเร็วได้เพียงลำพัง ต้องโน้มน้าวให้ผู้ตามเร็วตามไปด้วย

5. ด้านทักษะด้านดิจิทัล สามารถเรียงค่าความถี่จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรบูรณาการประสบการณ์ทางด้าน IT มาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรของตนเอง และผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกองค์กร ชุมชน และสังคมโดยสามารถประเมิน ความพร้อมด้านดิจิทัลของสถานศึกษาได้อย่างรอบด้าน

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย สามารถอภิปรายผล ได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีการกระจายตัวน้อย ทั้งนี้อาจเป็น เพราะว่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ได้มีการกำหนดพันธกิจ และเป้าประสงค์ พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ ส่งเสริมสนับสนุนการบริหารการศึกษา โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้มีการขับเคลื่อน โดยการดำเนินการจัดอบรม พัฒนาครู และบุคลากร ในด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้บริหาร

สถานศึกษาและบุคลากร มีทักษะนำไปสู่การปฏิบัติงานจริง สอดคล้องกับผลการวิจัยของกมลพร กลมเกลี้ยง (2558, หน้า 3) วิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของนิติภา เสนาฤทธิ์ (2560, หน้า 4) วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารตามทัศนะของครูโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายเกาะช้างสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายเกาะช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมนา ศรีกังพาน (2560, หน้า 4) วิจัยเรื่องการศึกษาบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ผลการวิจัย พบว่า บทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของภูริรัตน์ สุกใส (2565, หน้า 86 - 87) วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านสรุปได้ ดังนี้

1.1 ด้านวิสัยทัศน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการขับเคลื่อนภารกิจที่มุ่งเน้นการพัฒนานวัตกรรมเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นนวัตกรรม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดกลยุทธ์และแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการสร้างนวัตกรรมภายในสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์ ได้บริหารงานภายใต้ กระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในหลายมิติ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงในด้านของเทคโนโลยีดิจิทัล ที่มีความผันผวนและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงอาจส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษายังคง ต้องขับเคลื่อนวิสัยทัศน์เดิมที่ได้กำหนดไว้ให้ประสบผลสำเร็จ จึงทำให้ยังนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ ในการวิเคราะห์บริบทและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาเพื่อกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ดิจิทัลที่มุ่งเน้น การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างและพัฒนานวัตกรรมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานภายในให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุดเท่าที่บริบทของสถานศึกษาเอื้ออำนวย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุขญา โกลมวานิช (2563) ที่ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลไว้ในมิติของด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล นั้นแสดงได้ว่าผู้นำหรือผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ ในยุคดิจิทัลได้กว้างไกล จะต้องมีความคิดที่ก้าวหน้าและทันสมัย มีความกล้าตัดสินใจ และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารจะต้องสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กรในยุคดิจิทัลเพื่อให้ทัน ต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฝนทิพย์ หาญชนะ และศีกฤทธิ์ ศิลาสาย (2565) วิจัยเรื่องภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนสหวิทยาเขตชลบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.2 ด้านเข้าใจ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนการทำงานให้เข้าใจง่ายและชัดเจน สามารถปฏิบัติได้และมีความยืดหยุ่น รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจจุดแข็ง จุดอ่อน ขีดความสามารถ และกลยุทธ์ขององค์กร และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนร่วมกับผู้ร่วมงาน และ stakeholder เพื่อรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นที่เสริมสร้างมุมมองใหม่เพื่อสามารถรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเรียนรู้ยุคใหม่ปัจจุบันที่ผ่านยุคพลิกผันที่ผ่านมาได้เกิดการตื่นตัวด้านเทคโนโลยีเป็นอย่างมากมีการนำเทคโนโลยีที่หลากหลายมาใช้ในการศึกษาถือเครื่องมือสำคัญในการ

จัดการเรียนรู้ และเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับตัว ให้ทันยุคและองค์ประกอบดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสภวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย จึงต้องมีการพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดความรอบรู้ด้านดิจิทัล (Digital literacy) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นวพัฒน์ ชีวาลัย (2566, หน้า 170 - 182) วิจัยเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 พบว่า ความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านวัฒนธรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ภาพรวมภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาส ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความ ร้องลงมา ผู้บริหารสถานศึกษา สนับสนุนการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เป็นเรื่องปกติในองค์กร และ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการสร้างแรงขับเคลื่อน และสร้างความเปลี่ยนแปลงในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ภายในสถานศึกษา อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างและส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล การทำงานและบรรยากาศในสถานศึกษาให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างแพร่หลาย ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจนเป็นปกติในการจัดการเรียนการสอน และการปฏิบัติงานอื่น การสร้างระบบการปฏิบัติงานที่มีความกระชับ คล่องตัว และมีประสิทธิภาพ ระบบการติดต่อสื่อสารและการให้บริการอิเล็กทรอนิกส์ การสำรวจความต้องการของผู้เรียน ครู และบุคลากร เพื่ออำนวยความสะดวกจัดหาอุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีภายใต้งบประมาณที่มีอยู่ ผู้บริหารควรวิเคราะห์หลักสูตรร่วมกับครูและบุคลากรเพื่อสร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล เพื่อเพิ่มศักยภาพและโอกาสการเรียนรู้ผ่านการใช้เทคโนโลยีของครูและนักเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฝนทิพย์ หาญชนะ และศีกฤทธิ์ ศิลาลาย (2565, หน้า 118 - 126) วิจัยเรื่องภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนสภวิทยาเขตชลบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง พบว่า ด้านวัฒนธรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านผู้นำต้องสร้างความเร็วและผลลัพธ์ที่ยิ่งใหญ่ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีการกระจายตัวน้อย เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถ สร้างเครือข่ายทางด้านวิชาการเพื่อการทำงานร่วมกัน และสนับสนุน ทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาสามารถทำงานได้อย่างยอดเยี่ยม ร้องลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถตัดสินใจด้วยความมั่นใจ พัฒนานวัตกรรม เรียนรู้ปัญหา ใส่ใจกับผู้ได้บังคับบัญชา ผู้เรียน และผู้ปกครอง แล้วพัฒนานวัตกรรมใหม่ออกมาเพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้น ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถการเปลี่ยนแปลงผู้นำที่ยืดหยุ่นและมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว อาจเป็นเพราะว่า บริหารสถานศึกษาสามารถนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการติดต่อสื่อสาร มีการประชาสัมพันธ์ การสร้างเครือข่ายระหว่างกัน เป็นการปรับเปลี่ยนสถานศึกษาให้มีความสะดวกรวดเร็ว สามารถเลือกใช้บริการได้อย่างเหมาะสม คำนวณและเพียงพอต่อการใช้งาน ในด้านการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฝนทิพย์ หาญชนะ และศีกฤทธิ์ ศิลาลาย (2565, หน้า 118 - 126) วิจัยเรื่องภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนสภวิทยาเขตชลบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง พบว่า ด้านผู้นำต้องสร้างความเร็วและผลลัพธ์ที่ยิ่งใหญ่ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขญา โกลวานิช (2563, หน้า 104) วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ด้านผู้นำต้องสร้างความเร็วและผลลัพธ์ที่ยิ่งใหญ่ ภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.5 ด้านทักษะดิจิทัล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถเสริมสร้างพลังอำนาจด้วยเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลต่าง ๆ โดยไม่กลัว

เทคโนโลยีใหม่ ๆ และกล้าที่จะทดลอง รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาของท่านมีความคิดแบบระบบเดิม เพราะมีความลังเลหรือ ไม่มั่นใจกับเทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ ๆ ที่จะนำมาใช้ในงานวิชาการ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว เชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยี (Digital Native) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นวพัฒน์ ชีวาลัย (2566, หน้า 170 – 182) วิจัยเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 พบว่า ด้านทักษะดิจิทัล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย เรียงลำดับจากค่าความถี่มากไปหาน้อยในแต่ละด้าน ดังนี้

2.1 ด้านวิสัยทัศน์ สามารถเรียงลำดับค่าความถี่จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ ในการกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ขององค์กรที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างและพัฒนา นวัตกรรมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นสู่ชุมชน โกลาวันิช (2563, หน้าออนไลน์) ที่ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลว่าในมิติของด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล นั้นแสดงได้ว่าผู้นำหรือผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัลได้กว้างไกล จะต้องมีความคิดที่ก้าวหน้าและทันสมัย มีความกล้าตัดสินใจ และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารจะต้องสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กรในยุคดิจิทัล เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และผู้บริหารสามารถมองการณ์ไกลเพื่อความสำเร็จในอนาคตขององค์กร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิตรกร จันทร์สุข (2564, หน้า 36 - 49) วิจัยเรื่องการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ให้ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนา ด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสามารถมองการณ์ไกลเพื่อความสำเร็จในอนาคตขององค์กรและบริหารสามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางด้านดิจิทัล และผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถแลกเปลี่ยนถ่ายถอดวิสัยทัศน์ หรือความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงองค์กรด้วยการพัฒนานวัตกรรมดิจิทัล และ ประยุกต์ใช้ดิจิทัลเพื่อยกระดับความเป็นเลิศขององค์กร การเข้าใจกลยุทธ์ที่สนับสนุนเป้าหมายจะเป็นการเพิ่มโอกาสในการ แข่งขันขององค์กรด้วยนวัตกรรมดิจิทัล

2.2 ด้านเข้าใจ สามารถเรียงลำดับค่าความถี่จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรทำความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยกว่านี้ และผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ คิดริเริ่ม ปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ใหม่ ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นวพัฒน์ ชีวาลัย (2566, หน้า 170 – 182) วิจัยเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 เสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0 ด้านเข้าใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัย และศึกษาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ คิดริเริ่ม ปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ใหม่ ๆ และควรสร้างความสัมพันธ์ และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียร่วมแลกเปลี่ยนพูดคุยทำความเข้าใจระหว่างกัน รับฟังความคิดเห็นและความต้องการ มองประเด็นเร่งด่วนว่าตรงกันหรือไม่ สอดคล้องหรือขัดแย้งกันอย่างไรบ้าง เพื่อสามารถรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

2.3 ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล สามารถเรียงลำดับค่าความถี่จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำดิจิทัลในสถานศึกษาที่ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนมีทั้งความรู้เทคโนโลยีการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ การหาโอกาสและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา และผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างสรรค์พลวัตในการใช้เทคโนโลยีให้เป็นปกติจนเกิดเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกดิจิทัลในสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มณีรัตน์ สุดเต้ (2563) วิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้อำนวยการควร

ส่งเสริมการเรียนรู้ให้เอื้ออำนวย สนับสนุนเรื่องของเทคโนโลยี ผู้บริหารต้องมีการสังเกตการสอนของครูในรูปแบบที่หลากหลาย มีการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับจุดเด่นของการสอนที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน และผู้บริหารสร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศสถานศึกษาให้มีการใช้ดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้เกิดการทำงานแบบ Digital ตามที่ได้กำหนดไว้ เพื่อให้เกิดการนำเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง โดยการจัดซื้อพัสดุที่จำเป็นในการทำงาน ประหยัด และคุ้มค่า สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิตรกร จันทรสุข (2564, หน้า 36 - 49) วิจัยเรื่องการศึกษาขององค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ให้ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนา ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำดิจิทัลในสถานศึกษาที่ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนมีทั้งความรู้เทคโนโลยีการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ การหาโอกาสและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา และผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีสามารถใช้ ICT ในการปฏิบัติงานอย่างได้เหมาะสม

2.4 ผู้นำต้องสร้างทั้งความเร็วและผลลัพธ์ที่ยิ่งใหญ่ สามารถเรียงลำดับค่าความถี่จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำที่เร็วจะสร้างผลลัพธ์ที่ดีเลิศในหลายด้าน เช่น สร้างกำลังใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างทุ่มเท สร้างความพึงพอใจต่อผู้เรียนเป็นต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริภัสสร ปิยนันทวารินทร์. (2565). พรหมวิหาร 4 กับภาวะผู้นำยุคสังคม 5.0 เสนอแนะแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการด้านผู้นำสร้างทั้งความเร็วและผลลัพธ์ที่ยิ่งใหญ่ คือ สร้างกำลังใจให้ผู้ร่วมงานทำงานอย่างทุ่มเทถือเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร สร้างความพึงพอใจต่อผู้ร่วมงาน และผู้บริหารควรเป็นผู้นำที่ยอดเยี่ยมต้องเป็นผู้นำของผู้ตาม เพราะความเร็ว ถูกมองว่า เป็นความเสี่ยง ผู้นำไม่สามารถไปเร็วได้เพียงลำพัง ต้องโน้มน้าวให้ผู้ตามเร็วตามไปด้วย เพื่อความสำเร็จของงานที่กำหนดไว้ และผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักว่าจะต้องเป็นผู้นำในการใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว เชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยี(Digital Native) สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และนวัตกรรมดิจิทัลได้อย่างมืออาชีพ ออกแบบสถานที่ทำงานเพื่อช่วยสร้างบรรยากาศให้เกิดความคิด สร้างสรรค์และการเสริมสร้างพลังอำนาจด้วยเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลต่าง ๆ

2.5 ด้านทักษะดิจิทัล สามารถเรียงลำดับค่าความถี่จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรบูรณาการประสบการณ์ทางด้าน IT มาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรของตนเอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นวพัฒน์ ชัชวาลย์ (2566, หน้า 170 - 182) วิจัยเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 เสนอแนะแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0 ด้านทักษะดิจิทัลและผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกองค์กร ชุมชน และสังคมโดยสามารถประเมินความพร้อมด้านดิจิทัลของสถานศึกษาได้อย่างรอบด้าน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของอรรณพ กันละนนท์ วิจัยเรื่องทักษะด้านดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เสนอแนะแนวทางพัฒนาด้านทักษะดิจิทัล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกองค์กร ชุมชน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศ และผู้บริหารสถานศึกษาควรเรียนรู้ และแสวงหาฝึกฝน พัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้ด้านดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น เพิ่มเติม อบรมการใช้สื่อสารสนเทศอย่างถูกต้อง กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น และนำไปพัฒนาประยุกต์ใช้กับงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและชาญฉลาด

องค์ความรู้ใหม่

ภาวะผู้นำด้านวิชาการก่อให้เกิดการแรงผลักดัน ส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามแนวทางการการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งในเปลี่ยนบทบาทหน้าที่เพื่อบริหารจัดการศึกษาใน

รูปแบบใหม่จึงต้องมีความรู้ ความสามารถหรือประสบการณ์หลายด้านเข้ามาบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0 มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) วิสัยทัศน์ 2) เข้าใจ 3) วัฒนธรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 4) ผู้นำต้องสร้างทั้งความเร็วและผลลัพธ์ที่ยิ่งใหญ่ 5) ทักษะด้านดิจิทัล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ ในการกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ขององค์กรที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างและพัฒนา นวัตกรรมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพ

1.2 ด้านเข้าใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้ได้บังคับบัญชา ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ทั้งภาครับ และเอกชน เพื่อรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นที่เสริมสร้างมุมมองใหม่เพื่อสามารถรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในยุค 5.0

1.3 ด้านการสร้างด้านวัฒนธรรมการเรียนรู้สู่ยุคดิจิทัล ผู้บริหารควรส่งเสริมครูให้มีทักษะในการสร้างนวัตกรรม นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยผลักดันให้ครูและผู้เรียนคิดค้นนวัตกรรมการบริหารจัดการและนวัตกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนเข้าร่วมการแข่งขันในเวทีต่าง ๆ เช่น เวทีสุดยอดสิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมประจำปีของอาชีวศึกษา เป็นต้น

1.4 ด้านผู้นำต้องสร้างความเร็วและผลลัพธ์ที่ยิ่งใหญ่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปลี่ยนแปลงตนเองเป็นผู้นำที่ยืดหยุ่น และมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดิจิทัล

1.5 ด้านทักษะด้านดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว เชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยี (Digital native) และศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ เสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย

2.2 ควรศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูผู้สอนสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย

เอกสารอ้างอิง

- กมลพร กลมเกลี้ยง. (2558). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จิตรกร จันทร์สุข. (2564). การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. 15(2), 36 - 49).
- จุฬาลักษณ์ โสระพันธ์. (2564) การพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษายุคดิจิทัล. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2566 จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/QLLJ/article/view/261854/178235>

- ธวัชชัย แสนดวง. (2565). สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ทินกร บัวชู และทิพาพร บัวชู. (2562). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา. *ครุศาสตร์สาร*, 13(2), 285 - 294.
- นพวัฒน์ ชัชวาลย์ (2566) การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. *วารสารวิชาการรัตนบุศย์*, 5(1), 170 -182.
- นิตินา เสนาฤทธิ์. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายเกาะ
ช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2561). *หลักการวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พนทิพย์ หาญชนะ และ คีฤทธิ ศีลาฉาย. (2565) . ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียน
สหวิทยาเขตชลบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง. *วารสารร้อยแก่นสาร*, 7(6), 117- 133
- ภูริรัตน์ สุกใส. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กับความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม
ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี*. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต การ
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พรวลี ตรีประการ. (2564). *สมรรถนะผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*.
- พิมลรัตน์ ธีพัฒน์วิจิตรกุล. (2564). *Leadership 5.0 ผู้นำยุคใหม่*. สืบค้นเมื่อ 17 กรกฎาคม 2566 จาก
<https://www.wearecp.com/hrcp-20122021/>

กระบวนการนโยบายสาธารณะโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหาเสพติดแบบครบวงจร

ตามยุทธศาสตร์ชาติ: นวัตกรรมกลไกความร่วมมือของชุมชน

Public policy process for sustainable community projects to solve drug
problems in a comprehensive manner According to the national strategy:
innovation in community cooperation mechanisms

ณัฐวิชัย ราชแก้ว¹

Nattawit Ratchakaew¹

¹หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹D.P.A. (Public Administration), Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand

Corresponding's author's e-mail: ratchakaewnattawit@gmail.com

Received: February 25, 2024

Revised: March 06, 2024

Accepted: April 02, 2024

บทคัดย่อ

โครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหาเสพติดแบบครบวงจรตามยุทธศาสตร์ชาติ เป็นโครงการที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีนโยบายให้สถานีตำรวจทุกแห่งดำเนินการ โดยนำรูปแบบการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดโดยชุมชนเป็นฐาน (Community Based Treatment: CBTx) มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จากการศึกษาพบว่ากระบวนการนโยบายสาธารณะของโครงการยังมีประเด็นที่เป็นอุปสรรคหรือประเด็นที่ทำให้นโยบายไม่สามารถดำเนินการได้ต่อเนื่อง โดยมีข้อค้นพบ ดังต่อไปนี้ 1) การค้นหาผู้เสพติด และการนำเข้ารับการบำบัดยังไม่มีประสิทธิภาพไม่สามารถคัดแยกเป้าหมายเพื่อดำเนินตามมาตรการได้อย่างตรงจุด 2) การบริหารจัดการไม่มีหลักสูตรในการบำบัดที่ชัดเจน ขาดงบประมาณ ขาดเจ้าหน้าที่ เข้ามาร่วมในกระบวนการ 3) งบประมาณไม่สอดคล้องกับกิจกรรมและระยะเวลาดำเนินการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นบางพื้นที่ไม่สามารถสนับสนุนงบประมาณได้ เนื่องจากไม่มีโครงการในแผนพัฒนาท้องถิ่น 4) สภาพแวดล้อมในชุมชนไม่เอื้ออำนวย 5. ความร่วมมือของประชาชน และการบูรณาการของภาคส่วนราชการไม่ชัดเจน

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์ชาติ ,แก้ปัญหายาเสพติด,ชุมชนยั่งยืน, ชุมชนบำบัด

Abstract

The Sustainable Community Project to solve the drug problem in a comprehensive manner according to the national strategy is a project at the Royal Thai Police. There is a policy for all police stations to operate. By using the community-based drug rehabilitation model (Community-Based Treatment: CBTx) to prevent and solve drug problems. From the study, it was found that the public policy process of the project still had issues that were obstacles or issues that would prevent the policy from being implemented continuously. The findings are as follows: 1) Finding addicts and the importation for

treatment is still inefficient, unable to separate targets to carry out the measures exactly at the point. 2) Management does not have a clear course for treatment, lacks a budget, and lacks staff. Come join in the process. 3) The budget is not consistent with the activities and implementation period. Some local government organizations are unable to support the budget. Because there are no projects in the local development plan. 4) The environment in the community is not conducive. 5. People's cooperation and the integration of government sectors are not clear.

Keywords: national strategy, solving the drug problem, sustainable community, community therapy

บทนำ

ปัญหายาเสพติด นับว่าเป็นหนึ่งในปัญหาสังคมที่รุนแรงที่สุดในแต่ละประเทศทั่วโลก ถึงแม้ว่าจะมีมาตรการ รวมถึงนโยบายต่าง ๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขมาอย่างต่อเนื่อง โดยจากข้อมูลรายงาน World Drug Report 2022 ของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC: United Nations Office on Drugs and Crime) พบว่าในปี 2563 มีจำนวนประชากรกว่า 284 ล้านคนจากทั่วโลก ในช่วงอายุ 15-64 ปี ที่ติดยาเสพติด ซึ่งคิดเป็น 26% เพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับสิบปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ติดยาเสพติดมีแนวโน้มที่จะมีอายุน้อยลงเรื่อย ๆ เด็กและเยาวชนมีการใช้ยาเสพติดมากกว่าผู้ใหญ่รวมถึงใช้ในปริมาณที่มากกว่าเช่นเดียวกัน (UNODC World Drug Report, 2022) จากปริมาณการลักลอบยาเสพติดที่พบมากขึ้น ส่งผลให้ยาเสพติดถูกส่งต่อไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศไทยอย่างกว้างขวางขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้เครือข่ายสังคมออนไลน์หรือโซเชียลมีเดีย นับเป็นช่องทางสำคัญในการติดต่อซื้อขายยาเสพติด โดยเฉพาะกับการค้าปลีกซึ่งผู้ขายสามารถติดต่อผู้ซื้อได้โดยตรง รวมถึงสามารถนัดแนะช่องทางการจัดส่งได้หลากหลายรูปแบบ นับเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนไทยเข้าถึงยาเสพติดได้อย่างง่ายดาย

ปัจจุบันปัญหายาเสพติดทั่วโลกมีผู้ใช้ยาเสพติดเพิ่มมากขึ้นในทุกภูมิภาค พื้นที่สามเหลี่ยมทองคำนับเป็นแหล่งผลิตยาเสพติดแหล่งใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชีย มีการผลิตยาเสพติดหลายประเภทออกสู่ตลาด ปัญหาการลักลอบขนส่งยาเสพติดระหว่างประเทศยังคงเป็นปัญหาสำคัญ รวมถึงยังคงมีการลักลอบนำเข้ายาเสพติดในประเทศเป็นจำนวนมากและเพิ่มขึ้นในทุกปีจากปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดประกอบกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไป ส่งผลต่อการค้ายาเสพติดที่เพิ่มระดับความรุนแรงต่อเนื่องและในปริมาณมาก ดังเห็นได้จากข่าวสารที่ปรากฏเป็นรายวัน การที่รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาและได้กำหนดนโยบายเพื่อการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด มาอย่างต่อเนื่องแต่สถานการณ์ปัญหายาเสพติดก็ยังคงปรากฏให้เห็นและยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ เพื่อลดสถานการณ์ปัญหายาเสพติดไม่ให้ส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เป็นปัญหาสำคัญของประเทศ โดยอาศัยความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันแก้ไขยาเสพติด (กระทรวงยุติธรรม, 2566 หน้า 7) จากการประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยพิเศษว่าด้วยปัญหายาเสพติดโลก ค.ศ. 2016 (UNGASS 2016) ซึ่งมีการทบทวนนโยบายควบคุมยาเสพติด การให้ความสำคัญกับด้านสาธารณสุข การจัดให้มีนโยบายทางเลือก และการลงโทษที่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดมาปรับใช้กับการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศไทย (แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2565, 1)

บทความวิชาการนี้จึงนำเสนอในประเด็น “กระบวนการนโยบายสาธารณะโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดแบบครบวงจรตามยุทธศาสตร์ชาติ: การใช้กลไกความร่วมมือของชุมชน” ซึ่งจะชี้ให้เห็นในกระบวนการนโยบายสาธารณะ (Public Policy Process) โดยแบ่งหัวข้อในการนำเสนอ ดังนี้ 1) สถานการณ์ยาเสพติดไทย 2) แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง

3) โครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดแบบครบวงจรตามยุทธศาสตร์ชาติ 4) วิเคราะห์กระบวนการนโยบายสาธารณะ(Public Policy Process) กับโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดแบบครบวงจรตามยุทธศาสตร์ชาติ

สถานการณ์แพร่ระบาดของยาเสพติดในประเทศไทย

แผนปฏิบัติการภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 (กระทรวงยุติธรรม, 2566) พบการแพร่ระบาด มิติตัวยาผู้เข้าบำบัดส่วนใหญ่ เข้าบำบัดยาบ้า มากที่สุด (ร้อยละ 79.43) และเป็นการบำบัดรักษาเป็นรายใหม่ ร้อยละ 67.28 เป็นเด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า 25 ปี นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาบ้า ร้อยละ 62.07 เรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีพฤติกรรมในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบการลักลอบมั่วสุมเสพยาเสพติดและการซื้อ - ขายยาเสพติดผ่านช่องทางออนไลน์เพิ่มขึ้น โดยพบเด็กและเยาวชนเลียนแบบพฤติกรรมเสพจากคลิปวิดีโอใน YouTube รวมถึง พบการลักลอบจำหน่ายกัญชาในรูปแบบสารสกัดที่ผิดกฎหมาย และพบเด็กเยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับจนได้รับผลกระทบจากการใช้กัญชาอย่างรุนแรง ส่งผลกระทบให้มีการใช้ยาเสพติดเกินขนาด ทำให้เกิดอาการคลุ้มคลั่ง ทำร้ายบุคคลในครอบครัว เผาบ้าน ทำลายทรัพย์สิน พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม หรือทำให้ผู้เสพเสียชีวิต มีสถานที่ไม่แพร่ระบาด พบสถานประกอบการประเภทที่พักอาศัยเชิงพาณิชย์ เช่น หอพัก เกสต์เฮาส์ คอนโดมีเนียม บ้านเช่า/ห้องแบ่งเช่า พบผู้เช่า/ผู้พักอาศัยมั่วสุมปาร์ตี้เสพยาเสพติด และซุกซ่อนยาเสพติดไว้ในห้องพัก สถานประกอบการประเภทกิจการขนส่งสินค้า พบผู้ค้ายาเสพติดให้บริการขนส่งสินค้า โลจิสติกส์ ไปรษณีย์ เป็นช่องทางในการลักลอบส่งยาเสพติด สถานบริการ/สถานบันเทิง พบพฤติกรรมลักลอบใช้ยาเสพติดในสถานบันเทิงเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในช่วงหลังจากคลายมาตรการควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

แผนปฏิบัติการภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติด

กรอบแนวคิดหลักที่สำคัญ 5 ด้าน คือ แนวคิดการแก้ไขปัญหายาเสพติดแนวทางใหม่ จากการประชุม UNGASS 2016 ที่เปลี่ยนกรอบความคิดจากสงครามยาเสพติดเป็นการใช้สาธารณสุขนำ แนวคิดดัชนีนโยบายยาเสพติดโลก ซึ่งจัดอันดับคะแนนเพื่อป้องกันนโยบายด้านยาเสพติดของแต่ละประเทศมีความสอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชน สุขภาพ และการพัฒนาขององค์การสหประชาชาติ 5 มิติที่เกี่ยวข้อง แนวคิดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 3 การสนับสนุนการมีสุขภาพที่ดีของคนในสังคม และชุมชน เป้าหมายที่ 16 การสร้างสังคมสงบสุข ยุติธรรม และใช้กฎหมายบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน และกรอบแนวคิดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. 2566 - 2570) โดยเป้าหมายของแผนปฏิบัติการภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 คือ ปัญหายาเสพติดได้รับการแก้ไขจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติด ประกอบด้วย 6 มาตรการ (กระทรวงยุติธรรม, 2566)

1) มาตรการป้องกันยาเสพติด ดำเนินงานป้องกันยาเสพติด เพื่อป้องกันบุคคลในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งในด้านการเสพ การค้ายาเสพติด และป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ 2) มาตรการปราบปรามยาเสพติด โดยมุ่งเน้นการปราบปรามเครือข่ายการค้ายาเสพติดระดับสำคัญ และขยายผลนำไปสู่การจับกุมและยึดอายัดทรัพย์สิน 3) มาตรการยึดทรัพย์สินคดียาเสพติด การยึด อายัดทรัพย์สินเพื่อทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติดระดับรายสำคัญ พัฒนารูปแบบการยึด อายัดทรัพย์สินคดียาเสพติด 4) มาตรการบำบัดรักษายาเสพติด การแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ สาธารณสุข เศรษฐกิจและสังคม โดยดำเนินการพัฒนาหน่วยบริการบำบัด ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อ

รองรับผู้เสพยาเสพติดได้อย่างครอบคลุมทั้งกระบวนการ รวมทั้งส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ติดยาเสพติดและผู้ผ่านการบำบัดรักษาเสพติดให้กลับมาดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติสุข 5) มาตรการความร่วมมือระหว่างประเทศ การเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยให้เป็นแกนกลางและหุ้นส่วนความร่วมมือในกลุ่มภูมิภาคอาเซียน และนอกภูมิภาค และองค์การระหว่างประเทศ รวมถึงเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านยาเสพติดระหว่างประเทศ 6) มาตรการบริหารจัดการ การบริหารจัดการงานป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายยาเสพติด โดยการสร้างเอกภาพในการบริหารจัดการ พัฒนากลไกระบบอำนาจการและสนับสนุนการดำเนินงานให้มีความเชื่อมโยงประสานสอดคล้องในทุกระดับอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

2) แนวคิดการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ป่วยยาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Based Treatment and Rehabilitation: CBTx) การติดยาเสพติดเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อภาวะสุขภาพ ชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชน และอาจก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงสังคมและประเทศชาติหากไม่มีการแก้ไขอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และสร้างความยั่งยืน ช่วยให้ทุกคนในสังคมได้เรียนรู้เกิดการยอมรับถึงปัญหายาเสพติด สามารถใช้ชีวิตร่วมกันได้อย่างปกติสุข โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบและอันตรายจากยาเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาที่อยู่คู่กับชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์และจะยังคงอยู่ต่อไป และมีการคาดการณ์แนวโน้มว่าจำนวนผู้เสพยาเสพติดจะเพิ่มขึ้นตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับปัญหาเศรษฐกิจ การศึกษาโครงสร้างและสัมพันธภาพของครอบครัว การเล็งดูความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่าง ๆ ในมิติด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด ผู้ติดยาเสพติดนั้น ยังมุ่งเน้นการแก้ไขในเชิงสุขภาพ ผู้เสพติดคือผู้ป่วยต้องได้รับการบำบัดรักษาฟื้นฟูและช่วยให้สามารถลด ละ หรือเลิกใช้ยาเสพติดได้ เพื่อคืนคนดีสู่สังคม การบำบัดฟื้นฟูโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Based Treatment and rehabilitation: CBTx) สอดคล้องกับแนวคิดที่องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) แนะนำให้ผู้เกี่ยวข้องนำไปใช้เพื่อช่วยเหลือผู้ติดยาและสารเสพติด ให้ได้รับการดูแลตั้งแต่การป้องกันการคัดกรอง จูงใจให้เข้ารับการบำบัดรักษาตามสภาพความพร้อม การดูแลในชุมชน สร้างปัจจัยเชิงบวก ให้เกิดการยอมรับและให้โอกาสในการเลิกยาเสพติด รวมทั้งการติดตามดูแลต่อเนื่อง ผู้ผ่านการบำบัดที่พ้นสภาพความพร้อมจากการติดยาเสพติดที่ต้องได้รับการรักษาทางการแพทย์ โดยตลอดกระบวนการดังกล่าวสามารถดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในชุมชน ศักยภาพ และทรัพยากรของชุมชน เป็นการดำเนินการที่ควบคู่ไปกับบริบทการเติบโต และการเปลี่ยนแปลงของสังคม ด้วยความต่อเนื่องและยั่งยืน (สถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนี และโรงพยาบาลธัญญารักษ์ภูมิภาค ,2562 หน้า 1) การบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ป่วยยาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Based Treatment and Rehabilitation: CBTx) มีเป้าหมายหลักที่สำคัญ คือ เพื่อให้เกิดการดูแลผู้ติดยาเสพติดแบบองค์รวมด้วยความเข้มข้นที่แตกต่างไปตามแต่บริบทและความซับซ้อนของปัญหาในผู้ติดยาเสพติดแต่ละราย ซึ่งเป็นสิ่งที่มาจากกรอบแนวคิดการดูแลและให้บริการทางด้านสุขภาพจิตขององค์การอนามัยโลกที่ว่าการให้บริการโดยอาศัยสถานพยาบาลเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟื้นฟูในสถานบำบัดระยะยาว (Long residential rehabilitation) มีต้นทุนค่าใช้จ่ายที่สูงสามารถเปิดให้บริการได้จำนวนน้อย ขณะเดียวกันจำนวนผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรงถึงระดับที่ควรได้รับการดูแล สถานบำบัดระยะยาวก็มีจำนวนไม่มาก การสนับสนุนให้มีการดูแลได้ด้วยตนเองหรือการดูแลแบบไม่เป็นทางการในชุมชนมีต้นทุนค่าใช้จ่ายที่น้อยกว่าครอบคลุมผู้รับบริการได้มากกว่า ดังนั้นในการดูแลผู้ติดยาเสพติดเองก็ควรที่จะพัฒนาการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ป่วยยาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อลดต้นทุนค่าใช้จ่าย เพิ่มความครอบคลุมการบริการ

หลักการของการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

สำนักงานป้องกันยาเสพติดและปราบปรามอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UN Office on Drugs and Crime - UNODC) และองค์การอนามัยโลก (WHO) ประจำปี 2008 ให้ “หลักการของการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด” ดังนี้

หลักการที่ 1 การเข้าถึงการบริการรักษา ควรทำงานเชิงรุกให้เกิดช่องทางในการเข้าถึงบริการได้ง่าย

หลักการที่ 2 การตรวจคัดกรองการประเมิน การวินิจฉัยและการวางแผนการรักษา เป็นพื้นฐานการบำบัดรักษา รายบุคคล ที่จะทำให้เข้าใจถึงความต้องการของผู้ป่วยเสพติดแต่ละคน

หลักการที่ 3 การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดจากฐานข้อมูลที่ยอมรับตามมาตรฐาน

หลักการที่ 4 การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด การพิทักษ์สิทธิของผู้ป่วย คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์และลดการตีตรา

หลักการที่ 5 กลุ่มเป้าหมายกลุ่มย่อย ควรมีแนวปฏิบัติในการดูแลช่วยเหลือผู้ป่วยกลุ่มที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ เช่น กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มผู้หญิง (รวมทั้งหญิงตั้งครรภ์)

หลักการที่ 6 การรักษาพฤติกรรมการติดยาเสพติดและความยุติธรรมทางอาญา

หลักการที่ 7 การมีส่วนร่วมของชุมชน การมีส่วนร่วม และการบูรณิเทศผู้ป่วยสมาชิกในชุมชนทุกคนมีส่วนร่วม ในการส่งเสริมให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบการช่วยเหลือการสนับสนุนทางสังคม และการระดมทุนจากชุมชน

หลักการที่ 8 มีระบบการพัฒนาคุณภาพเพื่อปรับปรุงระบบการให้บริการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

หลักการที่ 9 ระบบการบำบัดรักษา ควรมีการพัฒนา นโยบาย การวางแผนเชิงกลยุทธ์และการประสานการบริการให้ ครอบคลุม ซึ่งกระบวนการหลักในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ป่วยเสพติดโดยชุมชนมีส่วนร่วม 1) การสร้างเครือข่าย (Networking) 2) มีการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของชุมชนรวมถึงทรัพยากรที่ชุมชนมี (Information, Needs and Resource Analysis - INRA) 3) ชุมชนต้องมีการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการพัฒนาคุณภาพ และการประเมินผลลัพธ์ของการ ดำเนินงานที่ชัดเจน (Promotion change through Program Development and Evaluation) 4) การนำผู้เชี่ยวชาญและสาร เสพติดเข้าสู่อารมณ์รักษาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน (Engaging Clients in Community Based Treatment Setting) 5) หลักการรักษาผู้ติดยาเสพติด ขั้นตอนการดำเนินงาน และยุทธศาสตร์ ด้านจิตสังคมในชุมชน (Treatment principles, steps and psychosocial strategies in Community based Setting)

โครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดแบบครบวงจรตามยุทธศาสตร์ชาติ

ตามที่รัฐบาลได้มีนโยบายให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาผู้เสพยาเสพติด โดยมีการใช้กระบวนการชุมชน เป็นฐาน ในการค้นหา ชักชวน และร่วมดูแลช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติด ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่/บริบทของพื้นที่ที่ เหมาะสม ประกอบกับสถานการณ์ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การดำเนินงานด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในทุกกระบวน ทำให้การบำบัดฟื้นฟูบางกิจกรรมไม่สามารถ ดำเนินการได้ จำเป็นต้องปรับรูปแบบการบำบัดฟื้นฟูให้เหมาะสม สอดรับกับสถานการณ์ โดยการนำรูปแบบการบำบัดฟื้นฟู ผู้ติดยาเสพติดโดยชุมชนเป็นฐาน (Community Based Treatment: CBTx) มาดำเนินการไปพร้อมกับการขับเคลื่อนการแก้ไข ปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน การบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดโดยชุมชนเป็นฐาน (Community Based Treatment: CBTx)

โครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดแบบครบวงจรตามยุทธศาสตร์ชาติ เป็นการดำเนินงานภายใต้ แผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2565 ตามแนวคิดการแก้ไขปัญหายาเสพติดแนวใหม่ที่ต้องการเปลี่ยน กรอบแนวความคิดจากสงครามยาเสพติดเป็นการใช้สาธารณสุขนำการแก้ไขปัญหายาเสพติดเน้นสุขภาพผู้ป่วย รวมทั้งการ แก้ไขปัญหาสังคม ความเหลื่อมล้ำ ความยากจน ซึ่งเป็นพื้นฐานของปัญหายาเสพติด นำมาปรับใช้กับการแก้ไขปัญหายาเสพติด ของประเทศไทย โดยการปฏิบัติตามโครงการ มี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ ขั้นปฏิบัติการ และขั้นส่งต่อความยั่งยืน

1. **ขั้นเตรียมการ** โดยการจัดทำโครงการ “โครงการดำเนินงานชุมชนยั่งยืน เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดแบบครบ วงจรตามยุทธศาสตร์ชาติ” คัดเลือกหมู่บ้าน/ชุมชนเป้าหมาย เข้าร่วมโครงการฯ จัดทำแผนในการดำเนินโครงการและจัดตั้ง

คณะทำงาน ประชุมคณะทำงานเตรียมความพร้อมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประชุมปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจ ในรูปแบบการทำงานแบบมีส่วนร่วมทุกฝ่าย

2. ขั้นปฏิบัติการ เป็นขั้นการบูรณาการเพื่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง โดยการวิเคราะห์ชุมชน สร้างการเรียนรู้และการตัดสินใจร่วมกันของคนในชุมชน จัดทำแผนชุมชน การดำเนินกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน การประเมินผลโดยชุมชน การบูรณาการเพื่อให้เกิดการบำบัดโดยชุมชนมีส่วนร่วม โดยการวิเคราะห์ การแยกชุมชนโดย CBTx ค้นหาผู้นำ/สร้างผู้นำ การจัดเวทีประชาคม สะท้อนข้อมูลในชุมชน สร้างความสัมพันธ์ ร่วมมือ ความปลอดภัย การค้นหา คัดกรองในชุมชน แบบระบุตัวตน การวินิจฉัย (ทางการแพทย์ หรือทางการพยาบาล หรือจาก อสม. หรือคนในชุมชนที่เคยผ่านการอบรมเครื่องมือคัดกรอง) และแบ่งแยกความรุนแรงการสร้างแนวทางและการบำบัดโดยชุมชนมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง การสร้างภูมิคุ้มกันทางใจ การฟื้นฟูและพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบบูรณาการ การสร้างระบบการติดตาม การประเมินผล วัดผลความสำเร็จและพัฒนาต่อเนื่อง การบูรณาการเพื่อให้เกิดชุมชนยั่งยืน โดยสำรวจปัญหาและความต้องการของชุมชนและผู้เข้าร่วมโครงการ จัดทำแผนการเรียนรู้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามศาสตร์พระราชาและการสร้างอาชีพ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสรุปบทเรียนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามศาสตร์พระราชาและการสร้างอาชีพที่ยั่งยืน การทบทวนแผนการดำเนินงานเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่นำไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

3. ขั้นประเมินผล (ขั้นส่งต่อความยั่งยืน) การบูรณาการเพื่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง โดยมีเป้าหมายเพื่อชุมชนมีความสงบสุข คนในชุมชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติด การบูรณาการเพื่อให้เกิดการบำบัดโดยชุมชนมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง โดยมีคณะกรรมการออกติดตามประเมินผลในพื้นที่ มีแนวทางการบำบัดโดยชุมชนมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง มีระบบการติดตามโดยชุมชน คนในชุมชนมีภูมิคุ้มกันทางใจ การบูรณาการเพื่อให้เกิดชุมชนยั่งยืน โดยจัดให้สภาพแวดล้อมในชุมชนมีความเหมาะสมในการควบคุมอาชญากรรม และยาเสพติด คนในชุมชนมีความตระหนักในการเฝ้าระวัง ป้องกันปัญหาเสพติดร่วมกัน และการคืนคนดีสู่ชุมชน มีคุณภาพชีวิตและมีอาชีพที่ยั่งยืนตามศาสตร์พระราชา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิตยา ฤทธิ์ศรี (2565:50 – 63) พบว่า เมื่อนำรูปแบบการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดโดยชุมชนเป็นศูนย์กลางมาใช้ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนรวมทั้งการบำบัดผู้ติดยาเสพติดในชุมชน พบว่าในปีแรกที่ดำเนินการมีผู้ติดยาเสพติดรับการบำบัดคิดเป็นร้อยละ 23.07 ผู้ติดยามีอาการทางจิตสร้างความเดือดร้อนไม่ได้รับการดูแล 2 ราย ยาเสพติดถูกนำเข้ามาโดยกลุ่มผู้ใช้แรงงาน และเมื่อดำเนินการในปีที่สองได้นำปัญหามาวิเคราะห์และหาแนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง พบผู้ติดยาเสพติดคิดเป็นร้อยละ 37.50 ผู้ติดยาที่มีอาการทางจิตได้รับการดูแล 1 ราย จาก 2 ราย และในการดำเนินการปีที่สามนำปัญหามาพัฒนาตามแนวคิดการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx) ใช้กระบวนการชุมชนเข้มแข็ง 9 ขั้นตอน ร่วมกับกระบวนการบำบัดในชุมชน 4 ขั้นตอน และมาตรการของชุมชน บำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด 21 ราย พบว่า ผู้ติดยาเสพติดเปิดเผยตนเองเข้ารับการบำบัด 19 รายคิดเป็นร้อยละ 90.47 (ต้องโทษจำคุก 2 ราย) ผู้ติดยาที่มีอาการทางจิตทุกรายได้รับการรักษา ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัดคุณภาพของกระทรวงสาธารณสุข ผู้ผ่านการบำบัดทุกคนไม่กลับไปเสพซ้ำและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ข้อค้นพบประเด็นปัญหา

1. การค้นหาผู้เสพผู้ติดยา และการนำเข้ารับการบำบัดยังไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากกระบวนการค้นหา สถานที่คัดกรอง ศูนย์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และบุคลากรไม่สามารถรองรับการทำงานได้ตลอดเป็นเหตุให้มีเป้าหมายที่ชัดเจน ไม่สามารถคัดแยกเป้าหมายเพื่อดำเนินตามมาตรการได้อย่างตรงจุด

2. การบริหารจัดการในกระบวนการชุมชนบำบัด ยังมีประเด็นปัญหาของหน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ ไม่มีหลักสูตรในการบำบัดที่ชัดเจน ขาดงบประมาณในการดำเนินการ ขาดเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมในกระบวนการชุมชนบำบัด และในส่วน

ของการคัดกรองมักมีข้อบกพร่องไม่สามารถแยกสถานะว่าเป็นผู้เสพหรือผู้ติด หรือผู้ค้า ซึ่งข้อค้นพบของ นิตยา ฤทธิ์ศรี (2565) การบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ป่วยยาเสพติดโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง ชุมชนต้องมีความพร้อมในการเข้าร่วมกระบวนการทุกขั้นตอน ชุมชนเป็นเจ้าของสามารถตรวจสอบได้ เป็นวิธีการบำบัดที่แทรกแซงชีวิตประจำวันปกติน้อยกว่าการรักษาอื่น ๆ จึงจะได้รูปแบบของการบำบัดรักษาที่ตรงกับความต้องการของชุมชนและเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

3. งบประมาณไม่สอดคล้องกับนโยบาย เนื่องจากโครงการฯ จะต้องใช้เวลาในการดำเนินการ 3 เดือน เมื่อเข้าสู่กระบวนการชุมชนบำบัด จะต้องมีส่วนรู้หรือกิจกรรมที่ให้ผู้เข้ารับการบำบัดทำกิจกรรม สิ่งเหล่านี้ล้วนต้องใช้งบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางพื้นที่ไม่สามารถสนับสนุนงบประมาณได้ เนื่องจากไม่ได้มีโครงการไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น หรือปัญหาของการขาดตรวจคัดกรองสารเสพติดที่ต้องเอกซเรย์ 100%

4. สภาพแวดล้อมในชุมชนไม่เอื้ออำนวย สภาพครอบครัวและสภาพแวดล้อมในชุมชนเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้ผู้ผ่านการบำบัดรักษาสามารถเลิกยาเสพติดได้หรือหันกลับไปใช้ยาเสพติดอีก การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ต้องมีการพัฒนาศักยภาพของภาคประชาชนทั้งด้านองค์ความรู้ ทักษะ โดยทำการศึกษาชุมชน วิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น สังเคราะห์ปัญหา ความต้องการ ผลกระทบ และนำข้อมูลมากำหนดเป็นแนวทางการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาโดยให้ภาคประชาชนออกแบบแนวทางการป้องกันปัญหาเสพติดโดยหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนโดยเริ่มตั้งแต่การสร้างความเข้มแข็งตั้งแต่ครอบครัว การสร้างความเข้มแข็งให้ภาคประชาชน ให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน

5. ความร่วมมือของประชาชน และการบูรณาการยังไม่ชัดเจน ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ ศักดิ์ หมูธิมา (2561:11-25) ที่พบว่าปัญหาและอุปสรรคการจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ยังมีแนวทางการปฏิบัติที่ไม่ชัดเจน ภาคประชาชน ภาคประชาสังคมในพื้นที่ยังมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดไม่เต็มที่ทำให้การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนทำได้ยากและไม่บังเกิดผลเป็นรูปธรรม

วิเคราะห์กระบวนการนโยบายสาธารณะกับโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดแบบครบวงจรตามยุทธศาสตร์ชาติ

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ของการกำหนดนโยบายสาธารณะกับการดำเนินโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดแบบครบวงจรตามยุทธศาสตร์ชาติ มีความสำคัญสำหรับหน่วยงานที่ต้องนำนโยบายไปปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุข องค์กร ชุมชน เนื่องด้วยแนวคิดของโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดแบบครบวงจรตามยุทธศาสตร์ชาติ ได้นำแนวคิดการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ป่วยยาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Based Treatment and Rehabilitation: CBTx) มาใช้ในการดำเนินโครงการ ตามกรอบแนวคิดหลักที่สำคัญคือ แนวคิดการแก้ไขปัญหายาเสพติดแนวทางใหม่ จากการเปลี่ยนกรอบความคิดจากสงครามยาเสพติดเป็นการใช้สาธารณสุข นำแนวคิดดัชนีนโยบายยาเสพติดโลก ซึ่งจัดอันดับคะแนนเพื่อบ่งชี้นโยบายด้านยาเสพติดของแต่ละประเทศมีความสอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชน สุขภาพ และการพัฒนาขององค์การสหประชาชาติ 5 มิติที่เกี่ยวข้อง แนวคิดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 3 การสนับสนุนการมีสุขภาพที่ดีของคนในสังคม และชุมชน เป้าหมายที่ 16 การสร้างสังคมสงบสุข ยุติธรรม และใช้กฎหมายบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ผลผลิตนโยบาย (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) ผลสัมฤทธิ์ (Results) ผลกระทบ (Impact) และนำไปสู่วิธีปฏิบัติที่ดี (Best practice) ซึ่งสามารถปรับใช้ในการประเมินนโยบายสาธารณะให้ดียิ่งขึ้น

โครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดแบบครบวงจรตามยุทธศาสตร์ชาติ เป็นรูปแบบหนึ่งของการวางนโยบาย

สาธารณะที่มีความสำคัญต่อระบบการเมืองการปกครองของไทยในการสร้างความมั่นคง และแก้ปัญหาเสถียรภาพได้ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการจัดสรรทรัพยากรที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมองไปที่ผลประโยชน์ของสาธารณะ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความปลอดภัยในสาธารณะ และความเสียหายในระดับประเทศ โครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหาเสถียรภาพแบบครบวงจรตามยุทธศาสตร์ชาติ ก่อให้เกิดความร่วมมือของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสถียรภาพของคนในชุมชนเองโดยใช้กระบวนการชุมชนบำบัด ที่เกิดจากระบบบริหารราชการที่ได้จากการวางแผนชุมชนของตนเองจึงขยายไปสู่ขอบเขตของการกำหนดนโยบายสาธารณะที่ทำหน้าที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน (ศิวพงศ์ ทองเจือ, มปป.)

กระบวนการนโยบายสาธารณะ (Public Policy Process)

นโยบายสาธารณะเป็นเครื่องมือในการบริหารงานของรัฐบาล หรือหน่วยงานภาครัฐ ในการวางแผนเพื่อการจัดการทางด้านสังคมและการบริหารประเทศ โดยมุ่งตอบสนองต่อปัญหาสาธารณะต่างๆ นโยบายสาธารณะจึงเป็นผลผลิตที่เกิดจากการเมืองการปกครอง ในด้านการบริหาร นโยบายสาธารณะจึงมีหลายลักษณะ ขั้นตอนในกระบวนการนโยบายสาธารณะประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ (ศิวพงศ์ ทองเจือ, มปป.)

1. การก่อตัวของนโยบาย (Policy Formation) ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสำคัญในการกำหนดนโยบายสาธารณะ เพื่อที่จะทำให้ผู้ที่กำหนดนโยบายสาธารณะเข้าใจสาเหตุ และทราบสภาพปัญหาเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ ประเด็นของสังคม กลุ่มคน วัฒนธรรม หากระบุที่มา ที่ไปของปัญหาชัดเจน ก็สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อแก้ปัญหาในประเด็นนั้น ๆ ทั้งนี้ สัญญา เคนาภูมิ (2561) ได้ระบุว่าปัญหาของสาธารณะจะเป็นประเด็นที่สำคัญในเชิงนโยบาย ซึ่งต้องมีคุณลักษณะ 6 ประการ ได้แก่ 1) เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือ ความรุนแรงทางการเมือง 2) มีการแตกตัวและขยายวงกว้างออกไป 3) มีความเกี่ยวเนื่องต่อความรู้สึกและเป็นที่สนใจของสื่อมวลชน 4) มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม 5) มีลักษณะท้าทายอำนาจและความชอบธรรมของรัฐ 6) เป็นปัญหาร่วมสมัย เช่น ปัญหาการจราจร ปัญหาโรคเอดส์ เป็นต้น

2. การกำหนดนโยบายสาธารณะ (Policy Formulation) หลังจากทราบสาเหตุและปัญหาสาธารณะ จะทำการคัดเลือกประเด็น ข้อเสนอแนะ และทางเลือกต่าง ๆ เพื่อการจัดทำข้อกำหนดเชิงนโยบาย ในการตัดสินใจเห็นชอบ หรือ อนุมัติ นโยบายสาธารณะเหล่านั้น เพื่อการยกระดับนโยบายสาธารณะอย่างเป็นทางการ (ธนวัฒน์ พิมลจินดา, ม.ป.ป.) การวิเคราะห์และจัดทำเป็นข้อเสนอ โดยผ่านความเห็นชอบของผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ประกอบด้วย ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ และองค์กรอิสระต่างๆ โดยขั้นตอนการกำหนดนโยบาย มีดังนี้ 1) การพัฒนาทางเลือกของนโยบาย 2) การประเมินทางเลือกของนโยบาย 3) การตัดสินใจทางเลือกเพื่อกำหนดเป็นนโยบาย และ 4) การประกาศใช้เป็นนโยบาย (สัญญา เคนาภูมิ, 2561)

3. การตัดสินใจนโยบาย (Policy Decision) ขั้นตอนนี้เป็นการเลือกนโยบายที่เหมาะสมที่สุด เพื่อให้ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับการบริหารงานและการแก้ปัญหาของสาธารณะได้ตามต้องการ โดยเกณฑ์ในการพิจารณาทางเลือก ดังนี้ 1) ประสิทธิภาพของการบรรลุเป้าหมาย 2) ประสิทธิภาพของผลผลิตจากนโยบาย 3) ความสอดคล้องและเหมาะสมกับทรัพยากร 4) ความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน 5) การตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกกลุ่ม และ 6) ความเหมาะสมทางด้านคุณค่าและการนำไปปฏิบัติ (สัญญา เคนาภูมิ, 2561) ซึ่งผลการตัดสินใจเลือกนโยบายอาจออกมาได้หลายลักษณะ ได้แก่ พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด กฎกระทรวง ระเบียบ คำสั่ง หรือ ประกาศ เป็นต้น (ศิวพงศ์ ทองเจือ, มปป.)

4. การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) ตามแนวทางของรัฐบาลการนำนโยบายไปปฏิบัติมีความสำคัญจากระดับประเทศสู่การดำเนินงานของการรับนโยบายไปปฏิบัติของหน่วยงานราชการต่างๆ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ ฝ่ายบริหารจากกระบวนราชการ องค์กรเครือข่ายภาคีต่างๆ หรือ ภาคประชาสังคม สัญญา เคนา

ภูมิ (2561) ได้เสนอแนวทางในการนำนโยบายไปปฏิบัติ มี 5 ขั้นตอนได้แก่ 1) ส่วนราชการจะต้องนำนโยบายมาวิเคราะห์ เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจในเรื่องใดบ้าง 2) การให้ส่วนราชการแปลงประเด็นยุทธศาสตร์ไปสู่หน่วยงานในระดับต่าง ๆ จากพันธกิจและวิสัยทัศน์ 3) การแปลงยุทธศาสตร์ระดับกระทรวงให้เป็นระดับกรม 4) การนำนโยบายมากำหนดเป้าประสงค์ ตัวชี้วัดความสำเร็จตามที่กำหนดไว้ 5) จากกลยุทธ์ ต้องนำไปสู่การกำหนดโครงการเพื่อตอบสนองต่อกลยุทธ์

5. การประเมินผลนโยบาย (Policy Evaluation) ขั้นตอนสุดท้ายเป็นการประเมินผลนโยบายสาธารณะ เพื่อใช้วัดความสำเร็จของการปฏิบัติตามนโยบายกับวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้ การปรับปรุง การยุติ หรือการประเมินผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ โดย ธนวัฒน์ พิมลจินดา (ม.ป.ป.) ได้เสนอเกณฑ์ในการวัดผลการประเมิน 7 ประเด็น คือ 1) ความมีประสิทธิภาพ 2) ความมีประสิทธิภาพ 3) ความคุ้มค่า 4) ผลกระทบที่เกิดขึ้น 5) สามารถตอบสนองเป้าประสงค์ 6) มีปัญหาและอุปสรรค และ 7) ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนา การประเมินผลนโยบายมีความจำเป็นเพื่อเป็นแนวทางในการตรวจสอบว่านโยบายเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ตอบสนองความต้องการ มีผลผลิต มีผลลัพธ์ และผลกระทบอย่างไร ตลอดจนการพบข้อบกพร่อง และแนวทางการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

โดยกระบวนการนโยบายสาธารณะ (Public Policy Process) กับโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดแบบครบวงจรตามยุทธศาสตร์ชาติ สำหรับการเปรียบเทียบกระบวนการนโยบายสาธารณะตามแนวทางรัฐประศาสนศาสตร์มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งจะให้นโยบายสาธารณะมีความแม่นยำชัดเจนและมองเห็นเป็นรูปธรรมเป็นมากยิ่งขึ้น โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์จากขั้นตอนการดำเนินโครงการ ต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ โดยการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ (Analysis) ในการกำหนดนโยบายสาธารณะมักจะเริ่มต้นจากการก่อตัวของนโยบายที่เกิดจากปัญหาของสาธารณะ กลุ่มคน และผลกระทบต่อสังคม เป็นจุดตั้งต้นของการกำหนดนโยบายสาธารณะ สัญญา เคนาภูมิ (2561) ได้อธิบายว่าการก่อตัวของนโยบายสาธารณะต้องเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการหรือการแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่ง ที่เกิดจากปัญหาทางสังคมและความต้องการของประชาชนในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น ส่วนโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดแบบครบวงจรตามยุทธศาสตร์ชาติ จะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลผลกระทบจากปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้นในสังคม และเกิดจากแผนปฏิบัติการภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 (กระทรวงยุติธรรม, 2566, น 3-6) ที่วางกรอบแนวคิดหลักที่สำคัญ 5 ด้าน คือ แนวคิดการแก้ไขปัญหายาเสพติดแนวทางใหม่ จากการประชุม UNGASS 2016 ที่เปลี่ยนกรอบความคิดจากสงครามยาเสพติดเป็นการใช้สาธารณสุขนำ แนวคิดดัชนีนโยบายยาเสพติดโลก ซึ่งจัดอันดับคะแนนเพื่อบ่งชี้ นโยบายด้านยาเสพติดของแต่ละประเทศมีความสอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชน สุขภาพ และการพัฒนาขององค์การสหประชาชาติ 5 มิติที่ เกี่ยวข้อง แนวคิดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 3 การสนับสนุนการมีสุขภาพที่ดีของคนในสังคม และชุมชน เป้าหมายที่ 16 การสร้างสังคมสงบสุข ยุติธรรม และใช้กฎหมายบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน และกรอบแนวคิดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. 2566 - 2570) โดยเป้าหมายของ แผนปฏิบัติการภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 คือ ปัญหายาเสพติดได้รับการแก้ไขจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ จึงเป็นการนำข้อมูลต่าง ๆ ประกอบการตัดสินใจและการวิเคราะห์ จึงเห็นได้ว่าทั้งสองกระบวนการมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งจะเป็ขั้นก่อตัวของนโยบายสาธารณะที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องนำมาปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ซึ่งจะเป็ขั้น ที่ 1 ขั้นเตรียมการ โดยการจัดทำโครงการ “โครงการดำเนินงานชุมชนยั่งยืน เพื่อแก้ปัญหายาเสพติดแบบครบวงจรตามยุทธศาสตร์ชาติ” คัดเลือกหมู่บ้าน/ชุมชนเป้าหมาย เข้าร่วมโครงการฯ จัดทำแผนในการดำเนินโครงการและจัดตั้งคณะทำงาน ประชุมคณะทำงานเตรียมความพร้อมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประชุมปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจ ในรูปแบบการทำงาน แบบมีส่วนร่วมทุกฝ่าย ซึ่งในขั้นนี้ก็จะสอดคล้องกับกระบวนการนโยบายสาธารณะ (Public

Policy Process) ในขั้นตอน 1) การก่อตัวของนโยบาย (Policy Formation) 2) การกำหนดนโยบายสาธารณะ (Policy Formulation) (คิวพงศ์ ทองเจือ, มปป.)

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ เป็นการบูรณาการเพื่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง โดยการวิเคราะห์ชุมชน สร้างการเรียนรู้ และการตัดสินใจร่วมกันของคนในชุมชน จัดทำแผนชุมชน การดำเนินกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน การประเมินผลโดยชุมชน เป็นการบูรณาการเพื่อให้เกิดชุมชนยั่งยืน โดยสำรวจปัญหาและความต้องการของชุมชนและผู้เข้าร่วมโครงการ จัดทำแผนการเรียนรู้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามศาสตร์พระราชาและการสร้างอาชีพ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสรุปบทเรียนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามศาสตร์พระราชาและการสร้างอาชีพที่ยั่งยืน การทบทวนแผนการดำเนินงานเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่นำไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน เมื่อเทียบกับการก่อตัวของนโยบายสาธารณะจะเป็น ขั้นตอนที่ 3) การตัดสินใจนโยบาย (Policy Decision) และ 4) การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) ซึ่งเป็นขั้นของการตัดสินใจนโยบาย (Policy Decision) ขั้นตอนนี้เป็นการเลือกนโยบายที่เหมาะสมที่สุด เพื่อให้ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับการบริหารงาน และการแก้ไขปัญหาของสาธารณะได้ตามต้องการ และเป็นการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) ตามแนวทางของรัฐบาลการนำนโยบายไปปฏิบัติมีความสำคัญจากระดับประเทศ สู่การดำเนินงานของการรับนโยบายไปปฏิบัติของหน่วยงานราชการต่างๆ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ ฝ่ายบริหารจากระบบราชการ องค์กรเครือข่ายภาคีต่างๆ หรือ ภาคประชาสังคม สัญญา เคนาภูมิ (2561)

ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินผล เป็นการบูรณาการเพื่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง โดยมีเป้าหมายเพื่อชุมชนมีความสุข คนในชุมชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหาเสถียรภาพการบูรณาการเพื่อให้เกิดการบำบัดโดยชุมชนมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง โดยมีคณะกรรมการออกติดตามประเมินผลในพื้นที่ มีแนวทางการบำบัดโดยชุมชนมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง มีระบบการติดตามโดยชุมชน เมื่อเทียบกับการก่อตัวของนโยบายสาธารณะจะเป็น ขั้นการประเมินผลนโยบาย (Policy Evaluation) ขั้นตอนสุดท้ายเป็นการประเมินผลนโยบายสาธารณะ เพื่อใช้วัดความสำเร็จของการปฏิบัติตามนโยบายกับวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้ การปรับปรุงการยุติ หรือการประเมินผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ ซึ่งจะประเมินจาก คือ 1) ความมีประสิทธิภาพ 2) ความมีประสิทธิภาพ 3) ความคุ้มค่า 4) ผลกระทบที่เกิดขึ้น 5) สามารถตอบสนองเป้าประสงค์ 6) มีปัญหาและอุปสรรค และ 7) ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนา การประเมินผลนโยบายมีความจำเป็นเพื่อเป็นแนวทางในการตรวจสอบว่านโยบายเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ตอบสนองความต้องการ มีผลผลิต มีผลลัพธ์ และผลกระทบอย่างไร ตลอดจนการพบข้อบกพร่อง และแนวทางการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

โดยสามารถแสดงความสอดคล้องของกระบวนการนโยบายสาธารณะ (Public Policy Process) ของกระบวนการโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหาหาเสถียรภาพแบบครบวงจรตามยุทธศาสตร์ชาติ ดังต่อไปนี้

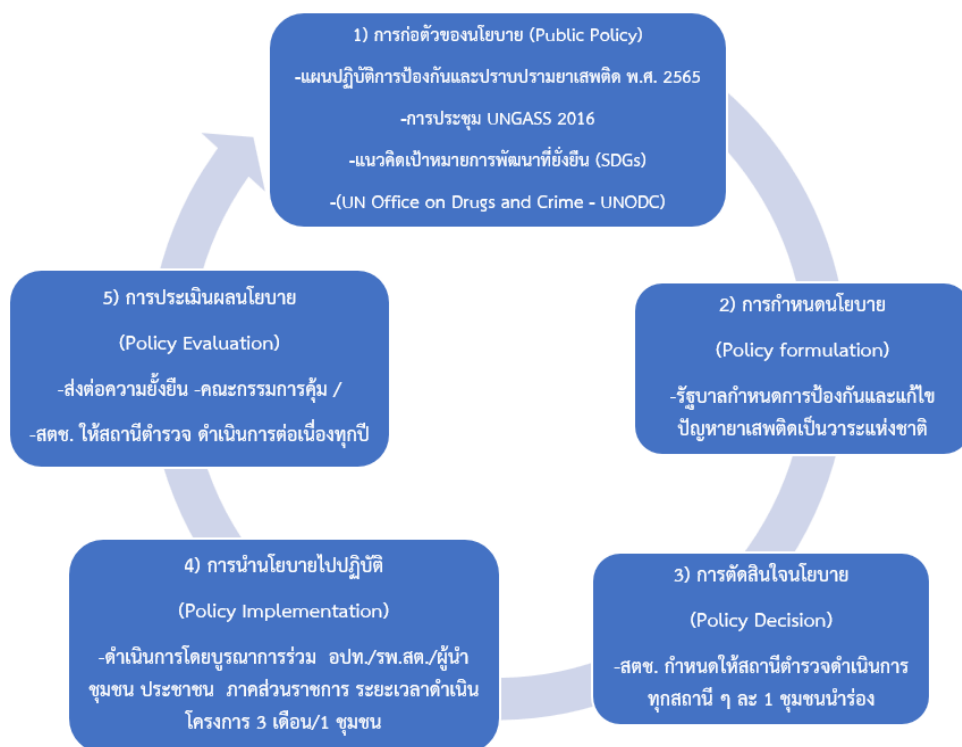
กระบวนการนโยบายสาธารณะ (Public Policy Process)	กระบวนการโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหาหาเสถียรภาพแบบครบวงจรตาม ยุทธศาสตร์ชาติ
1) การก่อตัวของนโยบาย (Policy Formation)	- แผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2565 แนวคิดการแก้ไขปัญหายาเสพติดแนวใหม่เปลี่ยนกรอบแนวความคิดจากสงครามยาเสพติดเป็นการใช้ สาธารณสุขนำ เน้นสุขภาพผู้ป่วย การแก้ไขปัญหายาเสพติด ความเหลื่อมล้ำ ความยากจน ซึ่งเป็นพื้นฐานของปัญหายาเสพติด นำมาปรับใช้กับการแก้ไขปัญหายาเสพติดของ ประเทศไทย - การประชุม UNGASS 2016 ที่เปลี่ยนกรอบแนวความคิดจากสงครามยาเสพติดเป็นการ ใช้สาธารณสุขนำ

กระบวนการนโยบายสาธารณะ (Public Policy Process)	กระบวนการโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหาเสพติดแบบครบวงจรตาม ยุทธศาสตร์ชาติ
	- แนวคิดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 3 การสนับสนุนการมีสุขภาพที่ดีของคนในสังคม และชุมชน เป้าหมายที่ 16 การสร้างสังคมสงบสุข ยุติธรรม และใช้กฎหมายบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน - สถานการณ์ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้การบำบัดฟื้นฟูบางกิจกรรมไม่สามารถดำเนินการได้ - สำนักงานป้องกันยาเสพติดและปราบปรามอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UN Office on Drugs and Crime - UNODC) และองค์การอนามัยโลก (WHO) ประจำปี 2008 ให้ “หลักการของการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด” ดังนี้ หลักการที่ 1 : การเข้าถึงการบริการรักษา หลักการที่ 1 : การเข้าถึงการบริการรักษา
2) การกำหนดนโยบายสาธารณะ (Policy Formulation)	- รัฐบาลได้กำหนดการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติ
3) การตัดสินใจนโยบาย (Policy Decision)	- ปีงบประมาณ พ.ศ.2564 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กำหนดให้โครงการดำเนินงานชุมชนยั่งยืน เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดแบบครบวงจรตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยกำหนดให้ 1 สถานีตำรวจต่อ 1 ชุมชน
4) การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation)	สถานีตำรวจทุกแห่ง บูรณาการร่วมกับ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รพ.สต. ชุมชน และประชาชน ภาคส่วนราชการในพื้นที่ โดยดำเนินการใน ขั้นเตรียมการ ประกอบด้วย ทำคำสั่งชุดปฏิบัติการ เตรียมคณะทำงาน ประสานบูรณาการหน่วยงานในพื้นที่ ประสานงบประมาณร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ วางแผนการดำเนินโครงการร่วมกับชุดปฏิบัติการที่ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ตำรวจ ท้องถิ่น รพ.สต. และผู้นำชุมชน ขั้นปฏิบัติการ ชุดปฏิบัติการลงพื้นที่ สืบสภาพชุมชน เข้าพื้นที่พักแรม กระบวนการค้นหาผู้เสพยาเสพติด เอกซเรย์ 100% และเข้าสู่กระบวนการบำบัด โดยแนวคิดการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ป่วยยาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Based Treatment and Rehabilitation: CBTx)
5) การประเมินผลนโยบาย (Policy Evaluation)	ขั้นประเมินผล (ขั้นส่งต่อความยั่งยืน) สร้างรูปแบบการทำงานเป็นทีม ในรูปแบบคณะกรรมการคู่ของแต่ละชุมชน มีคำสั่งแต่งตั้งอย่างชัดเจน มีระบบการติดตามโดยคณะกรรมการคู่ และมอบบัตรพลเมืองสีขาวให้กับครัวเรือนและบุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

โดยสามารถแสดงภาพความสอดคล้องของกระบวนการนโยบายสาธารณะ (Public Policy Process) ของกระบวนการโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดแบบครบวงจรตามยุทธศาสตร์ชาติได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการนโยบายสาธารณะ (Public Policy Process) ของกระบวนการโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดแบบครบวงจรตามยุทธศาสตร์ชาติ

บทสรุป

นโยบายสาธารณะเป็นการจัดทำโดยภาครัฐ ในการกำหนดนโยบายที่เกิดจากประเด็นปัญหาสาธารณะจากความต้องการแก้ปัญหาให้กับประชาชน โดยดำเนินการในรูปแบบของนโยบายที่ผ่านการพิจารณาภายใต้ระบบการเมืองการปกครองเพื่อส่งต่อไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ในระบบราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการตามนโยบายที่รัฐบาลกำหนด ซึ่งนโยบายการดำเนินโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดแบบครบวงจรตามยุทธศาสตร์ชาติ ถือเป็นนโยบายสาธารณะที่เกิดจากปัญหาของคนทุกระดับชุมชน ที่รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาและได้กำหนดนโยบายเพื่อการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด มาอย่างต่อเนื่อง แต่สถานการณ์ปัญหายาเสพติดก็ยังคงปรากฏให้เห็นและยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ เพื่อลดสถานการณ์ปัญหายาเสพติดไม่ให้ส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด ที่เป็นปัญหาสำคัญของประเทศ โดยอาศัยความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดแบบครบวงจรตามยุทธศาสตร์ชาติ กำหนดให้ 1 สถานีตำรวจต่อ 1 ชุมชน แต่งตั้งชุดปฏิบัติการร่วมภารกิจกับฝ่ายปกครอง ฝ่ายสาธารณสุข และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งบูรณาการบริหารภารกิจ โดยมีเป้าหมายแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน ช่วยลดการแพร่ระบาดของยาเสพติด ค้นหาผู้เสพเพื่อเข้าสู่กระบวนการชุมชนบำบัด (CBTx) โดยบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มุ่งเน้นการทำงานเชิงรุกในการแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นรูปธรรมและสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งในการดูแลตนเองเพื่อส่งต่อความยั่งยืน ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงยุติธรรม. (2566). แผนปฏิบัติการภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. กระทรวงยุติธรรม.
- กระทรวงยุติธรรม. (2565). แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2565. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. กระทรวงยุติธรรม.
- นิตยา ฤทธิ์ศรี. (2565). รูปแบบการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง: กรณีศึกษาในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารโรงพยาบาลมหาสารคาม*, 19 (2), 50–63.
- ธนวัฒน์ พิมลจินดา. (ม.ป.ป.). *เอกสารคำสอนวิชา นโยบายสาธารณะ (Public Policy)*. รหัสวิชา 36051760. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนี และโรงพยาบาลธัญญารักษ์ภูมิภาค. (2562). *แนวทางการดำเนินงานการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดโดยมีส่วนร่วมของชุมชน และแนวปฏิบัติที่ดี [Community based treatment and rehabilitation (CBTx) and Best Practices]*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: เดอะกราฟิก ชีสเต็มส์ จำกัด.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2561). กระบวนการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะภายใต้กรอบแนวคิดรัฐประศาสนศาสตร์ (Process of Public Analysis under Public Administration Theories). *วารสารนวัตกรรมการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน*, 6(2), 6-8.
- ศักดิ์ หมูธิมา. (2561). การจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหายาเสพติดในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาเขตสวนหลวง. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 13(2), 11-25
- ศิวพงศ์ ทองเจือ, ผนวรา นราราชภู และคณะ. (ม.ป.ป.). *นโยบายสาธารณะกับการออกแบบชุมชนเมือง*. สาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- UNODC World Drug Report (2022). *Highlights trends on cannabis post-legalization, environmental impacts of illicit drugs, and drug use among women and youth*. (n.d.).
<https://www.unodc.org/>. Retrieved December 28, 2022, ค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2567, จาก
<https://www.unodc.org/unodc/frontpage/2022/June/unodc-world-drug-report-2022-highlights-trends-on-cannabis-post-legalization--environmental-impacts-of-illicit-drugs--and-drug-use-among-women-and-youth.html>

สภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร
สถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี

Transformational leadership and guidelines for developing transformational
leadership of educational institution administrators' secondary schools under
Udon Thani municipality

กัลติกา สมใจ^{*1}, กิจพิณฐ์ อุสาโห²
Kanthika Somjai^{*1}, Kitpinit Usaho²

^{1,2} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี

^{1,2} Department of Educational Administration, Faculty of Educational Administration, Ratchathani University

*Corresponding author's e-mail: satit18112519@gmail.com^{*1}

Received: January 23, 2024

Revised: May 06, 2024

Accepted: May 14, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและ แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน พนักงานครูเทศบาล จำนวน 118 คน รวม 121 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00 การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 2) แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ควรมีอุดมการณ์ที่ชัดเจน มั่นคง แต่สามารถปรับได้ตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เป็นแบบอย่างที่ดี ตรงต่อเวลา เสียสละ มุ่งมั่นในการทำงาน และมีการบริหารงานที่สอดคล้องกับนโยบายของต้นสังกัด มีการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ร่วมงานอย่างเท่าเทียมกัน มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน ตลอดจนให้คำแนะนำ และมีการเสริมแรงให้กับผู้ที่สร้างชื่อเสียง ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ มีการติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดอบรมพัฒนาศักยภาพในการทำงาน และละลายพฤติกรรมครูเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานของแต่ละบุคคล และไม่ตำหนิผู้ร่วมงานต่อหน้าบุคคลอื่น เข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มเพื่อสร้างความเป็นทีมในการทำงาน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research study's objective is to study the state of transformational leadership and guidelines for developing transformational leadership in educational institution administrators's secondary schools under Udon Thani Municipality. The sample group included 3 educational institution administrators, 118 municipal teacher employees, totaling 121 people, and 3 qualified experts. The tools used were questionnaires and interviews with IOC values between 0.67 and 1.00. Statistics used in data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, and analysis content. The research results found that: 1. Conditions of transformational leadership of educational administrators in secondary schools under Udon Thani Municipality. Overall, each aspect is at a high level. The aspect with the highest average was the aspect of having an idealized influence, followed by the aspects of inspiration, motivation, and intellectual stimulation, respectively. Individual consideration was the aspect with the lowest average value. 2. Guidelines for developing transformational leadership among administrators in secondary schools in Udon Thani Municipality. 1) Idealized influence means that there should be a clear, stable ideology that can be adjusted according to various situations. That changes constantly. Be a good role model; be punctual and unselfish. and committed to work, and has management that is consistent with the agency's policies. 2) Inspiration Motivation is equal inspiration for co-workers. There is motivation and encouragement to work, as well as advice. And there is reinforcement for those who build a reputation, behave well, and act rightly. 3) Intellectual stimulation and performance are regularly followed up. Promote the exchange of knowledge, organize training to develop work potential, and disseminate teacher behavior to obtain basic information about each individual. 4) Individual consideration is Do not criticize co-workers in front of other people. Understand the differences between people and exchange knowledge in each group to create teamwork.

Keywords: transformational leadership, school administration

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ในโลกปัจจุบันได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลกระทบต่อปัจจัยสิ่งแวดล้อมทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม วิถีชีวิตของผู้คน ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี คุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนการศึกษา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ได้สร้างผลกระทบต่อองค์การต่าง ๆ ทำให้แต่ละองค์การเกิดการแข่งขันกันสูง เพื่อจะมุ่งพัฒนาขีดความสามารถขององค์การตนเองไปสู่การเป็นองค์การที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขัน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นอีกหนึ่งกระบวนการที่มีความสำคัญยิ่งและมีอิทธิพลต่อองค์การหรือหน่วยงาน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อผู้ตาม โดยผู้ตามจะเรียนรู้และเลียนแบบทัศนคติค่านิยมและพฤติกรรมของผู้นำ (ดวงพร อาภาศิลป์, 2559)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) คือ ผู้นำที่สามารถเปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์ให้เป็นความจริงได้ นำไปสู่การปฏิบัติได้ สามารถทำให้บุคคลสนใจ และยินดีปฏิบัติตาม ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะทำงานที่ท้าทายและเป็นผู้กำหนดกลยุทธ์ขององค์กรที่นำไปสู่กระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ขององค์กรในสภาพแวดล้อมของการแข่งขันในโลกธุรกิจ (เนตร์พัฒนา ยาวีราข, 2556) ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะมีลักษณะพฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงให้เห็นถึงการบริหารจัดการที่เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงความพยายามของบุคลากรให้สูงขึ้นกว่าที่คาดหวัง และพัฒนา

ความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพ โดยผู้บริหารแสดงบทบาททำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกไว้วางใจ ตระหนักรู้ในการกิจและวิสัยทัศน์ขององค์การ โดยคำนึงถึงประโยชน์ขององค์การมากกว่าประโยชน์ส่วนตน (ละอ อัจฉริยะ, 2560)

การเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีความถี่และความรุนแรงมากขึ้น ส่งผลให้ระบบการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาและเตรียมความพร้อมของครูการผลิตครูใหม่ที่มีสมรรถนะสูงตามมาตรฐานวิชาชีพ เพื่อให้สามารถถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ไปสู่เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถคิดวิเคราะห์เพื่อป้องกันภัยธรรมชาติ บริหารจัดการ พัฒนา และรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อคุณภาพชีวิตและสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในขณะเดียวกันประชากรยังต้องเผชิญกับโรคระบาดและโรคอุบัติใหม่ที่มีความรุนแรงและเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ระบบการบริการสาธารณสุขต้องเปลี่ยนมาเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและการดูแลสุขภาพตนเองมากขึ้น ระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับปรุงรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ และการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผ่านระบบการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นหลากหลาย สามารถเข้าถึงได้อย่างไม่มีขีดจำกัด อีกทั้ง แนวโน้มของความขัดแย้งในเชิงความคิดเห็นของคนในสังคมมีมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความไม่สงบ ระบบการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาคุณภาพคนของประเทศจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนให้ประชาชนสามารถคิดวิเคราะห์ มีเหตุผลผลเข้าใจ และยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างแต่ไม่แตกแยก รวมทั้งการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธีและสมานฉันท์ จากสถานการณ์เปลี่ยนแปลงของโลกดังกล่าว ล้วนมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ดังนั้น การพัฒนาการศึกษาจึงต้องนำปัจจัยทุกด้านมาประมวลและวิเคราะห์ เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ แนวทางการพัฒนาไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งเป็นแผนระยะยาว 20 ปี เพื่อเป็นแผนแม่บทสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษาในช่วงระยะเวลาดังกล่าว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570) เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อให้เด็ก เยาวชน และประชาชนในท้องถิ่น ได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Life-Long learning) เพื่อขับเคลื่อนภารกิจในการส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารจัดการศึกษาตามทิศทางการพัฒนาประเทศ และมีแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชน ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุทธศาสตร์จังหวัด ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาภาค แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และเป็นไปตามแนวนโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีคุณภาพ ซึ่งมียุทธศาสตร์จำนวน 10 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น กลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร และการคิดคำนวณ (3R) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 (8C) ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาคุณลักษณะและค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาเครือข่ายทางการศึกษาท้องถิ่นและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาศักยภาพผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้เกี่ยวข้อง ยุทธศาสตร์ที่ 7 การอนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ยุทธศาสตร์ที่ 8 การทำนุบำรุงศาสนา ยุทธศาสตร์ที่ 9 การพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยุทธศาสตร์ที่ 10 การส่งเสริมบูรณาการทางการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง สันติสุข และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2566)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองที่เกิดตามหลักการกระจายอำนาจ ซึ่งมีความอิสระในการปกครองตนเอง โดยมีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ในการส่งเสริมและสนับสนุน “การจัดการศึกษา” ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2560) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องส่งเสริม สนับสนุน และร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐในการจัดการศึกษาตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) รวมทั้งต้องมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ซึ่งได้กล่าวถึงการพัฒนาประเทศในด้านสังคมและทรัพยากรมนุษย์ ที่ประชากรวัยเรียนมีแนวโน้มลดลง ส่งผลให้การขยายจำนวนสถานศึกษาลดลง จึงเป็นโอกาสในการยกระดับคุณภาพทางการศึกษา ตลอดจนความเสมอภาค และหากสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษา ซึ่งความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและความแพร่หลายของการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่มากขึ้นจะช่วยขยายโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ ที่ไม่จำกัด ที่จะมีบทบาทสำคัญในการตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี, 2565)

เทศบาลนครอุดรธานีเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งหนึ่ง ตั้งอยู่ในเขตของอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 562 กิโลเมตร ตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 ตัดผ่าน เดิมเป็นเทศบาลเมืองอุดรธานี และได้ยกฐานะเป็นเทศบาลนครอุดรธานี ตามพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งเทศบาลนครอุดรธานี พ.ศ. 2538 เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ.2538 สภาพทางสังคมด้านการศึกษาในเขตเทศบาลนครอุดรธานีมีสถานศึกษาภายใต้สังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น (โรงเรียนเทศบาล) จำนวน 12 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนเทศบาล 1 โพนศรี 2) โรงเรียนเทศบาล 2 มุขมนตรี 3) โรงเรียนเทศบาล 3 บ้านเหล่า 4) โรงเรียนเทศบาล 4 วัดโพธิ์วาราม 5) โรงเรียนเทศบาล 5 สีหรัษฎวิทยา 6) โรงเรียนมัธยมเทศบาล 6 นครอุดรธานี 7) โรงเรียนเทศบาล 7 รถไฟสงเคราะห์ 8) โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 72 (เทศบาล 8) 9) โรงเรียนเทศบาล 9 มณเฑียรทองอนุสรณ์ 10) โรงเรียนเทศบาล 10 อนุบาลหนูดี 11) โรงเรียนเทศบาล 11 หนองหิน และ 12) โรงเรียนเทศบาล 12 บ้านช้าง (เทศบาลนครอุดรธานี, 2566)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลนครอุดรธานี (พ.ศ. 2566-2570) มุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้เป็นนครแห่งการอยู่อาศัย การค้าการลงทุน และการท่องเที่ยวในระดับภูมิภาค พัฒนาคุณภาพชีวิตและทุนทางสังคมให้เป็นสังคมที่ผาสุก เป็นนครที่พลเมืองทุกกลุ่มเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในการพัฒนา อนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมในทุกมิติให้เกิดคุณค่าต่อชุมชนและการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่มหานครแห่งวัฒนธรรม พัฒนาการเพื่อให้เป็นเลิศในการบริหารท้องถิ่นที่มีธรรมาภิบาลและนวัตกรรมในการบริการ ซึ่งเทศบาลนครอุดรธานี เป็นเขตพื้นที่ที่มีการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง เป็นเมืองที่มีโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อเศรษฐกิจ และการดำรงชีพของประชาชน เป็นเมืองแห่งกีฬาและ MICE CITY เป็นศูนย์กลางแห่งความเจริญและการคมนาคมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จัดบริการสาธารณะให้ครอบคลุมและได้มาตรฐาน มีการจัดการขยะที่ดี มีพื้นที่สีเขียวยั่งยืน ประชาชนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีการบริโภคสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีการป้องกันและรับมือภัยธรรมชาติและภัยพิบัติต่าง ๆ มีการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียม โดยได้กำหนดกลยุทธ์เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา คือ มีการส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาระบบการเรียนรู้ออกของนักเรียนให้มีความสามารถด้านภาษา การคิดคำนวณได้มาตรฐานและมีผลสัมฤทธิ์ระดับชาติ ที่สูงขึ้น และมีการส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาหลักสูตรที่เน้นทักษะด้านอาชีพและความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดเทศบาล (เทศบาลนครอุดรธานี, 2566)

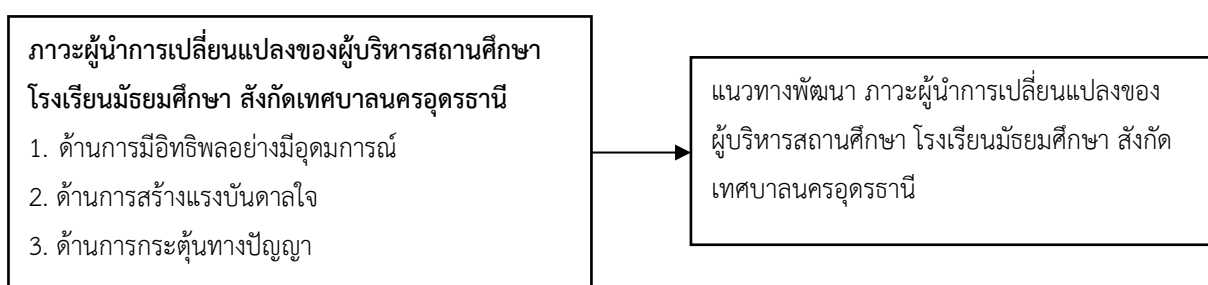
จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ในภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา เช่น กฎหมาย นโยบาย ความรู้ เทคโนโลยี ภัยพิบัติ โรคอุบัติใหม่ เป็นต้น องค์กรจะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่ดีในการที่จะนำพาองค์กรไปในทิศทางที่ถูกต้องและเปลี่ยนแปลงบุคลากรให้รู้สึกรับผิดชอบในการทำงาน อยากที่จะพัฒนาตนเอง เต็มใจที่จะปฏิบัติตามผู้นำจนงานสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของเทศบาลนครอุดรธานี จึงพิจารณาว่าควรศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี เพื่อให้ทราบข้อมูลของสภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสามารถนำมากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านบริหารการศึกษาที่สูงขึ้น และปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบาสและอวลิโอ (Bass and Avolio, 1994) ซึ่งมีองค์ประกอบของพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) สร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นทางปัญญา และ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งแสดงได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน และพนักงานครูเทศบาล จำนวน 172 คน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน เลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์คุณสมบัติ และพนักงานครูเทศบาล จำนวน 118 คน จากการเปิดตาราง Krejcie & Morgan (1970) สุ่มแบบหลายขั้นตอน ประกอบด้วย การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) จำแนกตามรายชื่อโรงเรียน

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ 1. ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด

เทศบาลนครอุดรธานี แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการพัฒนากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี นี้มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวความคิดของลิเคิร์ต (Likert's scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี สำหรับแบบสัมภาษณ์ได้นำผลจากการวิเคราะห์ตามขั้นตอนที่ 1 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มาสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อหาคำตอบแนวทางภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุดรธานีกับผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน 2.2 สร้างแบบสอบถามแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม ความชัดเจนของภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ 2.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือในด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ความถูกต้องของรูปแบบ (Format) และการใช้ภาษา (Wording) และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวัด (Index of item objective: IOC) ความครอบคลุมของข้อคำถามและความชัดเจนของภาษาที่ใช้ 2.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากรผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน จากนั้นหาคุณภาพเครื่องมือ โดยตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.80 และ 2.5 จัดพิมพ์เครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป 2.6 แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการหาคำตอบแนวทางพัฒนากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี โดยนำผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณมาตั้งคำถามสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้แนวทางพัฒนาในลำดับต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยดำเนินการโปรแกรม Google form เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้รับอีเมลล์แบบสอบถามตอบกลับทั้งหมด 121 คน คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจัดระเบียบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปดังนี้ 1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง วิทยฐานะ และวุฒิการศึกษา โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) 2. ข้อมูลภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายโดยเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2560) 3. ข้อมูลแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตไตรมิตร วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตไตรมิตร โดยนำข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางและบรรยายประกอบ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการศึกษาสภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1	ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.33	0.67	มาก
2	ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	4.25	0.72	มาก
3	ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	4.26	0.68	มาก
4	ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.22	0.75	มาก
รวม		4.27	0.71	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.26$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{x} = 4.32$, S.D. = 0.67) รองลงมา คือ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{x} = 4.26$, S.D. = 0.68) และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{x} = 4.25$, S.D. = 0.72) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{x} = 4.22$, S.D. = 0.75)

ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี เรียงลำดับจากค่าความถี่มากไปหาน้อยในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ แนวทางพัฒนา คือ ควรมีอุดมการณ์ที่ชัดเจน มั่นคง แต่สามารถปรับได้ตามสถานการณ์ต่างๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เป็นแบบอย่างที่ดีตรงต่อเวลา เสียสละ มุ่งมั่นในการทำงาน และมีการบริหารงานที่สอดคล้องกับนโยบายของต้นสังกัด
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มีแนวทางการพัฒนา คือ มีการสร้างแรงบันดาลใจให้ร่วมงานอย่างเท่าเทียมกัน มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานตลอดจนให้คำแนะนำ และมีการเสริมแรงให้กับผู้ที่สร้างชื่อเสียง ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ
3. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา มีแนวทางการพัฒนา คือ มีการติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดอบรมพัฒนาศักยภาพในการทำงาน และละลายพฤติกรรมครูเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานของแต่ละบุคคล
4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีแนวทางการพัฒนา คือ ไม่ตำหนิผู้ร่วมงานต่อหน้าบุคคลอื่น เข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มเพื่อสร้างความเป็นทีมในการทำงาน

การอภิปรายผล

จากการศึกษาสภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี ผู้วิจัยได้ดำเนินการอภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญของการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. **วัตถุประสงค์ที่ 1** เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา

สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี

ผลการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ก้าวไกล ร่วมรับผิดชอบในทุกสถานการณ์ ประพฤติตนเป็นนาคเรพณับถือ เป็นแบบอย่างที่ดีจนได้รับความไว้วางใจที่จะยึดถือเป็นแบบอย่าง สอดคล้องกับการศึกษาของเนตรนภา เจตน์จำนงค์ (2564) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร และดวงพร ธนังธีรพงษ์ (2564) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 พบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีความเสียสละ มุ่งมั่น และทุ่มเทในการทำงาน รองลงมา คือ ประพฤติตนเป็นที่น่าเคารพยกย่อง ศรัทธา และมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการทำงานร่วมกัน และกล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ ในการทำสิ่งใหม่ ๆ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีความยุติธรรมและให้ความเสมอภาคแก่ผู้ร่วมงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสร้าง IDOL ในดวงใจ โดยการแสดงออกถึงความมุ่งมั่นทุ่มเทในการทำงาน เสียสละเวลาเพื่องานในหน้าที่ กล้าที่จะคิดริเริ่มพัฒนาในสิ่งใหม่ๆ อย่างต่อเนื่องและมีอุดมการณ์ ประพฤติดี ประพฤติชอบ เป็นแบบอย่างที่ดีจนเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน สอดคล้องกับการศึกษาของชนันภัสร์ ปิยะภัทรวิรัตน์ (2565) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษจังหวัดยะลา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารมีการวางแผนและกำหนดเป้าหมายการทำงานอย่างชัดเจนและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน รองลงมา คือ ผู้บริหารสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม ใช้เหตุผลมีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริตเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสามารถดำเนินงานได้ตรงตามแผนและเป้าหมายที่วางไว้ตามเวลาที่กำหนด และชาเร็นนา เต๊ะ (2566) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษาของรัฐบาลชายแดนไทยมาเลเซีย จังหวัดนราธิวาสพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาวางตัวเป็นกลางและหลีกเลี่ยงที่ใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตน รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความแน่วแน่ในอุดมการณ์

1.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กระตุ้นบุคลากรให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม รองลงมา คือ ส่งเสริมให้การทำงานเป็นทีม และให้กำลังใจแก่ผู้ร่วมงานในการทำงานอยู่เสมอ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สร้างแรงบันดาลใจในการทำงานแก่ผู้ร่วมงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะในการสื่อสารที่จูงใจผู้ร่วมงานให้มีความกระตือรือร้นในการมุ่งที่จะทำงานให้สำเร็จ สร้างระบบการทำงานเป็นทีมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อีกทั้ง การพูดคุยอย่างเป็นกันเอง ยกย่องชมเชยและให้กำลังใจในการทำงานอยู่เสมอ สอดคล้องกับการศึกษาของธัญญามาศ แดงสีดา (2565) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ระยอง เขต 1 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารแสดงออกให้บุคลากรเห็นถึงความตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้บริหารเชื่อมั่นในความสามารถและศักยภาพของบุคลากร รองลงมา คือ ผู้บริหารสร้างเจตคติที่ดีในการทำงานให้กับบุคลากร ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารกระตุ้นให้บุคลากรมองข้ามผลประโยชน์ของตน และวิมลพรรณ ช่างคิด (2560) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในภาคตะวันออก พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารมีความตั้งใจแน่วแน่ที่ทำงานให้สำเร็จ รองลงมา คือ ผู้บริหารมีเจตคติที่ดีกับผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงาน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสร้างค่านิยมในการทำงานโดยให้ผู้ร่วมงานคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

1.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ส่งเสริมให้มีการอบรมพัฒนาเพื่อเพิ่มพูน รองลงมา คือ สามารถให้ข้อเสนอแนะในการทำงานแก่ผู้ร่วมงานได้ และสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ร่วมงานเห็นว่าทุกอย่างแก้ไขได้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ หลีกเลี่ยงการกล่าวถึงความล้มเหลวของผู้ร่วมงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้หลักเหตุผลในการทำงาน กระตุ้นให้ผู้ร่วมงานคิดสิ่งใหม่และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ สามารถแนะนำเทคนิคต่างๆ ในการแก้ปัญหา ส่งเสริมให้มีการอบรมพัฒนาความรู้เพิ่มเติม ตลอดจนติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับการศึกษาของจิตติสรภาพ ใจอารีย์ (2564) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน ในกลุ่มเครือข่ายดอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้ร่วมงาน ยึดเป้าหมายหลักของสถานศึกษาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนางาน รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามุ่งมั่นพัฒนาบุคลากรเพื่อผลักดันความคิดสู่การปฏิบัติ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรแต่ละคนลดการทำงานเพื่อตนเอง ให้ทำงานเพื่อหมู่คณะเพื่อองค์กร และสิริพัชร งามไตรโร (2565) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์กรณีศึกษา เทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นายกเทศมนตรีพิสูจน์ให้เห็นว่าสามารถเอาชนะอุปสรรคปัญหาจากความร่วมมือของผู้ร่วมงานทุกคน รองลงมา คือ นายกเทศมนตรีสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเชื่อว่าปัญหาทุกอย่างสามารถแก้ไขได้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ นายกเทศมนตรีมีการกระตุ้นให้ผู้ตามแสดงความคิดเห็นและเหตุผลพร้อมให้ คำแนะนำเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น

1.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ พัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้น รองลงมา คือ เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้ใช้ความสามารถได้อย่างเต็มที่ และสนับสนุนและแนะนำให้ก้าวหน้าในงานที่รับผิดชอบอยู่ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ดูแลเอาใจใส่ผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคลอย่างเท่าเทียม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพความสามารถของผู้ร่วมงาน เปิดโอกาสให้ได้ใช้ความสามารถได้อย่างเต็มที่ รับฟังความคิดเห็นของแต่ละบุคคลและใส่ใจความต้องการโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ตลอดจนให้คำแนะนำช่วยเหลือสนับสนุนให้ก้าวหน้าในงานที่รับผิดชอบอยู่ สอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงเดือนเพ็ญ สันทา (2564) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายมหาธาตุเจดีย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ตำหนิผู้ใต้บังคับบัญชาต่อหน้าผู้อื่นหรือในที่ประชุม รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อความ

เจริญก้าวหน้าในหน้าที่ของผู้ใต้บังคับบัญชา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อสถานศึกษา และอรรถวรรณ ภัทรดำเนินสุ (2564) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรใช้ความสามารถพิเศษของตนเองในการปฏิบัติงานอย่างเต็ม รองลงมา คือ ผู้บริหารเห็นความสำคัญของบุคลากร โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรเรียนรู้สิ่งใหม่อยู่เสมอ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารแสดงความสัมพันธ์กับบุคลากรโดยการดูแลเอาใจใส่บุคลากรเป็นรายบุคคล

2. วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ แนวทางการพัฒนาเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรมีอุดมการณ์ที่ชัดเจน มั่นคง แต่สามารถปรับได้ตามสถานการณ์ต่างๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เป็นแบบอย่างที่ดี ตรงต่อเวลา เสียสละ มุ่งมั่นในการทำงาน และมีการบริหารงานที่สอดคล้องกับนโยบายของต้นสังกัด สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุว ภัทร เสียมภูเขียว (2565) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายอำเภอบ้านดุง ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 พบว่า แนวทางการพัฒนา คือ มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและกว้างไกล ไม่ล่าช้าหลังทันต่อยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลง และเป็นผู้นำด้านการปฏิบัติและเป็นแบบอย่างที่ดี

2.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มีแนวทางการพัฒนา คือ มีการสร้างแรงบันดาลใจ ให้ผู้ร่วมงานอย่างเท่าเทียมกัน มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานตลอดจนให้คำแนะนำ และมีการเสริมแรงให้กับผู้ที่สร้างชื่อเสียง ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ สอดคล้องกับผลการวิจัยของของดวงเดือนเพ็ญ สันทา (2564) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายมหาธาตุเจดีย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่า แนวทาง การพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรยกย่องชมเชย ให้กำลังใจ หรือให้รางวัลเมื่อมีผลงานที่เกิดกับสถานศึกษาเพื่อให้มีกำลังใจ ปฏิบัติงานต่อไป ผู้บริหารสถานศึกษาควรพูดให้กำลังใจ แนะนำแนวทางให้รู้สึกสบายใจ อยากปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ มากกว่าทำงานด้วยความเกรงกลัวในอำนาจ สร้างเจตคติที่ดีในการทำงานโดยการสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกคนนั้นรู้ถึงบทบาทหน้าที่และความสำคัญในหน้าที่ที่รับผิดชอบ ควรใช้วิชาศิลปะ จิตวิทยาในการนำศักยภาพของผู้ร่วมงานมาใช้ในการบริหารงาน ถ้าทำงานใดไม่สำเร็จควรตั้งเตือนเป็นการส่วนตัว

2.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา มีแนวทางการพัฒนา คือ มีการติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดอบรมพัฒนาศักยภาพในการทำงาน และละลายพฤติกรรมครูเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับการผลการวิจัยของธีรศักดิ์ สารสมิคร และคณะ (2563) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคการศึกษา 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 พบว่า ผู้บริหารควรเป็นผู้ที่มีความรอบรู้มีความเข้าใจในสภาพการเปลี่ยนแปลงในยุคการศึกษา 4.0 สามารถให้คำปรึกษาแก่บุคลากรในเรื่องต่างๆ ได้ ส่งเสริมให้มีการระดมสมองในองค์กร มีการแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา เพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติงานที่เหมาะสม เรียนรู้และเข้าใจในสิ่งที่ต้องการให้ครูปฏิบัติเพื่อให้ตระหนักถึงคุณค่าของงานนั้นๆ และนำไปสู่การถ่ายทอด และส่งเสริมวิธีการในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองในด้านวิชาชีพของครูเช่นการอบรม สัมมนา การศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ภายในองค์กรและภายนอกองค์กร

2.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีแนวทางการพัฒนา คือ ไม่ตำหนิผู้ร่วมงานต่อหน้าบุคคลอื่น เข้าใจ

ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มเพื่อสร้างความเป็นทีมในการทำงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของจิตติสรภาพ ใจอารีย์ (2564) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน ในกลุ่มเครือข่ายตอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ควรวางตัวเป็นกลาง ให้ความสำคัญกับครูและบุคลากรแต่ละคนอย่างเท่าเทียมกันมีเหตุผล ไม่ฟังความข้างเดียว ส่งเสริมและสนับสนุนการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นประชาธิปไตย เคารพสิทธิของผู้อื่นคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และยอมรับในความแตกต่างเคารพ และเห็นคุณค่าในความเป็นคนศึกษาให้เข้าใจถึงลักษณะนิสัยของแต่ละบุคคล เพื่อการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละบุคคล

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารควรมุ่งเน้นที่การพัฒนาด้านอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ และการกระตุ้นทางปัญญาเป็นหลัก โดยมีการพัฒนาด้านคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลเป็นลำดับถัดมา ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนาดังกล่าวเป็นเพียงแนวทางเบื้องต้นเท่านั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรพิจารณาบริบทและความต้องการของสถานศึกษาของตนเอง เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมต่อไป ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรแสวงหาความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ อยู่เสมอ รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้บริหารสถานศึกษาจากโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อนำแนวทางที่ดีมาประยุกต์ใช้ และการติดตามประเมินผลการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการทำงานร่วมกัน แสดงความสามารถในการบริหารงาน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีจนเป็นที่ไว้วางใจและอยากนำมาเป็นต้นแบบในการทำงาน

1.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ดีในการทำงาน มีการสื่อสารที่ชัดเจน ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกได้รับการชื่นชมเมื่อทำงานบรรลุเป้าหมาย

1.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ผู้บริหารสถานศึกษาควรมุ่งความรู้ เทคนิค วิธีการใหม่ ๆ มาแนะนำหรือแก้ไข ปัญหาในการทำงาน สนับสนุนให้ผู้ร่วมงานได้คิดและแก้ไขปัญหาอย่างมีระบบจัดให้มีการฝึกอบรมพัฒนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และมีการติดตามการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

1.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในศักยภาพและความสามารถของผู้ร่วมงานแต่ละคน มีการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล รับฟังความคิดเห็นจากทุกคน ไม่ว่าจะเป็นเพศไหน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี ทุกโรงเรียน

2.2 ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น* (พ.ศ. 2566-2570). กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- ชนันท์สรณ์ ปิยะภัทรวิรัตน์. (2565). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา* สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษจังหวัดยะลา. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ชาрина เต๊ะ. (2566). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษาของรัฐชายแดนไทยมาเลเซีย* จังหวัดนราธิวาส. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ดวงพร อาภาศิลป์. (2559). *ข้อเสียในการเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม*. *วารสารนักบริหาร มหาวิทยาลัยรังสิต*. 36(1), 49.
- เทศบาลนครอุดรธานี. (2566). *แผนพัฒนาท้องถิ่น* (พ.ศ. 2566-2570). อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี.
- เนตรนภา เจตน์จำนงค์. (2564). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำและนวัตกรรมกรรมการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสยาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ละออ จันทร์ชุม. (2560). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสภาพการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13* (พ.ศ. 2566-2570). กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี.
- Bass, B.M. & Avolio, B.J. (1994). *Improving Organization Effectiveness Through Transformational Leadership*. Thousand Oak: Sage Publications.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities". *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.

Investigating incentive policies to promote the development of restaurant in Shuanglin

Shen Xia-xia¹, Ntapat Worapongpat^{2*}, Tachakorn Wongkumchai³

^{1,3} Faculty of Management Sciences Dhonburi Rajabhat University

² Center for Knowledge Transfer, Technology, Community Innovation, Entrepreneurship, Tourism and
Education Eastern Institute of Technology Suvarnabhumi (EITS)
and Educational Innovation Institute Association for the Promotion of Alternative Education, Thailand

* Corresponding Author's e-mail: dr.thiwat@gmail.com^{*2}

Received: February 08, 2024

Revised: March 01, 2024

Accepted: March 07, 2024

Abstract

This research is aimed at research objectives. 1: To study information about the personal factors of tourists in Shuanglin. 2: To study the food consumption behavior of tourists in Shuanglin. 3. To study the level of satisfaction of tourists with the factors of the marketing mix of tourist services in Shuanglin. 4. To study the analysis of restaurant development. among tourists in Shuanglin. This research is a combination of qualitative and quantitative research (mixed methods). Research tools include questionnaires and interviews. The sample group was Chinese tourists who came to travel. and used the services of the restaurant in Shuanglin for 400 people, with an error level of 0.05 that came from random sampling. Then take the data collected from the questionnaire and analyze it using descriptive statistics consisting of percentage, mean, standard deviation, and content analysis. Then use the data collected from the documents, literature, and interview form. The research results found that: 1. The majority of tourists are female, aged between 20 and 29 years, single, and have an average monthly income. 10,001–15,000 customers who come to use the service come back to receive the service repeatedly. 2. Most tourists choose to eat at restaurants for the reason that the food is hygienic and there are promotions during important festivals. 3. Satisfaction of tourists in Shuanglin regarding product-service marketing mix factors, namely service formats. Using fresh, clean ingredients 4. The development of tourist restaurants in Shuanglin has a good trend for domestic and foreign tourists with high purchasing power. and quality tourists.

Keywords: motivation guidelines tourist promoting restaurant development through a through a marketing mix

Introduction

China has ranked the 10 cities with the highest spending in 2021 by comparing the value of retail sales of consumer goods, or the value that indicates consumer demand for consumer spending, in each city. According to some experts, cities with high levels of retail sales of consumer goods or purchasing power have one important element: a high rate of economic growth. has a large population and other factors, such as transportation networks, that can attract the influx of population from neighboring cities. This leads to the integration of people, skilled workers, and industries. This will stimulate urbanization development and contribute to Beijing's spending power. The capital and political, economic, and cultural center of China. Which is located in the economic zone Beijing-Tianjin-Hebei (Beijing-Tianjin-Hebei Region) was ranked 2nd. In 2021, the value of Beijing's retail sales of consumer goods was 1.49 trillion yuan. An increase of 8.4 percent from 2020 in that amount. Food and beverage retail sales grew by 27.5 percent. Moreover, in 2020, Beijing's population spent more than 80.3 percent on online platforms, especially for (1) clothing and apparel categories; Accounting for 68.6 percent (2) of items used in daily life Accounting for 68.1 percent (3) food Lin, J., Guia Julve, J., Xu, H., & Cui, Q. (2020) beverages, liquor, and cigarettes, and (4) cosmetics, etc. Beijing is also pushing for new forms of consumption that are more intelligent or digitally developed, such as online entertainment products and consulting services. online doctors, etc., and promote convenience for the elderly group in consuming products through online platforms. and cross-border electronic commerce (Jia, SS, 2020).

In addition, eating out is considered another form of relaxation. Zuo, Y., Zhang, K., Xu, S., Law, R., Qiu, Q., & Zhang, M. (2022). Not only does it meet the needs of the body when hungry, but it is also a response to emotional feelings. To create the aesthetics of eating and relaxing. Wan, YKP, & Choi, SH (2022) Today's consumers This has led to increased interest in using the services of middle-class restaurants. Chen, Q., Huang, R., & Hou, B. (2020). This can be seen from the fact that there are many mid-range restaurants open in the area. Chaiyasain, C. (2021). That's because middle-class restaurants have appropriate decorations. Thanaphon Charoon Nimman. (2023) and Thammasane, S. (2021). There is a casual atmosphere and friendly service. It also has a very affordable price. Can reach consumers at almost every level. Aphiphatthawarodom, K. (2020), which can answer the needs of today's consumer groups very well. Therefore, the researcher is interested in studying middle-class restaurants. Nunpakdee, K., & Chairatana, P. (2021) by selecting delicious restaurants to be used as case studies. H., Kortana, T., & Aunyawong, W. (2020). Because the delicious restaurant is classified as a medium-level restaurant, Jia, SS (2020), which is decorated in a casual style and has a friendly atmosphere. Zhu, D., Wang, J., Wang, P., & Xu, H. (2022) Moreover, the food prices are not very expensive. Yasami, M., Promsivapallop, P., & Kannaovakun, P. (2021). Various groups of customers come to use the service, including families, teenagers, and working-age groups. To the elderly group, with delicious restaurants, no branches, and only one shop located in Beijing Region, China Koc, E., & Ayyildiz, A.Y. (2021).

The researcher is interested in studying the subject. Incentive guidelines to promote restaurant development in Shuanglin and increase the capabilities of the marketing mix that influence decisions on the management and marketing strategies of the catering business, creating strategies to meet the needs of customers. trade and determine the target customer group next.

Objectives

1. To study information about the personal factors of tourists in Shuanglin.
2. To study the food consumption behavior of tourists in Shuanglin.
3. To study the level of satisfaction of tourists with the factors of the marketing mix of tourist services in Shuanglin.
4. To study and analyze restaurant development. of tourists. in Shuanglin

Literature review

N. Worapongpat, (2022). Behavior of accepting digital marketing communications of tourists who plan their travel. A case study of Asian tourists, The results of the research are as follows: 1. There is a behavior in traveling by using the tour bus service due to factors In terms of travel expenses without worrying about Factors regarding the duration of travel, choose to consider the use of transportation services. 2. Have the behavior of choosing to receive information on tourism by receiving messages from talking, interacting with people in the community such as vendors, and interacting with Tourists among themselves to exchange travel information. Travel guides are received from the accommodations and the accommodations are considered a source of information. For good tourism, one that interacts with restaurants and coffee shops in that tourist destination as well. They will know that there are activities that promote tourism in that province through Social Media, thus causing interest in entering. Participate in activities and 3. Have an interest in traveling from want to open up new experiences in tourism as this may be my first time traveling here and have an interest in receiving travel news. from communities in various social media, thus causing more interest

N. Worapongpat (2022). Facebook, and Line application usage behavior that affects product purchasing decisions. and tourist services: a case study of Don Wai Floating Market After the COVID-19 situation. Food tourism is travel to experience the food in each area Its main purpose is entertainment. In addition to dining experiences, food tourism also includes visits to culinary establishments, food festivals, markets, shows, and cooking demonstrations. or various travel activities related to food In addition, this type of travel experience It is also related to groups of tourists who like to try learning about new cultures in each locality. knowledge development Understanding of quality and appearance related to products travel Including local food in each region through consumption, so food tourism experiences can take place in a specific location. or occurs for any purpose from all of the above.

Conceptual framework

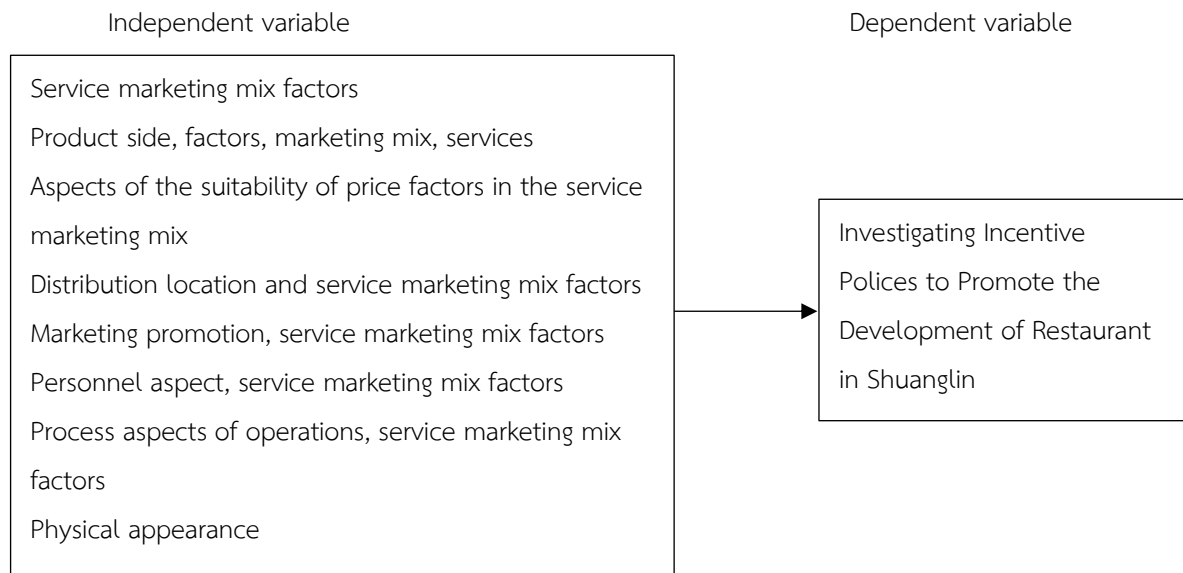

Figure 1 conceptual framework.

Methods

This research is a research that combines qualitative and quantitative research (Mixed methods) with the following research methods.

1. Population and samples

1.1 The population and sample used in the quantitative research study include Chinese tourists traveling for tourism. and used restaurant services in Shuanglin In determining the sample, the researcher determined a total sample of 384 people using random sampling (Accidental. Sampling) and reserved another sample of 16 people. Therefore, in this research, Therefore, a sample size of 400 people was used, which passed the criteria according to the specified conditions, which is not less than 384 people, as in the formula. Cochran, W. G. (1977).

1.3 The target group includes restaurant operators. People whose roles are related to business and government agencies in determining the population, the researcher has determined a total population of 9. people using the method of purposive sampling. (Purposive).

2. Research tools include 1) interview form (Interview) 2.) questionnaire (Questionnaire) 3) other, quantitative samples. The questionnaire (Questionnaire) consists of part 1: information on personal factors of tourists, including gender, age, status, and average monthly income. Part 2: information on the food consumption behavior of tourists, consisting of reasons for choosing to use the service. The period was chosen to use the service. Consumption expenses. Number of members who use the service. and the number of times people come to use the service Part 3. Satisfaction level of tourists with service marketing

mix factors. Part. 4. Opinions and suggestions about restaurants in Shuanglin, Nanshun District, Huzhou City, Zhejiang Province as well as The researcher took the questionnaire to determine the quality of the instrument, including 1) bringing the questionnaire to a consultant and making improvements according to the recommendations. 2) bringing the revised questionnaire to present. Three experts were presented to check the consistency of the content by estimating the consistency of the objectives with the questions (Index of Item-Objective Congruence: IOC). has an IOC value between 0.80-1. 00 and 3) testing the tool with a non-sample population of 30 sets, with the evaluation results having discriminatory power between 0. 25 - 0. 75 and finding the confidence value of Questionnaire by method of Cronbach, LJ (1951). The result of the confidence evaluation has a confidence value of 0. 95.

3. Data collection includes collecting data from 1) primary data (Primary Data) is data obtained from in-depth interviews with the target group and using questionnaires. 2) Secondary data is information obtained from collecting information from various documents (Document Research) such as books, textbooks, academic documents, research, and related electronic media, etc.

4. Data analysis includes: Data analysis is divided into 2 parts: 1) Qualitative data analysis. By using the information obtained from In-depth interviews with target groups and collecting data and documents for content analysis 2) Quantitative data analysis

5. Statistics used in the research include a ready-made descriptive statistics program consisting of percentage (Percentage) and mean (Mean). Standard deviation (Standard Deviation)

Results

Objective 1 Research results Number of personal factors of tourists in Shuanglin, the number of males was 153, accounting for 38.00 percent, and the number of females was 247, accounting for 62 percent. In terms of age, the majority were between 20-29 years old, the number of 154 people, accounting for 38.60 percent. In terms of status, the majority were single, numbering 216 people, accounting for 53.80 percent of income. Most of them have incomes of more than 20,001 yuan, accounting for 34.70 percent.

Objective 2 The research results found that the Food consumption behavior of tourists in Shuanglin Most tourists choose to eat at restaurants for that reason. Hygienic food For the most part, most tourists choose the period of 12.01-14.00. Most of the food costs 301-400 yuan per visit. Most of the time, the number of members who come to use the restaurant at a time is 1-2 people per time. Most come to use the restaurant 1-2 times/week. Most come to use the restaurant 1-2 times/week.

Objective 3. The research results found that Tourist satisfaction levels with factors in the tourist service marketing mix. The most in Shuanglin is that the food uses fresh, clean ingredients.

Table 1 the average values and standard deviation of tourist satisfaction levels in Shuanglin on service marketing mix factors Product side

Service marketing mix factors Product side	Mean	S.D.	level
There are many types of food items to choose from.	3.87	0.76	a lot
Quality food Correct according to hygiene principles	3.93	0.75	a lot
Delicious, mellow taste	3.85	0.75	a lot
Decorating food that is beautiful and appetizing	3.76	0.75	a lot
Food uses fresh, clean ingredients.	4.07	0.81	a lot
together	3.91	0.58	a lot

From Table 1, The results of the data analysis found the satisfaction level of tourists in Shuanglin on product service marketing mix factors. Overall, it is at a high level. The items with the highest average level of satisfaction were food that used fresh, clean ingredients. Next is quality food. Correct according to hygiene principles And the item with the lowest average satisfaction level is a Beautiful and delicious food decoration

Table 2 the average and standard deviation of tourists' satisfaction levels in Shuanglin on service marketing mix factors Process aspects of operations

Service marketing mix factors Process aspects of operations	Mean	SD	level
There is convenient and fast service.	3.78	0.79	a lot
Can pay for services conveniently	3.82	0.76	a lot
Accuracy of service	3.85	0.77	a lot
Orderliness in arranging customer rankings	3.73	0.74	a lot
Equal customer service	3.84	0.78	a lot
together	3.81	0.67	a lot

From the chart that 2 The results of the data analysis found that the satisfaction level of tourists in Shuanglin that affect service marketing mix factors. Process aspects of operations Overall, it was at a high level. The items with the highest average satisfaction level. That is, there is equal customer service. is. Accuracy in providing services And the item with the lowest average level of satisfaction was being able to pay for services conveniently.

Table 3 The average values. and standard deviation of satisfaction level of tourists in Shuanglin on service marketing mix factors Physical appearance

Service marketing mix factors Physical appearance	Mean	SD	level
Restaurant equipment is arranged in an orderly manner and is clean	3.92	0.76	a lot
The restaurant has enough places to sit and wait in line	3.62	0.82	a lot
The restaurant is decorated to create a good image consistent with the price level.	3.81	0.81	a lot
The restaurant has amenities, Ramps for the disabled, clean bathrooms	3.62	0.90	a lot
The restaurant has a sign with a logo. Hygiene standards clearly	4.03	0.78	a lot
together	3.81	0.67	a lot

From chart 3 The results of the data analysis found that the satisfaction level of tourists in Shuanglin on service marketing mix factors Physical appearance Overall, it is at a high level. The item with the highest average level of satisfaction was that the restaurant had a sign with a logo clearly showing hygiene standards. Second, the restaurant has the equipment arranged in an orderly manner. and is clean the item with the least average level of satisfaction is that the restaurant has facilities. Ramps for the disabled, clean bathrooms

Objective 4 The results of the research found that in the development of restaurants for tourists in Shuanglin, There is a high opportunity for growth and a future.

Table 4 Results of the analysis of strengths, weaknesses, opportunities, and threats (SWOT analysis) of restaurants for use in accommodating restaurant tourists. in Shuanglin

(Strength)	(Weakness)
------------	------------

1. A variety of services and food menus using local ingredients.	1. Product image and serving a menu of local specialties
2. Overall the suitability of the price is at an appropriate level.	2. Collection of tourist customer behavior data for use in promotion stimulate awareness Marketing program
3. Distribution channels through social media	3. Lack of marketing to specific groups quality tourists
4. Arranging the atmosphere in the restaurant to be in line with the tourist attractions.	4. The service side should emphasize service by paying equal attention to customers.
	5. In terms of personnel, there should be training for employees to have knowledge.
	Communication skills
	5. Ability to support tourist groups

(Opportunity)	(Threat)
1. Public relations promotion The government sector should support funding in Doing public relations to make it known by tourists	1. Business establishments Lack of creating a store identity consistent with tourist attractions
2. The government has measures to promote friendly tourism within the country.	2. Raw materials and storage processes
3. The government sector provides assistance in Funding and knowledge training should be organized. regarding organizational management for Entrepreneur	3. In terms of methods for washing raw materials, those who do their duties still lack knowledge and understanding.
	4. Employee side, service heart

Table 5 Guidelines for studying restaurant development for use in accommodating tourists to restaurants in Shuanglin with TOWS Matrix analysis

Strategy (SO)	Strategy (WO)
1. Market surveys are still in great demand.	1. Accelerate the promotion of public relations both offline and online.
2. The tourist market should be divided.	2. Use information technology to control work, forecast and analyze business.
3. Marketing should follow government policy.	3. Organizing activities within the restaurant According to the festival
Strategy (ST)	Strategy (WT)

1. Creating a network of business partners	1. Develop skills and increase the capabilities of personnel
2. Focus on specific customer groups For example, tourists have high purchasing power.	2. Ask for help from government agencies in promoting and supporting in the form of tax deductions.
3. Conduct business by emphasizing various operational processes.	3. The public and private sectors (associations) should work together to improve facilities. and government service standards

Discussions

Results from research objective 1 found that most tourists in Shuanglin are female, aged between 20 and 29 years, single status, with an average monthly income of 10, 001–15, 000 baht. This may be due to regular service training to provide knowledge to employees to strengthen their Potential to perform quality work and to create an impression on customers who come to use the service so that they come back to receive the service repeatedly. This is in line with Chaiyasain, C. (2021) studying guidelines for increasing capabilities and service innovation for restaurant businesses in the 4.0 era to promote and develop Phuket province as a creative food city. Guideline for Competitive Advantage and Service Innovation for Restaurant Business 4.0 to Encourage and Develop Phuket as a Gastronomy Creative City It was found that Operating a restaurant business aims to increase competitiveness and integrate new services. Innovation to transform and promote Phuket as a creative food city Synthesis results Reveal that restaurant operators need to improve their operations to adapt. The rapidly changing tourism situation and diverse target groups Food tourists take their time. Time and budget for Phuket's third most popular activity Therefore, to be successful in this matter Ideas that restaurant operators should consider using the “8ps” marketing mix concept (products, prices, places, promotions, people, physical evidence, and presentation, processes, and partnership) Resource development, identity, knowledge management environmentally friendly Technology systems and stakeholders to support restaurant development to be efficient and Sustainability according to Phuket Restaurant Business 4.0

Results from research objective 2 found that most tourists choose to consume at restaurants for the reason that the food is hygienic. with access to services from 12.01–14.00. along with 1-2 members eating at a time, which costs 201–400 yuan per time, while using the restaurant service was found to be used 1-2 times/week. This may be because there are Organizing promotions during important festivals such as Chinese New Year and New Year festivals that stimulate spending to attract customers. This is consistent with Thanaphon Charoon Nimman. (2023). Study on the development of service marketing strategies to create awareness of value for the success of the restaurant business in Chumphon province. It was found that 1) the sample group had 1-3 service usage behaviors. times per month. The purpose is to meet

friends/family. Service time: Saturday-Sunday. The duration of service is 1-2 hours. There is a cost of 500-1,000 baht and there are 3-4 people involved in using the service. Service marketing strategy level Overall and in each aspect, opinions were at a high level. Level of perceived value of the business Overall and in each aspect, opinions were at a high level. 2) Service marketing strategy factors influence the perception of the value of the restaurant business in Chumphon province. 3) Service marketing strategy to create the perception of value for success. The restaurant business in Chumphon province Apply an integrated marketing mix with 7 strategies: (1) product-focused strategy (2) service value-added strategy (3) brand-building strategy (4) customer response strategy 5) marketing communication strategy 6) strategy to create Cooperation 7) Channel integration strategy

The results of research objective 3 found that the satisfaction of tourists in Shuanglin City. Factors affecting the product service marketing mix are service formats and, the use of fresh, clean raw materials. This may be because entrepreneurs select to use quality, fresh, clean raw materials. For storage, they are stored in cabinets. Separate specific portions of each type of food into separate sections. This is in line with Thammasane, S. (2021). Studying the management model of restaurant business in the new normal era for entrepreneurs. It was found that 1) The format of restaurant management in the new normal era has 4 aspects: finance, learning, and development. Internal processes and customer side. The most important administrative problem is Relevant government agencies have no measures. or a clear action plan for entrepreneurs. 2) Factors in financial management, customers, learning, and development. and internal processes It is important to business operations at a high level. 3) Model for entrepreneurs. It was found that all 4 aspects of restaurant management are factors affecting the success of management for restaurant business operators in this era. "New normal" by finance It is a factor that affects the success of management for restaurant business operators in this era. The most "new normal"

Results from research objective 4 It was found that the development of restaurants Tourist demand in Shuanglin has a good trend from both domestic and foreign tourists. Having a high level of purchasing power has important elements: economic growth rate, a large population of tourists, and government support factors.

Originality and new knowledge

from study Investigating Incentive Policies to Promote the Development of Restaurants in Shuanglin Found knowledge that can be summarized in a diagram as follows.

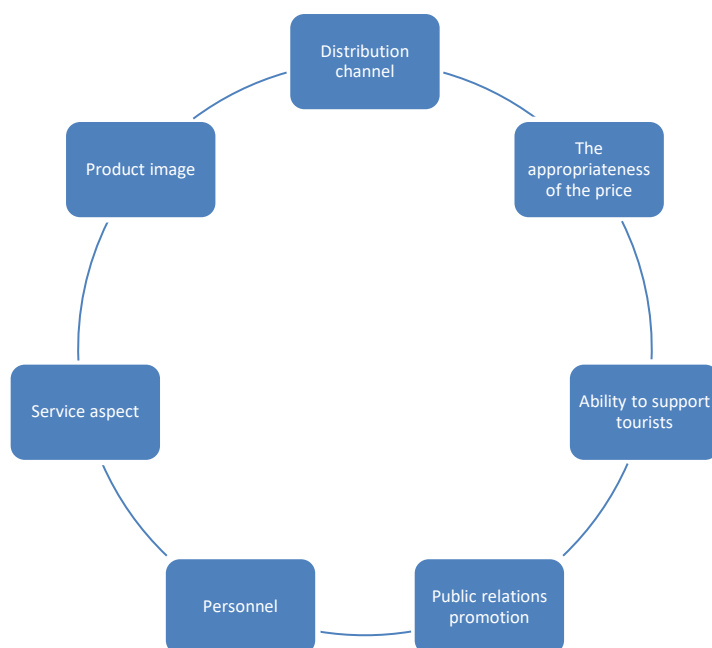

Diagram 2 Guidelines for restaurant development. in Shuanglin

From Diagram 2, the research can be summarized as guidelines for use in restaurant development as follows: 1. Product image It can affect the development of quality in food production processes that are strictly correct. 2. Service aspect It raises the quality of work performance. By focusing on services that are equal, 3. Personnel aspect: creating an impression on tourists who come to use the services in the restaurant. 4. Promoting public relations for tourists to travel within the boundaries of Shuanglin 5. Ability to accommodate tourists Can build confidence in food consumption at a very high level. 6. Suitability of Price At the same price, whether it is a domestic or international tourist. 7. Distribution channels and various social media can target customers at all levels and are convenient, fast, and not expensive. As well as government agencies, data from research studies can be used as guidelines for developing restaurants that are likely to increase in the future.

Suggestions

1. Suggestions for applying research findings

1.1 Results from research objective 1 found that they can be used as guidelines for strategic planning in food business management. This will contribute to the growth of the tourism industry. Therefore, relevant agencies should take action. As such, there should be a focus on developing the product, including product and price suitability. Aspects of marketing promotion. Process aspects of operations and physical appearance.

1.2 Results from research objective 2 found that the level of satisfaction with the service marketing mix factors in each aspect towards food consumption behavior. Therefore, relevant agencies should take the following actions: It is a guideline for developing restaurants that can effectively accommodate target groups of tourists.

1.3 Results from research objective 3 found that restaurants use raw materials. In addition, the taste of the food is delicious and mellow, which is related to the cost of food consumption. Therefore, relevant agencies should take the following actions: Restaurant operators should be aware of the importance of purchasing fresh ingredients. Only clean food can be produced. In addition to being cooked, it should be delicious and up to standard. In order to raise awareness and impress consumers, they will spread the word and return to use the service.

1.4 Results from research objective 4 It was found that the operational process in terms of providing convenient, fast service and orderliness in arranging customer orders Therefore, emphasis is placed on the process of effective service operations. It will help to create a competitive advantage for entrepreneurs, as well as customers receiving quality service.

2. Suggestions for future research

This research has found that there should be a comparative study of service marketing mix factors that affect food consumption decisions among consumers. The next research issue can be applied to the satisfaction level of service marketing mix factors that affect food consumption decisions between Thai tourists and foreign tourists.

References

- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed.). New York: John Wilay & Sons.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297–334.
- Lin, J., Guia Julve, J., Xu, H., & Cui, Q. (2020). Food habits and tourist food consumption: An exploratory study on dining behaviors of Chinese outbound tourists in Spain. *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events*, 12(1), 82-99.
- Jia, S.S. (2020). Motivation and satisfaction of Chinese and US tourists in restaurants: A cross-cultural text mining of online reviews. *Tourism Management*, 78, 104071.
- Zuo, Y., Zhang, K., Xu, S., Law, R., Qiu, Q., & Zhang, M. (2022). What kind of food can win Gen Z's favor? A mixed methods study from China. *Food Quality and Preference*, 98, 104522.
- Wan, YKP & Choi, S.H. (2022). Food tourists and food image in a creative city of gastronomy in Macao, China. *Journal of China Tourism Research*, 18(2), 376-396.
- Chen, Q., Huang, R., Hou, B. (2020). Perceived authenticity of traditional branded restaurants (China): impacts on perceived quality, perceived value, and behavioral intentions. *Current Issues in Tourism*, 23(23), 2950-2971.

- Ntapat Worapongpat. (2022). Behavior of accepting digital marketing communications of tourists who plan their own travel. A case study of Asian tourists, *Northeastern University Academic and Research Journal* , 11(1), 304-318.
- Ntapat Worapongpat. (2022). Facebook and Line application usage behavior that affects product purchasing decisions and tourist services: a case study of Don Wai Floating market after the COVID-19 situation. *Journal of Value Chain Management and Business Strategy*, 1(2), 41-53
- Chaiyasain, C. (2021). Study on guidelines for increasing capabilities and service innovation for restaurant businesses in the 4.0 era to promote and develop Phuket province as a creative food city. Guideline for Competitive Advantage and Service Innovation for Restaurant Business 4.0 to Encourage and Develop Phuket a Gastronomy Creative City. *Dusit Thani College Journal*, 13(2) , 491-504.
- Thanaphon Charoon Nimman. (2023). Developing service marketing strategies to create a perception of value for the success of the restaurant business in Chumphon Province. *Santa Phon College Academic Journal*, 9 (2), 21-33.
- Thammasane, S. (2021). Study on the management model of restaurant business in the new normal era for entrepreneurs. *Journal of Social Science and Buddhist Anthropology*, 6(7), 498-512.
- Natchaya Thong-in & Kanrawee Ananta Akrakul. (2022). Motivations, government policies and the 4Es marketing mix that influence travel decisions during the COVID-19 crisis of Thai tourists traveling. Tourism in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. *Journal of Research in Management Science, Surin Rajabhat University*, 6(2), 90-105.
- Nunpakdee, K. & Chairatana, P. (2021). Service marketing mix that affects tourists' decision to stay overnight at Bang Saen beach. *Academic Journal of Soonthornpipit, Thailand National Sports University*, 13(2), 81-90.
- H., Kortana, T., & Aunyawong, W. (2020). Expansion opportunities of community enterprises in Thailand to China. *Psychology and Education Journal*, 57(8), 86-97.
- Jia, S.S. (2020). Motivation and satisfaction of Chinese and US tourists in restaurants: A cross-cultural text mining of online reviews. *Tourism Management*, 78, 104071.
- Zhu, D., Wang, J., Wang, P., & Xu, H. (2022). How to frame destination foodscapes? a perspective of mixed food experience. *Foods*, 11(12), 1706.
- Yasami, M., Promsivapallop, P., & Kannaovakun, P. (2021). Food image and loyalty intentions: Chinese tourists' destination food satisfaction. *Journal of China Tourism Research*, 17(4), 592-612.
- Koc, E., & Ayyildiz, AY. (2021). Culture's influence on the design and delivery of the marketing mix elements in tourism and hospitality. *Sustainability*, 13(21), 11630.
- Siripa Kit Praphruetkul. Marketing mix, services, attitudes and tourism motivations that influence the decision to travel to Korea of Thai tourists in Bangkok.

- Natsuda, Chu Sri, Thanaphon, Phuengboon Phaisan, Methawin & Phon Yothi. (2022). Guidelines for developing marketing mix strategies for souvenir products in the category of som fish to promote tourism in the Chai Buri community. Tha Uthen District, Nakhon Phanom Province.
- Prasop Chaipsunont , Jit Suphaphan Bua & Sarocha Suknaikit. (2015). Factors in the service market mix that affect the satisfaction of consumers who choose to use the services of Baan Tua Yen Restaurant, District. Hua Hin, Prachuap Khiri Khan Province. *RMUTL Journal of Business Administration and Liberal Arts*, 3(2), 10-21.
- Aphiphattharawarodom, K. (2020). Service marketing mix used to analyze restaurant business opportunities to accommodate Chinese tourists. Case study of Sathorn Silom District. *Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University*, 14(3), 160-170.

พฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา
อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

Mobile phone usage behavior of Mathayom 6 students at Chaibadanwittaya
School Chai Badan District Lopburi Province

อาทิตยา กุลรักษา^{*1}

Atitaya Gulroksa^{*1}

¹สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

¹Department of Social Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University, Thailand

^{*}Corresponding author's e-mail. 64114710207@lawasri.tru.ac.th^{*1}

Received: March 11, 2024

Revised: March 08, 2024

Accepted: April 27, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา 2. ศึกษาสาเหตุพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียน 3. หาแนวทางการจัดการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 112 คน เลือกแบบเจาะจง วิธีการวิจัยแบบผสมผสานเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้สัมภาษณ์และแบบสอบถามเป็นเครื่องมือ วิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา พบว่า นักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือหลายลักษณะทั้งการเรียนสืบค้นข้อมูลความบันเทิงนักเรียนติดเกมติดโซเชียล ใช้โทรศัพท์ตลอดเวลา หรือนอกห้องเรียนใช้โทรศัพท์กลายเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต 2) สาเหตุพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ด้านที่มีค่ามากเป็นอันดับ 1 ความคิดเห็นรู้สึกไม่สบายใจถ้าบังเอิญลืมโทรศัพท์มือถือไว้ 3) แนวทางการจัดการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 การทำกิจกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือโดยการสอดแทรกเข้าไปในเนื้อหาที่สอนการให้ผู้เรียนได้ใช้โทรศัพท์ เป็นการอนุญาตให้ใช้เพื่อการสืบค้นข้อมูลการจัดกิจกรรมกลุ่มการเรียนรู้การสอน เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา แล้วทดสอบความรู้ความเข้าใจในการใช้โทรศัพท์พบว่าคะแนนหลังเรียนมีค่ามากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: พฤติกรรม; การใช้โทรศัพท์มือถือ; นักเรียน

Abstracts

The purposes of this study were: 1. to study basic information using or more Mathayom 6 students at Chaibadanwittaya School. 2. Study the causes of mobile phone usage behavior among Mathayom 6 students. 3. To find guidelines for managing the mobile phone Using purposive sampling, 112 students from

Mathayom 6 participated in this study. Mixed quantitative and qualitative research methods used interviews and questionnaires to collect data. The data were analyzed using averages and standard deviations. The results of the research found that 1) the situation of students using mobile phones in Mathayom 6 at Chaibadan Wittaya School found that students use mobile phones in many ways, including studying, searching for information or entertainment, and being addicted to games and the social media world. Use the phone all the time. Or outside the classroom, using the phone. 2) The reason behind Mathayom 6 students' use of mobile phones. It was found that the aspect that was most valuable was number 1 in the opinion of feeling uncomfortable if they accidentally forgot their mobile phone. 3) Guidelines for managing cell phone use by Mathayom 6 students. By doing mobile phone use activities and inserting them into content that teaches students to use mobile phones, it is allowed to be used for searching for information by organizing group teaching activities on important days in Buddhism. Then test their knowledge and understanding of using the phone. It was found that scores after studying were significantly higher than before studying at the .05 level.

Keywords: behavior, mobile phone usage, students

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันโทรศัพท์มือถือได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์เพิ่มขึ้น จนเป็นปัจจัยที่ 5 ที่มนุษย์ให้ความสำคัญไม่ว่าจะเป็นการหาข้อมูล ติดต่อสื่อสารหรือเพื่อความบันเทิงอื่น ๆ จึงทำให้กลายเป็นที่นาสนใจของคนในสังคมหลายกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น (สุรตนา เหล่าไชยและคณะ, 2561) ซึ่งเป็นกลุ่มที่ตกอยู่ในวัตถุนิยม ตามแฟชั่นและรักความสะดวกสบายแต่อย่างใดก็ตาม โทรศัพท์มือถือก็มีทั้งประโยชน์และโทษ แม้ว่าโทรศัพท์มือถือจะช่วยให้สะดวกต่อการติดต่อสื่อสาร แต่หากใช้ในทางที่ผิด หรือใช้ผิดที่ผิดเวลา ผิดวัตถุประสงค์ ก็จะก่อให้เกิดผลเสียต่าง ๆ (พัชรียา ฮาตระกูล, 2564, หน้า 3) โดยกลุ่มวัยรุ่นคือบุคคลที่มีอายุระหว่าง 13 – 21 ปี เป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มในการใช้โทรศัพท์มือถือมากขึ้นเนื่องจากวัยรุ่นไทยมีและใช้โทรศัพท์มือถือเป็นอันดับ 1 ของเอเชีย และทำสถิติพูดคุยผ่านโทรศัพท์มือถือนานถึง 1.7 ชั่วโมงต่อวัน อาทิ การส่งและรับข้อความแบบโต้ตอบทันที (Chat) ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ (Line) เฟซบุ๊ก (Facebook) เป็นต้น หากวัยรุ่นใช้โทรศัพท์มือถือในทางที่ถูกต้องจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองอย่างมากแต่ถ้าใช้ในทางที่ผิดหรือใช้มากเกินไปจะก่อให้เกิดผลเสียต่อร่างกายและเป็นผู้ที่ไม่สนใจคนรอบข้าง ขาดมนุษยสัมพันธ์ในการเข้าสังคมและนำมาซึ่งการเป็นโรคเสพติดโทรศัพท์มือถือในที่สุดทำให้ขาดความสนใจในการศึกษาเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ

พฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือจึงพบได้ทุกเพศทุกวัย โดยนำมาใช้ในการติดต่อสื่อสาร ทำงานและอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ เพราะโทรศัพท์มือถือทำได้มากกว่าการพูดคุยธรรมดาด้วยเสียง มีกล้องที่สามารถถ่ายภาพของคู่สนทนา สื่อสารมองเห็นกันได้ แชท เล่นเกม ท่องเว็บไซต์ได้อย่างไร้ขีดจำกัด ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ช่วยย่อโลกให้เล็กลงเพียงปลายนิ้วสัมผัส (จิระวรรณ ศรีจันทร์ไชยและคณะ, 2564) ปัจจุบัน เป็นเทคโนโลยีที่สร้างประโยชน์ได้มากต่อการพัฒนาความก้าวหน้าในด้านต่างๆของโลก ซึ่งปัจจุบัน โทรศัพท์มือถือมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างมาก ด้วยความบันเทิงหลากหลายที่เป็นจุดขายดึงดูด วัยรุ่นยุคปัจจุบันที่ดำเนินชีวิตอยู่กับเทคโนโลยี ทำให้เครื่องมือสื่อสารชนิดนี้มีอิทธิพลต่อการดำเนิน ชีวิต วัยรุ่นมักนำความสามารถทุกอย่างที่โทรศัพท์มือถือทำได้มาประยุกต์ในทางที่เสื่อมมากกว่าทาง สร้างสรรค์ โทรศัพท์มือถือมีอิทธิพลต่ออารมณ์ให้เป็นคนขาดความอดทน ใจร้อน ขาดความรอบคอบ อารมณ์รุนแรง มีอิทธิพลในการใช้

เงินของวัยรุ่น (สุรตนา เหล่าไชยและคณะ, 2561) และในมุมการศึกษาผู้สอนได้เห็นประเด็นว่านักเรียนมีการเล่นโทรศัพท์มือถือบ่อยครั้งขณะสอน ไม่ว่าจะเป็นการส่งและรับข้อความแบบโต้ตอบทันที (Chat) ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ (Line) เฟซบุ๊ก (Facebook) หรือส่วนน้อยที่จะเป็นการหาข้อมูลในเรื่องของการศึกษา จึงต้องมีการแก้ไขพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์ของนักเรียนบางกลุ่ม เพราะควรตระหนักถึงข้อดีข้อเสียให้มาก ปรับเปลี่ยนการใช้ โทรศัพท์ให้เหมาะสมเพื่อไม่ให้เสียการเรียน (สุกัญญา สร้อยจิต, 2563)

จากปัญหาดังกล่าวและจากการสังเกตพฤติกรรมการเล่นโทรศัพท์มือถือของนักเรียนปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยาจังหวัดลพบุรี ซึ่งอยู่ในสภาวะสังคมก้มหน้า ไม่สนใจสภาวะสิ่งแวดล้อมรอบข้างรวมไปถึงการเรียน พบว่าผลกระทบจากการใช้เครือข่ายเฟซบุ๊กคอตคอม (Facebook.com) สูงที่สุด ซึ่งทำให้อยู่ในโลกส่วนตัวมากเกินไปไม่สนใจสิ่งรอบข้าง ทำให้ไม่มีสมาธิในการเรียนรวมไปถึงการทำงาน สมาธิสั้นลงผลกระทบของการใช้โทรศัพท์มือถือพบว่า มีผลกระทบต่อสุขภาพเนื่องจากคลื่นโทรศัพท์มือถือจะมีความเข้มข้นในระดับต่ำมากทำให้มีผลกระทบต่อสุขภาพทั้งระยะสั้นและระยะยาว แต่หากได้รับอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน ก็สามารถกระทบต่อระบบควบคุม (DC control system) ในสมองมนุษย์ทำให้เกิดอาการต่าง ๆ ได้ เช่น ปวดหัว หน้ามืด สับสน อ่อนเพลีย ความจำเสื่อม จากการสังเกตพฤติกรรมการเล่นโทรศัพท์มือถือของนักเรียนพฤติกรรมดังกล่าวนี้อาจมีผลทำให้เกิดปัญหาสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจตลอดจนส่งผลกระทบต่อการศึกษา จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะทำการศึกษาและหาข้อมูลด้านพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือ ที่มีผลกระทบต่อการศึกษาของนักเรียน เพื่อที่จะได้นำผลการศึกษามาปรับปรุงพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือให้เหมาะสมและป้องกันผลกระทบที่มีต่อการเรียนในชั้นเรียนที่เกิดจากการใช้โทรศัพท์มือถือ

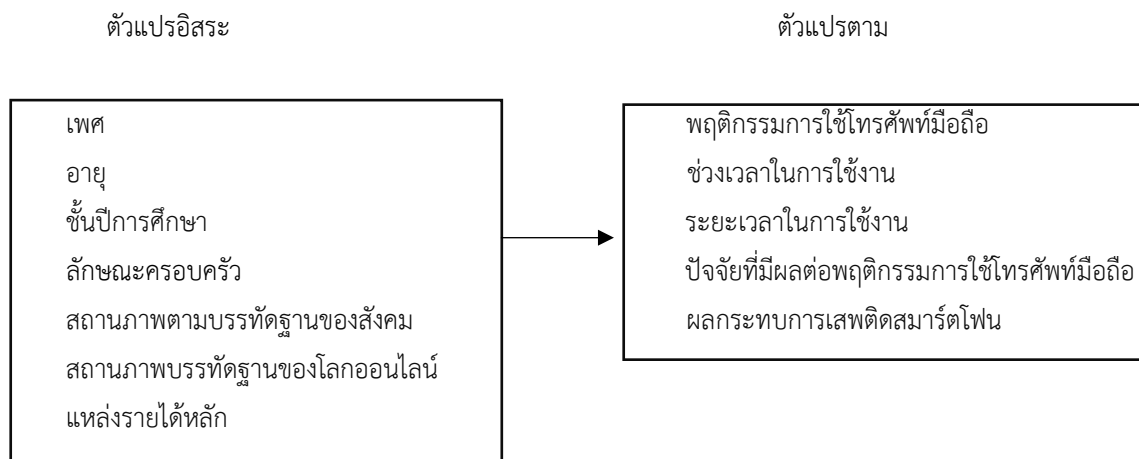
วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา อำเภอยัชบาดาล จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อหาสาเหตุพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา อำเภอยัชบาดาล จังหวัดลพบุรี
3. เพื่อหาแนวทางการจัดการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา อำเภอยัชบาดาล จังหวัดลพบุรี

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยงานวิจัยพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา จังหวัดลพบุรีมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ครอบคลุมในทุกมิติ โดยการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา อำเภอยัชบาดาล จังหวัดลพบุรี ได้แก่ ตัวแปรส่วนบุคคล 7 ตัวแปร ตัวแปรตาม 5 ตัวแปร โดยมีกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาข้อมูลพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนและหาแนวทางการจัดการพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความรู้และการจัดกิจกรรมโดยใช้โทรศัพท์มือถือเข้ามามีส่วนร่วมในการสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ เป็นการวิจัยแบบผสมเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อให้การวิจัยบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา อำเภอย้ายบด จังหวัดลพบุรี ส่วนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา อำเภอย้ายบด จังหวัดลพบุรี จำนวน 112 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถวัดและเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ที่กำหนด ผู้วิจัยจึงได้นำเครื่องมือดังกล่าวไปทดสอบความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์ ที่สร้างขึ้นเพื่อให้สามารถวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ พฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา ในครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสัมภาษณ์จำนวน 9 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล รวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ในการรวบรวมข้อมูลให้ครอบคลุมประเด็น โดยผู้วิจัยได้สร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลโดยการแนะนำตัวและสนทนาอย่างเป็นกันเองเพื่อได้รับการสนับสนุนการเข้าถึงข้อมูลอย่างเต็มที่ วิธีการสัมภาษณ์ของผู้วิจัยจึงทำแบบเป็นทางการพูดคุยเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในตัวของผู้วิจัยและงานวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนตามที่กำหนดไว้และนำข้อมูลที่ตรวจสอบแล้ววิเคราะห์เนื้อหา นำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์มาจัดกิจกรรมการพัฒนา นักเรียนเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจการใช้โทรศัพท์มือถือ โดยนำเสนอในรูปแบบการอธิบายกระบวนการจัดกิจกรรมและแสดงผลก่อนจัดกิจกรรมและหลังจัดกิจกรรมเพื่อทราบว่าการเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยาได้รับความรู้และใช้โทรศัพท์มือถือได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ระยะที่ 2 การศึกษาสาเหตุพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา อำเภอย้ายบาดาล จังหวัดลพบุรี ส่วน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยาอำเภอย้ายบาดาล จังหวัดลพบุรี จำนวน 112 คน เลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถาม เรื่อง พฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา อำเภอย้ายบาดาล จังหวัดลพบุรี ห่อง ม.6/1 ม.6/5 ม.6/4 ในครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการแบบสอบถามจำนวน 112 คน เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล และส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ พฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา อำเภอย้ายบาดาล จังหวัดลพบุรี เป็นแบบตรวจสอบรายการ การหาคุณภาพของเครื่องมือตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถาม แล้ววิเคราะห์ผลการตรวจสอบด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยผ่านการตรวจ IOC นำไปทดสอบกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ทำแบบสอบถามจำนวน 30 คน นำไปหาค่า Try out เท่ากับ 0.87

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามจากโปรแกรม Google Form เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งได้รับข้อมูลแบบสอบถามตอบกลับทางอีเมลจำนวน 112 คน ตามเป้าหมายของผู้วิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนตามที่กำหนดไว้และนำข้อมูลที่ตรวจสอบแล้วเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมในการวิเคราะห์ ด้วยค่าสถิติที่เหมาะสมตามลักษณะต่าง ๆ ของข้อมูลดังนี้ การใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อให้ทราบถึงลักษณะพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา อำเภอย้ายบาดาล จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ หาค่าเฉลี่ย ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟน นำเสนอผลโดยการเขียน เพื่ออธิบายข้อมูล การจัดหมวดหมู่ และนำเสนอผล

ระยะที่ 3 หาแนวทางการจัดการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา รายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา ห่อง 6/5 จำนวน 42 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา

2. เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ วิธีการจัดกิจกรรม รูปแบบกิจกรรมที่ดัดใช้โทรศัพท์มือถือขณะเรียน หรือใช้โทรศัพท์มือถือขณะสับคันข้อมูลเท่านั้น การใช้โทรศัพท์มือถือโดยการสอดแทรกเข้าไปในเนื้อหาที่สอน เช่น การให้ผู้เรียนได้ใช้โทรศัพท์มือถือในทางที่ถูกไม่ใช้เพียงเข้าโซเชียล ความบันเทิง แต่เป็นการอนุญาตให้ใช้เพื่อการสับคันข้อมูลโดยการจัดกิจกรรมกลุ่ม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมกลุ่มสับคันข้อมูลเป็นแผนผังความรู้ ครูมีการอธิบายถึงคุณ - โทษของการใช้โทรศัพท์มือถือและนำไปทดลองให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา อำเภอย้ายบาดาล จังหวัดลพบุรี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประเภทเลือกตอบแบบถูก - ผิด จำนวน 10 ข้อ ให้เวลา 5 นาที จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โทรศัพท์มือถือโดยการสอดแทรกเข้าไปในเนื้อหาที่สอน เช่น การให้ผู้เรียนได้ใช้โทรศัพท์มือถือในทางที่ถูกต้องเหมาะสม อนุญาตให้ใช้เพื่อการสับคันข้อมูลโดยการจัดกิจกรรมกลุ่ม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา หลังทำการสอนประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประเภทเลือกตอบแบบถูก - ผิด จำนวน 10 ข้อ ให้เวลา 5 นาที

ผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา อำเภอยายาดล จังหวัดลพบุรี

พฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่ามากเป็นอันดับ 1 คือ ด้านความคิดเห็นรู้สึกไม่สบายใจถ้าบังเอิญลืมโทรศัพท์มือถือไว้ รองลงมาคือ ด้านความคิดเห็นจะต้องหยิบโทรศัพท์มือถือขึ้นมาดูก่อนเป็นอันดับแรกของทุกวัน รองลงมาอีกจะต้อง Check โทรศัพท์มือถือวันละหลายครั้งทั้งที่รู้ว่าไม่มีอะไรใหม่/ไม่มีอะไรสำคัญ นักเรียนดัดขึ้น/หรือมีสัญญาณเข้านักเรียนจะอดไม่ได้ต้อง Check ข้อความ/ตอบกลับทันที และด้านที่มีค่าอันดับสุดท้าย คือ ด้านความคิดเห็นต่อพฤติกรรมผ่านโทรศัพท์มือถือขณะชาร์ตแบตเตอรี่

ช่วงเวลาในการใช้งาน พบว่าระดับความคิดเห็นของนักเรียนตามช่วงเวลาในการใช้งานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่ามากเป็นอันดับ 1 คือ ด้านความคิดเห็นใช้งานโทรศัพท์มือถือช่วงเช้า กลางวัน เย็น และก่อนนอนเป็นประจำ รองลงมาคือ ด้านความคิดเห็นใช้งานโทรศัพท์มือถือช่วงทำงาน คั่นคว้า ศึกษาหาข้อมูล ด้านใช้งานโทรศัพท์มือถือนอกห้องเรียนและในห้องเรียน ด้านความคิดเห็นต่อใช้งานโทรศัพท์มือถือตลอดทั้งวันไม่ว่าจะเป็นอยู่ในสถานศึกษาหรือนอกสถานศึกษา และด้านที่มีค่าอันดับสุดท้าย คือ ใช้งานโทรศัพท์มือถือในขณะที่เรียนในรายวิชาต่าง ๆ ในทุกวัน

ระยะเวลาในการใช้งาน พบว่าระดับความคิดเห็นของนักเรียนตามระยะเวลาในการใช้งานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่ามากเป็นอันดับ 1 คือ ด้านความคิดเห็นใช้งานโทรศัพท์มือถือเป็นระยะเวลา 3 - 5 ชั่วโมง ด้านความคิดเห็นใช้งานโทรศัพท์มือถือเป็นระยะเวลา 6-8 ชั่วโมง รองลงมาอีกคือ ด้านความคิดเห็นใช้งานโทรศัพท์มือถือเป็นระยะเวลา 9 ชั่วโมงขึ้นไป ด้านความคิดเห็นใช้งานโทรศัพท์มือถือเป็นระยะเวลา 1-3 ชั่วโมง และด้านที่มีค่าอันดับสุดท้าย คือ ใช้งานโทรศัพท์มือถือเป็นระยะเวลา 0 - 1 ชั่วโมง

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือ พบว่าระดับความคิดเห็นของนักเรียนตามระยะเวลาในการใช้งานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่ามากเป็นอันดับ 1 คือ ด้านความคิดเห็นนักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อเล่น Social network เช่น face book, twitter, instagram, line, what's app ฯลฯ รองลงมาคือ ด้านความคิดเห็นใช้โทรศัพท์มือถือเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต เพื่อศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ แพลตฟอร์มภาษาอังกฤษ หรือคิดเลข รองลงมาอีกคือ ด้านความคิดเห็นใช้โทรศัพท์ตรวจสอบความถูกต้องหรือชี้แนะเส้นทาง กรณีที่ต้องเดินทางไปในสถานที่ไม่คุ้นเคยเพื่อป้องกันการหลงทาง ใช้โทรศัพท์มือถือติดต่อนัดหมายบุคคล หรือ นัดหมายวัน เวลาสถานที่ ที่แน่ชัด ดำเนิน กิจธุระ หรือการใช้โทรศัพท์มือถือพูดคุยทักทายเพื่อนฝูง ผู้ปกครอง ญาติสนิท และด้านที่มีค่าอันดับสุดท้าย คือ ใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อถ่ายรูป ถ่ายคลิปวิดีโออัปเดตเสียง

ผลกระทบการใช้โทรศัพท์มือถือ พบว่าระดับความคิดเห็นของนักเรียนตามปัจจัยที่มีผลต่อผลกระทบการใช้โทรศัพท์มือถือโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่ามากเป็นอันดับ 1 คือ ด้านความคิดเห็นนักเรียนมีอาการปวดเมื่อยบริเวณต้นคอเมื่อก้มหน้ามองหน้าจอโทรศัพท์มือถือเป็นเวลานานในแต่ละวัน รองลงมาคือ ด้านความคิดเห็นอาการปวดตาเมื่อก้มหน้าจอลดโทรศัพท์มือถือเป็นเวลานาน ๆ ด้านความคิดเห็นรู้สึกปวดเกร็งนิ้วมือของตนเองขณะใช้โทรศัพท์มือถือเป็นเวลานาน ไม่มีความกระตือรือร้นที่จะทำการบ้านหรืองานต่าง ๆ เพราะหุ่มเวลาให้กับการใช้โทรศัพท์มือถือ และไม่สนใจบุคคลรอบข้าง ขาดการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน ครู เพราะจ้องอยู่กับโทรศัพท์มือถือ

2. สาเหตุพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน ชัยบาดาลวิทยา อำเภอยายาดล จังหวัดลพบุรี

การศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น จำนวน 112 คน ส่วนใหญ่เพศหญิง ส่วนใหญ่อายุ 18 ปี ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนใหญ่ลักษณะครอบครัวอยู่ร่วมกัน ส่วนใหญ่ลักษณะโสด ส่วนใหญ่รายได้หลักมาจากผู้ปกครอง ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา อำเภอย้ายบด จังหวัดลพบุรี

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
พฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือ	3.50	0.59	มาก
1. นักเรียนพูดคุยผ่านโทรศัพท์มือถือขณะชาร์ตแบตเตอรี่	3.08	0.90	ปานกลาง
2. เมื่อนักเรียนตื่นนอนนักเรียนจะต้องหยิบโทรศัพท์มือถือขึ้นมาดูก่อนเป็นอันดับแรกของทุกวัน	3.72	0.94	มาก
3. เมื่อนักเรียนออกจากบ้านจะพกโทรศัพท์มือถือติดตัวไว้เสมอ แล้วจะไม่รู้สึกสบายใจถ้านักเรียนบังเอิญลืมโทรศัพท์มือถือไว้	3.94	0.93	มาก
4. เมื่อโทรศัพท์มือถือของนักเรียนดังขึ้น/หรือมีสัญญาณเข้านักเรียนจะอดไม่ได้ต้อง Check ข้อความ/ตอบกลับทันที	3.37	0.97	ปานกลาง
5. นักเรียนจะต้อง Check โทรศัพท์มือถือวันละหลายครั้งทั้งที่รู้ว่าไม่มีอะไรใหม่/ไม่มีอะไรสำคัญ	3.42	1.01	ปานกลาง
ช่วงเวลาในการใช้งาน	3.67	0.61	มาก
6. นักเรียนใช้งานโทรศัพท์มือถือช่วงทำงาน คั่นคว้า ศึกษาหาข้อมูล	3.88	0.88	มาก
7. นักเรียนใช้งานโทรศัพท์มือถือในขณะที่เรียนในรายวิชาต่าง ๆ ในทุกวัน	3.35	0.83	ปานกลาง
8. นักเรียนใช้งานโทรศัพท์มือถือช่วงเช้า กลางวัน เย็น และก่อนนอนเป็นประจำ	3.89	0.88	มาก
9. นักเรียนใช้งานโทรศัพท์มือถือนอกห้องเรียนและในห้องเรียน	3.79	0.87	มาก
10. นักเรียนใช้งานโทรศัพท์มือถือตลอดทั้งวันไม่ว่าจะเป็นอยู่ในสถานศึกษาหรือนอกสถานศึกษา	3.45	0.85	ปานกลาง
ระยะเวลาในการใช้งาน	3.02	0.73	มาก
11. นักเรียนใช้งานโทรศัพท์มือถือเป็นระยะเวลา 0 - 1 ชั่วโมง	2.85	1.07	ปานกลาง
12. นักเรียนใช้งานโทรศัพท์มือถือเป็นระยะเวลา 1 - 3 ชั่วโมง	3.00	0.96	ปานกลาง
13. นักเรียนใช้งานโทรศัพท์มือถือเป็นระยะเวลา 3 - 5 ชั่วโมง	3.21	1.05	ปานกลาง
14. นักเรียนใช้งานโทรศัพท์มือถือเป็นระยะเวลา 6 - 8 ชั่วโมง	3.06	0.99	ปานกลาง
15. นักเรียนใช้งานโทรศัพท์มือถือเป็นระยะเวลา 9 ชั่วโมงขึ้นไป	3.02	1.24	ปานกลาง
ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือ	3.89	0.67	มาก
16. นักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือติดต่อนัดหมายบุคคล หรือ นัดหมายวัน เวลา สถานที่ ที่นัดดำเนินการธุระ หรือการใช้โทรศัพท์มือถือพูดคุยทักทายเพื่อนฝูง ผู้ปกครอง ญาติสนิท	3.82	0.91	มาก

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
17. นักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อถ่ายรูป ถ่ายคลิปวิดีโออัดเสียง	3.79	0.96	มาก
18. นักเรียนใช้โทรศัพท์ตรวจสอบความถูกต้องหรือชี้แนะเส้นทาง กรณีที่ต้องเดินทางไปในสถานที่ไม่คุ้นเคยเพื่อป้องกันการหลงทาง	3.88	0.86	มาก
19. นักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อเล่น Social network เช่น facebook, twitter, instagram, line, what's app ฯลฯ	4.08	0.81	มาก
20. นักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต เพื่อศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ แพลตฟอร์มภาษาอังกฤษ หรือคิดเลข	3.96	0.90	มาก
ผลกระทบการใช้โทรศัพท์มือถือ	2.94	0.72	ปานกลาง
21. นักเรียนมีอาการปวดตาเมื่อจ้องหน้าจอโทรศัพท์มือถือเป็นเวลานาน ๆ	3.08	0.86	ปานกลาง
22. นักเรียนมีอาการปวดเมื่อยบริเวณต้นคอเมื่อก้มหน้าจ้องโทรศัพท์มือถือเป็นเวลานานในแต่ละวัน	3.16	1.00	ปานกลาง
23. นักเรียนรู้สึกปวดเกร็งนิ้วมือของตนเองขณะใช้โทรศัพท์มือถือเป็นเวลานาน	2.93	1.03	ปานกลาง
24. นักเรียนไม่สนใจบุคคลรอบข้าง ขาดการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน ครู เพราะจ้องอยู่กับโทรศัพท์มือถือ	2.66	0.98	ปานกลาง
25. นักเรียนไม่มีความกระตือรือร้นที่จะทำการบ้านหรืองานต่าง ๆ เพราะทุ่มเทเวลาให้กับการใช้โทรศัพท์มือถือ	2.86	0.96	ปานกลาง

การศึกษาข้อมูลพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น จำนวน 112 คน พบว่า ระดับความคิดเห็นของนักเรียนมีพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือโดยรวมอยู่ในระดับ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่ามากเป็นอันดับ 1 คือ ด้านความคิดเห็นรู้สึกไม่สบายใจถ้าบังเอิญลืมโทรศัพท์มือถือไว้ รองลงมาคือ ด้านความคิดเห็นจะต้องหยิบโทรศัพท์มือถือขึ้นมาดูก่อนเป็นอันดับแรกของทุกวัน รองลงมาอีกคือ ด้านความคิดเห็นจะต้อง Check โทรศัพท์มือถือวันละหลายครั้งทั้งที่รู้ว่าไม่มีอะไรใหม่/ไม่มีอะไรสำคัญ ด้านความคิดเห็นต่อโทรศัพท์มือถือของนักเรียนดังขึ้น/หรือมีสัญญาณเข้านักเรียนจะอดไม่ได้ต้อง Check ข้อความ/ตอบกลับทันที และด้านที่มีค่าอันดับสุดท้าย คือ ด้านความคิดเห็นต่อพูดคุยผ่านโทรศัพท์มือถือขณะชาร์ตแบตเตอรี่

ช่วงเวลาในการใช้งาน พบว่าระดับความคิดเห็นของนักเรียนตามช่วงเวลาในการใช้งานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่ามากเป็นอันดับ 1 คือ ด้านความคิดเห็นใช้งานโทรศัพท์มือถือช่วงเช้า กลางวัน เย็น และก่อนนอนเป็นประจำ รองลงมาคือ ด้านความคิดเห็นใช้งานโทรศัพท์มือถือช่วงทำงาน ค้นคว้า ศึกษาหาข้อมูล รองลงมาอีกคือ ด้านความคิดเห็นใช้งานโทรศัพท์มือถือนอกห้องเรียนและในห้องเรียน ด้านความคิดเห็นต่อใช้งานโทรศัพท์มือถือตลอดทั้งวันไม่ว่าจะเป็นอยู่ในสถานศึกษาหรือนอกสถานศึกษา และด้านที่มีค่าอันดับสุดท้าย คือ ใช้งานโทรศัพท์มือถือในขณะที่เรียนในรายวิชาต่าง ๆ ในทุกวัน

ระยะเวลาในการใช้งาน พบว่าระดับความคิดเห็นของนักเรียนตามระยะเวลาในการใช้งานโดยรวม เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่ามากเป็นอันดับ 1 คือ ด้านความคิดเห็นใช้งานโทรศัพท์มือถือเป็นระยะเวลา 3 - 5 ชั่วโมง รองลงมาคือ ด้านความคิดเห็นใช้งานโทรศัพท์มือถือเป็นระยะเวลา 6-8 ชั่วโมง รองลงมาอีกคือ ด้านความคิดเห็นใช้งานโทรศัพท์มือถือเป็นระยะเวลา

9 ชั่วโมงขึ้นไป ด้านความคิดเห็นใช้งานโทรศัพท์มือถือเป็นระยะเวลา 1-3 ชั่วโมง และด้านที่มีค่าอันดับสุดท้าย คือ ใช้งานโทรศัพท์มือถือเป็นระยะเวลา 0 - 1 ชั่วโมง

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือ พบว่าระดับความคิดเห็นของนักเรียนตามระยะเวลาในการใช้งาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่ามากเป็นอันดับ 1 คือ ด้านความคิดเห็นนักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อเล่น Social network เช่น facebook, twitter, instagram, line, what's app ฯลฯ รองลงมาคือ ด้านความคิดเห็นใช้โทรศัพท์มือถือเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต เพื่อศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ แพลตฟอร์มภาษาอังกฤษ หรือคิดเลข รองลงมาอีกคือ ด้านความคิดเห็นใช้โทรศัพท์ตรวจสอบความถูกต้องหรือชี้แนะเส้นทาง กรณีที่ต้องเดินทางไปในสถานที่ที่ไม่คุ้นเคยเพื่อป้องกันการหลงทาง ใช้โทรศัพท์มือถือติดต่อกับคนในครอบครัว หรือ นัดหมายวัน เวลาสถานที่ ที่นัดหมาย ดำเนิน กิจธุระ หรือการใช้โทรศัพท์มือถือพูดคุยทักทายเพื่อนฝูง ผู้ปกครอง ญาติสนิท และด้านที่มีค่าอันดับสุดท้าย คือ ใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อถ่ายรูป ถ่ายคลิปวิดีโออัปเดตเสียง

ผลกระทบการใช้โทรศัพท์มือถือ พบว่าระดับความคิดเห็นของนักเรียนตามปัจจัยที่มีผลต่อผลกระทบการใช้โทรศัพท์มือถือโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่ามากเป็นอันดับ 1 คือ ด้านความคิดเห็นนักเรียนมีอาการปวดเมื่อยบริเวณต้นคอเมื่อก้มหน้ามองหน้าจอโทรศัพท์มือถือเป็นเวลานานในแต่ละวัน รองลงมาคือ ด้านความคิดเห็นอาการปวดตาเมื่อก้มหน้าจอตลอดเวลาเป็นเวลานาน ๆ รองลงมาอีกคือ ด้านความคิดเห็นรู้สึกปวดเกร็งนิ้วมือของตนเองขณะใช้โทรศัพท์มือถือเป็นเวลานาน ไม่มีความกระตือรือร้นที่จะทำการบ้านหรืองานต่าง ๆ เพราะทรมานเวลาให้กับการใช้โทรศัพท์มือถือ และด้านที่มีค่าอันดับสุดท้าย คือ ไม่สนใจบุคคลรอบข้าง ขาดการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน ครู เพราะจ้องอยู่กับโทรศัพท์มือถือ

3. แนวทางการจัดการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา อำเภอย้ายบาดาล จังหวัดลพบุรี

จากการทำกิจกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือโดยการสอดแทรกเข้าไปในเนื้อหาที่สอน เช่น การให้ผู้เรียนได้ใช้โทรศัพท์มือถือในทางที่ถูกไม่เพียงเข้าโซเชียล ความบันเทิง แต่เป็นการอนุญาตให้ใช้เพื่อการสืบค้นข้อมูลโดยการจัดการกิจกรรมกลุ่มการเรียนรู้การสอน เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและจัดกิจกรรมกลุ่มเป็นกิจกรรมสืบค้นข้อมูลร่วมกันโดยใช้โทรศัพท์มือถือ การศึกษาข้อมูลแบบทดสอบของผู้ตอบทั้งสิ้น จำนวน 42 คน โดยส่วนมากการตอบแบบทดสอบหลังเรียน นักเรียนได้คะแนนมากกว่าก่อนเรียน จากการทำกิจกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือโดยการสอดแทรกเข้าไปในเนื้อหาที่สอน เช่น การให้ผู้เรียนได้ใช้โทรศัพท์มือถือในทางที่ถูกไม่เพียงเข้าโซเชียล ความบันเทิง แต่เป็นการอนุญาตให้ใช้เพื่อการสืบค้นข้อมูลโดยการจัดการกิจกรรมกลุ่มการเรียนรู้การสอน เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและจัดกิจกรรมกลุ่มเป็นกิจกรรมสืบค้นข้อมูลร่วมกันโดยใช้โทรศัพท์มือถือ แล้ววัดผลด้วยแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจในการใช้โทรศัพท์

การอภิปรายผล

1. พฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา อำเภอย้ายบาดาล จังหวัดลพบุรี

การศึกษาพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ช่วงเวลาในการใช้งาน พบว่าระดับความคิดเห็นของนักเรียนตามช่วงเวลาในการใช้งานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่ามากเป็นอันดับ 1 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือ พบว่าระดับความคิดเห็นของนักเรียนตามระยะเวลาในการใช้งาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่ามากเป็นอันดับ 1 คือ ด้านความคิดเห็นนักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อเล่น Social network เช่น facebook, twitter, instagram, line, what's app ฯลฯ เนื่องจากเพื่อศึกษา

พฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้โทรศัพท์มือถือที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของนักเรียนและการเรียนการสอนในชั้นเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรตนา เหล่าไชย, ปภาวี รัตนธรรม, อติศักดิ์ พลเสาร (2561) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของนักศึกษาสาธารณสุขชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 89.17 ส่วนใหญ่มีอายุ 20 ปี ร้อยละ 30.83 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 70.00 มีเจตคติเกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้โทรศัพท์มือถือส่วนใหญ่อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 64.20 และในส่วนของพฤติกรรมเกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้โทรศัพท์มือถือภาพรวมอยู่ในระดับมีพฤติกรรมที่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 65.80 และสอดคล้องกับพัชรียา ฮาตระกูล (2564) พฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระยะเวลาในการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2/5 โดยส่วนมากแล้วอยู่ในระยะเวลามากกว่า 5 ชั่วโมงต่อวัน รองลงมาคือ 3 - 5 ชั่วโมงต่อวัน 1 - 3 ชั่วโมงต่อวัน และ 0 - 1 ชั่วโมงต่อวัน ตามลำดับ

2. สาเหตุพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน ชัยบาดาลวิทยา อำเภอยศบาล จังหวัดลพบุรี

สาเหตุการใช้โทรศัพท์มือถือระหว่างเรียน พบว่า การมีเพื่อนในสังคมออนไลน์และมีความสบายใจเมื่อได้คุยกับเพื่อนออนไลน์ สถานการณ์ลักษณะการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือหลายลักษณะทั้งการเรียนสืบค้นข้อมูล/เพื่อความบันเทิงนักเรียนติดเกมติด/โลกโซเชียล สภาพแวดล้อมมีผลต่อการใช้โทรศัพท์มือถือหรือไม่ พบว่า มีโดยเฉพาะสังคมเพื่อนรอบตัวของนักเรียนสภาพแวดล้อม ใช้โทรศัพท์ตลอดเวลาเนื่องจากมนุษย์เป็นอาศัยรวมกันอยู่เป็นสังคม มีความสัมพันธ์ และมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ดังนั้นย่อมมีการติดต่อสื่อสารกันโดยช่องทางที่หลากหลาย เนื่องจากการสื่อสารเป็นกิจกรรมพื้นฐานในชีวิตประจำวันของมนุษย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของคำรัส อ่อนเฉย (2560) การใช้เทคโนโลยีโทรศัพท์มือถืออัจฉริยะเพื่อการเรียนการสอน การบันเทิงและการติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามความสามารถของเทคโนโลยีโทรศัพท์มือถืออัจฉริยะดังกล่าว ประกอบกับการออกแบบและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสม และการสร้างสรรค์สื่อการเรียนการสอนที่นำเสนอความรู้และกิจกรรมที่เหมาะสม ก่อให้เกิดการเรียนรู้ตามกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ของเยาวชนที่ติงตามต่อไป และพิชยา วัฒนะนุกุล, วาสนา ผิวขม , เปรมจันทร์ สว่าง (2560) พบว่าระดับความคิดและค่านิยมของการศึกษาทำให้มีพฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. แนวทางการจัดการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา อำเภอยศบาล จังหวัดลพบุรี

แนวทางการจัดการพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือจากการทำกิจกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือโดยการสอดแทรกเข้าไปในเนื้อหาที่สอน เช่น การให้ผู้เรียนได้ใช้โทรศัพท์มือถือในทางที่ถูกไม่เพียงเข้าโซเชียล ความบันเทิง คະแนนจากการเปรียบเทียบคະแนนจากแบบทดสอบความเข้าใจในการใช้มือถือของนักเรียน พบว่า คະแนนหลังเรียนมีค่ามากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากเพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์ ในระหว่างเรียนส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์ในการหาข้อมูลอื่น ๆ เล่นเกมส์ ความบันเทิง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัญญา สร้อยจิต (2562) การศึกษาพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์ในระหว่างเรียน ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์ในการหาข้อมูลอื่น ๆ (เล่นเกม) คิดเป็นร้อยละ 100 แสดงว่านักศึกษาใช้โทรศัพท์ในการเล่นเกมนานที่สุด รองลงมา คือ ใช้โทรศัพท์โทรเข้าออก ใช้เข้าหาข้อมูลที่ต้องการ ใช้เล่น Face book และ Line คิดเป็นร้อยละ 80.00 น้อยที่สุด ใช้เล่น Twither และเล่นแชท BB คิดเป็นร้อยละ 0.00 และสอดคล้องกับไพศาล เอกวัฒน์ (2563) การศึกษาปัญหาและความต้องการที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของนักศึกษาหลักสูตรการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น นักศึกษาทั้งหมด มีสมาร์โฟน (Smart Phone) และนักศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 81.1 มี

คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กร้อยละ 28.3 มีสมาร์ททีวี (Smart TV) ร้อยละ 15.1 มีแท็บเล็ต (Tablet) และเพียงร้อยละ 5.1 ที่มีคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ (PC) ซึ่งนักศึกษากรกว่าร้อยละ 69.8 ที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ทุกช่วงเวลา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือด้านอื่น ๆ ด้วยโดยเฉพาะด้านการโฆษณาชวนเชื่อ การให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายจากการใช้โทรศัพท์มือถือในละแวกเพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจถึงโทษ เพื่อค้นหาข้อมูลในการลดความเสี่ยงจากการใช้โทรศัพท์มือถือที่ถูกต้องเหมาะสม

1.2 ควรมีการศึกษาในกลุ่มเป้าหมายอื่นในครั้งนี้อย่างได้ศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในครั้งหน้าผู้วิจัยควรมีการศึกษาในกลุ่มเป้าหมายอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายเดิมเพื่อแก้ไขพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือ

1.3 ควรมีการให้ความรู้กับกลุ่มเป้าหมายถึงประโยชน์และโทษของการใช้อินเทอร์เน็ตจากโทรศัพท์มือถือให้มากกว่านี้ เนื่องจากมีเวลาจำกัด หากให้ความรู้กับกลุ่มเป้าหมายถึงประโยชน์และโทษของการใช้อินเทอร์เน็ตจากโทรศัพท์มือถือให้มากกว่านี้นักเรียนหรือกลุ่มเป้าหมายจะได้รับความรู้และนำไปใช้ได้เพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือด้านอื่น ๆ ด้วยโดยเฉพาะด้านการโฆษณาชวนเชื่อ การให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายจากการใช้โทรศัพท์มือถือในละแวกเพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจถึงโทษ เพื่อค้นหาข้อมูลในการลดความเสี่ยงจากการใช้โทรศัพท์มือถือที่ถูกต้องเหมาะสม

2.2 ควรมีการศึกษาในกลุ่มเป้าหมายอื่นในครั้งนี้อย่างได้ศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในครั้งหน้าผู้วิจัยควรมีการศึกษาในกลุ่มเป้าหมายอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายเดิมเพื่อแก้ไขพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือ

2.3 ควรมีการให้ความรู้กับกลุ่มเป้าหมายถึงประโยชน์และโทษของการใช้อินเทอร์เน็ตจากโทรศัพท์มือถือให้มากกว่านี้ เนื่องจากมีเวลาจำกัด หากให้ความรู้กับกลุ่มเป้าหมายถึงประโยชน์และโทษของการใช้อินเทอร์เน็ตจากโทรศัพท์มือถือให้มากกว่านี้นักเรียนหรือกลุ่มเป้าหมายจะได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- โกสุมวิทยาสรณ์ และพัชรียา ฮาตระกูล. (2564). พฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนโกสุมวิทยาสรณ์ จังหวัดขอนแก่น. วิจัยในชั้นเรียนโรงเรียนโกสุมวิทยาสรณ์.
- ไกรวิน วงศ์บุญญา ธัญญานนท์ ธีราวัฒน์ และพิมพ์ศิริ พิพัฒน์พงศ์. (2556). พฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดพะเยา. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2567. จาก <https://shorturl.asia/nFf4x>.
- จิระวรรณ ศรีจันทร์ไชย และคณะ. (2566). ผลของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาต่อพัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัย. วารสารโรงพยาบาลมหาสารคาม, 20(3), 1.
- ดำรง อ่อนเจริญ. (2560). การใช้เทคโนโลยีโทรศัพท์มือถืออัจฉริยะเพื่อการเรียนการสอน. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 13(1), 31.
- นิศรุต ทำไร่. (2563). พฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักศึกษาระดับปริญญาโท คณะบริหารธุรกิจ. (ม.ป.ท.).
- เบญจภรณ์ ขวัญสมคิด และปววรรณ พันแจ่ม. (2555). พฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือ Smartphone และใช้เวลาของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ. จุลินพนธ์ตามหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ปัทมาภรณ์ สุขสมโรต. (2559). ผลกระทบของการใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟนในโลกเสมือนต่อการมีปฏิสัมพันธ์ในการใช้ชีวิตจริงในสังคม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(2), 23.
- พิชชาดา ประสิทธิ์โชค, ธนวัฒน์ ศรีไพโรจน์ และสรวิชัย ตรีศรี. (2564). พฤติกรรมการเสพติดสมาร์ทโฟนและรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเสพติดสมาร์ทโฟนของเยาวชน เจเนอเรชั่น Z ในเขตกรุงเทพมหานคร. *สงขลา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*.
- พิชยา วัฒนชนกุล, วาสนา ผิวชม และเปรมจันทร์ สว่าง. (2560). พฤติกรรมและปัจจัยการใช้สมาร์ทโฟนในกลุ่มวัยรุ่น. (ม.ป.ท.).
- ไพศาล เอกวัฒน์. (2563). การศึกษาปัญหาและความต้องการที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของนักศึกษาหลักสูตรการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. *คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*.
- พัชรียา ฮาตระกูล. (2564). พฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. สืบค้น มกราคม 15, 2567 จาก <https://shorturl.asia/9nAqz>.
- วันวิสา สุนทรชัยเวช. (2563). การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุพฤติกรรมการเสพติดสมาร์ทโฟนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเอกชน. *สังกัดองค์กรสังคมมณฑล*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศักดิ์กร สุวรรณเจริญ, สุพัตรา ธรรมาอินทร์, สุวัฒนา เกิดม่วง, อังศรีสา พินิจจันทร์ และพรเลิศ ชุมชัย. (2563). พฤติกรรมและผลกระทบจากการใช้สมาร์ทโฟนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดนนทบุรี. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9: วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม*, 15(36), 74.
- สิริกานต์ แก่นเพชร. (2559). การเสพติดสมาร์ทโฟนของนักเรียนระดับชั้นอุดมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สิริพร พริยารกุล. (2559). การศึกษาพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาบัญชี จังหวัดชัยภูมิ. *ชัยภูมิ: วิทยาลัยเทคโนโลยีชัยภูมิบริหารธุรกิจ*.
- สุกัญญา งามต้น. (2563). ทศนคติที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการใช้ โทรศัพท์มือถือของนักเรียนวิทยาลัยเทคนิคลำพูน จังหวัดลำพูน. (ม.ป.ท.).
- สุกัญญา สร้อยจิต. (2562). การศึกษาพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์ในระหว่างเรียนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1/5. สืบค้น มกราคม 2, 2567 จาก <https://shorturl.asia/5QhxD>.
- สุรตนา เหล่าไชย ปภาวี รัตนธรรม และอดิศักดิ์ พลสาร. (2561). การศึกษาพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของนักศึกษาสาธารณสุขชุมชนจังหวัดมหาสารคาม. *สถาบันวิจัยและพัฒนา: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*.

**แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาอริยมงคล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2**
**Guidelines for using information technology in the administration of
educational institutions in the Ariyamongkol Educational Network Under the
Rayong Primary Educational Service Area Office, Area 2**

ฉัตรชัย ทองย้อย^{*1}, ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร²
Chokchai Petnacon, Ntapat Worapongpat

¹*คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

²ศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมชุมชน ผู้ประกอบการ การท่องเที่ยว และการศึกษา
สถาบันเทคโนโลยีภาคตะวันออกแห่งสุวรรณภูมิ และสถาบันนวัตกรรมทางการศึกษา สมาคมส่งเสริมการศึกษาทางเลือก

¹Education Bangkokthonburi University, Thailand

²Center for Knowledge Transfer, Technology, Community Innovation, Entrepreneurship, Tourism
and Education Eastern Institute of Technology Suvarnabhumi (EITS), Thailand and Educational Innovation
Institute Association for the Promotion of Alternative Education (EII), Thailand

*Corresponding author's e-mail: dr.thiwat@gmail.com^{*1}, Ntapat.w@bkkthon.ac.th

Received: April 15, 2024

Revised: April 24, 2024

Accepted: May 23, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา เครือข่ายการศึกษาอริยมงคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 (2) ศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา เครือข่ายการศึกษาอริยมงคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนในสถานศึกษา เครือข่ายการศึกษาอริยมงคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 152 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยการเปิดตารางเครซี่และมอร์แกน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา เครือข่ายการศึกษาอริยมงคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ (2) หลักและวิธีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาอริยมงคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรในการบริหารการศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่มากยิ่งขึ้น ให้ความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในเรื่องการวางแผน

ด้านงานงบประมาณ มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการวางแผนอัตรากำลัง และจัดหา เครื่องมืออุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีความทันสมัยและเพียงพอ

คำสำคัญ: การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ; การบริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this article are (1) to study the use of information technology in educational institution administration; Ariyamongkol Educational Network Under the Rayong Primary Educational Service Area Office, Area 2 (2) is to study guidelines for using information technology in educational institution administration. Ariyamongkol Educational Network Under the Rayong Primary Educational Service Area Office, Area 2, this research is survey research. The research population includes teachers and school administrators in educational institutions. Ariyamongkol Educational Network Under the jurisdiction of the Rayong Primary Educational Service Area Office, Area 2, academic year 2023, a total of 152 people determined the sample group for the research. By opening the Krejcie and Morgan tables. by a simple random method At an error level of 0.05, the data collected from the questionnaire were then analyzed using descriptive statistics, consisting of percentage, mean, and standard deviation. The results of the research found that (1) current conditions, problems, and obstacles to using information technology in educational institution administration. The Ariyamongkol Educational Network under the Rayong Primary Educational Service Area Office, Area 2, is overall at a high level, and (2) principles and methods of using information technology in the administration of the Ariyamongkol Educational Network educational institutions. Under the jurisdiction of the Rayong Primary Educational Service Area Office, Area 2, the overall level is at a high level. In this regard, there should be promotion and development of the use of technology to help with the development of curricula in educational administration for greater development. Provide knowledge on the use of technology to help with budget planning. Information technology is used to help plan manpower and provide modern and adequate information technology tools and equipment.

Keywords: information technology; educational administration

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีที่รวดเร็ว มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในประเทศต่าง ๆ มากขึ้น ทุกคนเผชิญกับเทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวันมากขึ้น ทั้งด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การเดินทาง การใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการบริหารและการจัดการ (ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, จิราณัฐณ์ เหมันต์ลำเต้ม, 2566) การทำงาน เทคโนโลยีสารสนเทศดังนั้น เยาวชนรุ่นใหม่ จึงควรเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้รู้เท่าทันและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อตนเอง สังคมและประเทศต่อไป (บุศรา นาคแก้ว, อีระพงศ์ บุศรากุล, 2566) ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นบทบาทของการศึกษาที่ต้องพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีทักษะและความรู้ในเรื่องดังกล่าว ในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ (มานัส พวงบุบผา, และคณะ, 2564) นั้น การพัฒนาการศึกษาจึงต้องนำปัจจัยทุกด้านมา

ประมวลและวิเคราะห์เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ แนวทางการพัฒนาไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ด้วยเหตุนี้เทคโนโลยีสารสนเทศ (อภิสิทธิ์ ทูริยานนท์, ฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร, 2566) จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญต่อสถานศึกษาและการศึกษาในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก ซึ่งถ้าผู้บริหารมีวิธีการบริหารจัดการการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (รัชนก ไทยรักษ์, สมใจ สืบเสาะ, 2566) ที่ดีก็นำพาสถานศึกษาและการศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้ไม่ยาก การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็กและเยาวชนซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป (นิรดา แก้วเขียว, 2565; กนกกร ศิริสุข, 2566)

ในการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี และการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี จึงได้กำหนดนโยบายเร่งรัดในการพัฒนาและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษาในทุกด้าน กระทรวงศึกษาธิการ (2548) จึงมีนโยบายให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ (ณัฏพลอยไพริน พิศะโปะ, ฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร, 2567) เข้ามาช่วยในการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้การบริหารจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยใช้สนับสนุนการบริหารตามขอบข่ายงานทั้ง 4 งาน คือ งานด้านการบริหารงานวิชาการ งานด้านการบริหารงบประมาณ งานด้านการบริหารงานบุคคลและงานด้านการบริหารทั่วไป ซึ่งในการจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ (อดิศักดิ์ นารณะ, 2565; ภัทรลดา เกิดกำไร, นันทิยา น้อยจันทร์, 2566) มาใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการใช้อุปกรณ์เหล่านั้นเป็นอย่างดี (ฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร, 2566)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา เครือข่ายการศึกษาริยมงคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 เพื่อจะได้ทราบสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ของโรงเรียน ทั้ง 4 งาน คือ งานด้านการบริหารงานวิชาการ งานด้านการบริหารงบประมาณ งานด้านการบริหารงานบุคคล และงานด้านการบริหารทั่วไป เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขการบริหารงานของสถานศึกษาได้เป็นไปอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา เครือข่ายการศึกษาริยมงคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา เครือข่ายการศึกษาริยมงคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาการศึกษาที่เหมาะสมและสำคัญที่ผู้บริหารต้องกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจน ให้ครอบคลุมการบริหารงานในทั้ง 4 งาน จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาอย่างสูงสุด และช่วยให้การบริหารการศึกษา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ขึ้น ฤชณา พาสว่าง, อธิป เกตุศิริ, ชวนคิด มะเสนา. (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารในการบริหาร สถานศึกษาระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาในภาพรวมมีปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัญหาที่มีมากที่สุด คือ การใช้คอมพิวเตอร์ในงานห้องสมุด การใช้คอมพิวเตอร์ในการสืบค้นข้อมูลทาง อินเทอร์เน็ต ของนักเรียน การใช้คอมพิวเตอร์ในการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ของครูและผู้บริหาร

พิพัฒน์พงศ์ ม่วงกล้า (2564) คือ ปัญหาการรับส่งและการจัดเก็บเอกสารด้านการบริหารงานบุคคลทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจาก เครื่องคอมพิวเตอร์ที่สถานศึกษามีอยู่ยังขาดประสิทธิภาพในการรองรับการจัดเก็บข้อมูลด้านการบริหารงานบุคคล เช่น ในปัจจุบันได้มีการนำโปรแกรมสำเร็จรูปมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลของบุคลากรทั้งข้อมูลเกี่ยวกับครู นักเรียน และผู้ปกครอง ซึ่งมีเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นอาจจะมีสาเหตุจากบุคลากร ไม่มีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์

ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, สุนทร สายคำ, ธัชกร วงษ์คำชัย, พระครูอุดมโพธิวิเทศ ณรงค์ อุตตมวิโส เสนทรนารถ (2566) กล่าวว่า สภาพและปัญหาการใช้คอมพิวเตอร์ในการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า ปัญหาอยู่ในระดับสูงคือ คอมพิวเตอร์มีไม่เพียงพอในการบริหารงานบุคคล เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีอยู่ชำรุดล้าสมัย เช่นเดียวกับผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนที่ว่าปัญหาการใช้คอมพิวเตอร์ส่วนใหญ่คือ คอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอ

ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, ชัยวัฒน์ จิรวดี, พรทิพย์ มั่นสนทน, พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส, สุนทร สายคำ (2566) ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาด้านงานบริหารทั่วไป พบว่าคอมพิวเตอร์ที่มีคุณภาพ ไม่เหมาะสมกับระบบ ขอบการของโปรแกรมมีอยู่มากการใช้ข้อมูลสารสนเทศขาดความต่อเนื่อง การเชื่อมต่อระบบระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนกับสำนักงานศึกษายังไม่เอื้ออำนวยความสะดวก ส่วนโปรแกรมที่ใช้พบายังไม่สมบูรณ์ไม่ตรงกับความต้องการในการใช้งาน

อับดุลบา ซิตรีมูเก็ม, กนกกร ศิริสุข (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารงานโดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว ด้านการบริหารทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาอันดับแรก ได้แก่ บางโรงเรียนยังไม่มีความพร้อมทั้งทางด้านบุคลากรที่ขาดความรู้ และเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีศักยภาพเพียงพอสำหรับการรองรับการติดต่อสื่อสาร โดยผ่านอินเทอร์เน็ตด้วยเหตุนี้จึงทำให้การรับ-ส่ง เอกสารทางระบบ E - Office เกิดปัญหา

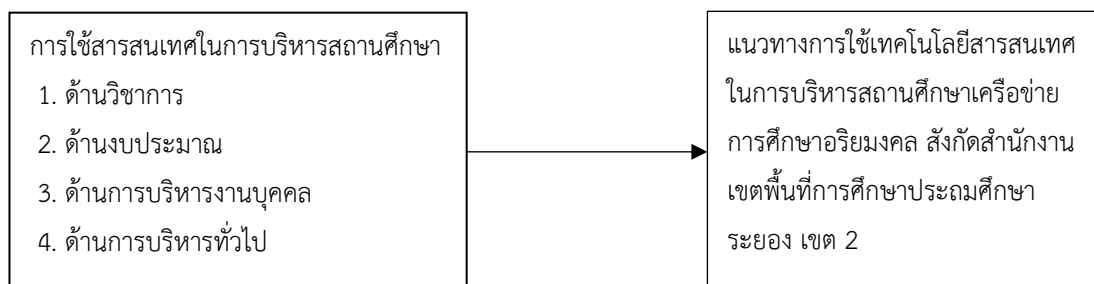
วิรัช สติธิต, สมใจ สืบเสาะ (2566) กล่าวถึงปัญหาการใช้คอมพิวเตอร์ในการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา ด้านการบริหารงบประมาณผลการสำรวจข้อมูล และสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับสูงสุดคือ คอมพิวเตอร์มีไม่เพียงพอในการบริหารงบประมาณ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียน ได้ให้เหตุผลไว้ว่าเกิดจากเครื่องคอมพิวเตอร์ ที่ได้รับจัดสรรมาอายุการใช้งานมาก ส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 5 ปีซึ่งถือว่าล้าสมัย และส่วนใหญ่ มีสภาพชำรุดใช้งานไม่ได้ จึงไม่เพียงพอต่อการใช้งาน ในด้านการบริหารวิชาการ

มณีนพลอยไพริน พิศจะโปะ, ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง พบว่าด้านการบริหารงบประมาณ มีปัญหาในการจัดทำทะเบียนคุมพัสดุเพื่อตรวจสอบการใช้จ่ายประจำปีไม่มีการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการจัดการข้อมูล โดยโรงเรียนยังคงบันทึกข้อมูลเป็นเอกสาร ที่อยู่ในรูปแบบกระดาษเพื่อการจัดทำข้อมูลให้เป็นข้อมูลรายงานต่อผู้บริหารการนำคอมพิวเตอร์ มาใช้ในการบริหารงบประมาณส่วนใหญ่เป็นการพิมพ์คนต่าง ๆ เพื่อรายงานผลให้กับผู้บริหารทราบ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา เครือข่ายการศึกษาอริยมงคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา เครือข่ายการศึกษาอริยมงคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 มีรายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา เครือข่ายการศึกษาอริยมงคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 14 โรงเรียน แบบสอบถามประชากรทั้งสิ้น 152 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหาร และคณะครูผู้รับผิดชอบงานของโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายการศึกษาอริยมงคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 152 คน ซึ่งเป็นจำนวนตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ (Krejcie and Morgan, 1970) โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีใช้ตารางเลขสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 1 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถาม แบบฟอร์มที่รวมชุดคำถามหลักและคำถามย่อยแต่ละหมวดหมู่ที่รวมเป็นหัวข้อเดียวกัน เพื่อเป็นคำถามในการทำสารนิพนธ์แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) ประกอบด้วย อายุ และประสบการณ์สอน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคการใช้เทคโนโลยีในการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาเครือข่ายการศึกษาอริยมงคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 จำนวน 24 ข้อ ครอบคลุมการบริหารงาน 4 ด้าน และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการใช้เทคโนโลยีในการบริหารการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาเครือข่ายการศึกษาอริยมงคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 จำนวน 24 ข้อ ครอบคลุมการบริหารงาน 4 ด้าน นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือในด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ความถูกต้องของรูปแบบ (Format) และการใช้ภาษา (Wording) และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวัด (Index of item objective: IOC) ความครอบคลุมของข้อคำถามและความชัดเจนของภาษาที่ใช้ หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากรผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นหาคุณภาพเครื่องมือ โดยตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.83 และจัดพิมพ์เครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยดำเนินการโปรแกรม Google form เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้รับอีเมลแบบสอบถามตอบกลับ

ทั้งหมด 121 คน คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจัดระเบียบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปที่ได้จากการตอบแบบสอบถามตอนที่ 1 ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง วิทยฐานะ และวุฒิการศึกษา โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลการใช้เทคโนโลยีในการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาเครือข่ายการศึกษาริยมนงคล ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายโดยเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2560) 3) ข้อมูลแนวทางการใช้เทคโนโลยีในการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาเครือข่ายการศึกษาริยมนงคล วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา เครือข่ายการศึกษาริยมนงคลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระยอง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$ S.D. = .568) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านวิชาการ ($\bar{X} = 4.51$ S.D. = .541) รองลงมาคือ ด้านบริหารทั่วไป ($\bar{X} = 4.29$ S.D. = .527) ด้านงานบุคคล ($\bar{X} = 4.20$ S.D. = .555) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านงบประมาณ ($\bar{X} = 3.82$ S.D. = .649)

2. ผลการศึกษาเกี่ยวกับหลักและวิธีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา เครือข่ายการศึกษาริยมนงคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระยอง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$ S.D. = .528) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านวิชาการ ($\bar{X} = 4.47$ S.D. = .519) รองลงมาคือ ด้านบริหารทั่วไป ($\bar{X} = 4.27$ S.D. = .528) ด้านงานบุคคล ($\bar{X} = 4.20$ S.D. = .536) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านงบประมาณ ($\bar{X} = 3.84$ S.D. = .622)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา เครือข่ายการศึกษาริยมนงคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระยอง เขต 2 ปรากฏผล ดังตาราง

การอภิปรายผล

การศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา เครือข่ายการศึกษาริยมนงคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระยอง เขต 2 สามารถนำผลการศึกษามาอภิปราย ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา เครือข่ายการศึกษาริยมนงคลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระยอง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากในการบริหารสถานศึกษามีการบริหารและการจัดการ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดภาระงาน 4 ด้าน ไว้อย่างชัดเจน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป ในการบริหารงาน จะมีการเก็บข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหาร และการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์และรายงานผล จึงจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ มาเก็บรวบรวมข้อมูล รายงานข้อมูลและส่งต่อข้อมูล จึงได้นำการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้สภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา เครือข่ายการศึกษาริยมนงคลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระยอง เขต 2 อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ มานัส พวงบุบผา, สมใจ เดชบำรุง,

สมบัติ เดชบำรุง (2564) ศึกษาเรื่องสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้ บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า 1. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. ข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน ต่างกัน จะมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 2 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3. ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมีข้อมูลที่จะเอื้อต่อด่วน

2. ผลการศึกษาเกี่ยวกับหลักและวิธีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาริมมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า การบริหารสถานศึกษาได้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการปรับปรุงโดยการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยอยู่แล้ว มีการพัฒนาบุคลากรให้เกิดความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน มีการนำเอาเทคโนโลยีมาช่วยในการเรียนการสอน การปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ให้ทันสมัยต่อการเรียนรู้และการทำงาน มีการพัฒนาด้วยตนเองและการเข้ารับการอบรมทั้งออนไลน์ การอบรมเชิงปฏิบัติการรูปแบบต่าง ๆ ให้ทันสมัยต่อเนื่องตลอดเวลา จึงทำให้หลักและวิธีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาริมมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 2 อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ (รัชนก ไทยรักษ์, สมใจ สืบเสาะ, 2566) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานีเขต 4 ใน 6 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน สอดคล้องกับงาน (พิพัฒน์ พงศ์ ม่วงกล้า, 2564) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๒ ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักและวิธีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สรุปทุกด้านโดยภาพรวมมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นด้าน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาริมมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 2 พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาริมมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 2

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา เครือข่ายการศึกษาริยะมณฑล ประกอบด้วย 4 ด้าน 1.ด้านงบประมาณ 2.ด้านวิชาการ 3.ด้านการบริหารงานบุคคล 4.ด้านการบริหารทั่วไปควรมีการส่งเสริมและพัฒนาการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรในการบริหารการศึกษาเพื่อให้มีการพัฒนาที่มากยิ่งขึ้น ให้ความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในเรื่องการวางแผนด้านงานงบประมาณ มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการวางแผนอัตราค่าจ้างและจัดหา เครื่องมืออุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีความทันสมัยและเพียงพอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรในการบริหารการศึกษาเพื่อให้มีการพัฒนาที่มากยิ่งขึ้น ผลการศึกษาพบว่า การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการวางแผนพัฒนาหลักสูตร

1.2 ควรให้ความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในเรื่องการวางแผนด้านงานงบประมาณ ผลการศึกษาพบว่า มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงาน เป็นข้อที่ต่ำในด้านการงบประมาณในเรื่องของการวางแผน การจัดทำรายงาน และการจัดทำบัญชี

1.3 ควรส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการวางแผนอัตราค่าจ้าง เพราะมีการปฏิบัติที่ต่ำสุดในด้านบริหารงานบุคคลสถานศึกษาควรพัฒนาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการวางแผนอัตราค่าจ้าง

1.4 ควรจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีความทันสมัยและเพียงพอต่อความต้องการ เนื่องจากเป็นข้อที่ต่ำสุดในการบริหารงานทั่วไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา เครือข่ายการศึกษาริยะมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารและครูผู้สอนเครือข่ายการศึกษาริยะมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณา พาสว่าง, อธิป เกตุศิริ, ชวนคิด มะเสนะ. (2565). สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 16(2), 153-170.
- บุศรา นาคแก้ว, ธีระพงศ์ บุศรากุล. (2566). สมรรถนะการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนเขตบางกะปิกรุงเทพมหานคร. *วารสารสิรินธรปริทัศน์*, 23(1), 205-212.
- วริษา สิทธิคง, สมใจ สืบเสาะ. (2566). สมรรถนะด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 7(1), 99-112.
- มานัส พวงบุบผา, สมใจ เดชบำรุง, สมบัติ เดชบำรุง. (2564). สมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 19(1), 253-267

- รัชนก ไทยรักษ์, สมใจ สืบเสาะ. (2566). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถาน ศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. *วารสารนวัตกรรม การศึกษาและการวิจัย*, 7(1), 52-67.
- พิพัฒน์พงศ์ ม่วงกล้า. (2564). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 13(1), 271-282.
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, พัชรา ศรศิลป์. (2566). นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมสมรรถนะทักษะด้านดิจิทัล ด้วยกระบวนการทางภูมิศาสตร์ในพื้นที่ชุมชน ของโรงเรียนวัดโพสพผลเจริญ, *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์*, 3(1), 1-13.
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, วิภา ภาคิมิตร, ศุภวรรณ เสงประสาพร. (2566). นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกและเกมการศึกษา รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสิ่งมีชีวิตกับสภาพแวดล้อม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม, *วารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์*, 3(2), 145-158.
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, (2566). การจัดการนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาการเรียนรู้แบบUnplugged Coding เรื่อง ท้องเที่ยวสวนสัตว์ ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านป่าพลู จังหวัดลำพูน, *วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยนครพนม*, 4(2), 73-83.
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, ชัยวัฒน์ จิรวดี, พรทิพย์ มนัสชนก, พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส, สุนทร สายคำ. (2566). นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาช่วยสอนในวิชาภาษาไทย เรื่อง หลักการใช้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6, *วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์*, 6(2), 1-13.
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, ศุภชัย โพธิ์ศรี. (2566). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียน, *วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ*, 7(2), 39-52.
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, (2566). การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาการสอนออนไลน์ วิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สารสนเทศทางการศึกษา ด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน สำหรับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน ในประเทศไทย, *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6(6), 3011-3028.
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, จิราณัฐณ์ เหมันต์ลำเต้ม. (2566). โปรแกรมการเรียนรู้ผ่านคอมพิวเตอร์ เพื่อการปรับทัศนคติและพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของผู้เรียน ในรายวิชาสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนประถมศึกษาชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี, *วารสารครุทรรศน์*, 3(3), 14-25.
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, จุฑารัตน์ นิรันดร์, พรเพชร ธานี, เฉณพิชัญญา วสันต์วีวัฒน์. (2566). การบริหารนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การจัดการเรียนรู้ด้วยภาพยนตร์ประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเมืองพัทยา 11 (มัธยมสาธิตพัทยา), *วารสารพุทธมคค์*, 8(2), 201-215.
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, สุนทร สายคำ, ธัชกร วงษ์คำชัย, พระครูอุดมโพธิวิเทศ ณรงค์ อุตตมวิโส เสนทรนารถ. (2566). การบริหารงานวิชาการการจัดการเรียนการสอนเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เรื่อง การสร้างผลงาน ในหัวข้อประเพณี แห่เทียนพรรษาโดยใช้เกมส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านโดมประดิษฐ์ จังหวัดอุบลราชธานี, *วารสารชัยภูมิทรรศน์*, 6(2), 24-35.
- มณีนพลอยไพริน พิศจะโปะ, ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร. (2567). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์*, 2(1), 22-33.

- อับดุลบา ซิตรูมเก็ม, กนกกร ศิริสุข. (2566). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปัตตานีเขต 1. *วารสารมจร อุบลปริทรรศน์*, 8(2), 331-342.
- อดิศักดิ์ นารณะ. (2565). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรีเขต1: การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1. *วารสารสิรินธรปริทัศน์*, 23(2), 123-135
- อภิสิทธิ์ ทูเรียนนท์, ฐาพัชร วรพงศ์พัชร, (2566). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 2, *วารสารบริหารการศึกษাবัณฑิต*, 23(2), 48-64.
- ภัทรลดา เกิดกำไร, นันทิยา น้อยจันทร์. (2566). การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการบริหารสถานศึกษาโดยใช้ทฤษฎี ระบบราชการ. *รายงานการประชุม Graduate School Conference*, 5(1), 959-968.
- นิรดา แก้วเขียว. (2565). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารการศึกษาที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการบริหาร สถานศึกษา. *รายงานการประชุม Graduate School Conference*, 4(1), 1117.
- Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. New York: Harper Collins.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297–334.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activity. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.

แนวทางการพัฒนาศาลยุติธรรมสู่องค์กรอัจฉริยะ Guidelines for developing the court of justice into an intelligent organization

พินิจ บำรุง*¹
Phinit Bamrung*¹

¹ร.บ.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
¹D.P.A. Student (Public Administration), Rajabhat Mahasarakham University
Corresponding author's e-mail: Phinit08@gmail.com*¹

Received: March 07, 2024

Revised: April 30, 2024

Accepted: May 14, 2024

บทคัดย่อ

องค์กรอัจฉริยะเป็นแนวคิดในการเปลี่ยนแปลงองค์การโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพด้วยวิธีการจัดการความรู้ใหม่ ๆ ร่วมกับการพัฒนาด้านบุคลากร กระบวนการ เนื้อหาความรู้ และเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มคุณค่าให้แก่องค์การ ศาลยุติธรรมเป็นองค์การภาครัฐที่มีเป้าหมายในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนให้เกิดความเท่าเทียมและเป็นธรรม ควรปรับเปลี่ยนและพลิกโฉมองค์การเพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์กรอัจฉริยะตามแนวทาง 5 ประการ คือ (1) การสร้างองค์การสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (2) การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรทุกระดับให้มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี (3) ปรับรูปแบบและกระบวนการทำงานให้เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างเต็มรูปแบบ (4) การพัฒนาโปรแกรม แอปพลิเคชัน นวัตกรรม และเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์สำหรับนำมาใช้ในการทำงาน และ (5) การปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่อาจเป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา; ศาลยุติธรรม; องค์กรอัจฉริยะ

Abstract

Intelligent organization is the concept of transforming an organization by using limited resources efficiently. Using new knowledge management methods together with the development of personnel, processes, knowledge content, and technology to add value to the organization The Court of Justice is a government organization that aims to provide justice to the people equally and fairly. The organization should be transformed into an intelligent organization according to five guidelines: (1) transforming the organization into a learning organization; (2) developing the capabilities of personnel at all levels to have knowledge and skills related to technology; (3) adjusting work formats and processes to a fully electronic system; (4) developing programs, applications, innovations, and artificial intelligence technologies for use in work; and (5) improving laws and regulations that may impede practice work.

Keywords: development guidelines; court of justice, intelligent organization

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกมิติของชีวิตและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งเรียกว่า “Digital Disruption” คือ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยเป็นผลมาจากนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ทำให้รูปแบบการดำเนินธุรกิจหรือการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไป ส่วนใหญ่จะเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ธุรกิจบางอย่างไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้รวดเร็วตาม ทำให้เกิดการแทนที่ของธุรกิจใหม่ ๆ (มติชนออนไลน์, 2564) ปรากฏการณ์ดังกล่าวจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นมาจนถึงจุดที่ก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้น ซึ่งครอบคลุมไปถึงผลิตภัณฑ์แพลตฟอร์ม และโมเดลธุรกิจแบบใหม่ ส่งผลกระทบต่อมูลค่าของสินค้าและบริการที่มีอยู่แล้วในตลาด จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดจากพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เน้นความสะดวก รวดเร็วมากขึ้น ดังนั้น จึงต้องมีการพัฒนาเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับวิถีของผู้บริโภคเพื่อให้การใช้ชีวิตง่ายขึ้น นอกจากนี้ ธุรกิจจำเป็นต้องมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการสำหรับเสนอขายสินค้าให้ตรงกับวิถีการใช้ชีวิตของคนในปัจจุบันโดยอาจจะผลิตแอปพลิเคชันขึ้นเองหรือร่วมเป็นพันธมิตรในการนำสินค้าเข้าสู่แอปพลิเคชันของผู้ผลิตเพื่อให้มีหน้าร้านออนไลน์สำหรับจำหน่ายสินค้าแก่ผู้บริโภค (โพสต์ทูเดย์ออนไลน์, 2564) สำหรับองค์การภาครัฐจะต้องเร่งปรับตัวขนานใหญ่เพื่อจะสามารถตอบสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้นของประชาชนได้ซึ่งองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) ได้วางกรอบของการพัฒนาไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) ในด้านต่าง ๆ ไว้ เช่น ภาครัฐจะต้องเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนรับรู้มากขึ้น ขับเคลื่อนการบริหารภาครัฐด้วยความต้องการของประชาชน โดยต้องเปิดรับฟังเสียงของประชาชนและภาคเอกชน ตลอดจนสามารถบริหารจัดการข้อมูลที่มีอยู่เพื่อนำมาวิเคราะห์หาบริการสาธารณะที่ตอบโจทย์และเป็นประโยชน์ต่อประชาชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งการจะขับเคลื่อนภาครัฐไปสู่สถานะดังกล่าวได้นั้น หนึ่งในฟันเฟืองที่สำคัญที่สุดที่จะช่วยผลักดันให้ไปถึงเป้าหมายที่ยิ่งใหญ่ได้ก็คือคนนั่นเอง (สำนักงาน ก.พ., 2563)

แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง, 2567) ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ และยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อการปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐ ที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันมีสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวมมีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่าและปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต ความมั่งคั่ง และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนั้น กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ และการอำนวยความสะดวกยุติธรรมตามหลักนิติธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ประกอบกับในคราวการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 26 กันยายน 2560 มีมติเห็นชอบในหลักการ แนวทางการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัลตามที่สำนักงานสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.) เสนอ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ภาครัฐมีกำลังคนที่มีทักษะด้านดิจิทัลที่เหมาะสมที่จะเป็นกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญในการปรับเปลี่ยนภาครัฐเป็นรัฐบาลดิจิทัล และเพื่อให้ข้าราชการและบุคลากรภาครัฐสามารถปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานตามบทบาทและพฤติกรรมที่คาดหวังในบริบทของการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัลและสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ (สุธิพงษ์ โมหารตัน, 2560)

ศาลยุติธรรมในฐานะองค์กรภาครัฐที่มีภารกิจในการอำนวยความยุติธรรม เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้แก่ประชาชน โดยมีวิสัยทัศน์ที่ว่า “ศาลยุติธรรมยึดมั่นหลักนิติธรรมด้วยความเชื่อมั่นและศรัทธาจากประชาชน” (ศาลยุติธรรม, 2561) ซึ่งมีแผนยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรม พ.ศ. 2565-2568 เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานและพัฒนาศาลยุติธรรมและสำนักงานศาลยุติธรรมให้สอดคล้องกับความท้าทายในการพัฒนาศาลยุติธรรมให้ทัดเทียมนานาอารยประเทศ ความท้าทายที่สำคัญอันได้แก่ ที่ผ่านมาสภาพทางเศรษฐกิจของไทยมีอัตราการเจริญเติบโตที่ต่ำกว่าศักยภาพในการพัฒนาประเทศโดยมีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หรือโรคโควิด -19 เป็นตัวจุดรั้งสำคัญ สภาพสังคมไทยยังพบปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยกับคนจน การเคลื่อนไหวทางการเมืองและการแบ่งฝ่ายทางการเมือง มาตรฐานการอำนวยความยุติธรรมในระดับสากลที่เข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานของศาลยุติธรรม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและเครื่องมือการพัฒนาระบบสารสนเทศมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสังคมปกติวิถีใหม่ (New normal) ความท้าทายดังกล่าวเป็นตัวเร่งให้ศาลยุติธรรมต้องปฏิวัติพัฒนาระบบการดำเนินงานไปสู่การเป็นองค์กรอัจฉริยะ (Organization Intelligence) ที่สามารถประยุกต์ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่องค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการนี้เมื่อปี พ.ศ. 2563 ศาลยุติธรรมวางเป้าหมายให้ศาลยุติธรรมเป็นศาลดิจิทัล (Digital court) โดยได้พัฒนาวัตกรรมต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกรวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่ายให้กับประชาชน พร้อมเตรียมความพร้อมของบุคลากรในองค์กร โดยเฉพาะกระบวนการทางความคิด (Mindset) เพราะมีส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผลักดันให้ศาลยุติธรรมไปสู่ D-Court สำนักงานศาลยุติธรรมจึงได้คิดค้นรูปแบบการให้บริการแบบใหม่ของศาลยุติธรรม โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชน ศาลยุติธรรมจะเป็นศาลดิจิทัลได้นั้นจะต้องมีข้อมูลที่เชื่อมโยงกันระหว่างองค์กรภาครัฐ มีการพัฒนากระบวนการยุติธรรมหลักเกณฑ์ และวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ และที่สำคัญคือความปลอดภัยทาง Cyber เพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นใจได้ว่าข้อมูลของศาลยุติธรรมทางระบบออนไลน์ และมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งมีแนวทางคือ 1) พัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้แก่บุคลากรโดยปรับกระบวนการทางความคิดใหม่ให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง 2) ปรับเปลี่ยนขั้นตอนการดำเนินงานโดยเน้นการเชื่อมโยงข้อมูลและการลดใช้กระดาษ 3) พัฒนากลยุทธ์ให้สอดคล้องกับการดำเนินงานที่เข้ากระบวนการทางเทคโนโลยีมากขึ้น และ 4) นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด (เรื่องสิทธิ์ ต้นกาญจนา นุรักษ์ และคณะ, 2562) ต่อมา ในปี พ.ศ. 2564 มีการพัฒนายโยบาย D-Court สู่ COJ Smart Court โดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีในการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนให้มีความสะดวก รวดเร็ว และต้องรักษากระบวนการพิจารณาที่ถูกต้องตามกฎหมาย พัฒนากลไกระบบการพิจารณาคดี ตลอดจนการพัฒนาเชิงวิชาการศาลยุติธรรมให้เป็นต้นแบบของสังคมโดยเฉพาะด้านวิชาการ มุ่งเน้นให้การทำงานที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส มีความเหมาะสม ลดขั้นตอนการทำงานที่ไม่จำเป็น และดูแลให้บุคลากรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นโดยการสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน และสร้างโอกาสให้บุคลากรแสดงความสามารถเต็มตามศักยภาพที่มี อย่างไรก็ตาม ศาลยุติธรรมมีการปรับตัวและพลิกโฉมการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันในปัจจุบัน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ บทความนี้ ผู้ศึกษาเน้นการสังเคราะห์ประเด็นเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่มีผลต่อการอำนวยความยุติธรรมของศาล

ยุติธรรม และเสนอแนวทางการพัฒนาศาลยุติธรรมสู่องค์กรอัจฉริยะให้สามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง

เทคโนโลยีกับการผดุงความยุติธรรม

นางเมทินี ชโลธร ประธานศาลฎีกาคนที่ 46 กล่าวว่า “ย้อนไปสัก 10 ปี คนภายนอกมักมองว่า ศาลเป็นองค์กรอนุรักษ์นิยม มีคนสูงวัย มีพิธีการเยอะ แต่จริง ๆ เรามีทั้งผู้พิพากษารุ่นใหม่และอาวุโส ช่วงหลังเราปรับวิธีคิดว่า การทำงานของศาลเป็นการให้บริการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ดังนั้น วิธีการทำงานต้องเปลี่ยน โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ว่าคุณต้องการอะไร สิ่งที่ต้องการ คือ การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และลดค่าใช้จ่าย จึงเป็นที่มาของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการทางศาล” (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2564) จะเห็นว่า นโยบายผู้บริหารยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน และการใช้เทคโนโลยีเข้ามาเสริมสร้างประสิทธิภาพของการทำงานให้สอดคล้องกับบริบทชีวิตวิถีใหม่ที่เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตของประชาชน ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดระบบราชการ 4.0 โดยที่ภาครัฐยึดถือประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen-Centric Government) และการปรับตัวเข้าสู่ความเป็นดิจิทัล (Digitization/Digitalization) ตัวเร่งสำคัญที่ทำให้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการทำงานของศาลยุติธรรมอย่างก้าวกระโดด คือ ปรากฏการณ์ Digital Disruption และการแพร่ระบาดของโรคโควิด -19 โดยมีการใช้ระบบออนไลน์เข้ามาให้บริการคู่ความและประชาชนตลอด 24 ชั่วโมง อาทิเช่น ระบบยื่นคำฟ้องอิเล็กทรอนิกส์สำหรับประชาชน (e-Filing) ซึ่งเป็นระบบที่อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน คู่ความ หรือทนายความในการยื่นคำฟ้องคดีต่อศาลผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยที่สามารถเข้าไปดำเนินการตรวจสอบสถานะการดำเนินงานต่าง ๆ รวมทั้งการยื่นคำร้อง คำขอ คำแถลง และเอกสารต่าง ๆ ต่อศาลผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ระบบบริการออนไลน์ศาลยุติธรรม (Court Integral Online Service: CIOS) ซึ่งเป็นนวัตกรรมระบบการให้บริการของศาลยุติธรรมในการอำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความหรือทนายความที่เคยยื่นคำฟ้องเป็นกระดาษต่อศาลแล้วประสงค์จะยื่นคำคู่ความในระหว่างดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในการยื่น ส่ง รับคำคู่ความและเอกสาร รวมทั้งการให้บริการระบบบริการข้อมูลคดี วันนัดพิจารณา ผลการส่งหมายและคำสั่งศาลผ่านอินเทอร์เน็ต การให้บริการคัดถ่ายเอกสารในสำนวนคดีออนไลน์ การให้บริการขอใบสำคัญเพื่อแสดงว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งได้ถึงที่สุดแล้ว การยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยก่อนฟ้อง ระบบทนายความขอแรง รวมถึงการให้บริการออนไลน์และการลงทะเบียนอื่น ๆ ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานศาลยุติธรรม รวมทั้ง การใช้เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับการพิจารณาคดีอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งหมายถึง กระบวนการทำงานระหว่างศาลกับคู่ความโดยใช้เทคโนโลยีเป็นตัวกลางในการทำงานและการแลกเปลี่ยนข้อมูล เช่น การประชุมผ่านเว็บและการประชุมทางวิดีโอออนไลน์ผ่านระบบ Google Meet การไกล่เกลี่ยออนไลน์ (Online Mediation) การลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Signature) ในสัญญาประนีประนอมยอมความผ่านแอปพลิเคชัน Adobe Fill & Sign การอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลขึ้นต้น

ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แนวคิดและวิธีการทำงานที่มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีจึงเป็นลักษณะนวัตกรรมด้านความยุติธรรมโดยที่เน้นหลักความเสมอภาคและความเป็นธรรมแก่ประชาชน เห็นได้จากการทำงานเชิงรุกที่สอดคล้องกับนโยบาย 5 ส เช่น ศาลจังหวัดสามารถจัดทำคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกันให้ผู้ต้องหาผิดในบางคดี ผู้ต้องหาเพียงลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ และศาลจะแต่งตั้งผู้นำชุมชนอย่างผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้กำกับดูแล ให้พวกเขาปฏิบัติตามคำสั่งศาลแทนการเรียกหลักประกัน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2564) นอกจากนี้ การสร้างความต่อเนื่องในการพัฒนาเทคโนโลยีก็ถือว่าเป็นบทบาทสำคัญที่สามารถสร้างความท้าทายเทคโนโลยีกับการผดุงความยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับพัชรินทร์ โชติวรานนท์ (2562) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศาลยุติธรรมในอนาคตกับการใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์ตัดสินคดี ผล

การศึกษา พบว่า การนำระบบปัญญาประดิษฐ์เข้ามาใช้เป็นขั้นตอนหนึ่งในการวิเคราะห์เอกสาร และหลักฐานต่าง ๆ แต่ในบางรูปคดีหรือในสถานการณ์ที่มีความซับซ้อน กลับยังต้องใช้การตัดสินใจของมนุษย์เป็นหลัก หากมีการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ด้วยเทคโนโลยีเพื่อป้อนข้อมูลให้เอไอเรียนรู้จากชุดข้อมูลที่ถูกสร้างขึ้นให้มีความสอดคล้องกับการพิจารณาทางกฎหมายในคดีหรือสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างความเฉพาะเจาะจง เพื่อเป็นการสร้างระบบการประมวลผลให้เอไอสามารถเป็นผู้ช่วยในการคัดกรองเนื้อหาและสำนวนคดีที่มีปริมาณมากในเบื้องต้นให้เหลือเฉพาะส่วนที่มีความเกี่ยวข้องทางกฎหมายซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้พิพากษาในการช่วยลดปริมาณข้อมูลและเอกสารที่รอการตรวจสอบที่มีจำนวนมากลง โดยเป็นการพัฒนาและสร้างระบบสนับสนุนการอำนวยความสะดวกให้มีความรวดเร็ว สะดวก ทันสมัยและเป็นสากล และสามารถตัดสินใจได้ด้วยมีความรวดเร็ว ถูกต้องและเป็นธรรมต่อประชาชนธำรงความศรัทธาและความเชื่อมั่นในการอำนวยความสะดวกเป็นธรรมเพื่อความสุขและความมั่นคงของสังคมไทยและสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันทางสังคม และสอดคล้องกับฉันทา ศาสนธำรง (2565) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางธุรกรรมออนไลน์: กรณีศึกษาศาลแพ่ง โดยได้เสนอให้มีการพัฒนาต่อยอดไปสู่การพัฒนาระบบการใช้เทคโนโลยีที่อาศัยปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เพื่อสนับสนุนกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางธุรกรรมออนไลน์ต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้สำนักงานศาลยุติธรรมสามารถสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาจากประชาชนได้อย่างแท้จริง

ปัญหาที่อาจฉุดรั้งการเป็นองค์กรดิจิทัลของศาลยุติธรรม

การสร้างแนวทางให้ศาลยุติธรรมให้เป็นองค์กรอัจฉริยะ (Intelligent Organization) เริ่มต้นจากแนวคิดของผู้บริหารองค์กรเมื่อปี พ.ศ. 2563 ที่กำหนดเป้าหมายสู่การเป็นศาลดิจิทัล (D-Court 2020) โดยเน้นให้มีการนำเอาเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาปรับใช้ในการดำเนินงานเพื่อสร้างความเสมอภาคให้กับประชาชนและเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และประหยัด ก่อนที่จะกำหนดแนวทางการพัฒนาศาลยุติธรรมสู่องค์กรอัจฉริยะ ผู้ศึกษาได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานก่อนนำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาที่มีความเป็นรูปธรรม ได้แก่

วิรุจน์ วิโรจน์ธนากุล (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความพร้อมของบุคลากรภาครัฐกับการปรับใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการให้บริการประชาชนของสำนักงานศาลยุติธรรม: กรณีศึกษากลุ่มงานช่วยพิจารณาคดี สำนักงานศาลยุติธรรม ช่วงเวลา พ.ศ. 2562–2564 ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรภาครัฐมีความพร้อมกับการปรับใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่ามี ความแตกต่างระหว่างแนวคิดของผู้บริหารและระดับผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งพบว่า ผู้บริหารมองว่าองค์กรและบุคลากรมีความพร้อมต่อการปรับใช้เทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก แต่ผู้ปฏิบัติงานทั้งระดับชำนาญการ ชำนาญงาน และปฏิบัติงาน มีความพร้อมในระดับปานกลางเท่านั้น นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความพร้อมหรือมองว่าเป็นปัญหาอุปสรรคในการปรับใช้เทคโนโลยีดิจิทัลขององค์กร ส่วนใหญ่จะเป็นสมรรถนะคอมพิวเตอร์ ทักษะที่ต้อง้องค์การและต่อเทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงอายุของผู้ปฏิบัติงานด้วย ซึ่งการศึกษาส่วนใหญ่ผู้ปฏิบัติงานมีสมรรถนะคอมพิวเตอร์ระดับปานกลาง ทำให้ความเชี่ยวชาญในการใช้งานระบบดิจิทัลอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น โดยพบว่ามีปัญหาในเรื่องขององค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้งานระบบเชิงลึก ความเชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์และปัญหาระบบบริการที่ยังไม่เสถียร ยังมีความยากต่อการใช้งานของบุคลากรอยู่ นอกจากนี้ยังพบปัญหาความไม่เพียงพอของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่โดยรวมจึงมองว่าการปรับใช้งานระบบเป็นสิ่งที่ดีแต่ต้องรอให้พร้อมมากกว่านี้

สุธิพงษ์ โมทาร์ตัน (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการก้าวสู่ศาลยุติธรรมดิจิทัล กรณีศึกษาสำนักคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม พบว่า บุคลากรของสำนักคณะกรรมการตุลา

การศาลยุติธรรม สังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม มีการพัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง E-learning การฝึกอบรม การฝึกปฏิบัติงานจริง ปัญหาของการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้งาน พบว่า 1) ปัญหาด้านบุคลากร ในหน่วยงานยังขาดความรู้ความเชี่ยวชาญ 2) ปัญหาด้านการขาดเครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ทันสมัย 3) ปัญหาของระบบอาจจะมีการ Error 4) ปัญหาด้านบุคลากรไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง 5) ผู้บริหารของหน่วยงานไม่ค่อยมีบทบาทในการสนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค 1) ควรมีการจัดอบรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะการปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้แก่บุคลากรในหน่วยงานเพิ่มขึ้น 2) ขอรับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมในด้านเครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ทันสมัย 3) ในด้านของระบบที่ Error นั้นการแก้ปัญหาต้องมีระบบสำรองข้อมูลเพื่อให้สามารถดึงข้อมูลมาใช้ได้ทันที 4) ต้องมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากร และชี้แนะให้เห็นประโยชน์ของเทคโนโลยีดิจิทัล 5) ผู้บริหารของหน่วยงาน ควรมีบทบาทในการสนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานให้มากยิ่งขึ้น ปาลวี สรรพวัตร (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศต่อระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Court) ของข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรมไทย ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ มี 3 ปัจจัย คือ การรับรู้ว่าคุณประโยชน์ การรับรู้ว่าคุณประโยชน์ใช้งานง่าย และบรรทัดฐาน โดยมี 9 ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการรับรู้ว่าคุณประโยชน์ ได้แก่ ปัจจัยบรรทัดฐาน ภาพลักษณ์ ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับงาน คุณภาพของผลลัพธ์ การสื่อสารถึงผลลัพธ์ พื้นหลังประสบการณ์ การอบรมการใช้งาน การสนับสนุนจากองค์กรและการรับรู้ว่าคุณประโยชน์ใช้งานง่าย และมี 3 ปัจจัยภายนอก ที่ส่งผลต่อการรับรู้ว่าคุณประโยชน์ใช้งานง่าย ได้แก่ พื้นหลังประสบการณ์ การอบรมการใช้งานและการสนับสนุนจากองค์กร สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มผู้พิพากษามากที่สุด คือ การรับรู้ว่าคุณประโยชน์ ซึ่งมีปัจจัยภายนอกที่สำคัญที่สุดต่อปัจจัย ดังกล่าว คือ ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับงาน ดังนั้นผู้บริหารศาลยุติธรรม ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยดังกล่าวเป็นอันดับแรก เนื่องจากเป็นกลไกสำคัญที่สามารถกระตุ้นบุคลากรกลุ่มผู้พิพากษาให้เกิดความตั้งใจในการปรับตัวเพื่อใช้ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ อันจะนำไปสู่ความร่วมมือในการใช้ระบบดังกล่าวตามความคาดหวังขององค์กร

ฉันทิชา ศาสนธำรง (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางธุรกรรมออนไลน์: กรณีศึกษาศาลแพ่ง พบว่า สำนักงานศาลยุติธรรมได้มีการขับเคลื่อนองค์กรจาก Digital Court มาเป็น Smart Court มีนโยบายมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้โดยมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหลากหลายรูปแบบและช่องทาง และยังมีการประยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศภายนอกองค์กรหรือสื่อสังคมออนไลน์เป็นแนวทางปฏิบัติงานหรือสนับสนุนการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้ศึกษาพบปัญหาข้อขัดข้องว่าระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้งานอยู่ในปัจจุบันแต่ละระบบ มีการรองรับการทำงานที่แตกต่างกันโดยมีหลากหลายรูปแบบและช่องทางและไม่สามารถรองรับขั้นตอน การปฏิบัติงานตั้งแต่เริ่มต้นคดีไกล่เกลี่ยจนสิ้นสุดกระบวนการไกล่เกลี่ยได้ในระบบเดียวโดยขาดการบูรณาการเชื่อมโยง ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวข้องที่ใช้งานอยู่ในปัจจุบันเข้าด้วยกันและบางระบบงานมีความซ้ำซ้อนในการใช้งาน โดยในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ จากภายนอกมาใช้งาน ก็ยังพบข้อจำกัดหรือข้อเสียในการปฏิบัติงานอีกด้วย และแม้การพึ่งพาอาศัยสื่อดิจิทัลสมัยใหม่หรือสื่อสังคมออนไลน์ จะช่วยผลักดันการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทออนไลน์ (Online mediation) ของสำนักงานศาลยุติธรรมให้เป็นผลสำเร็จ แต่ก็ยังเป็นเพียงการสนับสนุนการดำเนินงานด้านการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทออนไลน์ (Online mediation) ในการระงับข้อพิพาทออนไลน์ (Online dispute resolution: ODR) แบบลูกผสม (Hybrid) มิใช่การดำเนินการในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์หรือระบบออนไลน์อย่างเต็มรูปแบบตั้งแต่เริ่มต้นคดีไกล่เกลี่ย จนสิ้นสุดกระบวนการไกล่เกลี่ย ดังนั้นในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ของศาลยุติธรรมแต่ละแห่งจึงมีรูปแบบที่แตกต่างกันและไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน นอกจากนั้นบุคลากรผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการไกล่เกลี่ยยัง

ควรต้องได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถให้มีทักษะด้านดิจิทัลที่เหมาะสมกับลักษณะงานและมีความรู้ ความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น เพื่อรองรับการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็น Smart Court ได้อย่างเหมาะสมและมีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ โดยจากสภาพแวดล้อมภายนอก ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลตามแผนปฏิรูปด้านกระบวนการยุติธรรมของสำนักงานศาลยุติธรรมควรมีการพัฒนาต่อยอดไปสู่การพัฒนาระบบการใช้เทคโนโลยีที่อาศัยปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) เพื่อสนับสนุนกระบวนการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทและการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางธุรกรรมออนไลน์ต่อไป

จากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาศาลยุติธรรมสู่องค์กรอัจฉริยะ พบว่า สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เกิดจากบุคลากรยังไม่มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของทัศนคติ สมรรถการใช้งานคอมพิวเตอร์ การรับรู้ การเรียนรู้ ฯลฯ ดังนั้น การปรับกระบวนการทางความคิด (Mindset) ของบุคลากรจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้แนวทางการเป็นองค์กรอัจฉริยะของศาลยุติธรรมประสบความสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น โดยที่ผู้บริหารองค์กรควรให้ความสำคัญและเป็นแบบอย่างที่ดีในการนำองค์การ เนื่องจากผู้นำเป็นเสมือนหางเสือเรือที่คอยควบคุมและนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมาย ดังที่สมชาย เทพแสง (2565) เสนอให้ผู้บริหารสร้างบรรยากาศแห่งการทำลายเพื่อให้บุคลากรคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมและนำมาใช้ในการปฏิบัติงานและที่สำคัญใช้กลยุทธ์ 4 C ได้แก่ Contexts การปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนางานและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง Conditions การกำหนดเงื่อนไขให้บุคลากรจัดการคิดแบบคงที่และหันมาใช้ในการคิดแบบพัฒนา Culture การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ มุ่งส่งเสริมให้บุคลากรเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และ Competencies ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่างเต็มกำลังและความสามารถในการนำมาใช้ในการพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพ ปัญหาต่อมาเกี่ยวข้องกับวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน อาทิเช่น ระบบเครือข่ายภายในไม่มีความเสถียรภาพซึ่งทำให้โปรแกรมระบบ Error เครื่องคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอต่อการใช้งานและยังไม่ทันสมัยเท่าที่ควร เป็นต้น จะเห็นว่า การที่ศาลยุติธรรมจะสามารถพลิกโฉมองค์กรสู่ COJ Smart Court ได้อย่างแท้จริงนั้น ผู้บริหารจะต้องมีการจัดสรรวัสดุอุปกรณ์อย่างเพียงพอ เพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาองค์การ สอดคล้องกับทฤษฎีการบริหาร ของ Drucker (1970) ที่กล่าวว่า การบริหารทุกประเภทล้วนต้องอาศัยทรัพยากรทางการจัดการ (4M) ที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการจัดการ (Management) และสำหรับทรัพยากรด้านวัสดุอุปกรณ์ถือเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดผลผลิตที่สำคัญซึ่งขาดไม่ได้เช่นกัน และปัญหาประการสุดท้ายคือ ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการ อาทิเช่น ผู้บริหารไม่มีบทบาทในการสนับสนุนต่อการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงาน การทำงานยังไม่เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าปัญหาดังกล่าว อาจเป็นตัวอย่างที่ทำให้ศาลยุติธรรมไม่สามารถพลิกโฉมรูปแบบการดำเนินงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และไม่สามารถตอบสนองต่อแผนยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรมและนโยบาย COJ Smart Court ที่มุ่งเน้นให้มีการนำเอาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาใช้ในการดำเนินงาน จึงสรุปได้ว่า ปัญหาที่อาจฉุดรั้งการเป็นองค์กรดิจิทัลของศาลยุติธรรมประกอบด้วยปัญหาหลัก 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านวัสดุอุปกรณ์ และ 3) ด้านการบริหารจัดการ

แนวทางการพัฒนาศาลยุติธรรมสู่องค์กรอัจฉริยะ

โลกาภิวัตน์เป็นกระบวนการที่โลก ระบบเศรษฐกิจ และสังคมเป็นรูปแบบเดียวกัน บูรณาการ และพึ่งพิงกัน ปัจจัยที่ทำให้โลกเล็กลง คือ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การสื่อสาร และการขนส่ง การรวมพลังทางภูมิศาสตร์และการเมืองและเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน ผลที่เกิดขึ้นคือ ระบบสังคมและการเมืองที่เคยเป็นระบบปิดได้ก้าวสู่ระบบเปิด การเปลี่ยนแปลงองค์การยุคโลกาภิวัตน์ต้องพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้มีความสามารถปรับตัวจัดการกับเหตุการณ์วิกฤติต่าง ๆ ไม่ให้ขัดแย้งกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป (Maharatsakul and Limlawan, 2011) องค์การไม่ว่าเล็กหรือใหญ่สามารถที่จะขับเคลื่อนที่จะขับเคลื่อน

เร้นอยู่ภายในเพื่อสร้างให้เป็นองค์กรแห่งอัจฉริยะได้ทั้งสิ้น องค์กรอัจฉริยะ จึงเป็นลักษณะขององค์กรที่สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างชาญฉลาดพร้อมทั้งสามารถปรับตัวเพื่อสร้างความสามารถที่มีเอกลักษณ์ในการแข่งขันในการสร้างคุณค่าเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าอย่างแท้จริง (กฤษณ์ รุยาพร, 2565) องค์กรอัจฉริยะในยุคปัจจุบันไม่ใช่ องค์กรที่มีความรู้ (Knowledge-based organization) เท่านั้น แต่จะต้องเป็นองค์กรที่สร้างความรู้ใหม่ขึ้นมาทดแทน หรือลบล้างความรู้เก่าและใช้ความรู้ใหม่นั้น ในการดำเนินกิจการที่มีชัยเหนือคู่แข่ง องค์กรอัจฉริยะไม่ใช่แค่องค์กรที่มี ความรู้แต่จะต้องเป็นองค์กรที่สร้างความรู้ (Knowledge-Creating Organization) และใช้ความรู้ที่สร้างขึ้นใหม่นั้นในการ เพิ่มคุณค่าและมูลค่า (Value-Add) ให้แก่องค์กร องค์กรอัจฉริยะตามรูปแบบข้างต้น คือ องค์กรที่ดำเนินการจัดการความรู้ อย่างถูกต้อง ถูกแนวทาง เกิดการสนธิพลัง (Synergy) ระหว่างองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบของการจัดการความรู้ อันได้แก่ คน (People) กระบวนการ (Process) เนื้อหาความรู้ (Content) และเทคโนโลยี (Technology) (วิจารณ์ พานิช, 2550 อ้างถึงใน สมชาติ กิจยรรยง, 2556)

จากการสังเคราะห์สภาพปัญหาที่อาจฉุดรั้งการเป็นองค์กรดิจิทัลของศาลยุติธรรม ผู้ศึกษาได้เสนอแนวทางการ พัฒนาให้ศาลยุติธรรมสู่องค์กรอัจฉริยะ ดังนี้

4.1 ศาลยุติธรรมควรสร้างองค์การสู่การเป็น “องค์กรแห่งการเรียนรู้” (Learning Organization) โดยยกระดับ มาตรฐานองค์การด้วยการจัดการความรู้เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงคุณภาพการดำเนินงานและการให้บริการให้มีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองต่อวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กรได้อย่างแท้จริง

4.2 ศาลยุติธรรมควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรเนื่องจากเป็นปัจจัยนำเข้าสำคัญที่ทำให้ การดำเนินงานขับเคลื่อนไปตามภารกิจ โดยผู้บริหารควรเน้นการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้แก่บุคลากรทุกระดับเพื่อสร้าง องค์กรความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่จำเป็นในการทำงานสำหรับนำไปปรับใช้ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

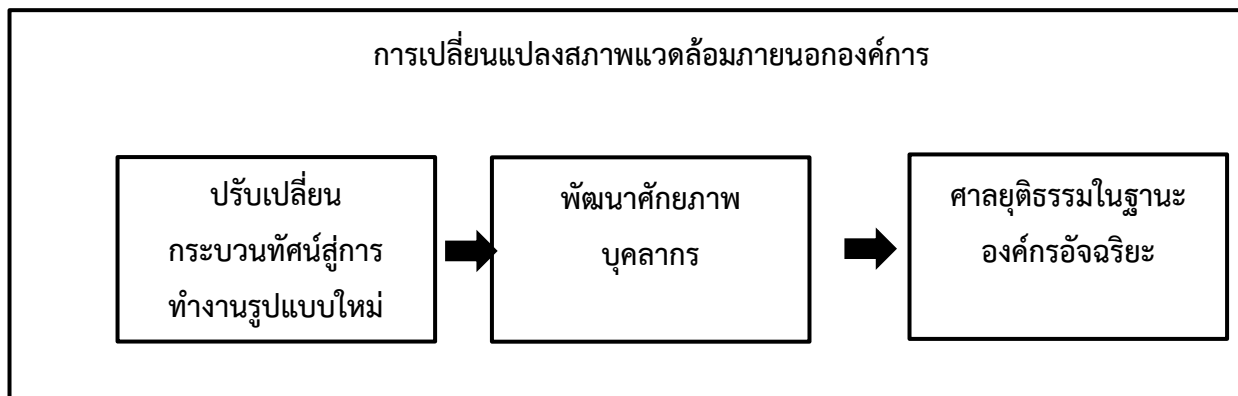
4.3 ศาลยุติธรรมควรพลิกโฉมรูปแบบและกระบวนการทำงานของศาลยุติธรรมให้เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์อย่าง เต็มรูปแบบโดยไม่ต้องใช้กระดาษ

4.4 ศาลยุติธรรมควรพัฒนาโปรแกรมระบบให้เกิดความเสถียรภาพอย่างต่อเนื่อง รวมทั้ง การพัฒนา แอปพลิเคชัน การสร้างและพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการทำงาน รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) มาใช้ร่วมกับกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล

4.5 ศาลยุติธรรมควรปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่อาจเป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อให้บุคลากร สามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ อีกทั้ง ทำให้การเชื่อมโยงข้อมูลภาครัฐกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นได้ด้วยความ สะดวก รวดเร็ว และสามารถใช้อุปกรณ์ข้อมูลร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

การปฏิวัติพัฒนาศาสนาธรรมสู่การเป็นองค์กรอัจฉริยะภายใต้บริบทสภาพแวดล้อมปัจจุบันถือว่ามีความท้าทายเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งกระแสโลกาภิวัตน์ที่เทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงองค์กรอย่างสิ้นเชิง ประกอบกับกระแสการพลิกโฉมภาครัฐสู่การเป็นระบบราชการ 4.0 ที่มุ่งยกระดับการบริการภาครัฐที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาบริการสาธารณะรวมถึงรูปแบบการให้บริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไปภายใต้สังคมปกติวิถีใหม่ที่เกิดขึ้นภายหลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จะเห็นว่า หน่วยงานภาครัฐต่างพลิกโฉมบริการภาครัฐโดยมุ่งการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ เข้ามาช่วยปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้บริการมากขึ้น อาทิเช่น สำนักงานศาลยุติธรรมพัฒนาระบบการพิจารณาคดีในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ผ่านช่องทางการประชุมผ่านเว็บและการประชุมทางวิดีโอออนไลน์ผ่านระบบ Google Meet การไกล่เกลี่ยออนไลน์ (Online mediation) การลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Signature) ในสัญญาประนีประนอมยอมความผ่านแอปพลิเคชัน Adobe Fill & Sign เป็นต้น ดังนั้น การพลิกโฉมศาลยุติธรรมและแนวทางการพัฒนาศาลยุติธรรมสู่องค์กรอัจฉริยะ ผู้ศึกษาค้นพบองค์ความรู้ใหม่จากการศึกษา ดังนี้

ประการแรก การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์สู่การทำงานรูปแบบใหม่ กระบวนทัศน์ในที่นี้หมายถึงรูปแบบ แนวทาง หรือแบบแผนการดำเนินงานที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อมุ่งตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสามารถก้าวข้ามรูปแบบการดำเนินงานแบบเดิมที่เน้นการเชิงรับตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้น แนวทางที่จะพลิกโฉมศาลยุติธรรมให้ไปสู่ศาลดิจิทัลได้อย่างเต็มรูปแบบ ผู้บริหารควรสร้างรูปแบบหรือแนวทางในการดำเนินกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมและไม่ขัดต่อกฎหมายหรือระเบียบต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ โดยอาจมีการปรับปรุงข้อกฎหมายและกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคขวางกั้นการทำงานของข้าราชการ การพัฒนาระบบงานให้เป็นแบบดิจิทัลมากขึ้น การพัฒนาโปรแกรมระบบและนวัตกรรมบริการต่าง ๆ ให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว อีกทั้งการเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลภาครัฐร่วมกันระหว่างองค์กรเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่เข้ารับบริการ

ประการที่สอง การพัฒนาศักยภาพบุคลากร โดยผู้บริหารควรส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มพูนทักษะความเชี่ยวชาญให้แก่บุคลากรทุกระดับโดยให้มีความสามารถในการใช้ความรู้ และข้อมูลสารสนเทศเพื่อแก้ปัญหาและสร้างคุณค่าของการทำงานให้มีประสิทธิภาพโดยยึดหลักธรรมาภิบาลมากยิ่งขึ้น ดังนั้น หากบุคลากรใน

องค์การมีภูมิคุ้มกันด้านองค์ความรู้ก็จะสามารถปรับตัวสู่กระบวนการทำงานรูปแบบใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่
มีปัจจัยด้านบุคคลเป็นตัวฉุดรั้งในการพัฒนาอีกต่อไป

จะเห็นว่า หากบุคลากรทุกระดับในองค์กรตั้งแต่ผู้บริหารจนถึงผู้ปฏิบัติงานยึดมั่นการทำงานที่เน้นประชาชนเป็น
ศูนย์กลาง ประกอบกับการพัฒนาศักยภาพของตนด้วยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนารูปแบบการทำงานโดยนำเอา
เทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาเพื่อสร้างความสะดวกในการส่งมอบบริการแก่ประชาชน ย่อมทำให้ศาลยุติธรรมสามารถก้าว
ข้ามรูปแบบการทำงานเดิมและมุ่งสู่การเป็นองค์กรอัจฉริยะได้อย่างแท้จริง

บทสรุป

ปัจจุบันพลวัตทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ไม่หยุดนิ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบในการดำเนินธุรกิจซึ่งทำให้
การดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง องค์การภาครัฐของไทยก็ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง
ดังกล่าวเช่นกัน หากภาครัฐไม่เปลี่ยนแปลงและไม่พลิกโฉมภาครัฐย่อมไม่อาจสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันกับนานา
อารยประเทศซึ่งนำไปสู่การเป็นประเทศด้อยการพัฒนา ศาลยุติธรรมในฐานะองค์การภาครัฐที่มีเป้าหมายในการอำนวย
ความยุติธรรมตามหลักนิติธรรมได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรม พ.ศ. 2565-2568 สำหรับเป็นแนวทางในการ
ดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ ในการนี้ เมื่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งเทคโนโลยีเกิด
การเปลี่ยนแปลงและเป็นความท้าทายที่ศาลยุติธรรมจะต้องพลิกโฉมองค์การสู่การเป็นองค์กรอัจฉริยะ ในปี พ.ศ. 2563
ผู้บริหารได้ริเริ่มแนวคิด D-Court โดยเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในกระบวนการทำงานของศาลยุติธรรม
เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและคู่ความในยุคสังคมปกติวิถีใหม่ (New normal) ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2564 ได้
พัฒนาสู่การเป็น COJ Smart Court เพื่อยกระดับมาตรฐานการให้บริการของศาลยุติธรรมให้ดียิ่งขึ้น จากการนำนโยบาย
ดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินงานของศาลยุติธรรมพบปัญหาที่สำคัญ 3 ด้าน คือ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านวัสดุอุปกรณ์ และ 3)
ด้านการบริหารจัดการ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นทรัพยากรทางการบริหารที่สำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้น แนวทางที่จะทำให้ศาล
ยุติธรรมมุ่งสู่การเป็นองค์กรอัจฉริยะคือผู้บริหารและบุคลากรทุกคนสานพลังเพื่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงองค์การ ไม่ว่าจะ
จะเป็นการองค์กรแห่งการเรียนรู้ การเปลี่ยนกระบวนกรทางความคิด (Mindset) และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองใน
ลักษณะของน้ำไม่เต็มแก้วเพื่อให้มีความพร้อมต่อการเรียนรู้อยู่เสมอ การพลิกโฉมรูปแบบและกระบวนการทำงานอย่าง
สิ้นเชิง การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหากระบวนการทำงานและการอำนวยความสะดวกให้เข้าถึงง่าย
และการปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม แนวทางดังกล่าวเป็นแนวคิด
ที่ผู้ศึกษานำเสนอจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจในการนำไปประยุกต์ใช้กับแนวทางการพัฒนา
องค์กรสู่การเป็นองค์กรอัจฉริยะไม่มากนัก

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณ์ รุยาพร. (2565). การพัฒนาผู้นำในยุคดิจิทัล. *วารสารบริหารธุรกิจ*, 58, น.100-115.
- ฉันทิชา ศาสนธำรง. (2565). *แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
และการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางธุรกรรมออนไลน์: กรณีศึกษาศาลแพ่ง*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนา
ธนาการแห่งประเทศไทย. (2564). *Innovative Justice ภาพลักษณ์ใหม่ศาลยุติธรรมมุ่งสู่จุดหมายการเป็นที่พึ่งแห่งแรก
ของประชาชน*. สืบค้นจาก [https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles
-and-publications/bot-magazine/Phrasiam-64-2/relax-ruen-pae-64-2-1.html](https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/bot-magazine/Phrasiam-64-2/relax-ruen-pae-64-2-1.html)

- ปาลวี สรณวัตร. (2557). การยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศต่อระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-court) ของข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรมไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พัชรินทร์ โชติวรานนท์. (2562). เอกสารการอบรมหลักสูตร “ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล” รุ่นที่ 18 วิทยาลัยข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม.
- โพสต์ทูเดย์ออนไลน์. (2564). *Digital Disruption* จุดเริ่มและจุดเปลี่ยน. สืบค้นจาก <http://posttoday.com/economy/columnist/602086>.
- มติชนออนไลน์. (2564). *Digital Disruption* คืออะไร และเราต้องเตรียมรับมืออย่างไร?. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/publicize/news_2936990
- เรืองสิทธิ์ ตันกาญจนานุกรักษ์ และคณะ. (2562). นโยบายประธานศาลฎีกา. ใน เรืองสิทธิ์ ตันกาญจนานุกรักษ์ (บ.ก.), จุลสารศาลฎีกาออนไลน์. สืบค้นจาก <http://www.supremecourt.or.th/storage/booklets/pdf/booklet-5efc5034af50e.pdf>
- วิรุจน์ วิโรจน์ธนากุล. (2564). ความพร้อมของบุคลากรภาครัฐกับการปรับใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการให้บริการประชาชนของสำนักงานศาลยุติธรรม: กรณีศึกษากลุ่มงานช่วยพิจารณาคดี สำนักงานศาลยุติธรรม ช่วงเวลา พ.ศ. 2562-2564. (สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ) สืบค้นจาก <https://digital.car.chula.ac.th/>
- ศาลยุติธรรม. (2561). วิสัยทัศน์และพันธกิจ. สืบค้นจาก <https://www.coj.go.th/th/content/page/index/id/6>
- สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง. (2567). แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี. สืบค้นจาก <https://sto.go.th/national-strategy/>
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2563). บทความเรื่อง *Digital Disruption* และมาตรการรับมือด้าน HR ของภาครัฐ. สืบค้นจาก https://www.ocsc.go.th/?post_type=news&p=6226
- สุพิงษ์ โมทาร์ตัน. (2560). การพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการก้าวสู่ศาลยุติธรรมดิจิทัล. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยรามคำแหง, 27(2), 101-116.
- _____. (2564). การพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการก้าวสู่ศาลยุติธรรมดิจิทัล กรณีศึกษาสำนักงานคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม.
- Maharatsakul, P and Limlawan, K. (2011). Human resource management in the era of globalization. *Executive Journal*, 31(41), 168-173.

การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี School's administrator's personnel management of secondary schools under Udon Thani Municipality

นิภาพร ถมคำ^{*1}, กิจพิณฐ์ อุสาโห²
Nipaporn Thomkham¹, Kitpinit Usaho²

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

¹Department of Educational Administration, Faculty of Educational Administration, Ratchathani University, Thailand

*Corresponding author's e-mail: nipapor.moo@gmail.com^{*1}

Received: January 24, 2024

Revised: May 06, 2024

Accepted: May 14, 2024

บทคัดย่อ

วิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานบุคคลและแนวทางพัฒนา การบริหารงานบุคคลกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 121 คน เครื่องที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามมาตราวัดประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบสัมภาษณ์ในการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการสรรหาบุคลากร ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการให้พ้นจากงาน ด้านการรวมพลัง ด้านการบำรุงรักษา และการให้ค่าตอบแทน 2) แนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ควรมีการวางแผนอัตรากำลังคนประเมินความต้องการกำลังคนกับภารกิจของสถานศึกษา และมีกระบวนการคัดเลือกบุคลากร พิจารณาจากคุณธรรม จริยธรรม และควรเน้นความโปร่งใสในการคัดเลือกบุคลากร ไม่ควรมีระบบอุปถัมภ์หรือระบบเครือญาติ ควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรมในหมวดวิชาต่าง ๆ และในหน้าที่รับผิดชอบของตนเอง การให้ค่าตอบแทน ควรมีการให้ค่าตอบแทนเพิ่มเติม เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากร และควรใช้หลักความยุติธรรมในการพิจารณาการเลื่อนขั้นเงินเดือน ควรมีการจัดกิจกรรมที่สร้างสัมพันธ์ระหว่างครูและบุคลากรให้มีความรักความสามัคคีกันในทุกขณะ ควรมีการสร้างขวัญกำลังใจให้กับครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ควรมีความยุติธรรม และมีแนวทางในการช่วยเหลือดูแลบุคลากรที่พ้นจากงาน

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล; ผู้บริหารสถานศึกษา; โรงเรียนมัธยมศึกษา; เทศบาลนครอุดรธานี

Abstract

The purpose of this research is to study the level of personnel management and personnel development guidelines of school administrators in secondary schools under Udon Thani Municipality. The sample group used in the questionnaire consisted of 3 school administrators and 118 municipal school teachers,

totaling 121 individuals. In addition, key individuals for interviews include the director of the Office of Education, 1 person, and school directors, 2 people, totaling 3 individuals. The research instruments included a questionnaire with 38 items measured on a 5-point Likert scale with IOC values ranging from 0.67 to 1.00 and interviews. The statistical analysis used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis for the interview data. The results of this research are as follows: 1. Overall, the level of personnel management by school administrators in secondary schools affiliated with Udon Thani Municipalities was high. When considering individual aspects, it was found to be high in all dimensions. The average scores in each dimension, from highest to lowest, were as follows: personnel recruitment, personnel development, termination of employment, team building, maintenance, and compensation. 2. School administrators in secondary schools affiliated with Udon Thani Municipalities made the following recommendations in their personnel management development guidelines: For personnel recruitment, there should be a plan of personnel requirements based on the school's mission. For personnel development, promoting training for teachers and staff is essential. Regarding compensation, additional incentives should be provided to motivate teachers and staff, as should the use of fairness principles in considering salary increments. For team building, activities that foster unity among teachers and staff should be organized continuously. Finally, for maintenance, continuous encouragement and support should be provided to teachers and staff, and there should be a fair process for assisting personnel leaving the job.

Keywords: personnel management, school administrators, secondary schools, Udon Thani municipalities.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคน ให้มีความเจริญก้าวหน้าในทุกๆ ด้านการศึกษาสร้างเยาวชนของชาติให้มีความพร้อมในการเจริญงอกงามเพื่อเป็นกำลังหลักของชาติและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าสืบไป องค์ประกอบที่สำคัญสูงสุดที่ทำให้เกิด การพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรดังกล่าวต้องประกอบด้วย คนที่มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและเอื้อต่อการพัฒนาประเทศการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งในการพัฒนาคนและประเทศชาติให้ดำเนินไปอย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2566 - 2570 ที่มุ่งพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทย เพื่อยกระดับคุณภาพทุกช่วงวัย ให้มีความพร้อมทั้งกายใจ สติปัญญา มีจิตสำนึกรักษ์วัฒนธรรมที่ดั่งมรดกของความเป็นไทย และได้รับการศึกษาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 ได้กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีฐานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งเป็นผลให้ภารกิจอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารบุคลากรปรับเปลี่ยนไปเช่นกัน ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจาย

อำนาจการบริหารจัดการทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป โดยที่การบริหารงานบุคคลตามแนวการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลของโรงเรียนอยู่ในภารกิจงานของสถานศึกษา ซึ่งเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้ โดยอิสระคล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการ ของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษา มีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการสามารถพัฒนาบุคลากร รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่นได้อย่าง มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ โรงเรียนเป็นองค์กรหนึ่งของสังคมที่ต้องดำเนินการบริหารงานเพื่อให้การศึกษาสำเร็จตามวัตถุประสงค์ อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องอาศัยบุคลากรเข้าช่วยในการดำเนินงานเพราะคุณภาพของการศึกษาจะสูงหรือต่ำเพียงใดขึ้นอยู่กับบุคลากรที่ทำหน้าที่ในองค์กรนั้น แต่การปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน เมื่อปฏิบัติงานไประยะหนึ่งมักจะเบื่อหน่าย อันเป็นเหตุให้ทำงานไม่เต็มที่ โดยเฉพาะถ้าครูขาดความกระตือรือร้นในเรื่องการเรียนการสอนย่อมทำให้การศึกษาขาดคุณภาพ จึงจำเป็นต้องพัฒนาครูด้วยวิธีการต่างอยู่เป็นระยะ ๆ

การบริหารงานบุคคลถือเป็นหัวใจหลักของการบริหารไม่ว่าองค์กรนั้นจะปฏิบัติงานด้านใด ถ้ามีการบริหารงานบุคคลบกพร่ององค์กรนั้นก็จะมีพัฒนาและมีความเจริญก้าวหน้าได้ยาก เพราะงานทุกอย่างจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับบุคลากรที่ได้รับมอบหมายงาน การพัฒนาบุคลากรเป็นการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล เนื่องจากความเจริญของวิทยาการต่าง ๆ ตลอดจนเทคนิคในการทำงานที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่ว่าวิทยาการและหน้าที่ความรับผิดชอบจะเปลี่ยนแปลงไป การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษายังคงเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ โดยนำวิธีการต่างๆ มาใช้ในการพัฒนาครู เพื่อให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยรู้จักแสวงหาและคัดเลือกครูเข้ามาทำงานอย่างเหมาะสมพร้อมทั้งรู้จักการกระตุ้นให้ครูเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้วยความเอาใจใส่และ พึงพอใจในงานนั้นๆ อีกด้วย และยังเป็นการใช้ทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพในการสร้างบรรยากาศที่ดีระหว่างสมาชิกกับองค์กร ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความก้าวหน้าของบุคคลเพื่อให้ได้คนดี มีความสามารถ มีความทุ่มเท และมีความสุขในการทำงาน (นพพัชญ์ นิตจันทร์, 2564) อาจกล่าวได้ว่า การบริหารงานบุคคลจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งของการบริหารงานทุกประเภท ซึ่งมีผลต่อองค์กรมากกว่าปัจจัยอื่นๆ หลักการบริหารงานสมัยใหม่จึงให้ความสำคัญต่อการบริหารงานบุคคลขององค์กรนั้นมากยิ่งขึ้น แม้จะมีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้นเป็นลำดับ แต่ถ้าการจัดการด้านการบริหารงานบุคคลประสิทธิภาพก็จะทำให้มีการพัฒนาองค์การตลอดรวมไปถึงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไม่เป็นที่ไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

เทศบาลนครอุดรธานีเป็นเทศบาลนครแห่งหนึ่งในอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานีเป็นศูนย์กลางหน่วยงานราชการภูมิภาค การค้า การพาณิชย์ การขนส่งทางบกและอากาศ และอุตสาหกรรมของจังหวัดอุดรธานี มีพื้นที่ 47.70 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมตำบลหมากแข้งทั้งตำบลและบางส่วนของตำบลนาดี ตำบลหนองบัว ตำบลบ้านจั่น ตำบลบ้านเลื่อม ตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมืองอุดรธานี เดิมเป็นเทศบาลเมืองอุดรธานีจัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี พ.ศ.2479 เมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ.2479 มีพื้นที่ 5.60 ตารางกิโลเมตร ขยายเขต ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ.2495 มีพื้นที่ 8.30 ตารางกิโลเมตร ครั้งที่ 2 วันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ.2536 มีพื้นที่ 47.70 ตารางกิโลเมตร และได้ยกฐานะเป็นเทศบาลนครอุดรธานีตามพระราชกฤษฎีกาการการจัดตั้งเทศบาลนครอุดรธานี พ.ศ.2538 เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2538 โดยมีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 12 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนเทศบาล 1 โพนศรี 2) โรงเรียนเทศบาล 2 มุขมนตรี 3) โรงเรียนเทศบาล 3 บ้านเหล่า 4) โรงเรียนเทศบาล 4 วัดโพธิ์วาราม 5) โรงเรียนเทศบาล 5 สิริภักษ์วิทยา 6) โรงเรียนมัธยมเทศบาล 6 นครอุดรธานี 7) โรงเรียนเทศบาล 7 ไร่โสมเคราะห์ 8) โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 72 (เทศบาล 8) 9) โรงเรียนเทศบาล 9 มณเฑียรทองอนุสรณ์ 10) โรงเรียนเทศบาล 10 อนุบาลหนูดี 11) โรงเรียนเทศบาล 11 หนองหิน และ 12) โรงเรียนเทศบาล

12 บ้านช้าง (เทศบาลนครอุดรธานี, 2566)

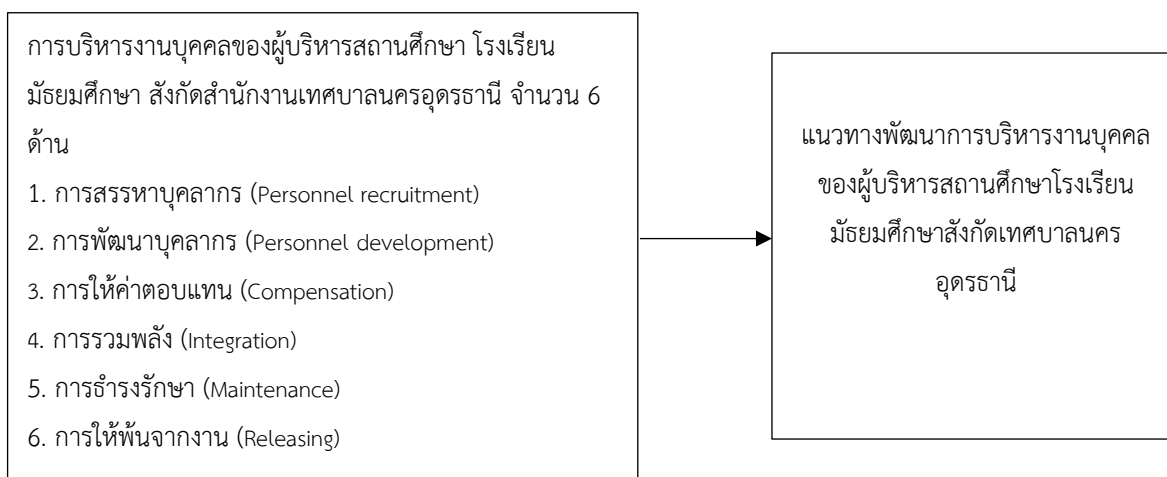
จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาการค้นคว้าสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาและเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานีต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเทศบาลนครอุดรธานี โดยศึกษาตามแนวคิดของ (Edwin B.Flippo, 1984) จำนวน 6 ด้าน รายละเอียด ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน เลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์คุณสมบัติ และพนักงานครูเทศบาล จำนวน 121 คน จากการเปิดตาราง Krejcie & Morgan (1970) สุ่มแบบหลายขั้นตอน ประกอบด้วย การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) จำแนกตามรายโรงเรียน จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) คิดเป็นร้อยละ 100 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และพนักงานครูเทศบาล เลือกแบบเจาะจง ตามเกณฑ์คุณสมบัติผู้บริหาร เปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน อีรุณี เอกะกุล, 2543) สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ 1. ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเทศบาลนครอุดรธานี แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเทศบาลนครอุดรธานี นี้มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวความคิดของลิเคิร์ต (Likert's Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 121) ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเทศบาลนครอุดรธานี สำหรับแบบสัมภาษณ์ได้นำผลจากการวิเคราะห์ตามขั้นตอนที่ 1 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มาสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อหาคำตอบแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเทศบาลนครอุดรธานีกับผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน 2.2 สร้างแบบสอบถามแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของคำถามความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม ความชัดเจนของภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ 2.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือในด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ความถูกต้องของรูปแบบ (Format) และการใช้ภาษา (Wording) และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวัด (Index of Item objective: IOC) ความครอบคลุมของข้อคำถามและความชัดเจนของภาษาที่ใช้ 2.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากรผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน จากนั้นหาคุณภาพเครื่องมือ โดยตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.80 และ 2.5 จัดพิมพ์เครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป 2.6 แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการหาคำตอบแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยนำผลการ วิเคราะห์เชิงปริมาณมาตั้งคำถามสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้แนวทางพัฒนาในลำดับต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยดำเนินการโปรแกรม Google form เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้รับอีเมลแบบสอบถามตอบกลับทั้งหมด 164คน คิดเป็นร้อยละ 90.60

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจัดระเบียบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปดังนี้ 1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2. ข้อมูลการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายโดยเทียบกับเกณฑ์ บุญชม ศรีสะอาด (2554, หน้า 121) 3. ข้อมูลแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) แบบสอบถามปลายเปิดและแบบสัมภาษณ์เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยนำข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี

ด้าน	การบริหารงานบุคคล	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1	การสรรหาบุคลากร (Personnel recruitment)	4.38	0.70	มาก
2	การพัฒนาบุคลากร (Personnel development)	4.34	0.66	มาก
3	การให้ค่าตอบแทน (Compensation)	4.11	0.87	มาก
4	การรวมพลัง (Integration)	4.26	0.80	มาก
5	การบำรุงรักษา (Maintenance)	4.12	0.82	มาก
6	การให้พ้นจากงาน (Releasing)	4.30	0.71	มาก
	รวม	4.25	0.76	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.25$, S.D. = 0.76) เมื่อพิจารณา โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า การสรรหาบุคลากร (Personnel recruitment) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.38$, S.D. = 0.70) รองลงมา คือ การพัฒนาบุคลากร (Personnel development) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.34$, S.D. = 0.66) รองลงมา คือ การให้พ้นจากงาน (Releasing) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.30$, S.D. = 0.71) รองลงมา คือ การรวมพลัง (Integration) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.26$, S.D. = 0.80) รองลงมา คือ การบำรุงรักษา (Maintenance) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.12$, S.D. = 0.82) และการให้ค่าตอบแทน (Compensation) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$, S.D. = 0.87)

ผลการศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี ผู้วิจัยพบผลดังนี้

1. ด้านการการสรรหาบุคลากร (Personnel recruitment) พบว่า การสรรหาบุคลากร ควรมีการประชาสัมพันธ์การรับสมัครผ่านสื่อต่างๆ ที่หลากหลายมากขึ้น ควรประกาศรับสมัครให้นานขึ้น ควรมีการวางแผนอัตรากำลังคนประเมินความต้องการกำลังคนกับภารกิจของสถานศึกษาจัดทำแผนอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและให้บุคลากรในสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการคัดเลือกบุคลากร ควรแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการคัดเลือกที่มีความชำนาญในการคัดเลือกบุคลากร ควรคัดเลือกบุคลากรโดยวิธีการสอบคัดเลือกหรือคัดเลือกตามเกณฑ์คุณสมบัติ ควรคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมกับตำแหน่ง ผู้บริหารควรใช้หลักความยุติธรรมในการสรรหาบุคลากรที่เหมาะสมเข้ามาปฏิบัติงาน โดยมีระบบกระบวนการคัดเลือกบุคลากรพิจารณาจากคุณธรรม จริยธรรม และควรเน้นความโปร่งใสในการคัดเลือกบุคลากร ไม่ควรมีระบบอุปถัมภ์หรือระบบเครือญาติ

2. ด้านการพัฒนาบุคลากร (Personnel development) พบว่า ควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรมในหมวดวิชาต่างๆ ของตน ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มประสบการณ์ ความรู้ในการปฏิบัติงานให้แก่ครูและบุคลากร ควร

ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรม สัมมนาศึกษานอกสถานที่และเข้าร่วมโครงการต่างๆ ตามความเหมาะสมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ผู้บริหารควรมีแผนความก้าวหน้าในสาขาวิชาชีพในแต่ละสายงาน ควรส่งเสริมให้มีการจัดการอบรม ในโรงเรียน ควรเพิ่มกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรให้ครบทุกด้าน และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น จัดการนิเทศการเรียนการสอนและร่วมติดตามประเมินผล สถานศึกษา ควรจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรเป็นลายลักษณ์อักษรตามที่โรงเรียนกำหนด บุคลากรที่ผ่านการอบรมต้องมีการรายงานผลการอบรมทุกครั้ง ที่ไปอบรมมา

3. ด้านการให้ค่าตอบแทน (Compensation) พบว่า ควรมีการให้ค่าตอบแทนเพิ่มเติม เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากร ควรพิจารณาจากภาระงานและผลของการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรใช้หลักความยุติธรรมในการพิจารณาการเลื่อนขั้นเงินเดือนของครูและบุคลากรและมีคณะกรรมการพิจารณาก่อนการเลื่อนเงินเดือน ควรมีการให้ค่าตอบแทนหากครูและบุคลากร มีผลงานที่โดดเด่น มีการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมกับวุฒิการศึกษาและตำแหน่งงานของครูและบุคลากร มีค่าตอบแทนที่เหมาะสม เสมอภาคกันทุกคน

4. ด้านการรวมพลัง (Integration) พบว่า ควรมีการจัดกิจกรรมที่สร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างครูและบุคลากรให้มีความรักความสามัคคีกันในหมู่คณะ ควรมีการสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้น่าอยู่ เช่น การทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ควรระดมความรู้ ความสามารถของครูและบุคลากรในโรงเรียน ในการวางวัตถุประสงค์ การกำหนดเป้าหมาย การสร้างกลยุทธ์และการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ผู้บริหารควรสนับสนุนให้มีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นระบบชัดเจน ทำให้การทำงานออกมาในรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ ควรเปิดโอกาสหรือจัดกิจกรรม ให้ครูและบุคลากรได้มีกิจกรรมร่วมกัน ควรเพิ่มกิจกรรมหรือเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีโอกาสทำงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนร่วมมือ ร่วมพลังในการพัฒนานักเรียนและโรงเรียนให้มีชื่อเสียง

5. ด้านการธำรงรักษา (Maintenance) พบว่า ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศที่ดีให้กับครูและบุคลากรในการปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ ให้ความสำคัญกับการปลูกค่านิยมที่ดีในการทำงานให้กับครูและบุคลากร ควรจัดให้มีแหล่งสนทนา การในโรงเรียน เพื่อให้ครูและบุคลากรได้พักผ่อนหย่อนใจ มีการเสริมแรงทางบวกอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากร ควรมีการจัดกิจกรรมที่ปลูกฝังให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนคงความเป็นเอกลักษณ์ รักษาวัฒนธรรมของโรงเรียนไว้ ควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ภาพให้กับครูและบุคลากร ควรมีการศึกษา สืบค้นและพัฒนาครูที่มีผลงานดี ประพฤติดี เป็นที่รักใคร่ ยกย่องของเพื่อนครู ให้ได้รับรางวัล ควรมีการให้รางวัลเชิดชูเกียรติแก่ครูและบุคลากรที่ปฏิบัติงานดีเด่นประจำปี ส่งเสริมด้านการตรวจสอบสุขภาพประจำปีแก่ครูและบุคลากร

6. ด้านการให้พ้นจากงาน (Releasing) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการเตรียมการให้ครูกับบุคลากรที่พ้นจากงาน ไม่ว่าจะเป็นการเกษียณ อายุราชการ การลาออก การย้ายออก ซึ่งอาจทำในรูปแบบของการหรือจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้กับครูกับบุคลากรในกลุ่มดังกล่าว นอกจากนี้ควรมีแนวทางในการช่วยเหลือดูแลครูกับบุคลากรที่พ้นจากงาน ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการจัดเลี้ยงสังสรรค์และเชิดชูความดีที่ทำมาเพื่อเป็นตัวอย่างแก่ครูและนักเรียน รวมทั้งการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตนหลังจากพ้นจากงาน หรือมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมช่วยเหลือบุคลากรที่เกษียณอายุราชการหรือลาออกและควรจัดให้มีการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับวินัยและการรักษาวินัยให้กับบุคลากรในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการป้องกันมิให้กระทำผิดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์อันเป็นเหตุให้ต้องพ้นจากงาน ผู้บริหารสถานศึกษาต้อง มีความยุติธรรม มีจรรยาบรรณ มีความเที่ยงตรง อยู่ในกรอบวินัยต้องหนักแน่นไม่เห็นแก่สินจ้างรางวัล ควรพิจารณาจากความผิดที่ผู้นั้นกระทำ หากมีเหตุร้ายแรงสมควรให้พ้นจากงาน ควรมีการตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง แล้วจึงตัดสินผลการดำเนินการทางวินัย

การอภิปรายผล

จากการศึกษาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี ผู้วิจัยได้ดำเนินการอภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญของการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการศึกษาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการสรรหาบุคลากร ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการให้พ้นจากงาน ด้านการรวมพลังด้านการบำรุงรักษา และการให้ค่าตอบแทน ซึ่งเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี ดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลเป็นไปตามกฎระเบียบของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มุนิระห์ เจ๊ะมิง (2559) ได้อธิบายถึงความสำคัญของการบริหารงานบุคคล ว่าการบริหารงานบุคคล ในสถานศึกษา มีความสำคัญมากเพราะทรัพยากรบุคคลเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์การ ผู้บริหาร จำเป็นต้องมีความรู้ ด้านพฤติกรรมศาสตร์รู้หลักในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลในองค์การมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เกิดความจงรักภักดีต่อองค์การ ซึ่งจะช่วยให้พัฒนาให้องค์การเจริญก้าวหน้าและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระครูใบฎีกา วชิรนทร์ โชติเวที และสัจจวรรณ ทรรพสุ (2559) เรื่อง การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการบำรุงรักษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือด้านการให้พ้นจากงาน ด้านการพัฒนา และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นวพัชญ์ ฉิดจันทร์ (2564) เรื่อง การบริหารงานบุคคลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับขัณมีเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ 1) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน 2) ด้านการพัฒนา 3) ด้านการคัดเลือก 4) ด้านการนำเข้าสู่งาน 5) ด้านความมั่นคงในการปฏิบัติงาน 6) ด้านความต่อเนื่อง 7) ด้านข้อมูลสารสนเทศ 8) ด้านการวางแผนกำลังคน 9) ด้านการเจรจาต่อรอง 10) ด้านการสรรหา และ 11) ด้านสิ่งตอบแทนและ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สัจจวรรณ โชติกุล (2562) เรื่อง การบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพและการขอรับใบอนุญาต รองลงมาคือ ด้านการวางแผนอัตรากำลัง การกำหนดตำแหน่งการสรรหา และการบรรจุแต่งตั้งและน้อยที่สุดคือด้านวินัย การรักษาวินัย การลงโทษการอุทธรณ์และการออกจากราชการ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี รายด้านสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1.1 การสรรหาบุคลากร (Personnel recruitment) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหาร มีการควบคุมกระบวนการสรรหาให้เป็นไปตามนโยบายและแผนงานด้วยความถูกต้องและเป็นธรรม รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการทดสอบและการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้บุคลากรที่ดีที่สุดเข้ามาทำงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีการประชาสัมพันธ์การรับสมัครบุคลากรที่มีความชัดเจนทั่วถึงและเป็นไปตามระเบียบ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศศิวิมล คนเสียม (2563) เรื่อง การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารงานบุคคลตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการสรรหาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยความ

ยุติธรรม โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีการกำหนดขั้นตอนอย่างชัดเจน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มาคอเซา สาแล (2565) เรื่อง การบริหารงานบุคคลของของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอบันนังสตา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายะลา เขต 2 ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถตรงตามที่ต้องการ รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับการเลื่อนระดับตำแหน่งให้สูงขึ้น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารมีการส่งย้ายและการส่งบรรจุแต่งตั้งครูแล้วแต่กรณีตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด

1.2 การพัฒนาบุคลากร (Personnel development) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีแผนพัฒนาความรู้ ความสามารถของบุคลากร และแผนความก้าวหน้า ในสาขาวิชาชีพของแต่ละงานในโรงเรียนอย่าง ครบถ้วน สมบูรณ์ รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการจัดกิจกรรมโดยการเพิ่มประสบการณ์ความรู้ในการทำงานให้แก่บุคลากร เพื่อให้บุคลากรนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลของ บุคลากรเกี่ยวกับความต้องการพัฒนา มีระบบที่ชัดเจนและมีความรวดเร็ว ทันการณ์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครู ไขฎีกาวัชรินทร์ โชติเวที และสัจจวรรณ ทรรพสุ (2559) เรื่อง การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนา อยู่ในระดับมาก ทุกประเด็น โดยติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของ บุคลากรหลังได้รับการพัฒนาและทำผลงานติดตามประเมินผลการพัฒนาบุคลากรไปปรับปรุงแผนพัฒนาบุคลากร มีค่าเฉลี่ย สูงสุด รองลงมาคือบุคลากรในองค์กรมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาบุคลากร และอันดับสุดท้าย คือนำแผนการพัฒนา บุคลากร ไปพัฒนาบุคลากรเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิภาดา สารมัย (2562) เรื่อง การบริหารงานบุคคล ของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ด้านการพัฒนาบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการจัดให้บุคลากรเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา การปฏิบัติการด้านวิชาการ และการสร้าง ผลงานด้านต่างๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีการแนะนำให้บุคลากรนำความรู้ความสามารถมาใช้ในการพัฒนางานเพื่อให้ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีการบวการปรับปรุงเจตคติที่ไม่ดีให้แก่บุคลากรใน สถานศึกษา

1.3 การให้ค่าตอบแทน (Compensation) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการ ประเมินเพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือนและการได้รับโบนัสอย่างเป็นธรรมแก่บุคลากรทุกคนในโรงเรียน รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการ ประเมินการเลื่อนเงินเดือนและการได้รับโบนัส ตามความเหมาะสมกับงานปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อย ที่สุด คือ ผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายค่าตอบแทนผลประโยชน์ และสวัสดิการต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน เช่น ขั้นเงินเดือน ค่า ล่วงเวลา โบนัส เป็นต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ แวสือมาน หามะ (2565) เรื่อง การบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 ด้านการจ่ายค่าตอบแทน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารได้มีการส่งเลื่อนเงินเดือน ให้แก่ครู ในฐานะผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้ง รองลงมา คือ ผู้บริหารได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาเลื่อนเงินเดือน ตามเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมาย กำหนดและผู้บริหารได้มีการดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติงาน รวบรวมข้อมูลตาม หลักเกณฑ์ และวิธีการของครูในการประเมิน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารได้มีการแจ้งคำสั่งไม่เลื่อนเงินเดือนแก่ครู พร้อมด้วยเหตุผลที่ไม่เลื่อนเงินเดือนแก่ครู และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนาวุฒิ คำศรีสุข และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2565) เรื่อง การบริหาร งานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนิคมบราวง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการเลื่อนระดับ และการเลื่อนขั้นเงินเดือน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพิจารณา เลื่อนขั้นเงินเดือนหรือเลื่อนค่าตอบแทนประจำปีมีความเป็นธรรม ตรวจสอบได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการขอเลื่อนระดับที่สูงขึ้น

ของบุคลากรเป็นไป ตามระยะเวลาที่กำหนด แต่ก็ยังพบว่า การพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนหรือเลื่อนค่าตอบแทนประจำปีไม่ค่อยคำนึงถึงผลคะแนนการปฏิบัติงาน

1.4 การรวมพลัง (Integration) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารระดมความรู้ความสามารถของบุคลากรในโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียน รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากร ทำงานร่วมกันเป็นทีม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมี การสร้างบรรยากาศในการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อที่จะเอื้อให้เกิดความสามัคคีในโรงเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วนิดา เหลนปก (2560) เรื่อง การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนวัดราชบุรณ (สวราชบุรณอุปถัมภ์) ด้านการรวมพลัง พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรทำงานร่วมกันเป็นทีม รองลงมา คือ ผู้บริหารระดมความรู้ ความสามารถของบุคลากรในโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารมีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจในโรงเรียน และผู้บริหารมีการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน

1.5 การจรรงรักษา (Maintenance) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีเกณฑ์การประเมินการปฏิบัติงานประกอบการพิจารณาความดี ความชอบอย่างชัดเจน รองลงมา คือ ผู้บริหารมีกระบวนการดูแลสนับสนุน และสร้างประสบการณ์ ความรู้ที่ดี เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานในโรงเรียนด้วยความมั่นใจ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีการให้รางวัลเชิดชูเกียรติบุคลากร ที่ปฏิบัติงานดีเด่นประจำปี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิภาดา สารมัย (2562) เรื่อง การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ด้านการจรรงรักษาบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการจัดเวรยามเพื่อรักษาความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การยกย่องชมเชยกรณีที่มีผลงานดีเด่นหรือประสบความสำเร็จ และการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภาภรณ์ หาญณรงค์ชัยกิจ (2561) เรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชุมพร เขต 1 ด้านการบำรุงรักษาบุคลากร โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ สนับสนุนให้บุคลากรมีโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน และกำหนดหน้าที่และมอบหมายให้บุคลากรรับผิดชอบตามความรู้ ความสามารถ ความถนัด และประสบการณ์มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นๆ ผลการวิจัยออกมาเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการบำรุงรักษาบุคลากร เป็นกระบวนการที่มีสายการบังคับบัญชาแสดงความสัมพันธ์ของบุคลากรในงานแต่ละงานอย่างชัดเจน เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพขององค์กรเป็นอย่างมาก เนื่องจากประสิทธิภาพของงานย่อมขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติงานของบุคลากร จึงเป็นหน้าที่ขององค์กรที่จะต้องหาวิธีการส่งเสริมอันประกอบด้วย การจูงใจ การให้ค่าตอบแทน การให้สวัสดิการ การรักษาวินัย และการประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจที่ดี

1.6 การให้พ้นจากงาน (Releasing) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพิจารณาขออนุญาตการลาออกจากราชการเป็นไปตามระเบียบ และหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นกำหนดทุกประการ รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการให้คำแนะนำแก่บุคลากรที่ประสบปัญหา ในการปฏิบัติงาน เป็นไปด้วยความจริงใจและยึดหลักความถูกต้องและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีการจัดสวัสดิการ ด้านต่างๆ และการให้ความช่วยเหลือแก่บุคลากรที่พ้นจากงานเป็นไปอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณัฐวุฒิ เอี่ยมแจ่ม และสมหมาย อ้าดองกลอย (2560) เรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุโขทัย ด้านการให้พ้นจากงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการดำเนินการทางวินัยเป็นไปตามระเบียบหลักเกณฑ์ที่กำหนด มีความโปร่งใส และพบข้อที่มีค่าเฉลี่ย 3 ลำดับสุดท้าย ได้แก่ มีการกำหนดระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน เพื่อให้บุคลากรยึดถือแนวปฏิบัติเดียวกัน มีการตักเตือน

แก้ไข หาสาเหตุผู้กระทำผิดวินัยตั้งแต่เริ่มแรก และการปรับเปลี่ยนหน้าที่การทำงานของบุคลากรมีความเป็นธรรม

2. ผลการศึกษาแนวพัฒนาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ด้านการการสรรหาบุคลากร (Personnel recruitment) พบว่า การสรรหาบุคลากร ควรมีการประชาสัมพันธ์ การรับสมัครผ่านสื่อต่างๆ ที่หลากหลายมากขึ้น ควรประกาศรับสมัครให้นานขึ้น ควรมีการวางแผนอัตรากำลังคนประเมินความต้องการกำลังคนกับภารกิจของสถานศึกษาจัดทำแผนอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและให้บุคลากรในสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการคัดเลือกบุคลากร ควรแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการคัดเลือกที่มีความชำนาญในการคัดเลือกบุคลากร ควรคัดเลือกบุคลากรโดยวิธีการสอบคัดเลือกหรือคัดเลือกตามเกณฑ์คุณสมบัติ ควรคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมกับตำแหน่ง ผู้บริหารควรใช้หลักความยุติธรรมในการสรรหาบุคลากรที่เหมาะสมเข้ามาปฏิบัติงาน โดยมีระบบกระบวนการคัดเลือกบุคลากรพิจารณาจากคุณธรรม จริยธรรม และควรเน้นความโปร่งใสในการคัดเลือกบุคลากร ไม่ควรมีระบบอุปถัมภ์หรือระบบเครือญาติ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิภาดา สารมย์ (2562) เรื่อง การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี แนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีมีกระบวนการ หลักการและกลวิธีการต่างๆ สำหรับค้นหาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถที่เหมาะสม โดยมีการประชาสัมพันธ์ในเรื่องของการกำหนดคุณสมบัติเพื่อให้สอดคล้องกับบุคลากรที่ต้องการ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการการคัดเลือกสรรหาและมีกระบวนการที่คัดเลือกอย่างโปร่งใส ยุติธรรม รวมไปถึงการทดสอบการปฏิบัติหน้าที่ และการสร้างแรงจูงใจในโอกาสของความก้าวหน้า

2.2 ด้านการพัฒนาบุคลากร (Personnel development) พบว่า ควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรม ในหมวดวิชาต่างๆ ของตน ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มประสบการณ์ ความรู้ในการปฏิบัติงานให้แก่ครูและบุคลากร ควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรม สัมมนาศึกษานอกสถานที่และเข้าร่วมโครงการต่างๆ ตามความเหมาะสมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ผู้บริหารควรมีแผนความก้าวหน้าในสาขาวิชาชีพในแต่ละสายงาน ควรส่งเสริมให้มีการจัดการอบรมในโรงเรียน ควรเพิ่มกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรให้ครบทุกด้าน และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น จัดการนิเทศการเรียนการสอนและร่วมติดตามประเมินผล สถานศึกษา ควรจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรเป็นลายลักษณ์อักษรตามที่โรงเรียนกำหนด บุคลากรที่ผ่านการอบรมต้องมีการรายงานผลการอบรมทุกครั้ง ที่ไปอบรมมา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภารดี เกิดวาระ, วินัย ทองมัน และวรฤกต์ เกื่อนช้าง (2565) เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคล ตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ แนวทางการพัฒนา คือ ควรสนับสนุนบุคลากรด้วยการฝึกฝน ด้านพฤติกรรม คือการพัฒนาพฤติกรรมทางกาย และวาจาให้มีความสัมพันธ์ กับสิ่งแวดล้อมและบริบทของตนเองอย่างถูกต้อง มีความมุ่งมั่นในการส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กร มีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ มีความตั้งใจในการใฝ่หา องค์ความรู้ใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน โดยการจัดกิจกรรมศึกษาดูงาน การคัดเลือกสถานที่ศึกษาดูงาน ด้านการเสริมสร้าง การปฏิบัติงานตามกฎ ระเบียบ คำสั่ง และกฎหมาย จรรยาบรรณที่ดีของบุคลากร มุ่งเน้นการฝึกฝน และการพัฒนาทางด้านจิตใจเพราะจิตใจเป็นรากฐานของพฤติกรรม การศึกษาดูงานด้านสมาธิจะต้องมีสมาธิในการศึกษา เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ อย่างเต็มที่ด้วย สมาธิศึกษา คือ การตั้งจิตอย่าง แน่วแน่มั่นคง และควบคุมตนเองไม่ให้เกิดความเสื่อมเสีย การพัฒนาปัญญาซึ่งมีความสำคัญสูงสุด เพราะปัญญาเป็นตัวแทนทางและควบคุมพฤติกรรมทั้งหมดให้แก่บุคลากร โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเป็นสำคัญ

2.3 ด้านการให้ค่าตอบแทน (Compensation) พบว่า ควรมีการให้ค่าตอบแทนเพิ่มเติม เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากร ควรพิจารณาจากภาระงานและผลของการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรใช้หลักความยุติธรรมในการพิจารณาการเลื่อนขั้นเงินเดือนของครูและบุคลากรและมีคณะกรรมการพิจารณาการเลื่อนเงินเดือน ควรมีการให้ค่าตอบแทน

หากครูและบุคลากร มีผลงานที่โดดเด่น มีการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมกับวุฒิการศึกษาและตำแหน่งงานของครูและบุคลากร มีค่าตอบแทนที่เหมาะสม เสมอภาคกันทุกคน สอดคล้องกับผลการวิจัยของแวสือมาน หามะ (2565) เรื่อง การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 แนวทางการพัฒนา คือ ควรกำหนดมาตรฐานกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนในการพิจารณาการเลื่อนขั้นเงินเดือน และการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนต้องมีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

2.4 ด้านการรวมพลัง (Integration) พบว่า ควรมีการจัดกิจกรรมที่สร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างครูและบุคลากรให้มีความรักความสามัคคีกันในหมู่คณะ ควรมีการสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้น่าอยู่ เช่น การทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ควรระดมความรู้ ความสามารถของครูและบุคลากรในโรงเรียนในการวางวัตถุประสงค์ การกำหนดเป้าหมาย การสร้างกลยุทธ์และการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ผู้บริหารควรสนับสนุนให้มีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นระบบชัดเจน ทำให้การทำงานออกมาในรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ ควรเปิดโอกาสหรือจัดกิจกรรม ให้ครูและบุคลากรได้มีกิจกรรมร่วมกัน ควรเพิ่มกิจกรรมหรือเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีโอกาสทำงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนร่วมมือ ร่วมพลังในการพัฒนานักเรียนและโรงเรียนให้มีชื่อเสียง สอดคล้องกับผลการวิจัยของวนิดา เหลนปก (2560) เรื่อง การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง (สวราษฎร์อุปถัมภ์) แนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารควรมีการจัดกิจกรรมที่สร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างครูและบุคลากรให้มีความรัก ความสามัคคีกันในหมู่คณะ โดยเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เน้นการประสานงานการทำงานแบบมีส่วนร่วม ร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ และระดมความรู้ ความสามารถของครูและบุคลากรในโรงเรียนในการวางวัตถุประสงค์ การกำหนดเป้าหมาย การสร้างกลยุทธ์และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้โรงเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2.5 ด้านการบำรุงรักษา (Maintenance) พบว่า ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศที่ดีให้กับครูและบุคลากรในการปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ ให้ความสำคัญกับการปลูกค่านิยมที่ดีในการทำงานให้กับครูและบุคลากร ควรจัดให้มีแหล่งสันทนาการในโรงเรียน เพื่อให้ครูและบุคลากรได้พักผ่อนหย่อนใจ มีการเสริมแรงทางบวกอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากร ควรมีการจัดกิจกรรมที่ปลูกฝังให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนคงความเป็นเอกลักษณ์ รักษาวัฒนธรรมของโรงเรียนไว้ ควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ภาพให้กับครูและบุคลากร ควรมีการศึกษา สำรวจและพัฒนาครูที่มีผลงานดี ประพฤติดี เป็นที่รักใคร่ ยกย่องของเพื่อนครู ให้ได้รับรางวัลควรมีการให้รางวัลเชิดชูเกียรติแก่ครูและบุคลากรที่ปฏิบัติงานดีเด่นประจำปี ส่งเสริมด้านการตรวจสุขภาพประจำปีแก่ครูและบุคลากร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระณัฐวุฒิสุขาโต (คลังเงิน) เจ้าอธิการบุญช่วย โชติวิโส และประจิตร มหาหิง (2563) เรื่อง การบริหารงานบุคคลโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น แนวทางการพัฒนา คือ ด้านการบำรุงรักษาบุคลากร ผู้บริหารเอาใจใส่เรื่องสุขภาพและสิ่งแวดล้อมให้บุคลากรมีสุขภาพที่ดีพร้อมปฏิบัติงานให้คำปรึกษาชี้แจงเสนอแนะในการปรับเปลี่ยนตำแหน่งอย่างเหมาะสมเป็นธรรมและยินดียินดีรับฟังความคิดเห็นของบุคลากร เพื่อพัฒนานโยบายการบริหารงานในโรงเรียนผู้บริหารใช้หลักความยุติธรรมในการบริหารบุคลากรอย่างเหมาะสม

2.6 ด้านการให้พ้นจากงาน (Releasing) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการเตรียมการให้ครูกับบุคลากรที่พ้นจากงาน ไม่ว่าจะเป็นการเกษียณอายุราชการ การลาออก การย้ายออก ซึ่งอาจทำในรูปแบบของการหรือจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้กับครูกับบุคลากรในกลุ่มดังกล่าว นอกจากนี้ควรมีแนวทางในการช่วยเหลือดูแลครูกับบุคลากรที่พ้นจากงาน ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการจัดเลี้ยงสังสรรค์และเชิดชูความดีที่ทำมาเพื่อเป็นตัวอย่างแก่ครูและนักเรียน รวมทั้งการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตนหลังจากพ้นจากงาน หรือมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมช่วยเหลือบุคลากรที่เกษียณอายุราชการหรือลาออกและควรจัดให้มีการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับวินัยและการรักษาวินัยให้กับบุคลากรในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการป้องกันมิให้กระทำผิดโดย

รู้เท่าไม่ถึงการณ์อันเป็นเหตุให้ต้องพ้นจากงาน ผู้บริหารสถานศึกษาต้อง มีความยุติธรรม มีจรรยาบรรณ มีความเที่ยงตรง อยู่ในกรอบวินัยต้องหนักแน่นไม่เห็นแก่สินจ้างรางวัล ควรพิจารณาจากความผิดที่ผู้นั้นกระทำหากมีเหตุร้ายแรงสมควรให้พ้นจากงาน ควรมีการตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง แล้วจึงตัดสินผลการดำเนินการทางวินัย สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภาภรณ์ หาญณรงค์ชัยกิจ (2561) เรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 แนวทางการพัฒนา คือ ให้บุคลากรพ้นจากงาน สถานศึกษาควรให้ความรู้ หรือการอบรมกับบุคลากร ในเรื่องวินัยและให้หลีกเลี่ยงการกระทำผิดระเบียบวินัย ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความยุติธรรม มีจรรยาบรรณ มีความเที่ยงตรงอยู่ในกรอบวินัยต้องหนักแน่น ไม่เห็นแก่สินจ้างรางวัลควรมีการสนับสนุนช่วยเหลือจากสถานศึกษา ในกรณีจำเป็นต้องโอนย้าย สถานศึกษาควรมีข้อตกลงในสถานศึกษากรณีมีบุคลากรย้ายสถานที่ทำงาน ควรมีสวัสดิการ มีการให้ความใส่ใจ มีการสนับสนุนเสริมขวัญและกำลังใจในการจากไปของครูที่ย้าย สถานศึกษาต้องมีสภาพที่พร้อมสำหรับการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ มีการให้ความใส่ใจ เรื่องสวัสดิการของบุคลากร มีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรอย่างทั่วถึง สถานศึกษาควรมีมาตรการขั้นเด็ดขาดในการลงโทษผู้กระทำความผิด ไม่สองมาตรฐาน เอนเอียงไปข้างใดข้างหนึ่งลดขั้นตอนกระบวนการเรียกร้องขอความเป็นธรรมให้รวดเร็วและเป็นธรรมมากขึ้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุดาทิพย์ ถวิลไพร (2563) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 แนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความเข้าใจในระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่บุคลากรในสถานศึกษาร่วมกันกำหนด เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการรักษาวินัย ระเบียบข้อบังคับที่กระทรวงศึกษาธิการและสถานศึกษา และคณะกรรมการพิจารณาวินัยดำเนินการตามขั้นตอนด้วยความถูกต้อง เป็นธรรมตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา มีการดำเนินงานโดยเน้นบุคลากรเป็นสำคัญ ถือได้ว่าบุคลากรเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการบริหาร การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่อง การวางแผนอัตรา กำลังคน การจัดหาและคัดเลือกคนตามคุณสมบัติที่เหมาะสมกับงานการพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถ และการบำรุงขวัญกำลังใจในการทำงาน เพื่อให้การบริหารบุคคลเกิดประสิทธิภาพต่อองค์กรและการบริหารงานบุคคลประกอบด้วย 1) การสรรหาบุคลากร (Personnel recruitment) 2) การพัฒนาบุคลากร (Personnel development) 3) การให้ค่าตอบแทน (Compensation) 4) การรวมพลัง (Integration) 5) การบำรุงรักษา (Maintenance) และ 6) การให้พ้นจากงาน (Releasing)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการสรรหาบุคลากร ควรมีการวางแผนอัตรากำลังคนประเมินความต้องการกำลังคนกับภารกิจของสถานศึกษาและตำแหน่งผู้บริหารควรใช้หลักความยุติธรรมในการสรรหาบุคลากรที่เหมาะสมเข้ามาปฏิบัติงาน โดยมีระบบกระบวนการคัดเลือกบุคลากรพิจารณาจากคุณธรรม จริยธรรม และควรเน้นความโปร่งใสในการคัดเลือกบุคลากร ไม่ควรมีระบบอุปถัมภ์หรือระบบเครือญาติ

1.2 ด้านการพัฒนาบุคลากร ควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรมและควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มประสบการณ์ ความรู้ในการปฏิบัติงานให้แก่ครูและบุคลากร ควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรม สัมมนาศึกษานอกสถานที่และเข้าร่วมโครงการต่างๆ ตามความเหมาะสมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

1.3 การให้ค่าตอบแทน ควรมีการให้ค่าตอบแทนเพิ่มเติม เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากร และควร

ใช้หลักความยุติธรรมในการพิจารณาการเลื่อนขั้นเงินเดือน

1.4. ด้านการรวมพลัง ควรมีการจัดกิจกรรมที่สร้างสัมพันธ์ระหว่างครูและบุคลากรให้มีความรักความสามัคคีกันในกลุ่มคณะ และผู้บริหารควรสนับสนุนให้มีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นระบบ ชัดเจน ทำให้การทำงานออกมาในรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ

1.5 ด้านการธำรงรักษา ควรสร้างขวัญกำลังใจให้กับครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

1.6 ด้านการให้พ้นจากงาน ควรมีความยุติธรรม และมีแนวทางในการช่วยเหลือดูแลบุคลากรที่พ้นจากงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาสภาพปัญหาของกระบวนการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานต่อไป

2.2 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา

2.3 ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กันต์ฤทัย นามมาลา, อภิสิทธิ์ ทองดี, และจิรภัทร สุขสม. (2560). การพัฒนาแบบวัดทักษะการอ่าน ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา*, 14(2), 1-15.

เทศบาลนครอุดรธานี. (2566). *วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี*. สืบค้นเมื่อ 5 เมษายน 2566 จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/เทศบาลนครอุดรธานี>.

นวพัชญ์ ฉิดจันทร์. (2564). การบริหารงานบุคคลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์:มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร*.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ภัทรภรณ์ คล้ายแก้ว. (2561). การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชัยนาทพิทยาคม. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยนาท*, 18(2), 1-21.

ตรีสุนันท์ คุณาเอก. (2561). การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชัยนาทพิทยาคม. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยนาท*, 18(2), 1-21.

พัชญ์พิชา จันทา. (2561). การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชัยนาทพิทยาคม. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยนาท*, 18(2), 1-21.

ผลกระทบของนโยบายขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ 600 บาท ภายในปี 2570 ของพรรคเพื่อไทย

Impact of the PHEU THAI PARTY's policy to increase the minimum wage to 600 baht by 2027

กัญญาภัทร ชันอาษา^{*1}

Kanyaphat khunarsa^{*1}

¹ร.ป.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹D.P.A. (Public Administration), Rajabhat Mahasarakham University, Thailand

Corresponding author's e-mail: ppya27@hotmail.com^{*1}

Received: April 09, 2024

Revised: May 22, 2024

Accepted: May 30, 2024

บทคัดย่อ

นโยบายขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ 600 บาท ภายในปี 2570 ของพรรคเพื่อไทย แรงงานในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ เนื่องจากจะช่วยเพิ่มรายได้ให้กับแรงงานขั้นต่ำให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ และกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยจะดำเนินการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำจาก 336 บาท เป็น 600 บาท ภายในระยะเวลา 4 ปี โดยจะเริ่มขึ้นเป็นขั้นบันได โดยในปีแรกจะขึ้นเป็น 375 บาท ในปีที่สองจะขึ้นเป็น 425 บาท ในปีที่สามจะขึ้นเป็น 475 บาท และในปีสุดท้ายจะขึ้นเป็น 600 บาท นโยบายนี้ได้รับเสียงสนับสนุนจากประชาชนจำนวนมาก เนื่องจากต้องการมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นเพื่อเลี้ยงดูครอบครัวและดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ยังเป็นนโยบายที่จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ เนื่องจากแรงงานจะมีรายได้เพิ่มขึ้นก็จะนำไปใช้จ่ายในสินค้าและบริการต่างๆ มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อภาคธุรกิจและเศรษฐกิจโดยรวม อย่างไรก็ตาม นโยบายนี้ก็ยังมีเสียงคัดค้านจากฝ่ายผู้ประกอบการบางส่วน เนื่องจากเกรงว่าจะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น และอาจส่งผลกระทบต่อการแข่งขันทางการค้า อาจทำให้เงินเฟ้อสูงขึ้นได้ การปรับค่าแรงขั้นต่ำดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้ผู้ประกอบการมีเวลาปรับตัว และรัฐบาลจะดูแลไม่ให้เงินเฟ้อสูงขึ้น โดยจะใช้มาตรการต่างๆ เช่น การควบคุมราคาสินค้าและบริการที่จำเป็น

คำสำคัญ : ผลกระทบ; นโยบาย; ค่าแรงขั้นต่ำ

Abstract

Policy to increase the minimum wage to 600 baht by 2027 of the Pheu Thai Party Labor in the industrial and service sectors Because it will help increase income for minimum-wage workers to have better living conditions. Reduce income inequality and stimulate the domestic economy. The minimum wage will be raised from 336 baht to 600 baht within 4 years, starting in steps. In the first year, it will increase to 375 baht; in the second year, it will increase to 425 baht; in the third year, it will increase to 475 baht; and in the final year, it will increase to 600 baht. This policy has received support from many people. This is

because they want to have an increased income in order to support their family and live a decent life. It is also a policy that will help stimulate the domestic economy. Workers will have more income, allowing them to spend more on various goods and services, which will have a positive impact on the business sector and the economy as a whole. However, this policy has some opposition from some entrepreneurs. They fear that it will increase production costs. and may affect trade competition. It has the potential to raise inflation. The minimum wage adjustment will be carried out gradually. To give entrepreneurs time to adjust, and the government will ensure that inflation does not rise. It will use various measures, such as controlling the prices of essential goods and services.

Keywords: impact, policy, minimum wage

บทนำ

พรรคเพื่อไทย (2565) เสนอว่า นโยบายค่าแรงขั้นต่ำ 600 บาท กระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยจะดำเนินการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำจาก 336 บาท เป็น 600 บาท ภายในระยะเวลา 4 ปี โดยจะเริ่มขึ้นเป็นขั้นบันได โดยในปีแรกจะขึ้นเป็น 375 บาท ในปีที่สองจะขึ้นเป็น 425 บาท ในปีสามจะขึ้นเป็น 475 บาท และในปีสุดท้ายจะขึ้นเป็น 600 บาท ยกเว้น ศก.ทั้งระบบ ภาคการผลิต การเกษตร เงินหมุนในระบบเร็วขึ้น เป้าหมายลดความเหลื่อมล้ำ-รวยกระจุกจนกระจาย

นางสาวแพทองธาร ชินวัตร ประธานคณะที่ปรึกษาด้านการมีส่วนร่วมและนวัตกรรม พรรคเพื่อไทย และหัวหน้าครอบครัวเพื่อไทย กล่าวว่า การแถลงวิสัยทัศน์ หากพรรคเพื่อไทยเป็นรัฐบาลในปี 2570 ต้องการให้พี่น้องประชาชนเห็นว่า หากพรรคเพื่อไทยเป็นรัฐบาล จะทำงานบริหารบ้านเมืองรับใช้พี่น้องประชาชน ซึ่งตนมีความเข้าใจว่าเหตุใดจึงมีการถกเถียงในเรื่องนี้ เพราะภาพรวมเศรษฐกิจของประเทศในขณะนี้ไม่ดี พรรคเพื่อไทยจึงมองภาพในอนาคตว่า หากค่าแรงขั้นต่ำอยู่ที่ 600 บาทในตอนนี้ ต้นทุนการทำธุรกิจของผู้ประกอบการจะปรับเพิ่มขึ้นแน่นอน เพราะสภาพเศรษฐกิจในตอนนี้ตกต่ำและยังไม่เติบโต ปัญหาการรายกระจุก จนกระจาย เพราะคนไทยซึ่งเป็นผู้ใช้แรงงาน ยังไม่ได้รับเกียรติ ไม่ได้รับศักดิ์ศรีเพียงพอ เมื่อเทียบกับบางประเทศที่มีค่าแรงขั้นต่ำ 1,800 บาทต่อวัน แต่ภาพรวมทางเศรษฐกิจของทั้งประเทศปรับตัวดีขึ้นทั้งหมด เมื่อแรงงานมีรายได้เพิ่มมากขึ้น จะสามารถจับจ่ายใช้สอยได้มากขึ้น ช่วยผลักดันเศรษฐกิจให้ดีขึ้น และทำให้ภาพรวมทั้งประเทศปรับตัวดีขึ้นด้วย การเติบโตของเศรษฐกิจในแนวทางของพรรคเพื่อไทย คือต้องการให้ทั้งประเทศ คนทุกชนชั้น ทุกระบบเติบโตได้ทุกโอกาส สามารถออกมาใช้ชีวิตจับจ่ายใช้สอยดูแลครอบครัวของตัวเองได้ การคิดเล็กไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ จึงเป็นที่มาของแนวคิด "คิดใหญ่ ทำเป็น เพื่อไทยทุกคน"

“เราต้องเป็นทุนนิยมที่มีหัวใจ ค่าแรงต้องปรับขึ้นเมื่อเศรษฐกิจทั้งประเทศพร้อม วันนี้ค่าแรงยังปรับขึ้นเป็น 600 บาท ไม่ได้ เพราะเศรษฐกิจยังไม่ดี แต่เมื่อเศรษฐกิจดีแล้ว จีดีพี จะเติบโตที่ 5% ปีแรกอาจสูงกว่า หรือปีต่อมา อาจลดน้อยลงตามเลขเฉลี่ยแต่ละปี ทั้งหมดคือหัวใจหลัก”

นางสาวแพทองธาร ชินวัตร

นายแพทย์พรหมินทร์ เลิศสุริย์เดช ประธานคณะทำงานนโยบาย พรรคเพื่อไทย กล่าวว่า จุดยืนหรือหัวใจหลักของพรรคเพื่อไทย คือ สร้างรายได้ ขยายโอกาส ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะนี้คือหนี้ เราจึงต้องแก้หนี้ด้วยการสร้างรายได้ ไม่ใช่การ

สร้างหนี้ ตอนนี้เศรษฐกิจไม่ดี ก็กู้ เมื่อกู้แล้ว ขยายเพดานกู้ ขณะนี้ค่าจ้างแรงงานยังต่ำ รายได้ประเทศต่ำ ความเหลื่อมล้ำสูง แต่ในการแสดงวิสัยทัศน์ทั้ง 10 ประเด็น มีการแถลงแนวนโยบายหลายเรื่องร้อยเรียงกัน เมื่อเศรษฐกิจปรับตัวดีขึ้น ต้องมีการสร้างรายได้ใหม่ พร้อมกันไปด้วย

ทั้งนี้ การแสดงความคิดเห็นของภาคเอกชนทั้งหลายที่เกิดขึ้น หากพรรคเพื่อไทยเป็นรัฐบาล รัฐเก็บรายได้จากกลุ่มธุรกิจ 20% จากกำไร แปลว่า รัฐถือหุ้นเอกชน 20% ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่รัฐ ที่ต้องทำให้เศรษฐกิจเติบโต เพื่อหารายได้ ในส่วนของภาคการเกษตร คิดเป็น 40% ของประเทศ แต่สร้างรายได้เพียง 8% ของ GDP จึงต้องยกระดับรายได้จากภาคเกษตรจาก 10,000 บาท/ไร่/ปี เป็น 30,000 บาท/ไร่/ปี ด้วยหลักการทำงาน ตลาดนำ นวัตกรรมเสริม เพิ่มรายได้ ผลผลิตที่ตลาดต้องการ ก็จะเกิดรายได้

อย่างไรก็ตาม การปรับขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ ไม่ใช่การทำลายโครงสร้าง แต่เป็นการทำงานร่วมกันในระดับไตรภาคี ต้องเกิดจากความเห็นพ้องร่วมกันระหว่าง รัฐ – ผู้ประกอบการ – ประชาชน ค่าแรงขั้นต่ำคิดขึ้นตามอัตราเงินเฟ้อ เพราะค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น พรรคเพื่อไทยรู้ว่าการผลิต คือที่มากำไรของผู้ประกอบการที่จะนำมาจ่ายเงินเดือน-โบนัส แรงงานได้ ส่วนรายได้เข้าประเทศอื่นๆ อย่าง ภาคการท่องเที่ยว พรรคเพื่อไทยคิดจากฐานของรายได้ภาคท่องเที่ยวก่อนเกิดการระบาดของโควิด ซึ่งอยู่ที่มูลค่า 1.9 ล้านล้านบาท เพื่อไทยตั้งเป้าเพิ่มเป็น 3 ล้านล้านบาท ซึ่งสามารถทำได้แน่นอนด้วยการสร้างแรงดึงดูดด้วยศักยภาพการท่องเที่ยวที่ไทยมีอยู่มากมาย และการจัดการการบิน-สนามบิน-การอำนวยความสะดวกด้านตรวจคนเข้าเมือง พรรคเพื่อไทยมีผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้แทนจากภาคธุรกิจ จากภาคประชาชน จะไม่บริหารราชการแบบไม่รู้ร้อนรู้หนาวแบบปัจจุบัน

นอกจากนี้ ยังนำเอาศักยภาพที่ซ่อนเร้นของประชาชน (ฮอปฟาวเวอร์) มาสร้างรายได้เข้าประเทศ เพราะประชากรไทยมี 22 ล้านครัวเรือน เป้าเพิ่มรายได้ใหม่ 1 ครอบครัว 1 คน จะสร้างงานขึ้น 20 ล้านตำแหน่ง คำนวณรายได้ 200,000 บาท/ปี คิดเป็นรายได้ 4 ล้านล้านบาท หรือรายได้เพิ่มขึ้น 25% พรรคเพื่อไทยทำได้แน่นอน

ดร. เผ่าภูมิ โรจนสกุล รองเลขาธิการพรรคเพื่อไทย และผู้อำนวยการศูนย์นโยบายพรรคเพื่อไทย กล่าวว่า นโยบายปรับขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำที่ 600 บาทต่อวัน นั้น สักมตั้งคำถามมากมาย ซึ่งขอตอบในหลายประเด็นดังนี้

1. ค่าแรง 600 บาท กับปี 2570 เหมาะไหม ทำได้หรือไม่? คำตอบคำถามนี้ พุ่งตรงไปที่วิสัยทัศน์ของผู้พูดว่ามองประเทศไทยในปี 2570 มีหน้าตาเป็นแบบไหน หากมองยังไทยเป็นผู้รับจ้างผลิต เป็นเกษตรกรรมขั้นพื้นฐาน เป็นการท่องเที่ยวราคาถูก เป็นการผลิตที่ใช้แต่แรงงานไร้ฝีมือ ไม่แปลกใจว่าค่าแรง 600 บาท คงเป็นสิ่งที่เพ้อฝัน เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แต่นั่นไม่ใช่วิสัยทัศน์ของพรรคเพื่อไทย ไม่ใช่วิสัยทัศน์ของหัวหน้าครอบครัวเพื่อไทย ในอีก 5 ปีข้างหน้า ภายใต้รัฐบาลเพื่อไทยที่บริหาร 4 ปี หลังได้รับการเลือกตั้ง ไทยจะยกระดับการผลิตไปอีกขั้น จากผู้ผลิตตามคำสั่งต่างชาติ จะกลายเป็นการเป็นผู้สร้างนวัตกรรม จากภาคการเกษตรตามฤดูกาลจะพลิกเป็นเกษตรที่กำหนดราคาได้ จากการตลาดนำการผลิต จากภาคบริการรายได้ต่ำ เป็นภาคบริการขั้นสูงที่ยกระดับรายได้ต่อหัวเพิ่มขึ้น ต่อไปไทยจะดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติด้วยเศรษฐกิจศักยภาพสูง ด้วยแรงงานศักยภาพสูง ไม่ใช่แรงงานทักษะต่ำราคาถูก คู่แข่งของเราไม่ใช่เวียดนาม แต่เป็นสิงคโปร์และประเทศที่พัฒนาแล้ว นี่คือนโยบายของเราในอีก 5 ปี ที่ต่างกับผู้วิจารณ์ หน้าตาประเทศไทยที่ต่างกัน และนั่นนำไปสู่ค่าแรงที่ต่างกัน

2. ค่าแรง 600 บาท คิดจากอะไร? 3 องค์ประกอบ ของค่าแรง การโตของเศรษฐกิจ ผลิตภาพแรงงาน และเงินเฟ้อ ค่าแรงต้องถูกปรับอย่างสม่ำเสมอตามปัจจัยเหล่านี้ แต่ 20 ปีที่ผ่านมาเกาะอยู่เงินเฟ้อและผลิตภาพแรงงาน และโตไม่ทัน GDP เศรษฐกิจขยายตัวเร็วกว่ารายได้ของแรงงาน หมายถึงรายได้นายจ้างโตเร็วกว่าลูกจ้าง และนี่คือปัญหา คือสิ่งที่ต้องเร่งแก้ไข และเราตั้งเป้า GDP ต่อจากนี้จะโตปีละ 5% หากไม่ปรับค่าแรงขั้นต่ำ ช่องว่างจะระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างจะยิ่งกว้าง ซึ่งเป็นสิ่งที่เราไม่อยากให้เกิดขึ้น

3. ค่าแรง 600 บาท กับนายจ้าง? นายจ้างกับลูกจ้างคือ ขาซ้ายและขาขวาของเศรษฐกิจ ต้องเดินไปคู่กัน การปรับค่าแรงขั้นต่ำ ต้องทำคู่ขนานกับต้นทุนนายจ้าง ซึ่งเราจะมีกรอบการออกมาตรการสำหรับผู้ประกอบการต่อไป ทั้งในเรื่องของภาษีและสิทธิประโยชน์ รวมทั้งการผลักดันเศรษฐกิจขยายตัว จากนโยบายทั้งหมดของพรรคเพื่อไทย และในสมัยรัฐบาล น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ปรับค่าแรง ผนวกกับการลดภาระผู้ประกอบการผ่านการลดภาษีนิติบุคคล

4. ค่าแรง 600 บาท กับการเร่งเงินให้หมุนเร็วในระบบเศรษฐกิจ ปัจจุบันเม็ดเงินในประเทศหมุนช้าที่สุดในรอบ 20 ปี ประเทศไทยจำเป็นต้องเพิ่มความเร็วของการหมุนเงินในระบบเศรษฐกิจ และรายได้ที่เพิ่มขึ้นของแรงงาน 600 บาทเป็นหนึ่งในคำตอบที่สำคัญ จำเป็นต้องสร้างรายได้ในขณะภาวะหนี้ และสามารถสร้างเศรษฐกิจที่ขยายตัว ทั้งนี้ในช่วง รัฐบาล ดร.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี เคยทำมาแล้ว เศรษฐกิจที่ขยายตัวสูงด้วยเม็ดเงินที่หมุนเร็ว เป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจเงินเปลี่ยนมือเร็ว เงินหมุนเร็ว กว่าในรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เกือบ 40% เงินในอดีตหมุนเร็วกว่าในปัจจุบันเกือบ 2 เท่าตรงนี้เป็นสิ่งอันตรายและต้องเร่งแก้ไข

ผลกระทบของนโยบายการขึ้นค่าแรง

1. ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

กษิต์เดช คำพูน (2565) กล่าวว่า ค่าจ้างขั้นต่ำไทยไม่เคยไล่ทันสภาพเศรษฐกิจจริงค่าแรงขั้นต่ำ กำหนดโดยคณะกรรมการค่าจ้าง การคิดค่าจ้างขั้นต่ำ ดูจากอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของเศรษฐกิจและอัตราเงินเฟ้อเป็นหลัก โดยอาจพิจารณาเพิ่มเติมด้วยอัตราสมทบของแรงงานต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมเฉลี่ยย้อนหลัง 5 ปี ในภาพรวมแล้ว ศูนย์ความรู้นโยบายสาธารณะเพื่อการเปลี่ยนแปลง (101 Public Policy Think Tank-101 PUB) อธิบายว่า การคิดค่าแรงขั้นต่ำ เป็นการใช้ฐานคิดว่า "ควรเพิ่มเท่าไร" ไม่ใช่ "ควรเป็นเท่าไร"

การเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำในปี 2565 เป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงของการปรับตามสภาวะทางเศรษฐกิจ ทั้งอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ อัตราเงินเฟ้อ สอดคล้องกับการขึ้นค่าจ้าง 2.5-6.6% ทั้งประเทศ โดยพื้นที่เศรษฐกิจเพิ่มมากกว่าพื้นที่อื่น อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอของ ศูนย์ความรู้นโยบายสาธารณะเพื่อการเปลี่ยนแปลง ชี้ว่า ในช่วง 10 กว่าปีที่ผ่านมา แม้ค่าจ้างขั้นต่ำไทยเพิ่มขึ้น แต่เพิ่มช้ากว่าค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย (Average Wage) รายได้เฉลี่ยต่อหัว (GDP per Capita) ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตร และดัชนีราคาสินค้าผู้บริโภคกลุ่มรายได้น้อย ยกเว้นช่วงปรับฐานค่าจ้างขั้นต่ำเป็น 300 บาทต่อวัน ในช่วงปี 2555-2556

1. ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย (Average Wage) เพิ่มขึ้น 108 บาท/วัน กลายเป็น 587 บาท/วัน
2. รายได้เฉลี่ยต่อหัวเพิ่มขึ้น 151 บาท/วัน เป็น 757 บาท/วัน
3. ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 19 บาท/วัน เป็น 774 บาท/วัน
4. แต่ในช่วงเวลาเดียวกัน ค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้น 28-54 บาท/วัน เป็น 328-354 บาท/วัน

ผลการคำนวณค่าสหสัมพันธ์ของค่าจ้างขั้นต่ำกับตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจแต่ละตัว ชี้ด้วยว่า "เมื่อคิดค่าจ้างขั้นต่ำเป็นมูลค่าที่แท้จริง ด้วยการขจัดผลของอัตราเงินเฟ้อออก ก็ยังเห็นได้ชัดเจนว่าค่าจ้างขั้นต่ำของไทยไม่ได้เพิ่มขึ้นเลยในช่วงทศวรรษหลัง แม้ว่าเศรษฐกิจที่คิดเป็นมูลค่าที่แท้จริงจะเติบโตเฉลี่ย 2.8% ต่อปี" "ไม่นับปี 2020 ที่เกิดการแพร่ระบาดของโควิด-19 ดังนั้น แนวทางการกำหนดค่าจ้างปัจจุบันจึงไม่ช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของแรงงานให้ดีขึ้น"

ค่าจ้างขั้นต่ำเติบโตเท่าต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจหรือไม่อย่างไร หากเทียบการเติบโตทางเศรษฐกิจระหว่างปี 2544-2564 หรือในช่วง 20 ปี เติบโตราว 3.6% ต่อปี ในขณะที่ค่าแรงขั้นต่ำเพิ่มในช่วงเดียวกัน 3.4% ต่อปี ดังนั้น ค่าแรงขั้นต่ำขึ้นน้อยกว่า แต่ไม่ได้มากเท่าที่มีการวิเคราะห์ หากเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำขึ้นย้อนหลังไป อาจจะได้ค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นบ้าง แต่ยังห่าง

จากอัตราวันละ 600 บาท พอสมควร นอกจากนี้ การขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำเท่าผลผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (จีดีพี) ต้องคำนึงถึงธุรกิจรายเล็กที่รายได้เพิ่มไม่เยอะเท่าการเติบโตของจีดีพีด้วยที่อาจขึ้นค่าแรงตามไม่ไหว

2. ผลกระทบต่อภาคธุรกิจ ภาคการเกษตร

Money buffalo (2023) ด้วยกรอบเวลา 5 ปี เป้าค่าแรงขั้นต่ำ 600 บาท แสดงว่าค่าแรงจะเพิ่มเฉลี่ยปีละประมาณ 12% ส่วนเศรษฐกิจไทยโตอย่างมากปีละประมาณ 3-4% หรือต่อให้โตปีละ 5% ตามเป้า

1. ภาคธุรกิจก็รับผลกระทบอยู่ดี ภาคธุรกิจก็ต้องแก้ปัญหาอย่างง่ายด้วยการผลักดันทุนค่าแรงที่เพิ่มขึ้นไปหาผู้บริโภคด้วยการขึ้นราคาสินค้า โดยธุรกิจที่เสียประโยชน์ที่สุดก็หนีไม่พ้นอุตสาหกรรมที่พึ่งพาแรงงานไม่มีฝีมือ ซึ่งรับค่าแรงรายวันที่เกณฑ์ขั้นต่ำ และกระจุกตัวในกลุ่มอุตสาหกรรมผลิต ก่อสร้าง บริการ และเกษตรกรรม คงมีเพียงแค่ธุรกิจใหญ่ที่จ่ายค่าแรงสูงกว่าค่าแรงขั้นต่ำอยู่แล้วที่รับผลกระทบไหว ส่วนธุรกิจขนาดกลางและเล็ก (SMEs) จะได้รับผลกระทบมากกว่าชัดเจน บางธุรกิจอาจต้องเลิกจ้างงานหรืออาจเกิดปัญหาแรงงานเถื่อนมากขึ้น

2. ภาคเกษตรกรรมก็สะท้อนเสียงเดียวกันว่าไม่ต้องปรับขึ้นค่าแรงขั้นต่ำไปถึง 600 บาท เพียงแค่ 450 บาท ก็ไม่สามารถจ่ายได้ เนื่องจากราคาผลผลิตการเกษตรไม่แน่นอน จากข้อมูลข้างต้นยิ่งชี้ว่าพรรคเพื่อไทยต้องพัฒนาให้ภาคอุตสาหกรรมเป็นการผลิตจากการสร้างนวัตกรรม ภาคการเกษตรกำหนดราคาได้ เพื่อลดต้นทุนที่เกิดจากการพึ่งพาแรงงานไม่มีฝีมือและเพิ่มรายได้ของผู้ประกอบการ นอกจากนี้ภาครัฐต้องช่วยด้านสิทธิประโยชน์ภาษี ลดต้นทุนปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ราคาน้ำมันว่ากันตามตรงการผลิตจากการสร้างนวัตกรรมและภาคการเกษตรกำหนดราคาได้ คงไม่เกิดขึ้นในเวลาอันสั้น รัฐบาลต้องช่วยเหลือต้นทุนภาคธุรกิจ มิฉะนั้นคงเป็นเรื่องยากที่เศรษฐกิจจะโตไปพร้อมกับค่าแรงขั้นต่ำ

สังเคราะห์งานวิจัยผลกระทบของค่าแรงขั้นต่ำในต่างประเทศ

Michael Reich, Sylvia Allegretto, Arindrajit Dube, and Michael Reich (2013) ศึกษาค่าแรงขั้นต่ำและภาวะถดถอยครั้งใหญ่ งานวิจัยนี้ศึกษาผลกระทบของการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำต่ออัตราการจ้างงานในช่วงวิกฤตการณ์เศรษฐกิจโลกครั้งใหญ่ (Great Recession) พบว่าการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำในช่วงดังกล่าวไม่มีผลกระทบเชิงลบต่ออัตราการจ้างงานอย่างมีนัยสำคัญในทางกลับกัน การขึ้นค่าแรงขั้นต่ำอาจช่วยปกป้องอัตราการจ้างงานและรายได้ของแรงงานในช่วงวิกฤตการณ์เศรษฐกิจ

David Neumark and William Wascher (2008) ศึกษาผลกระทบของค่าแรงขั้นต่ำต่อความยากจนและความไม่เท่าเทียมกัน งานวิจัยนี้ศึกษาผลกระทบของการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำต่อความยากจนและความเหลื่อมล้ำ พบว่าการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำช่วยลดความยากจนโดยรวม และช่วยลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มแรงงานที่มีทักษะสูงและกลุ่มแรงงานที่มีทักษะต่ำ

David Neumark, Mark Schweitzer, and William Wascher (2004) ศึกษาผลกระทบของค่าแรงขั้นต่ำต่อการจ้างงาน: การวิเคราะห์เมตาดาต้าของหลักฐาน งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการสังเคราะห์ผลการศึกษเกี่ยวกับผลกระทบของการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำต่ออัตราการจ้างงาน โดยรวบรวมงานวิจัยจำนวน 90 ชิ้นจาก 10 ประเทศ พบว่า การขึ้นค่าแรงขั้นต่ำมีผลเชิงลบต่ออัตราการจ้างงานในภาคการผลิต แต่มีผลเชิงบวกต่ออัตราการจ้างงานในภาคบริการ โดยผลกระทบจะขึ้นอยู่กับระดับการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ อัตราส่วนระหว่างค่าจ้างขั้นต่ำกับค่าจ้างเฉลี่ย และระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ

Thomas Lemieux, David Card, and Gordon Dahl (2004) ศึกษา ผลกระทบของค่าแรงขั้นต่ำต่อการจ้างงานและความไม่เท่าเทียมกัน: การทบทวนหลักฐาน งานวิจัยนี้ทำการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับผลกระทบของการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำต่ออัตราการจ้างงานและความเหลื่อมล้ำ พบว่า ผลการศึกษาส่วนใหญ่ชี้ไปในทิศทางเดียวกันว่า การขึ้นค่าแรงขั้นต่ำในระยะสั้นอาจส่งผลกระทบเชิงลบต่ออัตราการจ้างงานในบางกลุ่มแรงงาน โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานที่มีทักษะต่ำ อย่างไรก็ตาม ในภาพรวมแล้ว การขึ้นค่าแรงขั้นต่ำในระยะยาวมีผลเชิงบวกต่ออัตราการจ้างงานโดยรวม ช่วยลดความเหลื่อมล้ำ และเพิ่มรายได้ของแรงงาน

David Card and Alan B. Krueger (1995) ศึกษาผลกระทบของค่าแรงขั้นต่ำต่อการจ้างงาน: การวิเคราะห์เมตาของการศึกษา 60 เรื่อง งานวิจัยนี้ทำการรวบรวมและวิเคราะห์ผลการศึกษากลับมาเกี่ยวกับผลกระทบของการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำต่ออัตราการจ้างงาน จำนวน 60 เรื่องการศึกษาพบว่า ผลการศึกษาส่วนใหญ่ชี้ไปในทิศทางเดียวกันว่า การขึ้นค่าแรงขั้นต่ำในระยะสั้นไม่มีผลกระทบต่ออัตราการจ้างงานอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม การขึ้นค่าแรงขั้นต่ำในระยะยาวอาจมีผลกระทบเชิงลบต่ออัตราการจ้างงานในบางกลุ่มแรงงาน โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานที่มีทักษะต่ำ

สรุปได้ว่า การขึ้นค่าแรงขั้นต่ำส่งผลกระทบต่อตลาดแรงงานในหลากหลายด้าน ทั้งด้านบวกและด้านลบ โดยผลกระทบด้านบวก ได้แก่ การยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของแรงงาน การเพิ่มอำนาจการต่อรองของแรงงาน และการกระตุ้นการบริโภคภายในประเทศ ผลกระทบด้านลบ ได้แก่ การลดโอกาสการจ้างงานของแรงงานที่มีทักษะต่ำ และการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าและบริการ อย่างไรก็ตาม ผลกระทบของการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำจะแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศและในแต่ละภาคอุตสาหกรรม โดยปัจจัยที่มีผลต่อผลกระทบของการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ ได้แก่ ระดับค่าแรงขั้นต่ำเดิม อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ โครงสร้างตลาดแรงงาน และนโยบายทางเศรษฐกิจอื่นๆ

วิเคราะห์ SWOT นโยบายขึ้นค่าแรง 600 บาท ภายในปี 2570 ของพรรคเพื่อไทย

จุดแข็ง (Strengths)

1. นโยบายสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ที่ต้องการให้ค่าแรงขั้นต่ำสูงขึ้น เพื่อเพิ่มรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
2. นโยบายสามารถช่วยบรรเทาปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในสังคมได้
3. นโยบายสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก เนื่องจากแรงงานมีรายได้เพิ่มขึ้น ก็จะนำไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวันมากขึ้น

จุดอ่อน (Weaknesses)

1. นโยบายอาจส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตของภาคธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจขนาดเล็กและขนาดย่อม
2. นโยบายอาจนำไปสู่การเลิกจ้างแรงงานในบางสาขาอาชีพ
3. นโยบายอาจทำให้ราคาสินค้าและบริการปรับตัวสูงขึ้น

โอกาส (Opportunities)

1. เศรษฐกิจไทยมีแนวโน้มฟื้นตัวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19
2. รัฐบาลมีนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง
3. สังคมไทยมีกระแสเรียกร้องให้มีการเพิ่มค่าแรงขั้นต่ำอย่างต่อเนื่อง

อุปสรรค (Threats)

1. ภาวะเศรษฐกิจโลกมีความผันผวน
2. การแข่งขันทางการค้ารุนแรง
3. กระแสต่อต้านนโยบายค่าแรงขั้นต่ำจากกลุ่มนายจ้างและนักธุรกิจ

การเปรียบเทียบข้อดีข้อด้อยของนโยบาย

นโยบายค่าแรงขั้นต่ำ 600 บาท ของพรรคเพื่อไทย เป็นนโยบายที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ โดยการเพิ่มรายได้ให้กับแรงงานขั้นต่ำให้สูงขึ้นจากปัจจุบันอยู่ที่ 330 บาทต่อวัน

ข้อดีของนโยบาย ดังนี้

1. ช่วยเพิ่มรายได้ให้กับแรงงานขั้นต่ำให้สูงขึ้น ทำให้แรงงานมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถมีรายได้เพียงพอต่อการยังชีพและดูแลครอบครัว
2. ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก เนื่องจากแรงงานที่มีรายได้สูงขึ้นจะมีกำลังซื้อมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการใช้จ่ายในภาคเศรษฐกิจต่างๆ ตามมา
3. ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ เนื่องจากแรงงานขั้นต่ำมีรายได้สูงขึ้น ก็จะช่วยลดช่องว่างระหว่างรายได้ของแรงงานขั้นต่ำกับกลุ่มผู้มีรายได้สูงลง

ข้อด้อยของนโยบาย

1. อาจส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตของผู้ประกอบการในบางกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ประกอบการรายย่อยที่มีกำลังการผลิตต่ำ อาจต้องปรับขึ้นราคาสินค้าหรือบริการเพื่อชดเชยต้นทุนที่สูงขึ้น
2. อาจทำให้การจ้างงานลดลง เนื่องจากผู้ประกอบการบางรายอาจไม่สามารถแบกรับต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นได้ จึงต้องลดจำนวนแรงงานลง

บทสรุป

นโยบายค่าแรงขั้นต่ำ 600 บาทของพรรคเพื่อไทย มีจุดแข็งที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและสามารถช่วยบรรเทาปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในสังคม อย่างไรก็ตาม นโยบายนี้ก็มีจุดอ่อนที่อาจส่งผลกระทบต่อภาคธุรกิจและนำไปสู่การเลิกจ้างแรงงานได้ จะต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบ เพื่อไม่ให้นโยบายนี้ส่งผลกระทบเชิงลบต่อเศรษฐกิจโดยรวมสำหรับแนวทางในการดำเนินการเพื่อให้นโยบายนี้ประสบความสำเร็จ รัฐบาลควรพิจารณาปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบ เช่น สภาพเศรษฐกิจโดยรวม ความสามารถในการแข่งขันของภาคธุรกิจ และความต้องการแรงงานในตลาดแรงงาน เป็นต้น นอกจากนี้ รัฐบาลควรมีมาตรการสนับสนุนผู้ประกอบการในการปรับตัวรับกับการเปลี่ยนแปลงค่าแรงขั้นต่ำ เช่น การให้เงินอุดหนุนหรือสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ เป็นต้น นอกจากนี้ รัฐบาลควรมีมาตรการอื่น ๆ ควบคู่กันไป เช่น การส่งเสริมการลงทุนในภาคการผลิต การยกระดับทักษะแรงงาน และการพัฒนาระบบประกันสังคม เป็นต้น นโยบายขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ 600 บาท อยู่ภายใต้สมมติฐานว่าจะพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างน้อยปีละ 5% ซึ่งต้องเปลี่ยนโครงสร้างอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจไทยโดยเฉพาะธุรกิจขนาดกลางและเล็ก โดยระยะสั้นหากมีการปรับค่าแรงขั้นต่ำทีละขั้นโดยโครงสร้างเศรษฐกิจเปลี่ยนตามไม่ทัน รัฐบาลต้องช่วยเหลือต้นทุนภาคธุรกิจ รวมถึงสร้างสมดุลระหว่างรายได้และค่าใช้จ่ายฝั่งประชาชนกับต้นทุนฝั่งธุรกิจ ที่สำคัญต้องพัฒนาฝีมือแรงงานไปพร้อมกันด้วย เพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้แรงงานสามารถมีรายได้ที่มั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กษิต์เดช คำพูน. (2565). ค่าแรง 600 บาท: ค่าแรงขั้นต่ำประเทศไทย โตทันเศรษฐกิจแค่ไหน. สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/articles/cneg8glv0m2o>.
- พรรคเพื่อไทย. (2565). เพื่อไทย ยัน ค่าแรงขั้นต่ำ 600 บ. เงินเดือน ป.ตรี 25,000 ทำได้จริง เหตุหากรัฐบาลเพื่อไทยยกระดับ ศก.ทั้งระบบ ภาคการผลิต การเกษตร เงินหมุนในระบบเร็วขึ้น เป้าหมายลดความเหลื่อมล้ำ-รายกระจุกจนกระจาย. สืบค้นจาก <https://ptp.or.th/archives/24022>.
- Card, D., & Krueger, A. B. (1995). The effect of minimum wages on employment: A meta-analysis of 60 studies. *American Economic Review*, 85(4), 729-735.

Lemieux, T., Card, D., & Dahl, G. (2004). The effect of minimum wage on employment and inequality: A review of the evidence. *Industrial and Labor Relations Review*, 57(2), 190-233.

Money buffalo (2023). วิเคราะห์ ค่าแรงขั้นต่ำ 600 บาท สร้างปัญหาเงินเฟ้อกระตุ้น? สืบค้นจาก <https://www.moneybuffalo.in.th/economy/analyze-the-minimum-wage-of-600-baht-causing-a-problem-with-high-inflation>.

Neumark, D., & Wascher, W. (2008). The effects of minimum wages on poverty and inequality. *Journal of Economic Literature*, 46(4), 915-964.

Neumark, D., Schweitzer, M., & Wascher, W. (2004). The impact of minimum wage on employment: A meta-analysis of the evidence. *Industrial and Labor Relations Review*, 57(2), 295-314.

Reich, M., Allegretto, S., Dube, A., & Reich, M. (2013). The minimum wage and the great recession. Economic Policy Institute.

การเพิ่มขีดความสามารถในไลน์การผลิตของสายการผลิตผงซักฟอก อุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี

Increasing capacity in the production line of the industrial detergent production line in Chonburi province

ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร^{*1}, นพดนัย จิโรยอนตรกิจ^{*2}

Ntapat Wotapongpat^{*1}, Nopdanai Chirotyontarakit^{*2}

^{1*,2}ศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมชุมชน ผู้ประกอบการ การท่องเที่ยว และการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีภาค
ตะวันออกแห่งสุวรรณภูมิ และสถาบันนวัตกรรมทางการศึกษา สมาคมส่งเสริมการศึกษาทางเลือก

^{1*,2}Center for Knowledge Transfer, Technology, Community Innovation, Entrepreneurship, Tourism
and Education Eastern Institute of Technology Suvarnabhumi (EITS) and

Educational Innovation Institute Association for the Promotion of Alternative Education (EII), Thailand

*Corresponding author's e-mail: Dr.thiwat@gmail.com^{*1}

Received: February 14, 2024

Revised: March 24, 2024

Accepted: May 22, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเพิ่มผลิตภาพจากการปรับปรุงความสามารถในการผลิตและเพื่อเพิ่ม
ความสามารถในการผลิต (O.A) เป็น 85% ของระบบการผลิต จะช่วยทำให้การผลิตสินค้ามีคุณภาพสูงสุด ช่วยให้เกิดผลใน
ต้นทุนที่ต่ำที่สุด ระยะเวลาตั้งแต่ผลิตจนส่งมอบสินค้าให้ลูกค้าน้อยที่สุด และสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดผล คือ สองเสาหลัก
ได้แก่ 1. ทันเวลาพอดี (JUST-IN-TIME) 2. จิโดคา (JIDOKA) จึงจะทำให้เกิดเป็นบ้าน TPS ที่สมบูรณ์ มีเครื่องมือในการวิจัย
ได้แก่ แบบประเมินผล จดบันทึกทำการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง วิเคราะห์ปัญหา เก็บข้อมูลเป็นรายวัน แล้วนำข้อมูลที่ได้มา
วิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า ไลน์การผลิต มีค่า O.A. ที่ต่ำกว่าเป้าของบริษัทที่ตั้งไว้จากการได้ลงพื้นที่ทำงาน และตรวจสอบ
ข้อมูลพบว่า มีรอบเวลาการผลิตที่ไม่คงที่เป็นเพราะมีความสูญเสียที่เกิดขึ้นในการผลิต จึงได้ทำการวิเคราะห์หาสาเหตุ โดย
สำรวจพื้นที่ทำงาน จนพบสาเหตุต่างๆที่ทำให้เกิดปัญหาเรื่องความสูญเสีย จึงทำการวิเคราะห์โดยใช้หลัก 5 Whys ในการ
หาสาเหตุของปัญหาเรื่องความสูญเสีย โดยมีสาเหตุหลักๆดังนี้ คนออกนอกไลน์ รอชิ้นส่วน รอพาเลท งานเสีย เครื่องจักรเสีย
และการโคเซ็นเพื่อแก้ไขปัญหา ผลที่ได้รับจากการโคเซ็นปัญหาเรื่องความสูญเสียทั้งหมด ยกเว้นเรื่องรอพาเลท ส่งผลให้
ความสามารถในการผลิตจากเดิมอยู่ที่ 74% เพิ่มขึ้น 93.7% เหตุผลที่ไม่สามารถแก้ปัญหาเรื่องรอพาเลทได้เนื่องจาก มีการ
ผลิตมากเกินไปจนความจำเป็น ทำให้พาเลทไม่สามารถนำกลับมาใช้ได้ทันนอกเหนือจากการโคเซ็นปัญหาความสูญเสียผู้วิจัยได้
นำเสนอแนวคิดในการปรับไลน์การผลิตให้เป็นรูปแบบการผลิตแบบขึ้นต่อขึ้นเพื่อไม่ให้เกิดงานกอง และปรับเวลาการทำงาน
เพื่อให้รอบเวลาการผลิต (cycle time) มีความคงที่

คำสำคัญ : การเพิ่มขีดความสามารถ, ไลน์การผลิต, สายการผลิต ,ผงซักฟอก

Abstract

The objective of this research is to study the increase in productivity from improving production ability. and to increase production capacity (O.A) to 85% of the production system It will help produce the highest quality products. Helps produce at the lowest cost. The time from production to delivery of products to customers is minimal. The important things that will bring results are two pillars: 1. Just in time (JUST-IN-TIME) and 2. JIDOKA (JIDOKA) which will create a complete TPS house. Research tools include evaluation forms, record-keeping, and continuous improvement. Analyze the problem Collect data daily Then analyze the obtained data. The results of the research found that the production line had an O.A. value that was lower than the company's target set by visiting the work site. and checked the information and found that there is a production cycle time that is not constant because there is waste that occurs in production. Therefore, an analysis was carried out to find the cause. By surveying the work area and finding various causes that cause problems with wastage, an analysis was performed using the 5 Whys principle to find the cause of the wastage problem. The main reasons are as follows: people leaving the line, waiting for parts, waiting for pallets, broken work, broken machinery. and perform kaizen to solve problems. The results obtained from Kaizen are all problems of waste, except for waiting for the pallet. As a result, production capacity increased from the original 74% to 93.7%. The reason the problem of waiting for pallets could not be solved is because There is more production than necessary. As a result, the pallets cannot be reused in time. In addition to Kaizen, the problem of wastage is a problem. The researcher has presented the idea of adjusting the production line to a piece-by-piece production model to avoid piles of work. and adjust working hours to keep the production cycle time stable.

Keyword: Capacity enhancement, production line, production line, detergent

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากบริษัทผลิตผงซักฟอกล่าช้าในช่วงสองเดือนแรกของปี พ.ศ. 2566 คือเดือนมกราคมและเดือนกุมภาพันธ์ โดยพบปัญหาเกิดจากไลน์การผลิตมีการผลิตที่ล่าช้าทำให้คลังสินค้าไม่มีของส่งทำให้เกิดผลกระทบโดยมีทั้งหมด 12 รายการ ผลิตโดยดูจากการล่าช้าทั้งหมด 97% ของทั้งโรงงาน การวิจัยนี้มีเป้าหมายในการแก้ปัญหาความล่าช้าในไลน์การผลิต (สว่าง แป้นจันทร์, ปุณณ มีสัจจกุล, 2559) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพหรือขีดความสามารถของกระบวนการผลิตให้บรรลุเป้าหมาย (อัยรดา พรเจริญ, นันทชัย สิงห์สถิตย์, พลพัฒน์ โลณะจิตร, อาทิตยา สายเสมา, 2564) นักวิจัยได้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในพื้นที่ไลน์การผลิตที่ต้องการแก้ไขปัญหาโดยมุ่งเน้นการเชื่อมโยงกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกองค์กรที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการผลิต (เกศณี ยัสต์รัตนขจร, สนธิญา สุวรรณราช, แดนกุล รูป, สุพรรณิ คำวาส, ปัทมา อภิชัย, กนกพร เอกกะสินสกุล, 2565) และความสามารถในการแข่งขัน รวมถึงการวิเคราะห์รูปแบบการใช้ทรัพยากร การสร้างมลพิษ (ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร, อภิรติ โนนอก, 2566) และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากกระบวนการ (วัชชัย รัตนเชลิด, พฤกษ์ ยิบมันตะสิริ, 2550) อุตสาหกรรมการผลิตในยุคแรกจะเน้นใช้แรงงานของคนเป็นหลัก โดยเริ่มต้นจากครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศ ซึ่งยังไม่มีแผนการเพิ่มผลผลิตแต่อย่างใด ทำให้คนงานทำงานโดยไม่มีความรู้ ไม่มีทักษะ และไม่มีควมถนัดหรือความสามารถเฉพาะทางในงานที่ทำ ส่งผลให้ผลผลิตตกต่ำ หรือมีจำนวนน้อยกว่าที่ควรจะเป็น จึงต้องมีการพัฒนา

กระบวนการผลิตเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน (ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, เอกราช ยอดคำ, ธิติพงศ์ ลิ้มเลิศฤทธิ์, ปรีญา ศรีจันทร์และ พิชิต ภาสบุตร, 2566)

การเพิ่มผลผลิตเป็นความรับผิดชอบของทุกคน ในแง่ของบริษัทหรือโรงงานผู้บริหารต้องมีความเข้าใจในเรื่องการเพิ่มผลผลิตและให้การสนับสนุนการดำเนินงานกิจกรรมอย่างเต็มที่(ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, รุ่งนภา บาลเย็น, 2566) ในขณะเดียวกันฝ่ายพนักงานต้องให้ความร่วมมือ (ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, อนุรักษ์ นวพรไพศาล และฤชชุดา วงศ์ชูเวช, 2565) โดยการทำงานอย่างเต็มความสามารถและเพิ่มทักษะการทำงานให้สูงขึ้นนอกจากนี้การเพิ่มผลผลิตยังต้องอาศัยความร่วมมือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ บุคลากร และหน่วยงานอื่นทั่ว ๆ ไป ในการร่วมกันปรับปรุงการเพิ่มผลผลิตในทุกสถานที่ (ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, ไตรทิพย์ สีจัน, 2566) ทั้งที่ทำงาน และสถานประกอบการด้วยการทำสิ่งต่าง ๆ อย่างถูกต้อง โดยใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Chomsuk, U., Saraphat, S, 2021) ซึ่งส่งผลให้การเพิ่มผลผลิตโดยรวมของประเทศเพิ่มสูงขึ้น อันจะนำไปสู่การยกระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชนในประเทศ (สาวิตรี สามเรืองศรี, ชัยวัฒน์ แซ่โหล, 2560) ซึ่งก็คือเป้าหมายสำคัญสูงสุดของการเพิ่มผลผลิต (สุทธิสา วัดสิงห์, สายชล ปันมณี, 2564)

วัตถุประสงค์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเพิ่มผลผลิตจากการปรับปรุงแก้ไขความสามารถในการผลิตอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี สถานประกอบการหรือองค์กรต่าง ๆ จะต้องพยายามหาวิธีการเพิ่มผลผลิต เพื่อที่จะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการที่จะทำให้การผลิตสินค้าเพียงพอกับความต้องการของลูกค้าและทำให้เกิดการสูญเสีย น้อยที่สุด

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษางานวิจัยและรวมสื่อต่างๆเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษางานวิจัยครั้งนี้ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า นำไปใช้ในการปรับปรุงไลน์การผลิต

สุทธิสา วัดสิงห์, สายชล ปันมณี (2564) การประยุกต์ใช้แนวความคิดในการปรับปรุงกระบวนการผลิตใน บริษัทผลิตเคมีภัณฑ์สำหรับอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ พบว่าประสิทธิภาพของสายการผลิตเพิ่มขึ้นเป็น 98.04 % รอบเวลาการผลิตจากเดิม 467 นาทีต่อล็อต ลดลงเหลือ 407 นาทีต่อล็อต คิดเป็น 81.15 % ส่งต่อปริมาณการผลิตต่อวันเพิ่มขึ้นจาก 700 กิโลกรัม เป็น 1,000 กิโลกรัม และยังทำให้ต้นทุนค่าแรงจากเดิม 3.93 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงเหลือ 2.78 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งเป็นผลมาจากจำนวนชั่วโมงโอทีที่ลดลงจาก 112 ชั่วโมงต่อคน เหลือ 30 ชั่วโมงต่อคน

ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, ชาญ มีบุญธรรม, รุ่งทิวา ชูทอง, ปรีญา ศรีจันทร์และ รัฐวิชญ์ วัจนปริชาศักดิ์ (2566) การประยุกต์ใช้ระบบการผลิตแบบลีน เพื่อลดต้นทุนในกระบวนการผลิต ของผลิตภัณฑ์คัมพูชา ชนิดเจลลี่ พบว่ามีความสูญเสียเปล่าเกิดขึ้น ซึ่งเกิดจากมีขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อน การใช้วัสดุบรรจุภัณฑ์ที่เกินความจำเป็น และการออกแบบบรรจุภัณฑ์ไม่มีความเหมาะสม หลังจากดำเนินการปรับปรุงลดขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อนออก โดยการปรับเปลี่ยนการใช้ถุงสวมกล่อง เป็นการติดสติ๊กเกอร์ปิดฝากล่องแทน และปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ให้มีขนาดเล็กลงให้พอดีกับช่อง ปรากฏว่าสามารถลดต้นทุนผลิตภัณฑ์ลงได้ 0.81บาทต่อกล่อง หรือร้อยละ 0.45 และสามารถลดระยะเวลาการผลิต 34.88 ชั่วโมงต่อ 1 ครั้งการผลิต หรือร้อยละ 14.44

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดเชิงขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ศึกษาพื้นที่โรงงาน
ศึกษาผลผลิตที่ออกมาและเทียบกับแผนที่ตั้งไว้
ศึกษาขั้นตอนการทำงานของคนในไลน์
วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น
วางแผนการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
ดำเนินการปรับปรุงและแก้ไข
วัดผลการดำเนินงาน
จัดทำเป็นมาตรฐาน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัย เรื่องการเพิ่มขีดความสามารถในการผลิต (O.A.) ให้ถึง 85% โดยกำจัดความสูญเสียเปล่าที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิต ของสายการผลิตผงซักฟอก การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาผลผลิตที่ผลิตออกไปตามจริง เพื่อเทียบกับปริมาณผลการผลิต
2. ทำการวิเคราะห์ผลเพื่อทำการแก้ไขและปรับปรุง
3. จัดทำเป็นมาตรฐาน

ขั้นตอนการศึกษา ศึกษาพื้นที่โรงงานที่ไลน์ โดยศึกษาและวัดผลผลิตที่ออกมาจริงและนำไปเปรียบเทียบกับแผนการผลิตเพื่อให้ทราบถึงปัญหา ศึกษาวิธีการทำงานของพนักงานในไลน์จากนั้นวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น เมื่อพบสาเหตุของปัญหาแล้วทำการวางแผนแก้ไขความสูญเสียที่ขึ้นเพื่อปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และดำเนินการปรับปรุงไลน์การผลิตและทำการผลิตให้เป็นรูปแบบขึ้นต่อขึ้น เมื่อปรับปรุงเรียบร้อยแล้วก็ทำการวัดผลการดำเนินงานหากไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ให้กลับไปวิเคราะห์หาสาเหตุใหม่อีกรอบ แต่หากบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้แล้วก็จัดทำเป็นมาตรฐาน

การวิเคราะห์สาเหตุ โดยใช้ เครื่อง 5 whys ในการวิเคราะห์กระบวนการผลิต ทุกครั้งที่มีปัญหาเกิดขึ้น การถาม “ทำไม” 5 ครั้งจะช่วยให้เราสามารถค้นพบสาเหตุต้นตอ หรือสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาได้ แต่ไม่จำเป็นต้องถามให้ครบ 5 ครั้ง เมื่อเราพบปัญหาที่แน่ชัดให้หยุดคำถาม จากความสูญเสียที่เกิดขึ้นทั้งหมด 5 หัวข้อ ได้นำเครื่องมือ 5 Whys มาวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาจากการศึกษาหน้างานจริงเพื่อดูสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นพบว่า เกิดความสูญเสียภายในไลน์ทำให้ผลิตไม่ทันตามแผนที่ตั้งไว้ และได้พบความสูญเสียที่ส่งผลกระทบมากที่สุด5หัวข้อคือ คนออกนอกไลน์ รอชิ้นส่วน รอพาเลท ชิ้นงานเสีย เครื่องจักรเสีย เป็นต้น และเกิดงานกองเป็นจำนวนมาก ไม่ส่งผลให้เกิดมูลค่าในการผลิตการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (KAIZEN) มุตะ (ความสูญเสีย) มีอยู่ทุกหนแห่ง, ทั้งในแง่ตัวบุคคล, วัสดุอุปกรณ์ หรือการ Set-Up เครื่องจักร ไคเซ็น หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่มุ่งขจัดมุตะที่เล็กละเอียด ด้วยต้นทุนต่ำที่สุด โดยผู้ปฏิบัติงานรวมกำลังความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และลงมือปฏิบัติ ครั้งแล้วครั้งเล่า โดยปกติแล้ว กิจกรรมไคเซ็นจะมุ่งเน้นที่การปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานมากกว่า การลงทุน

ทางด้านเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ และโคเซ็นมจำเป็นต้องเกี่ยวข้องหรือลงมือปฏิบัติโดยผู้เชี่ยวชาญเท่านั้น แต่อาจจะปฏิบัติโดยพนักงานผู้ปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่นั้น ๆ นั่นเอง

1. สภาพของปัญหาที่พบคนนอกนอกไลน์โดยปัญหาที่เกิดขึ้นของคนหลัก ๆ จะมีอยู่ 3 อย่าง คือ พนักงานเข้างานช้า พนักงานออกจากสายการผลิตเอง พนักงานเลิกก่อนเวลา และจากที่ได้สำรวจ พนักงานออกจากสายการผลิตเองเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมากที่สุด จึงได้ทำการเข้าไปพูดคุยเรื่องการพักเบรก และได้ทราบถึงเหตุผลที่พนักงานออกพักเอง เนื่องจากไม่มีเวลาพัก 10 นาที เริ่มงาน 8 โมง 15 นาที ถึง 12.00 ไม่มีเบรกย่อย

2. ทำให้พนักงานออกเองทำการผลิตเกิดงานกองในกระบวนการ เมื่อสามารถกำจัดความสูญเปล่าในกระบวนการได้ แล้วจึงมีแนวคิดที่จะทำให้ไลน์สามารถผลิตได้ดีขึ้น สามารถผลิตได้ใกล้เคียงแต่ก็ใหม่มากที่สุด และไม่ให้เกิดงานกองที่ไม่ก่อให้เกิดมูลค่า

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มความสามารถในการผลิตให้ถึง 85% โดยกำจัดความสูญเปล่าที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิตของสายการผลิตผงซักฟอกหรือผลการดำเนินงานจากการศึกษาตามขั้นตอนในการดำเนินงานโดยมีหัวข้อมีดังนี้

1. การกำจัดความสูญเปล่าที่เกิดขึ้นภายในไลน์โดยใช้ระบบลีน (LEAN) เป็นระบบที่เหมาะสมสำหรับการประกอบการโรงงานช่วยลดความสูญเสียเปลี่ยนความสูญเปล่าให้มีเกิดคุณค่า นำมาซึ่งการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จ เกี่ยวข้องกับการผลิตโดยตรง ทำให้กระบวนการผลิตมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถบริหารต้นทุนได้ดีขึ้น ที่ผ่านมามีบริษัทยักษ์ใหญ่หลายราย นำระบบลีนไปประยุกต์ใช้กับกระบวนการผลิตภายในบริษัทการันตีว่าระบบลีนเป็นที่ยอมรับในวงกว้างว่าเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

2. การปรับสายการผลิตให้เป็นรูปแบบ ขึ้นต่อขึ้น

ตาราง 1 เครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการผลิต

ประเภท	เครื่องมือ	วิธีการ
1. เครื่องมือปรับปรุง	1. ไหลที่ละชั้น	การผลิตที่มีการตรวจสอบและส่งมอบที่ละชั้นโดยมีหลักการที่กำหนดเวลาให้ตรงกับความต้องการสินค้าของตลาด
	2. 5 ส.	การดูแลรักษาพื้นที่ปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ส1 สะสางคือ แยกของที่ต้องการกับไม่ต้องการออกจากกัน ส2 สะดวก คือ จัดสิ่งที่เป็นเหล่านั้นให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานง่าย ส3 สะอาด คือ จัดสถานที่ให้ปราศจากสิ่งสกปรก ส4 สุขลักษณะ คือ ดำรงสภาพของ สะสาง สะดวก สะอาด อยู่ ปรับปรุง การตลอดเวลา ส5 สร้างเสริมลักษณะนิสัย คือ ปลุกฝังสิ่งเหล่านี้ให้อยู่ในนิสัย
	3. งานมาตรฐาน	การสร้างรากฐานของการพัฒนา โดยการสร้างกระบวนการซ้ำ ๆ โดยให้จำกัดความขั้นตอน เวลาและการจัดระเบียบแบบแผนของการปฏิบัติการเพื่อให้ได้ตามที่ต้องการและรับประกันคุณภาพสูง

	4. แบบแสดงวิธี	ภาพแสดงวิธีการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานของงานนั้น ๆ รวมถึงอธิบายวิธีการทำงานที่ถูกต้องเพื่อควบคุมการปฏิบัติงานให้ถูกต้องอยู่เสมอ
	5. การควบคุมด้วยสายตา	เป็นการสร้างสถานที่ปฏิบัติงาน ให้มีสัญลักษณ์ เครื่องหมาย สัญลักษณ์สีต่าง ๆ ที่แตกต่างกันเท่าที่กระบวนการจะสามารถแสดงได้ในช่วงเวลาสั้น ๆ ให้รู้ว่า สิ่งใดกำลังจะเกิดขึ้นสามารถเข้าใจและรู้ว่าสิ่งใดควรอยู่หรือไม่ควรอยู่ในสถานปฏิบัติการ

โดยสรุป จากการดำเนินการศึกษากระบวนการผลิตเพื่อวิเคราะห์ความสูญเสียที่เกิดขึ้นในไลน์การผลิตใช้เทคนิคแบบลีน ผลของการแก้ไขปรับปรุงเป็นไปตามผลที่คาดว่าจะได้จากการศึกษา คือ สามารถลดเวลาการทำงานที่ไม่ก่อให้เกิดมูลค่า และเพิ่มผลิตภาพในกระบวนการทำงาน

การแก้ปัญหาไคเซ็นเรื่องคนออกนอกไลน์โดยมีการอบรมพนักงานและบอกกล่าวถึงเรื่องการพักเบรกและได้ทราบถึงเหตุผลที่พนักงานออกพักเอง เนื่องจากไม่มีเวลาพัก 10 นาที เริ่มงาน 8 โมง 15 นาที ถึง 12.00 ไม่มีเบรกย่อยทำให้พนักงานออกเอง จึงได้มีการบอกกับหัวหน้า และพนักงานในไลน์ ให้มีการพักเบรกย่อยในช่วง 10.15 และเริ่มทำงานในช่วง 10.30 รวมเป็นเวลา 15 นาที เพื่อให้พนักงานได้พักเข้าห้องน้ำ ดื่มน้ำ และให้กลับเข้ามาทำงานใหม่ และจัดทำ Man Power Board เป็นเครื่องมือเพื่อช่วยให้หัวหน้าไลน์ทราบถึงสถานะในปัจจุบันของแต่ละคนในไลน์ เช่น ขาด ลา มา สาย เป็นต้น กรณีเกิดเหตุฉุกเฉินกับพนักงาน ทำการให้หัวหน้าไลน์เข้ามาช่วยแทน

4.1 แก้ปัญหาเรื่องรอพาเลท จากการวิเคราะห์ และหาสาเหตุพบว่าเกิดการผลิดที่มากเกินไป เนื่องจากเวลารอบการผลิตต่อหนึ่งชิ้น มีเวลาน้อยกว่าเวลาที่ต้องผลิตต่อหนึ่งชิ้น ทำให้เกิดการผลิดที่มากเกินไป ทำให้เกิดการมีพาเลทค้างอยู่ในสต็อกเป็นจำนวนมาก จึงทำการปรับไลน์ใหม่ให้เวลารอบการผลิตต่อหนึ่งชิ้นใกล้เคียงเวลาที่ต้องผลิตต่อ 1 ชิ้น เพื่อให้ไม่ผลิดมากเกินไป

4.2 แก้ปัญหาไคเซ็นเรื่องการรอชิ้นส่วน B115/1 จากการวิเคราะห์ และพบสาเหตุว่าเกิดจากกำลังการผลิตไม่พอกับจำนวนปริมาณที่เรียก

4.3 แก้ไขปัญหาเรื่องชิ้นงานเสียจากการวิเคราะห์ และหาสาเหตุ

4.4 แก้ไขเรื่องปัญหาเครื่องจักรเสียโดยแก้ที่ต้นเหตุของการทำให้เครื่องพัง

การอภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การเพิ่มความสามารถในการผลิต (O.A.) โดยกำจัดความสูญเสียที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิตของสายการผลิตผงซักฟอก นิคมอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนำระบบลีน(LEAN)เป็นระบบที่เหมาะสมสำหรับการประกอบการโรงงานช่วยลดความสูญเสียเปลี่ยนความสูญเสียให้เกิดคุณค่า นำมาซึ่งการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จ เกี่ยวข้องกับการผลิตโดยตรง ทำให้กระบวนการผลิตมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถบริหารต้นทุนได้ดีขึ้นซึ่งสอดคล้องกับ (ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, ชาญ มีบุญธรรม, รุ่งทิพา ชูทอง, ปรีญา ศรีจันทร์และ รัฐวิทย์ วัฒนปรีชา คักดี, 2566) ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้ระบบการผลิตแบบลีน เพื่อลดต้นทุนในกระบวนการผลิต ของผลิตภัณฑ์คุกกี้ ชนิดเจลลี่ พบว่ามีความสูญเสียเกิดขึ้น ซึ่งเกิดจากมีขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อน การใช้วัสดุบรรจุภัณฑ์ที่เกินความจำเป็น และการออกแบบบรรจุภัณฑ์ไม่มีความเหมาะสม หลังจากดำเนินการปรับปรุงลดขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อนออกปรากฏว่าสามารถลดต้นทุนผลิตภัณฑ์ลงได้

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากการทำรูปแบบการผลิตแบบขึ้นจำเป็นต้องมีเครื่องมือในการช่วยให้การทำงานของพนักงานดีขึ้นและเป็นไปตามรูปแบบของกลศาสตร์ และมีการปรับพื้นที่บางส่วนเพื่อให้พนักงานทำงานได้ดีขึ้น

โดยจากปัญหาเรื่องรอพาเลทเป็นหนึ่งในปัญหาของความสูญเสียที่ส่งผลให้ O.A. ลดลงและจากการวิเคราะห์ พบว่าพาเลทมีค้างอยู่ในสต็อกเป็นจำนวนมากเพราะไลน์ผลิตขึ้นส่วนเกินตามแผนแต่ปัญหานี้ไม่เกิดขึ้นทุกวันเนื่องจากบริษัทยังวางแผนการผลิตเป็นรายวันทำให้บางวันที่ยอดการเรียกน้อยจะเกิดการล้นสต็อกเกิดขึ้นจากสาเหตุนี้จึงได้เสนอเป็นการปรับสายการผลิตใหม่ เพื่อให้รองรับแผนการผลิตต่อวัน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหานี้

เอกสารอ้างอิง

- เกศณีย์ สัตตรัตน์ขจร, สนธิญา สุวรรณราช, แดนกุล รูป, สุพรรณิ คำวาส, ปัทมา อภิชัย, กนกพร เอกกะสิน สกุล. (2565). การสร้างคุณค่าผลิตภัณฑ์โดยกระบวนการกลุ่มและการแปรรูปด้วยนวัตกรรมพร้อมใช้ เพื่อสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของพื้นที่ตำบลหัวเมืองอำเภอ เมืองปานจังหวัดลำปาง. *วารสารการจัดการและการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 9(2), 15-32.
- ธวัชชัย รัตนขเลศ, พุกษ์ ยิบมันตะสิริ. (2550). การพัฒนาขีดความสามารถของเกษตรกรเพื่อการผลิตไม้ผล คุณภาพส่งออก ตามแนวทางปฏิบัติ “โรงเรียนเกษตรกร”. *วารสารเกษตร*, 23(2), 173-183.
- สว่าง เป้นจันทร์, ปุณณ มีสัจจกมล. (2559). การประเมินห่วงโซ่คุณค่าตลอดวัฏจักรชีวิตเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของมะม่วง ไทย. *Kasetsart Engineering Journal*, 29(96), 65-78
- สุทธิสา วัดสิงห์, สายชล ปิ่นมณี. (2564). การประยุกต์ใช้แนวความคิดลีนในการปรับปรุงกระบวนการผลิตใน บริษัทผลิตเคมีภัณฑ์สำหรับอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์. *วารสารวิชาการศรีปทุมชลบุรี Sripatum Chonburi Journal*, 18(2), 146-157.
- สาวิตรี สาม เรื่องศรี, ชัยวัฒน์ แซ่ไหล. (2560). ศึกษาความต้องการพัฒนาขีดความสามารถของตนเองของ พนักงานบริษัท กลุ่มอุตสาหกรรมผลิตเคมีภัณฑ์ในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนครจังหวัดชลบุรี. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*, 5(2), 130-144
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, อภิรติ โนนอก. (2566). แนวทางการพัฒนา บริษัท TKN จำกัด เข้าสู่อุตสาหกรรมสีเขียว ระดับที่ 4 วัฒนธรรมสีเขียว. *วารสารวิทยาการจัดการและการสื่อสารคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 2(2), 83-93.
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, เอกราช ยอดคำ, อดิพงษ์ ลัมเลิศฤทธิ์, ปรีญา ศรีจันทร์และพิชิต ภาสบุตร. (2566). การออกแบบผลิตภัณฑ์เบาะรถยนต์อเนกประสงค์ของบริษัท MCE จำกัด . *วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน*, 1(2), 243-252.
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, รุ่งภา บาลเย็น. (2566). การลดของเสียในกระบวนการเย็บถุงลมนิรภัยที่กระบวนการเย็บเรื่องด้ายพันเสา. *วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน*, 1(2), 168-174.
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, อนุรักษ์ นวพรไพศาล และ ฤชดา วงศ์ชูเวช. (2565). การพัฒนาประสิทธิภาพของพนักงานขับรถขนส่งสารเคมี. *วารสารสหวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 6(2), 45-78.
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, ไตรทิพย์ สีจัน. (2566). การลดของเสียในกระบวนการผลิตกรณีศึกษา สายการผลิตโครงสร้างของรถแทรกเตอร์ บริษัท CCC จำกัด. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*, 3(2), 1-11.

- ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร, ชาญ มีบุญธรรม, รุ่งทิวา ชูทอง, ปรีญา ศรีจันทร์และ รัฐวิชัย วัฒนปรีชาศักดิ์. (2566). การประยุกต์ใช้ระบบการผลิตแบบลีน เพื่อลดต้นทุนในกระบวนการผลิต ของผลิตภัณฑ์คุกกี้ ชนิตเจल्ली วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีภาคตะวันออกแห่งสุวรรณภูมิ, 2(1), 1-13.
- อัยรดา พรเจริญ, นันทชัย สิงห์สถิตย์, พลพัฒน์ โลงนะจิตร, อาทิตยา สายเสมา. (2563). การบริหารจัดการ ผู้นำด้านต้นทุนการผลิตและการจัดการความรู้ที่มีผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ส่ง ออกกรณีศึกษาด้านพรมแดนช่องเม็ก. ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร, 22(1), 11-18
- Chomsuk, U., Saraphat, S. (2021). อิทธิพลของการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์กรต่อผลผลิตภาพของการผลิตที่ไม่เป็นตัวเงิน ในอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ (เรซิน) ในประเทศไทย. *KKU Research Journal (Graduate Studies) Humanities and Social Sciences*, 9(2), 73-94.

การศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานอาคารสถานที่ของโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มสหวิทยาเขต
ท่าบ่อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย
A study of the effectiveness of building management of secondary schools
Saha Wittaya Tha Bo Group Under the jurisdiction of
the Nong Khai Secondary Educational Service Area Office

วรรณัฐ นามปัญญา*¹ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์²
Woranat Nampanya*¹ Noppong Bunyajitradulya²

^{1,2} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี

^{1,2} Department of Educational Administration, Faculty of Educational Administration, Ratchathani University, Thailand

*Corresponding author's e-mail: satit18112519@gmail.com *¹

Received: January 24, 2024

Revised: May 06, 2024

Accepted: May 14, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานอาคารสถานที่ของโรงเรียนมัธยมศึกษา
กลุ่มสหวิทยาเขตท่าบ่อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย กลุ่มตัวอย่างจำนวน 127 คน เลือกแบบ
เฉพาะเจาะจงกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความ
เที่ยงตรง (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ
ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันการศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานอาคารสถานที่
ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามความคิดเห็นของครู ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการใช้
อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม รองลงมา คือ ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านการประเมินผลการใช้
อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการ
จัดสร้างอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 2. แนวทางการพัฒนาการศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานอาคารสถานที่ของโรงเรียน
มัธยมศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมอย่างเพียงพอแก่บุคลากร รองลงมา คือ
ผลการประเมินการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม มาปรับปรุงให้เอื้อและสะดวกต่อการใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
ต่อไป ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบพัสดุครุภัณฑ์ ดำเนินการตามกฎระเบียบทั้งก่อนใช้และหลังใช้งาน ผู้บริหารจัด
ให้มีการแก้ไข ปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่ชำรุดทรุดโทรมให้ใช้ได้ดังเดิม และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อย
ที่สุด ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดสร้างอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ; การบริหารงาน; อาคารสถานที่

Abstract

The purpose of this study is to investigate the effectiveness of building management. A sample of 127 people was selected using a purposive sample design. The research instrument is a 5-level rating scale questionnaire with a reliability (IOC) between 0.67 and 1.00. The confidence value is 0.97. Statistics used in data analysis are frequency, percentage, mean, and standard deviation. The research results found that: 1) The current condition of the study of the effectiveness of building management in secondary schools according to teachers' opinions. The overall picture is at a high level in every aspect. The most important aspect is the use of buildings and the environment, followed by the aspect of controlling the buildings and the environment. Evaluation of building use and environment Maintenance of buildings and environment, and the aspect with the lowest level is construction of buildings and environment. 2) Guidelines for developing the effectiveness of building management include: Arrange adequate facilities in the building and environment, followed by the results of the assessment of the use of the building and environment. To improve the use of buildings and the environment Appoint a committee to inspect supplies according to the rules and regulations and arrange for corrections, improvements, and repairs to dilapidated buildings, premises, and surroundings so that they can be used well and in the least amount possible. School personnel and the community participate in the planning process.

Keywords: guidelines for developing, academic administration, administrator

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาเยาวชนของชาติ เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติในอนาคต การศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด หนึ่งในสิ่งสำคัญคือต้องมีการจัดสภาพแวดล้อม เพื่อสนับสนุน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ จากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้กำหนด ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ในการสร้าง สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ รวมถึงการปลูกฝังและพัฒนาทักษะนอกห้องเรียน และการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) รวมทั้งสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มีแนวทาง การดำเนินการให้สถานศึกษาจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อม และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน แสดงออกถึงความรักในสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนมิได้หมายถึง อาคารสถานที่ หรือห้องเรียนเท่านั้น แต่เป็นสภาพหรือสภาวะใด ๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม จำแนกเป็น 3 ลักษณะคือ สภาพแวดล้อม ที่เป็นรูปธรรมหรือทางกายภาพ หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งจัดเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้ ผู้เรียนบรรลุผลสัมฤทธิ์ ได้อย่างรวดเร็ว ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน สภาพแวดล้อมที่เป็นนามธรรมหรือทางจิตภาพ หมายถึง คุณค่าหรือสิ่งยึดถือซึ่งเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมของกลุ่มสังคม ข่าวสาร ความรู้ ความคิด ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดและทัศนคติไม่ว่าจะเป็นตัวเองหรือของคนอื่นก็ตาม สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับผู้เรียนและผู้สอน และสภาพแวดล้อมทางสังคมเป็นเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมความสัมพันธ์ของมนุษย์

ซึ่งมีอิทธิพลและส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพราะการเรียนการสอนในชั้นเรียนนั้นจะเป็นไปในรูปแบบของกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศใน ชั้นเรียน สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจในการเรียนและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ (สุรัชย์ สัมโย, 2557) สภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสำคัญต่อการทำงาน ซึ่งจะเห็นได้จาก องค์การใดที่มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมใน การทำงานดีย่อมส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร ดังนั้น องค์การสมควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานเพื่อให้ เอื้ออำนวยต่อการทำงานสภาพแวดล้อมที่ดีและสวยงามนั้นมีผลต่อจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน ทำให้มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สำหรับสภาพแวดล้อมบริหาร และด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมในการทำงานจะช่วย ทำให้งานประสบความสำเร็จเกิด ประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล (วิบูลย์ เปี่ยมอุดมสุข, 2556) การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญ ประการหนึ่ง ตามนโยบายปฏิรูปโรงเรียน เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนดังที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ ว่าต้องมีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างมี ความสุข มุ่งเน้นการเรียนการสอนตามธรรมชาติ ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงและปลูกฝัง เรื่องความสะอาด ความมีวินัย เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความรักสามัคคีรวมทั้งการจัดให้โรงเรียนมีความร่มรื่น มีต้นไม้ แหล่งน้ำ บ่อน้ำ ไร่นา ไร่สวน ไร่ผลไม้ซึ่งแนวนโยบาย ดังกล่าวมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน บรรยากาศและ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นไม่ว่าจะจัดในห้องเรียน บริเวณโรงเรียนและรอบ ๆ โรงเรียน ล้วนเป็นสภาพแวดล้อมที่มีผล ต่อการปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยที่ดีงามให้เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียนได้ทั้งสิ้น ในการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้ดี ได้แก่ การ จัดให้มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการที่เอาไว้ฝึกการทำการกิจกรรมการเรียนการสอน มีห้องสมุดไว้เป็นแหล่งเรียนรู้ มีพื้นที่สีเขียวและ สิ่งอำนวยความสะดวกที่พอเพียง และอยู่ในสภาพใช้การได้ดี มาตรการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของนักเรียน ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการจัดให้กับผู้เรียนด้วย (สายฝน สุวรรณรินทร์, 2553)

อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม มีความสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งในปัจจุบันมักพบปัญหาในการ บริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จากรายงานการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม พ.ศ. 2554 - 2558 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน, 2560) ได้ เสนอแนะว่าควรมีการ จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้และสถานที่ให้เพียงพอ ควรจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา ให้ เอื้อต่อการเรียนรู้โดยจัดพื้นที่ในห้องเรียนสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับรายงานการ ประเมินตนเองของ สถานศึกษาโรงเรียนทพทันอนุสรณ์ พบว่า มีจุดควรพัฒนา คือ ปรับปรุงซ่อมแซม อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้มีความ สะอาดร่มรื่น พร้อมทั้งดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น แหล่งเรียนรู้ของชุมชนอย่างยั่งยืน สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันได้ตลอดเวลา ทั้งครู ผู้ปกครอง นักเรียน และรวมถึงหน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่ใกล้เคียงและจากรายงานของโรงเรียน สรุปลงโครงการประจำปี 2565 โครงการพัฒนาปรับปรุงสถานที่และสิ่งแวดล้อม พบว่า ขาดอุปกรณ์ในการบำรุงรักษา และการ ควบคุม ดูแล อาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา

ดังนั้น สถานศึกษาภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการบริหารงานอาคารสถานที่ และ สิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาให้มีความสะอาด มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ถูกสุขลักษณะ ถูกต้องตามหลักวิชาการ เกิด ประโยชน์สูงสุด เพื่อสร้างความประทับใจความพึงพอใจ ให้แก่ผู้รับบริการ อันได้แก่ ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนและสังคม โดยรอบที่มีความเอาใจใส่ ดูแล ให้มีความสำคัญกับอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม อันเป็นสิ่งที่บ่งชี้ คุณภาพด้านการศึกษา รวมไปถึงภาพลักษณ์และประสิทธิภาพในการบริหารงานของ สถานศึกษาได้เป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ดี การบริหารอาคารสถานที่เกิดปัญหาในเชิงการปฏิบัติ เพราะผู้บริหารสถานศึกษาบางคนไม่ศึกษารายละเอียดให้เข้าใจ ทำให้ การดำเนินการจัดการบริหารด้านอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนขาดความต่อเนื่องทำให้บรรลุตามเป้าหมายไม่เกิด การพัฒนาอย่างยั่งยืน อีกครุขาดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงในหลักการบริการอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม รวมถึงครูที่ได้

รับผิดชอบในงานด้านอาคารสถานที่นั้นต้องรับผิดชอบงานในส่วนอื่น ๆ ที่โรงเรียนมอบหมายอีกด้วย จนไม่มีเวลาที่จะจัดการกับปัญหาด้านการจัดการด้านอาคารสถานที่ได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งผู้บริหารไม่ประสานความร่วมมือเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาอย่างจริงจัง การบริหารงานด้านอาคารสถานที่ภายในโรงเรียนจึงไม่บรรลุตามเป้าหมายได้

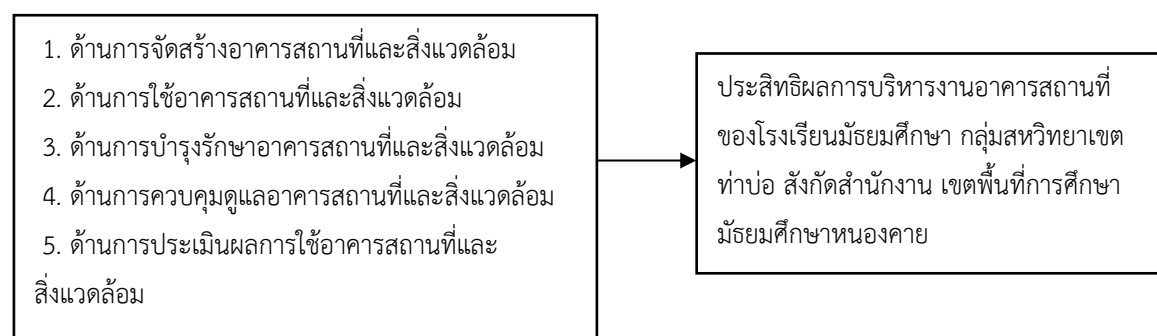
จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารงานอาคารสถานที่ของโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตท่าบ่อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นข้อมูลในการบริหารและการวางแผนพัฒนาการบริหารงานด้านอาคารสถานที่ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของประสิทธิภาพการบริหารงานอาคารสถานที่ของโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตท่าบ่อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานอาคารสถานที่ของโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตท่าบ่อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานอาคารสถานที่ของโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตท่าบ่อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าการบริหารงานอาคารสถานที่ และได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดจาก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547, อ้างในอภิสิทธิ์ พรหมศิริ, 2565) จำนวน 5 ด้าน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหัวข้อดังต่อไปนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตท่าบ่อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย จำแนกเป็น 6 โรงเรียน ประชากรผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 6 คน ครู จำนวน 184 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 190 คน คนกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขต

ทำบ่อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย จำนวน 6 โรงเรียน จำนวน 127 คนประกอบด้วย ผู้อำนวยการ จำนวน 6 คน ผู้บริหารเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์คุณสมบัติผู้บริหาร ครู จำนวน 121 คน เปิดตารางเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงในธีรวิทย์ เอกะกุล, 2553) สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ 1. ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการพัฒนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตไตรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวความคิดของลิเคิร์ต (Likert's scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตไตรมิตร สำหรับแบบสัมภาษณ์ได้นำผลจากการวิเคราะห์ตามขั้นตอนที่ 1 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มาสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อหาคำตอบแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตไตรมิตรกับผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน 2.2 สร้างแบบสอบถามแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม ความชัดเจนของภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ 2.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือในด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ความถูกต้องของรูปแบบ (Format) และการใช้ภาษา (Wording) และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวัด (Index of item objective: IOC) ความครอบคลุมของข้อคำถามและความชัดเจนของภาษาที่ใช้ 2.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากรผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน จากนั้นหาคุณภาพเครื่องมือ โดยตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.90 และ 2.5 จัดพิมพ์เครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป 2.6 แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการหาคำตอบแนวทางการพัฒนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตไตรมิตร โดยนำผลการ วิเคราะห์เชิงปริมาณมาตั้งคำถามสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้แนวทางพัฒนาในลำดับต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยดำเนินการโปรแกรม Google form เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้รับอีเมลแบบสอบถามตอบกลับทั้งหมด 164คน คิดเป็นร้อยละ 90.60

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจัดระเบียบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปดังนี้ 1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2. ข้อมูลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษากลุ่ม สหวิทยาเขตไตรมิตร วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายโดยเทียบกับเกณฑ์ บุญชม ศรีสะอาด (2554 : 121) 3. ข้อมูลแนวทางพัฒนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตไตรมิตร วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) แบบสอบถามปลายเปิดและแบบสัมภาษณ์เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตไตรมิตร โดยนำข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามในรูปตารางและบรรยายประกอบ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการศึกษาสภาพแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตไตรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1	ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.40	0.70	มาก
2	ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.40	0.68	มาก
3	ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาด้านการ	4.38	0.64	
4	พัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	4.36	0.67	มาก
5	ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	4.48	0.62	มาก
6	ด้านการนิเทศการศึกษา	4.45	0.62	มาก
7	ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	4.45	0.60	มาก
	รวม	4.42	0.61	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตไตรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีการกระจายตัวมาก มีค่า ($\bar{x} = 4.42$, S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 5 ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน มีค่า ($\bar{x} = 4.48$, S.D. = 0.62) รองลงมา คือ ด้านที่ 7 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา มีค่า ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = 0.60) รองลงมา คือ ด้านที่ 6 ด้านการนิเทศการศึกษา มีค่า ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = 0.62) รองลงมา คือ ด้านที่ 2 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีค่า ($\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.68) รองลงมา คือ ด้านที่ 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีค่า ($\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.70) และ ด้านที่ 4 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ มีค่า ($\bar{x} = 4.37$, S.D. = 0.67) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่ 3 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่า ($\bar{x} = 4.38$, S.D. = 0.64)

ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตไตรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา คือ มีกระบวนการนิเทศการจัดการเรียนการสอน และใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ

2. ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา แนวทางการบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษา คือ ครูมีการศึกษา รวบรวม และทำความเข้าใจการใช้สื่อ และเทคโนโลยี เว็บไซต์หน่วยงานราชการ และเอกชน ที่มีมากมายในอินเทอร์เน็ต ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา แนวทางพัฒนาการบริหารงาน วิชาการของสถานศึกษา คือ มีการวางแผนการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การดูแลบำรุงรักษา และการจัดเก็บ และปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อการศึกษาอย่างรู้คุณค่าและดูแลรักษาเป็นอย่างดี

4. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา คือ มีการขอความร่วมมือขอใช้แหล่งเรียนรู้ ของหน่วยงานด้านการศึกษาทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนเพื่อขอใช้เป็นแหล่งเรียนรู้มีค่า

5. ด้านการวัดผลประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา คือ มีการวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ กำหนดวิธีการวัดผล และ เครื่องมือในการวัดผล สอดคล้องกับสภาพการจัดการเรียนการสอน ตามปกติ และแบบคณะชั้น

6. ด้านการนิเทศการศึกษา แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ การวางระบบการนิเทศการศึกษาให้สอดคล้องกับวิธีการจัดการเรียนการสอนในสภาพจริงของโรงเรียน

7. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ มีการตรวจสอบผลการประเมินคุณภาพและจัดทำรายงานผลการประเมินคุณภาพ แต่ละรอบการประเมินคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา

การอภิปรายผล

ผลของการศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตไตรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สามารถอภิปรายผล ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะการวัดและประเมินผล ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรจัดและประเมินผู้เรียนให้ครบทุกด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และเจตคติหรือ คุณธรรม จริยธรรม ในการวัดและประเมินผล ครูผู้สอนอาจใช้วิธีการวัดและประเมินผลโดยการ ประเมินการปฏิบัติ (Performance assessment) ซึ่งผู้เรียนต้องปฏิบัติพฤติกรรมให้สมบูรณ์ ตามที่ผู้ประเมินต้องการจะวัด หรือใช้วิธีการประเมินตามสภาพจริง (Authentic assessment) ซึ่งเป็นการประเมินผลที่ นอกจากผู้เรียนจะต้องปฏิบัติพฤติกรรมให้สมบูรณ์ตามข้อประเมิน ต้องการแล้ว พฤติกรรมนั้นจะต้องเป็นพฤติกรรมที่สำคัญจำเป็นต่อชีวิตประจำวัน และเป็นจริงตามสภาพของชีวิตในการประเมินผลมีวิธีให้เลือกมากมายวิธีครู ผู้สอนสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสม และผลที่ได้จะเป็นตัวบ่งชี้ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กันต์ฤทัย นามมาลา แลคณะ (2560) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการตรวจสอบผลการประเมินคุณภาพและจัดทำรายงานผลการประเมินคุณภาพ แต่ละรอบการประเมินคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา

ด้านที่ 2 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ เพราะ ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ข้อ 3 ระบุให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนดพร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล

สถานศึกษาเป็นประจำทุกปี (กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทธราภรณ์ คล้ายแก้ว (2561) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านที่ 3 ด้านการนิเทศการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะการให้ความช่วยเหลือแนะนำหรือปรับปรุง หรือการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะทำให้เกิดการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนของครู โดยการทำงานร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการนี้ เป็นกระบวนการกระตุ้นความเจริญก้าวหน้าของครู และมุ่งหวังที่จะช่วยเหลือครูเพื่อช่วยให้ครูได้ช่วยตนเองได้ เป็นความพยายามของผู้ทำหน้าที่นิเทศที่จะช่วยในการให้คำแนะนำแก่ครูหรือผู้คนที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้สามารถปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น ช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านอาชีพพัฒนาความสามารถของครู สอดคล้องกับงานวิจัยของ กันตฤทัย นามมาลา แลคณะ (2560) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ผลการวิจัย พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านที่ 4 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะด้านการจัดการเรียนการสอน เป็นการจัดทำหลักสูตรหรือพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนา ผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีปัญญา มีศักยภาพ ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยการจัดการเรียนรู้ วิธีการ รูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสม เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการจัดทำหลักสูตร และหรือพัฒนาหลักสูตร เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ เป็นคนดี คนเก่ง มีปัญญา มีศักยภาพ ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพตามมาตรฐาน ตัวชี้วัด สมรรถนะที่สำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยจัดการเรียนรู้อยู่ด้วยวิธีการ รูปแบบที่หลากหลาย และเหมาะสม ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ ที่ทันต่อยุคสมัยโดยการใช้สื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ตรีสุคนธ์ คุณนาเอก (2563) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านที่ 5 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะ การจัดการศึกษาของชาติไม่ว่าระดับใดมุ่งเน้นพัฒนานคนในชาติให้มีคุณลักษณะ และศักยภาพที่เหมาะสมกับความต้องการของสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยมีหลักสูตรเป็นพัฒนาผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่ ต้องการอันจะส่งผล โดยตรงต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้นหลักสูตรจึงมีความสำคัญยิ่ง ต่อการจัดการศึกษาทุกระดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชญ์พิชา จันทา (2563) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก การวิจัยครั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายกโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของกันตฤทัย นามมาลา แลคณะ (2560) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลจากแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตไตรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา คือ ควรมีการศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และแก้ไขเพิ่มเติมสาระแกนกลางกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายด้านการพัฒนาการศึกษา และการพัฒนาประเทศ สอดคล้องกับ พัชญ์พิชา จันทา (2563) ได้ศึกษาแนวทางการ

บริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ผลการวิจัย พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานควบคู่กับหลักสูตรสถานศึกษาที่มีอยู่

2. ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา คือ ควรมีการออกแบบการจัดการเรียนการสอน โดยนำชุมชน หน่วยงานราชการ และท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็นผู้ให้ความรู้ หรือแหล่งเรียนรู้ เป็นการลดภาระครู และส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับตรีสุคนธ์ คุณนาเอก (2563) ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 24 ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. แนว ทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 มีผลการ ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา คือ ควรมีการขอความร่วมมือ และเปิดรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการ เอกชน ผู้ปกครอง หรือชุมชน และ องค์กรต่าง ๆ ในการส่งเสริมและสนับสนุนด้านสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สอดคล้องกับอัยลดา บุญวัฒน์ (2562) ได้ศึกษาแนวทางการ พัฒนางานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1 ด้านที่ 4 บทบาทการนิเทศ โดย ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมครูใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุดโดยการนิเทศ ใช้สื่อ เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ปรึกษา

4. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา คือ ควรมี การสำรวจแหล่งเรียนรู้ หรือข้อมูลเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และจัดทำทะเบียน ฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับ กันต์ฤทัย นามมาลา แลคณะ (2560) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีการ สำรวจแหล่งเรียนรู้ หรือข้อมูลเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

5. ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษา คือ ควรมีการสะท้อนผลการนิเทศเบื้องต้นในทันที เพื่อให้ครูนำไปปรับปรุง การจัดการเรียนการสอน โดยอาจมี การนิเทศเพิ่มเติมหรือนัดหมาย เพื่อให้ข้อมูลขึ้นอยู่กับดุลพินิจของคณะกรรมการผู้ให้การนิเทศ สอดคล้องกับ กันต์ฤทัย นาม มาลา แลคณะ (2560) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 20 ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการเรียนรู้การวัดผลประเมินผลเพื่อการศึกษา มีการนิเทศเบื้องต้นในทันที เพื่อให้ครูนำไปปรับปรุง การจัดการเรียนการสอน

6. ด้านการนิเทศการศึกษา แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา แนวทางพัฒนาการบริหารงาน วิชาการของสถานศึกษา คือ ควรมีการสะท้อนผลการนิเทศเบื้องต้นในทันที เพื่อให้ครูนำไปปรับปรุง การจัดการเรียนการสอน โดยอาจมีการนิเทศเพิ่มเติมหรือนัดหมาย เพื่อให้ข้อมูลขึ้นอยู่กับดุลพินิจของคณะกรรมการผู้ให้การนิเทศ สอดคล้องกับ กันต์ ฤทัย นามมาลา แลคณะ (2560) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผลการวิจัยพบว่าควรมีการส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการดำเนินการนิเทศติดตามประเมินผล และนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาการนิเทศการศึกษา

7. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษา คือ ควรมีการสะท้อนผลการประเมินคุณภาพแต่ละตัวชี้วัด เพื่อนำเข้าสู่การพัฒนา และปรับปรุงคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา สอดคล้องกับ ภัทราภรณ์ คล้ายแก้ว (2561) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

ในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ควรมีการสะท้อนผลการประเมินคุณภาพแต่ละตัวชี้วัด เพื่อนำเข้าสู่การพัฒนา

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ควรมีการพัฒนาให้ทันสมัยให้รอบด้านอย่างต่อเนื่อง ให้สอดคล้องกับบริบทและสนองความต้องการของผู้เรียน และทำการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลาง ควรมีการนำหลักสูตรเดิมมาวิเคราะห์ และแก้ไขให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ให้ทันยุคทันสมัย ด้วยโปรแกรมต่าง ๆ นำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าที่สุด และ ควรให้โรงเรียนควรมีการเน้นการมีส่วนร่วมของครูและทุกฝ่ายให้ร่วมมือกัน เพื่อร่วมแรงร่วมใจกันในการสร้างสรรค์ประโยชน์ให้เกิดกับผู้เรียนให้มากที่สุด

2. ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ควรมีการพัฒนาเทคนิควิธีการสอน แบบ Active learning อย่างต่อเนื่อง และเสริมสร้างทักษะที่หลากหลาย เพื่อสร้างความสนใจให้กับนักเรียน ให้เกิดการอยากเรียนรู้ ที่ไม่น่าเบื่อหน่าย ให้เกิดความสุขสนุกสนาน และมีบรรยากาศที่ดีในการเรียน ควรจัดครูผู้สอนให้ตรงกับสาระการเรียนรู้ และให้มีครูครบชั้น และลดภาระงานครูให้น้อยลง เพื่อจะได้มีเวลาสอน และเตรียมการสอน รวมถึงมีการผลิตสื่อวัตกรรมการเรียน และ ควรให้โรงเรียนควรจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ”

3. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ควรมีการพัฒนาเทคโนโลยีในห้องเรียนให้พร้อมใช้งานได้อยู่เสมอ และพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ให้ทันยุคทันสมัย เพื่อพัฒนาก้าวหน้าในโลกในยุคปัจจุบัน ควรมีการจัดอบรม ส่งเสริมการให้ครูใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอยู่เสมอ และ ควรให้โรงเรียนควรมีการพัฒนาตัวเองให้ทันสมัย คุ้มค่า คุ้มเวลา คุ้มทุน รัฐบาล ให้เกิดการเรียนรู้ และเกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน

4. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ควรมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน และร่วมมือกับภายนอก เพื่อให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการศึกษา เช่น อบต. องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ควรสำรวจ และเผยแพร่แหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ผู้สนใจได้เข้ามาใช้ เยี่ยมชม ดูความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนาของโรงเรียน และควรให้โรงเรียนสร้างเครือข่ายทางการศึกษากับ หน่วยงาน องค์กรเอกชนต่าง ๆ ให้เกิดความคุ้มค่า และเข้าไปเยี่ยมชมได้จริง

5. ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ควรเน้นให้ครูวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง ไม่ควรปล่อยปะละเลย หรือมองข้ามและมีการประเมินอย่างหลากหลาย เพราะนักเรียนมีพัฒนาการที่แตกต่างกัน เพื่อความเสมอภาคกัน ควรจัดให้ครูมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีหลากหลาย ให้เหมาะสมกับผู้เรียน และ ควรให้โรงเรียนควรเน้นประโยชน์สูงสุด โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

6. ด้านการนิเทศการศึกษา ควรพัฒนาตัวเอง จากผลตามการนิเทศ และพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ควรมีการนิเทศและติดตามการเรียนการสอนโดย ผู้บริหาร ศึกษาวิเคราะห์แก่ครูทุกคน แบบไม่เลือกปฏิบัติ อย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาไปพร้อม ๆ กันในการจัดการเรียนการสอน และควรให้โรงเรียนมีการวิเคราะห์ปัญหานักเรียน นำปัญหานั้นมาปรึกษาหารือกับคณะครู และกรรมการสถานศึกษา และชุมชนการเรียนรู้ เพื่อทำการ PLC เพื่อแก้ปัญหา

7. ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ควรทำงานประกันคุณภาพให้เป็นงานประจำ และต้องทำอย่างต่อเนื่องและตามสภาพจริง มีการแบ่งงาน ขอบข่ายงานอย่างชัดเจน เพื่อการรองรับการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ควรสร้างความเข้าใจในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา และนำวิธีการในการดำเนินงานประกันคุณภาพ แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่จะทำให้ประสบความสำเร็จของแต่ละโรงเรียนมาวิเคราะห์และเผยแพร่ต่อไป และควรให้

โรงเรียนควรมุ่งคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญยิ่งกว่าสิ่งใด ไม่ควรไปเน้นงานอื่นๆ นอกจากการสอน เพิ่มเรื่องที่สนับสนุนคุณภาพ ว 1 เช่น การเรียนรู้รักเรียน และครอบครัว ภาวะชุมชน (บริบท)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ควรมีการศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และแก้ไขเพิ่มเติม สาระแกนกลาง กระทรวงศึกษาธิการ นโยบายด้านการพัฒนาการศึกษา และการพัฒนาประเทศ อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ควรมีการออกแบบการจัดการเรียนการสอน โดยนำชุมชน หน่วยงานราชการ และท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็นผู้ให้ความรู้หรือแหล่งเรียนรู้ เป็นการลดภาระครู และส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ควรมีการขอความร่วมมือ และเปิดรับความช่วยเหลือจาก หน่วยงานราชการ เอกชน ผู้ปกครอง หรือชุมชน และ องค์กรต่าง ๆ ในการส่งเสริมและสนับสนุนด้านสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ควรมีการสำรวจแหล่งเรียนรู้ หรือข้อมูลเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และจัดทำทะเบียนฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการวัดผลประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ควรมีการรายงาน ผลการวัดผลประเมินผลผู้เรียน และเทียบโอนวิชาเรียนตามแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านการนิเทศการศึกษา ควรมีการสะท้อนผลการนิเทศเบื้องต้นในทันที เพื่อให้ครูนำไปปรับปรุง การจัดการเรียนการสอน โดยอาจมีการนิเทศเพิ่มเติมหรือนัดหมาย เพื่อให้ข้อมูลขึ้นอยู่กับดุลพินิจของคณะกรรมการผู้ให้การนิเทศอยู่ในระดับมาก

1.7 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ควรมีการสะท้อนผลการประเมินคุณภาพ แต่ละตัวชี้วัด เพื่อนำเข้าสู่การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา อยู่ในระดับมาก

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขต ไทรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

2.2 ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตไทรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

3.3 ศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลจากการนำแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตไทรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *คู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กันต์ฤทัย นามมาลา แลคณะ. (2560). *ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20*. ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ขวัญพิชา มีแก้ว. (2562). *การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). จันทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ตรีสุนทร คุณาเอก. (2563). *แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24*. การศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เตือนใจ ไพค่านาม. (2553). *สภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์*. สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *หลักการวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2557). *หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: บริษัททรินสาร จำกัด.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2555). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- พัชัญพิชา จันทา. (2563). *แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ภัทรภรณ์ คล้ายแก้ว. (2561). *ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5*. การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 13 ปี การศึกษา 2561 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.
- วิศิษฐ์ ขาญสุข. (2559). *การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). *เยาวชนกับการมีส่วนร่วมพัฒนาประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- อนุชิต สุขกลี (2560). *การศึกษาบทบาทการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

อัยลดา บุญวัฒน์. (2562). ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนางานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา.

Cronbach, L. J., & et al. (1980). *Toward Reform of Program Evaluation*. San Francisco: Jossey-Bass.

แนวทางการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

โรงเรียนอนุบาลท่าหลวง อำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี

Solutions for solving the bullying behavior of secondary school students at
Anuban Tha Luang school, Tha Luang district, Lopburi province

ชญาพิมพ์ บุญจริง^{*1}

Chayaphim Boonjing^{*1}

^{1*}หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

^{*1}Bachelor of Education Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University, Thailand

Corresponding's author's e-mail: Chayaphim9538@gmail.com^{*1}

Received: March 15, 2024

Revised: April 27, 2024

Accepted: May 04, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2) สาเหตุการเกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และ 3) หาแนวทางการลดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลท่าหลวง อำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนอนุบาลท่าหลวงจำนวน 114 คน ใช้การเลือกแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสังเกต นักเรียนจำนวน 31 คน และการสัมภาษณ์ครู นักเรียน จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย ผลจากการศึกษาพบว่า 1) พฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนใหญ่มาจากปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียน คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยจิตลักษณะ ปัจจัยจิตสังคม และปัจจัยด้านการใช้สื่อและอินเทอร์เน็ต 2) สาเหตุการเกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เกิดมาจากความไม่สมบูรณ์ของครอบครัว การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ความคับข้องใจของตนเอง การแสดงพฤติกรรมตามเพื่อนและรุ่นพี่ เพื่อนไม่ให้ลอกงานหรือการบ้าน และ 3) แนวทางการลดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลท่าหลวง อำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี ด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในภาพรวมคะแนนหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: พฤติกรรมการกลั่นแกล้ง, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น, แนวทางแก้ไขปัญหา

Abstract

The objectives of this study were to: 1) investigate bullying behavior among secondary school students. 2) to study causes of bullying behavior among secondary school students, and 3) to reduce

bullying behavior among secondary school students at Anuban Tha Luang School, Tha Luang District, Lopburi Province. This research was a combination of research. This quantitative research employed a questionnaire to collect data from 114 secondary school students using purposive sampling. Data analysis statistics included percentage, mean, and standard deviation. Moreover, this study observed 31 students and interviewed nine people, including teachers and students. Analyzed the data by analytic induction. The results were as follows: 1) Bullying behavior among secondary school students was mainly based on factors affecting their bullying behavior, including psychological factors and social factors. Media and Internet use factors. 2) The reason for bullying behavior among secondary school students is due to family imperfection, domestic violence, self-complaints, acting according to friends and seniors, friends not to plagiarize, or homework. 3) According to the guidelines for reducing bullying behavior among secondary school students in Anuban Tha Luang, Tha Luang District, Lopburi Province, by organizing overall student development activities, the scores after learning management were higher than before at a statistically significant.05 level.

Keywords: bullying behavior, secondary school students, solution

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พฤติกรรมกรกลั่นแกล้งของนักเรียนในโรงเรียนกลายเป็นปัญหาระดับโลก ในปี ค.ศ. 1996 องค์การอนามัยโลก ประกาศรับรองปัญหาความรุนแรงในเยาวชน ว่าเป็นปัญหาระดับต้น ๆ ที่ทุกประเทศ ต้องรับมือป้องกันและแก้ไขให้มีความสำคัญกับ พฤติกรรมกรกลั่นแกล้งของนักเรียนเพราะถือเป็นจุดเริ่มต้นของความก้าวร้าวไปสู่ความรุนแรงในอนาคต ผลการสำรวจ พบว่า นักเรียนประเทศญี่ปุ่นมีพฤติกรรมกรกลั่นแกล้งมากที่สุด ถึงร้อยละ 60 รองลงมาคือ ประเทศไทย ร้อยละ 40 (ชุดินาถ ศักรินทรกุล และ อลิสา วัชรสินธุ, 2557) ซึ่งในประเทศไทยมีการสำรวจปัญหาพฤติกรรมกรกลั่นแกล้งนักเรียนอย่างจริงจัง ในช่วงปี พ.ศ. 2549 โดยได้เก็บข้อมูลจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไปจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนในพื้นที่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ จากกลุ่มตัวอย่างนักเรียน จำนวน 3,047 คน พบว่า นักเรียน ร้อยละ 40 รายงานว่า นักเรียนถูกรังแกหรือเป็นผู้รังแกเสียเอง เมื่อเปรียบเทียบลักษณะการกลั่นแกล้ง เมื่อ พิจารณาลักษณะการกลั่นแกล้งของนักเรียน จำแนกตามภูมิภาค พบว่า ภาคเหนือมีพฤติกรรมสูงสุดถึงร้อยละ 44 รองลงมา ภาคกลาง ร้อยละ 40 ภาคตะวันตก ร้อยละ 39 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 35 และภาคใต้ ร้อยละ 27 ลักษณะของ พฤติกรรมนักเรียนในทุกภูมิภาคของประเทศไทยเป็นการละเมิดทางวาจาที่พบมากที่สุด โดยในภาคกลางเป็นการล้อเลียน ซึ่ง นักเรียนชายจะมีพฤติกรรมกรกลั่นแกล้งมากกว่านักเรียนหญิง (พรพรรณ ทองทะนงศักดิ์, 2560; สมบัติ ตาปัญญา, 2550) การกลั่นแกล้งกันในโรงเรียนเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นและพบบ่อยมากในโรงเรียน ซึ่งปัญหาข้างต้นเป็นปัญหาที่พบเห็นได้ใน ทุกโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็น โรงเรียนรัฐบาล หรือเอกชนโดยปัญหาการกลั่นแกล้งในโรงเรียนถือเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสังคม สถาบันการศึกษา นักเรียนที่รังแกผู้อื่น และนักเรียนที่ถูกรังแก โดยผลกระทบที่เกิดจากการกลั่นแกล้งในโรงเรียนในปัจจุบันมี ความรุนแรงมากกว่าในอดีต เนื่องจากผลกระทบการกลั่นแกล้งในอดีตไม่อาจส่งผลถึงขั้นการตัดสินใจฆ่าตัวตายเพราะสังคม สมัยก่อนไม่มีลักษณะเป็นสังคมที่โดดเดี่ยว มีคนรอบข้างคอยช่วยเหลือ และคนในครอบครัวมีความใกล้ชิดกันมากกว่าสังคมใน ปัจจุบัน ซึ่งในปัจจุบันภัยที่เกิดจากการกลั่นแกล้งสามารถนำไปสู่การฆ่าตัวตายและการก่ออาชญากรรมรุนแรงต่อผู้อื่นจนถึงขั้น เสียชีวิต นอกจากลักษณะของสังคมในปัจจุบันเป็นสังคมโดดเดี่ยว เทคโนโลยีที่ทันสมัยและอินเทอร์เน็ต ทำให้คนในสังคม

แยกตัวออกจากกันมากยิ่งขึ้น เมื่อเกิดปัญหากับเด็กซึ่งเป็นวัยที่มีความเปราะบาง ไม่รู้จะหาทางออกอย่างไร และไม่รู้ว่าจะปรึกษาใคร เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาคาดคนรับฟัง จึงนำไปสู่ความรุนแรงที่มากกว่าในอดีต ดังนั้น จะเห็นได้ว่าผู้ที่กลั่นแกล้งหรือผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งย่อมสามารถพัฒนาไปเป็นผู้ใหญ่ที่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาในอนาคตได้ หากไม่มีการยับยั้งหรือแก้ไขปัญหาคารก่กลั่นแกล้งในโรงเรียนอย่างจริงจัง ทั้งนี้ เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการช่วยพัฒนาประเทศในอนาคต จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเข้ามาดูแลและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรงในเด็กและเยาวชนขึ้นในสังคม (นวกัทร ณรงค์ศักดิ์ และอารณีย์ วิวัฒนาภรณ์, 2563)

การวิจัยนี้ศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนอนุบาลท่าหลวงถือเป็นอีกหนึ่งโรงเรียนที่มีโอกาสที่เกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากเป็นโรงเรียนขยายโอกาสที่มีนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวนทั้งหมด 199 คน ซึ่งนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นช่วงวัยที่กำลังเข้าสู่ในวัยรุ่นที่รักอิสระ เสรีภาพ ไม่ชอบอยู่ในกฎเกณฑ์ ส่งผลทำให้นักเรียนในช่วงวัยอื่นเกิดการลอกเลียนแบบพฤติกรรมมาจก่ให้เกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งเพิ่มมากขึ้น และพฤติกรรมที่นักเรียนมักแสดงออก คือ การทำร้ายร่างกายเล็กน้อยจนถึงขั้นบาดเจ็บ การผลักให้ล้ม ตบ ตี เตะ ต่อย ฯลฯ ทางคำพูด การใช้ถ้อยคำที่หยาบคาย การล้อปมด้อยทางรูปร่าง และการล้อชื่อพ่อแม่ที่พบมากที่สุดภายในโรงเรียน หากไม่มีการยับยั้งหรือแก้ไขปัญหาก็อาจทำให้เกิดการพัฒนาความก้าวร้าวไปสู่ความรุนแรงในอนาคต (โรงเรียนอนุบาลท่าหลวง, 2566)

ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาถึงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลท่าหลวง จังหวัดลพบุรี ว่ามีสาเหตุใด โดยผู้วิจัยคาดหวังว่าหากได้ทราบถึงปัจจัยของการเกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งก็จะช่วยเป็นแนวทางที่จะนำมาใช้แก้ปัญหาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อันเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอน ผู้บริหาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวางนโยบาย หรือแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อลดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และเพื่อให้ นักเรียนกลุ่มดังกล่าวมีการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลท่าหลวง อำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อศึกษาสาเหตุการเกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลท่าหลวง อำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี
3. เพื่อหาแนวทางการลดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลท่าหลวง อำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

คำว่า พฤติกรรมการกลั่นแกล้ง ได้มีนักวิชาการในต่างประเทศ เช่น ริกบี้ (Rigby) ได้ให้ความหมายว่า การแสดงออกของพฤติกรรมที่มีความต้องการจะทำร้ายบุคคลอื่นและมีแนวโน้มของการกระทำพฤติกรรมดังกล่าวซ้ำอีก (Rigby, 2007) นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการและหน่วยงานในประเทศ เช่น นวียา นิยมธรรม ได้ให้ความหมายของคำว่าพฤติกรรมการกลั่นแกล้งในลักษณะต่าง ๆ ว่าเป็น การแสดงพฤติกรรมรุนแรงเพื่อทำร้ายผู้อื่นทางร่างกายหรือจิตใจอันได้แก่ การบังคับ กีดกันผู้อื่นจากสังคม ส่งผลต่อผู้ถูกกลั่นแกล้งซึ่งการกลั่นแกล้งมักเกิดขึ้นบนพื้นฐานที่ว่าผู้กลั่นแกล้งมีอำนาจเหนือมากกว่าผู้ถูกกลั่น โดยเป้าหมายล้วนเป็นเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศ เด็กพิการและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือเด็กที่มีรูปแบบต่างจาก

ผู้อื่น (นวิยา นิยม-ธรรม, 2558) สามารถจำแนกออกเป็นประเภทต่าง ๆ (ภัทรจรัส บำรุงพงษ์, 2562) ได้ดังนี้ การจำแนกตามลักษณะการกระทำ การจำแนกตามลักษณะทิศทางของบุคคลที่ถูกกระทำ และการจำแนกตามยุคสมัย โดยทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง ได้แก่ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ สรุปได้ว่า สาเหตุของการเกิดความก้าวร้าวเป็นผลมาจากสัญชาตญาณและบุคลิกภาพซึ่งเป็นสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด โดยพฤติกรรมให้เกิดความก้าวร้าวที่แสดงออกมาที่จะทำร้ายบุคคลอื่นล้วนเกิดจากสัญชาตญาณและการอบรมสั่งสอนเลี้ยงดูของคนในครอบครัว ตรงกันข้ามถ้าไม่ทำร้ายบุคคลอื่น บุคคลนั้นจะเกิดการคับข้องใจ (1939 อ้างถึงในนัสสรา หงส์ร้อน, 2563)

พฤติกรรมการกลั่นแกล้งเป็นการกระทำพฤติกรรมเพื่อมุ่งจะทำร้ายผู้อื่นหรือเหยื่อ ไม่ว่าจะทางกาย ทางวาจา ส่งผลต่อจิตใจทำให้ผู้อื่นเกิดความวิตกกังวลด้วยวิธีการต่าง ๆ ด้วยการบีบบังคับ หรือใช้คำหยาบคาย (ธนัชชา วงษ์ทองคำ, 2564; จิรดา ประสาทพรศิริโชค, 2562) ซึ่งพฤติกรรมการกลั่นแกล้งมีแนวโน้มที่เกิดจากเพศชายมากกว่าเพศหญิง (เนรัญชรา ไชยยา, 2559) โดยพฤติกรรมที่แสดงออกมาล้วนเกิดมาจากหลายปัจจัย ประกอบด้วย ความคับข้องใจ การควบคุมตัวเอง ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับ การรับรู้การยอมรับจากเพื่อน สมาชิกในครอบครัว การเห็นคุณค่าในตัวเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อ (อัสนี อนุตธโต, 2563; หทัยภัทร โอสุวรรณ, 2562; ญาดา หิรัญยานันท์, 2564) ด้วยปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าพฤติกรรมการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นล้วนมีผลต่อระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว และสังคม ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียน โดยมีตัวแปรอิสระคือ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยจิตลักษณะ ปัจจัยจิตสังคม และปัจจัยด้านการใช้สื่อและอินเทอร์เน็ต และตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการกลั่นแกล้ง

กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวทางการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลท่าหลวง อำเภوتاหลวง จังหวัดลพบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมระหว่างเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (อัสนี อนุตธโต, 2563 ; ธนัชชา วงษ์ทองคำ, 2564 ; เนรัญชรา ไชยยา, 2559 ; ญาดา หิรัญยานันท์, 2564 ; จิรดา ประสาทพรศิริโชค, 2562 ; หทัยภัทร โอสุวรรณ, 2562) โดยมีกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลท่าหลวง อำเภوتاหลวง จังหวัดลพบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้การวิจัยบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนโรงเรียนอนุบาลท่าหลวงทั้งเพศชาย และเพศหญิง จำนวน 199 คน (โรงเรียนอนุบาลท่าหลวง, 2566) โดยทำการเจาะจงเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งเพศชาย และเพศหญิง จำนวน 114 คน และกลุ่มทดลอง จำนวน 31 คน คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 หมายเหตุที่เลือกเนื่องจากเป็นนักเรียนที่ไปปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามและแบบทดสอบ โดยใช้แบบสอบถามจากโปรแกรม Google Form ซึ่งเป็นข้อคำถามปลายเปิดและปลายปิด ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ส่วนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียน ส่วนที่ 3 ข้อมูลพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ และแบบทดสอบจากโปรแกรม Google Form เรื่อง คณิตศาสตร์ก่อนคิดจะกลั่นแกล้ง โดยเป็นข้อคำถามประเภทเลือกตอบแบบถูก - ผิด จำนวน 10 ข้อ

1.3 การสร้าง ตรวจสอบและทดลองเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ แบบสอบถามและแบบทดสอบ ในส่วนแบบสอบถามได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลเพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาในการสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม ดำเนินการสร้างตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ แล้วนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อความเที่ยงตรงแล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเที่ยง และความเชื่อมั่น นำมาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถาม และจัดทำแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และแบบทดสอบ ได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลผลเพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาในการสร้างเครื่องมือแบบทดสอบ และปรึกษาขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบดำเนินการสร้างแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนตามวัตถุประสงค์และขอบเขตเนื้อหาที่กำหนดไว้ แล้วนำแบบทดสอบไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการตรวจสอบและเสนอแนะเพิ่มเติม ปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบจนผ่านความเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามเพื่อให้แบบทดสอบมีความเที่ยงตรงแล้วจึงได้นำไปทดลองใช้ (Try out) เท่ากับ 0.88 โดยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเที่ยงความเชื่อมั่น เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามและแบบทดสอบเป็นเครื่องมือหลัก มีหน่วยการวิเคราะห์ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนอนุบาลท่าหลวง จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 114 คน และกลุ่มทดลอง จำนวน 31 คน ที่ได้จากการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมาย และมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเวลาประมาณ 3 เดือน จากนั้นนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากภาคสนามมาแยกประเภทข้อมูล

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบทดสอบ โดยนำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความถูกต้องและนำข้อมูลมาเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมในการวิเคราะห์ ด้วยค่าสถิติตามลักษณะต่าง ๆ ของข้อมูลด้วยการใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อให้ทราบถึงลักษณะพื้นฐานทั่วไปโดยใช้ค่าวัดพื้นฐานทางสถิติต่าง ๆ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น โดยใช้มาตราอัตราส่วน กำหนดมาตราวัด 5 ระดับ โดยแบ่งเป็น 5 ลำดับ (สุจรยา ทรัพย์ศิริโสภา, 2557) ดังนี้

- คะแนน 5 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
 คะแนน 4 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
 คะแนน 3 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
 คะแนน 2 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
 คะแนน 1 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

นำแบบทดสอบที่ได้รับมาตรวจสอบความถูกต้องและนำข้อมูลที่ตรวจสอบมาเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมในการวิเคราะห์เพื่อหาค่านัยสำคัญทางสถิติ

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนอนุบาลท่าหลวง จำนวน 31 คน เลือกแบบเจาะจงเนื่องจากเป็นนักเรียนที่ไปปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และกลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ คือ ครู และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจง

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสังเกตพฤติกรรมและแบบสัมภาษณ์ โดยแบบสังเกตที่ใช้ในการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ระหว่างการทำกิจกรรม และแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ให้ชัดเจนและแม่นยำมากยิ่งขึ้น โดยมีประเด็นในการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. สถานการณ์และลักษณะของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนมีลักษณะอย่างไร
2. ปัญหาของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนมีอะไรบ้าง
3. สาเหตุของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนมาจากสาเหตุใดบ้าง
4. แนวทางในการลดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนมีอะไรบ้าง
5. ท่านมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการลดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนอย่างไร

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรมและแบบสัมภาษณ์ โดยแบบสังเกตได้เก็บรวบรวมจากการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจสาเหตุ ผลที่เกิดขึ้นหลังจากการแสดงพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง ระหว่างทำกิจกรรมได้มีการจดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียน และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างในการรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยได้สร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูล และวิธีการสัมภาษณ์ของผู้วิจัยทำเป็นแบบทางการเน้นการสนทนา เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในตัวของผู้วิจัยและงานวิจัย

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรมและแบบสัมภาษณ์ โดยการนำข้อมูลจากแบบบันทึกผลการจัดกิจกรรมที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มาวิเคราะห์เนื้อหา แล้วประมวลผลในรูปความเรียงแบบบรรยายเชิงพรรณนา และนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนตามที่ กำหนดไว้และนำข้อมูลที่ตรวจสอบแล้ววิเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัย

ผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลท่าหลวงอำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี

สถานการณ์และลักษณะของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นพบประเด็นคือ การล้อชื่อพ่อแม่โดยการใช้ชื่อพ่อแม่ของเพื่อนแทนชื่อเพื่อน อีกประเด็นคือ การทำร้ายร่างกายด้วยการตี ตบ ตะบอง ถีบ การกระชากหัว และการผลักเพื่อนลงฟุ่ไม้ อีกประเด็นคือ การเหยียดรูปลักษณ์ภายนอกเป็นการใช้วาจาที่รุนแรงในการเหยียดรูปลักษณ์ของเพื่อนด้วยการเหยียดสีผิว ทรงผม รูปร่าง และกลิ่นตัวของเพื่อน อีกประเด็นคือ การกีดกันเพื่อนโดยไม่ให้เพื่อนเข้าร่วม

กลุ่ม หรือเป็นการผลักดันเพื่อนออกจากกลุ่มด้วยการทอดทิ้ง อีกประเด็นคือ การว่าร้ายทางวาจาเป็นการใช้วาจาที่รุนแรงในการสนทนากับเพื่อน และประเด็นสุดท้ายคือ การว่าร้ายบนโลกออนไลน์ด้วยการใช้วาจาที่รุนแรงในการสนทนาภายในช่องแชทส่วนตัวบนโลกออนไลน์

การศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น จำนวน 114 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชายส่วนใหญ่อายุระหว่าง 14 – 16 ปี และส่วนใหญ่อายุมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ระหว่าง 3.01 – 3.50

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลั่นแกล้งของนักเรียน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง ของนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ความคิดเห็นต่อการเห็นคุณค่าของตนเอง	3.53	0.74	มาก
ความคิดเห็นต่อการควบคุมตนเอง	3.53	0.74	มาก
ความคิดเห็นต่อความคับข้องใจ	3.23	0.82	ปานกลาง
ความคิดเห็นต่อความสัมพันธ์ของนักเรียนกับเพื่อน	3.77	0.69	มาก
ความคิดเห็นต่อความสัมพันธ์ของนักเรียนกับครอบครัว	3.42	0.85	ปานกลาง
ความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการใช้สื่อ	3.17	0.83	ปานกลาง
ความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง	2.71	1.20	ปานกลาง
รวม	3.35	0.60	ปานกลาง

การศึกษาข้อมูลพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น จำนวน 114 คน พบว่า ระดับความคิดเห็นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลั่นแกล้งของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่ามากเป็นอันดับ 1 คือ ความคิดเห็นต่อความสัมพันธ์ของนักเรียนกับเพื่อน รองลงมาคือ ความคิดเห็นต่อการเห็นคุณค่าของตนเอง และความคิดเห็นต่อการควบคุมตนเอง รองลงมาอีกคือ ความคิดเห็นต่อความสัมพันธ์ของนักเรียนกับครอบครัว ความคิดเห็นต่อความคับข้องใจ ความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการใช้สื่อ และด้านที่มีค่าอันดับสุดท้าย คือ ความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง

2. สาเหตุการเกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลท่าหลวง อำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี

สาเหตุของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบประเด็นคือ ความไม่สมบูรณ์ของครอบครัว เนื่องจากพ่อแม่แยกทางกัน นักเรียนส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า และอา อีกพบประเด็นคือ การใช้ความรุนแรงในครอบครัว โดยผู้ปกครอง หรือพ่อแม่ใช้ความรุนแรงภายในครอบครัวซึ่งเกิดมาจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด อีกพบประเด็นคือ ความคับข้องใจของตนเอง การที่ตนเองถูกขัดขวาง และอึดอัดใจ อีกพบประเด็นคือ การแสดงพฤติกรรมตามเพื่อนและรุ่นพี่ การแสดงออกมาซึ่งพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงทางด้านร่างกาย และการล้อชื่อพ่อแม่ และประเด็นสุดท้ายคือ เพื่อนไม่ให้ลอกงานหรือการบ้าน การที่ตนเองไม่สามารถทำสิ่งที่ครูมอบหมายได้ จึงได้ไปขอความช่วยเหลือจากเพื่อนแต่เพื่อนไม่ให้ลอกงานหรือการบ้านจึงทำให้ตนเองแสดงออกซึ่งพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง

3. แนวทางการลดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลท่าหลวง อำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี

แนวทางในการลดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบประเด็นคือ การจัดกิจกรรม เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งให้กับนักเรียนภายในชั้นเรียน รวมไปถึงการจัดกิจกรรมเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออก อีกประเด็นคือการปรับปรุงตนเอง เป็นการเริ่มจัดการกับอารมณ์ปรับเปลี่ยนและพัฒนาตนเองให้ไปในทิศทางที่ดี อีกประเด็นคือ การให้คำปรึกษา เป็นการสนทนาระหว่างเพื่อนกับเพื่อนหรือการสนทนาระหว่างนักเรียนกับครู อีกประเด็นคือ การช่วยเหลือระหว่างเพื่อนกับเพื่อน เป็นการช่วยเหลือในขณะที่เพื่อนเดือดร้อนหรือต้องการความช่วยเหลือ ในฐานะเพื่อนหรือผู้ที่แข็งแกร่งกว่าก็จะเข้ามาให้การช่วยเหลือหรือห้ามคนที่เข้ามาทำร้าย และประเด็นสุดท้ายคือ การจัดทำคลิปวิดีโอเพื่อให้ความรู้ เป็นการจัดทำสื่อเพื่อให้ความรู้กับนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง โดยจัดทำสื่อผ่านทางแอปพลิเคชันและทำการเผยแพร่ผ่านทางเพจของโรงเรียน

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนคิดสัณนิคก่อนจะกลั่นแกล้ง จากการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 20 เรื่อง ผู้วิจัยได้เล็งเห็นแนวทางการลดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยได้ใช้กิจกรรมกลุ่มในการให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน พร้อมทั้งเปิดคลิปวิดีโอที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนภายในโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนทราบผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำภายในคลิปวิดีโอที่ได้ถ่ายทอดออกมาให้กับผู้เรียนได้รับฟังรับชม โดยผลการเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนคิดสัณนิคก่อนจะกลั่นแกล้งก่อนเรียนและหลังเรียน จากนักเรียน จำนวนทั้งสิ้น 31 คน ได้ผลการเปรียบเทียบ ดังตาราง 2

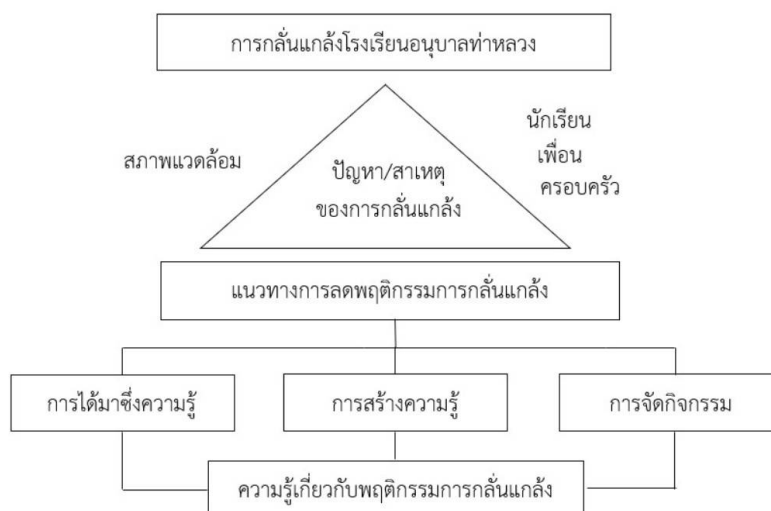
ตาราง 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	31	5.87	2.25	-4.56	.000
หลังเรียน	31	8.19	1.54		

จากตารางการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนของกลุ่มทดลองและหลังเรียน พบว่า คะแนนก่อนเรียนของกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.87 คะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.19 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้พบว่า คะแนนหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลจากการสังเกต พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมที่ค่อย ๆ เปลี่ยนไป มีการรับฟังกันมากขึ้นผู้ที่กลั่นแกล้ง และผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง และนักเรียนรับฟังกันส่งผลให้เกิดความเห็นอกเห็นใจกัน เห็นว่าตนเองมีคุณค่า เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างตนเองและเพื่อน สามารถควบคุมตนเองได้ อันเป็นการสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้นักเรียนในการแสดงความรู้สึกต่อเหตุการณ์ที่เคยพบเจอ และยังรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ นำข้อมูลสื่อที่ได้รับไปใช้ในทางที่สร้างสรรค์ ส่งผลให้นักเรียนไม่แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ออกมา

แนวทางการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลท่าหลวง อำเภوتاหลวง จังหวัดลพบุรีได้แสดงออกมาเป็นแผนภาพความคิด ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แผนภาพความคิดการวิจัย

การอภิปรายผล

1. พฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลท่าหลวงอำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี

สถานการณ์และลักษณะของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นพบประเด็นคือ การล้อชื่อพ่อแม่โดยการใช้ชื่อพ่อแม่ของเพื่อนแทนชื่อเพื่อน อีกประเด็นคือ การทำร้ายร่างกายด้วยการตี ตบ เตะ ต่อย ถีบ การกระชากหัว และการผลักเพื่อนลงพุ่มไม้ อีกประเด็นคือ การเหยียดรูปลักษณ์ภายนอกเป็นการใช้วาจาที่รุนแรงในการเหยียดรูปลักษณ์ของเพื่อนด้วยการเหยียดสีผิว ทรงผม รูปร่าง และกลิ่นตัวของเพื่อน อีกประเด็นคือ การกีดกันเพื่อนโดยไม่ให้เพื่อนเข้าร่วมกลุ่ม หรือเป็นการผลักเพื่อนออกจากกลุ่มด้วยการทอดทิ้ง อีกประเด็นคือ การว่าร้ายทางวาจาเป็นการใช้วาจาที่รุนแรงในการสนทนากับเพื่อน และประเด็นสุดท้ายคือ การว่าร้ายบนโลกออนไลน์ด้วยการใช้วาจาที่รุนแรงในการสนทนาภายในช่องแชทส่วนตัวบนโลกออนไลน์ เนื่องจากการทำร้ายร่างกาย และการล้อชื่อพ่อแม่ มีผลต่อการบาดเจ็บและจิตใจ จึงทำให้เกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เนรัญชรา ไชยยา (2559) ที่กล่าวไว้ว่า นักเรียนชายมีพฤติกรรมรังแกมากกว่านักเรียนหญิง รูปแบบพฤติกรรมการรังแกที่พบมากที่สุด คือ การรังแกด้วยวาจา (ร้อยละ 37.3) ได้แก่ การล้อชื่อพ่อแม่ของเพื่อน โดยกระทำสัปดาห์ละ 3 – 4 ครั้ง และรองลงมา คือ ทำให้เพื่อนบาดเจ็บ และการใช้คำพูดทำให้เด็กคนอื่นไม่สบายใจ โดยกระทำสัปดาห์ละ 1 – 2 ครั้ง ซึ่งการกระทำดังกล่าวส่งผลกระทบต่อจิตใจของเพื่อนที่ถูกกระทำ

การศึกษาข้อมูลพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับความคิดเห็นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลั่นแกล้งของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่ามากเป็นอันดับ 1 คือ ความคิดเห็นต่อความสัมพันธ์ของนักเรียนกับเพื่อน รองลงมาคือ ความคิดเห็นต่อการเห็นคุณค่าของตนเอง และความคิดเห็นต่อการควบคุมตนเอง รองลงมาอีกคือ ความคิดเห็นต่อความสัมพันธ์ของนักเรียนกับครอบครัว ความคิดเห็นต่อความคับข้องใจ ความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการใช้สื่อ และด้านที่มีค่าอันดับสุดท้าย คือ ความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง เนื่องจากความคับข้องใจ การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการสร้างความมั่นใจในตนเองตามทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (1943 อ้างอิงใน ธนัชร สุทธิคันสนีย์, 2566) และความสัมพันธ์ของนักเรียนกับครอบครัว มีผลต่อการกลั่นแกล้งทางร่างกาย วาจา อารมณ์ และสังคม และบนโลกออนไลน์ จึงทำให้เกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งในโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของอัสรี อนุตโต (2563) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการข่มเหงรังแกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีนัยสำคัญ 4 ปัจจัย

โดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลกระทบมากที่สุดไปหาปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด ได้แก่ ความคับข้องใจ การควบคุมตัวเอง ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับสมาชิกในครอบครัว และการเห็นคุณค่าในตัวเอง ซึ่งปัจจัยสามารถร่วมกันอธิบายพฤติกรรมการข่มเหงรังแกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2. สาเหตุการเกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลท่าหลวง อำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี

สาเหตุของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบประเด็นคือ ความไม่สมบูรณ์ของครอบครัว เนื่องจากพ่อแม่แยกทางกัน นักเรียนส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า และอา อีกพบประเด็นคือ การใช้ความรุนแรงในครอบครัว โดยผู้ปกครอง หรือพ่อแม่ใช้ความรุนแรงภายในครอบครัวซึ่งเกิดมาจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด อีกพบประเด็นคือ ความคับข้องใจของตนเอง การที่ตนเองถูกขัดขวาง และอึดอัดใจ อีกพบประเด็นคือ การแสดงพฤติกรรมตามเพื่อนและรุ่นพี่ การแสดงออกมาซึ่งพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงทางด้านร่างกาย และการล้อชื่อพ่อแม่ และประเด็นสุดท้ายคือ เพื่อนไม่ให้ลอกงานหรือการบ้าน การที่ตนเองไม่สามารถทำสิ่งที่ครูมอบหมายได้ จึงได้ไปขอความช่วยเหลือจากเพื่อนแต่เพื่อนไม่ให้ลอกงานหรือการบ้านจึงทำให้ตนเองแสดงออกซึ่งพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง เนื่องจากครอบครัว มีผลต่อการกระวนกระวาย การอึดอัดใจ เกิดความคับข้องใจตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ (1939 อ้างถึงใน นัสสรุ หงส์ร่อน, 2563) จึงทำให้เกิดพฤติกรรมการแสดงออกในโรงเรียนของนักเรียนด้วยการใช้วาจา และการทำร้ายร่างกาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ เนรัญชรา ไชยยา (2559) ที่กล่าวไว้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่มีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับพฤติกรรมการรังแกทางวาจาในระดับที่ต่ำมาก การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมีสัมพันธ์ทางตรงกับพฤติกรรมการรังแกทางกาย และทางวาจาในระดับที่ต่ำมาก การอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจมีความสัมพันธ์ทางตรงกับพฤติกรรมการรังแกทางกาย การอบรมเลี้ยงดูแบบ ทอดทิ้งมีความสัมพันธ์ทางตรงกับพฤติกรรมการรังแกทางกายในระดับที่ต่ำมาก ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับพฤติกรรมการรังแกทางวาจา

3. แนวทางการลดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลท่าหลวง อำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี

แนวทางในการลดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบประเด็นคือ การจัดกิจกรรม เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งให้กับนักเรียนภายในชั้นเรียน รวมไปถึงการจัดกิจกรรมเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออก อีกประเด็นคือการปรับปรุงตนเอง เป็นการเริ่มจัดการกับอารมณ์ ปรับเปลี่ยนและพัฒนาตนเองให้ไปในทิศทางที่ดี อีกประเด็นคือ การให้คำปรึกษา เป็นการสนทนาระหว่างเพื่อนกับเพื่อนหรือการสนทนาระหว่างนักเรียนกับครู อีกประเด็นคือ การช่วยเหลือระหว่างเพื่อนกับเพื่อน เป็นการช่วยเหลือในขณะที่เพื่อนเดือดร้อนหรือต้องการความช่วยเหลือ ในฐานะเพื่อนหรือผู้ที่แข็งแกร่งกว่าก็จะเข้ามาให้การช่วยเหลือหรือห้ามคนที่เข้ามาทำร้าย และประเด็นสุดท้ายคือ การจัดทำคลิปวิดีโอเพื่อให้ความรู้ เป็นการจัดทำสื่อเพื่อให้ความรู้กับนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง โดยจัดทำสื่อผ่านทางแอปพลิเคชันและทำการเผยแพร่ผ่านทางเพจของโรงเรียนเนื่องจากการจัดกิจกรรมมีผลต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับนักเรียน และเป็นการแก้ไขปัญหาที่ไม่รุนแรงเพื่อให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งลดน้อยลง สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธรรมานนท์ ชำม-สาม (2564) ที่กล่าวไว้ว่า แนวทางในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนโรงเรียนมีแนวทางการบริหารจัดการกิจการนักเรียนด้วยการอบรม การจัดกิจกรรมร่วมกัน การให้คำปรึกษา การสร้างข้อตกลงการทำกิจกรรมร่วมกัน การกำหนดนโยบาย การขอความร่วมมือ การนิเทศติดตาม และการพูดคุยตักเตือนเพื่อป้องกันปัญหาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์เขต 2

จากผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนคิดสัณนิคก่อนจะกลั่นแกล้ง ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปมีการรับฟังกันมากยิ่งขึ้นทั้งผู้ที่กลั่นแกล้ง และผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง ส่งผลให้นักเรียนเกิดความเห็นอกเห็นใจกัน รู้สึกเห็นคุณค่าของตนเองมีคุณค่า เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนและเพื่อน รวมทั้งสามารถควบคุมตนเองได้ อันเป็นการสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้นักเรียนในการที่ได้แสดงความรู้สึก เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนก่อนเรียนของกลุ่มทดลองและหลังเรียน พบว่าคะแนนหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการจัดกิจกรรมเป็นการสร้างความสัมพันธ์ และความสามัคคีให้กับนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า เกิดความมั่นใจในการกล้าคิดกล้าทำและกล้าแสดงออก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์พลอย รุ่งแสง (2560) ที่กล่าวไว้ว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองในช่วงก่อน - หลังการทดลองและช่วงติดตามผลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่าคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองในช่วงหลังการทดลองและช่วงติดตามผลของทั้งสองกลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$)

องค์ความรู้ใหม่

ลักษณะของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียน คือ การล้อชื่อพ่อแม่ การทำร้ายร่างกาย และการผลักเพื่อนลงพุ่มไม้ การเหยียดรูปลักษณ์ภายนอก การกีดกันเพื่อนโดยไม่ให้เพื่อนเข้าร่วมกลุ่ม สาเหตุของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียน คือ ความไม่สมบูรณ์ของครอบครัว การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ความคับข้องใจของตนเอง การแสดงพฤติกรรมตามเพื่อน และรุ่นพี่ เพื่อนไม่ให้ออกงานหรือการบ้าน แนวทางในการลดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียน คือ การจัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้ การปรับปรุงตนเอง การให้คำปรึกษา การช่วยเหลือระหว่างเพื่อนกับเพื่อน และการจัดทำคลิปวิดีโอเพื่อให้ความรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูประจำชั้นหรือครูแนะแนว ควรนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อลดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นด้วยการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน

1.2 ครูประจำชั้นหรือครูแนะแนว ควรนำแบบวัดการวิจัยไปใช้ในการคัดกรองพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยลดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ เพื่อลดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียน ด้วยการใช้เทคนิคทางจิตวิทยาต่าง ๆ เช่น การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม เพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งของนักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น

2.2 ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (การวัด) ในครั้งนี้ คำถามและภาษาที่ใช้ควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เนื่องจากนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสมีความสามารถในการใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้องมากนัก

เอกสารอ้างอิง

จิรดา ประสาทพรศิริโชค. (2562). พฤติกรรมการรังแกกันในโรงเรียนในเด็กและวัยรุ่นสมมติฐานที่มารับการรักษานที่หน่วยจิตเวชเด็กและวัยรุ่น โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ชุตินาถ ศักรินทร์กุล และอลิสรา วัชรสินธุ์. (2557). ความสุขของการเข้มแข็งแกลและปัจจัยด้านจิตสังคมที่เกี่ยวข้องในเด็กมัธยมต้น เขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 59(3), 221 – 230
- ญาดา หิรัญะนันท์. (2564). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการแสดงบทบาทผู้ปกป้อง หรือสังเกตการณ์ในเหตุการณ์รังแกในโรงเรียนของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ณัฐธิดานนท์ ข้ามสาม. (2564). แนวทางการบริหารกิจการนักเรียน เพื่อป้องกันปัญหาพฤติกรรมกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์เขต 2. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหา บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์*.
- ธนัพร สุทธิสันสนีย์. (2566). *ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์*. สืบค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2566. เข้าถึงได้จาก <https://golink.icu/9mwkrrZ>
- นวกัทร ณรงค์ศักดิ์ และอารณีย์ วิวัฒนาภรณ์. (2563). สถานศึกษาต้นแบบในการป้องกันการกลั่นแกล้งเข้มแข็งแกลกัน ใน โรงเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา. *วารสารกระบวนการยุติธรรม*, 16(1), 35 – 67
- นวิยา นิยมธรรม. (2558). รายงานการวิจัย เรื่อง ศึกษาพฤติกรรมกรรมการรังแกของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในประเทศไทยปี: กรณีศึกษาผู้ถูกรังแก. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นัสสร หงส์ร่อน. (2563). *แนวคิดทฤษฎีบุคคลิกภาพ*. สืบค้นเมื่อ ธันวาคม 16, 2566, เข้าถึงได้จาก <https://relink.asia/Wy03f>
- เนรัญชรา ไชยยา. (2559). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการรังแกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัด ลำปาง. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*.
- พรพรรณ ทองมงคลศักดิ์. (2560). การศึกษาพฤติกรรมกรรมการถูกรังแกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2566. เข้าถึงได้จาก <https://shorturl.asia/SjcqL>.
- พิมพ์พลอย รุ่งแสง. (2560). ผลของกลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยาต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ถูกเข้มแข็งแกลทางโลกไซเบอร์. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ภัทรจรัส บำรุงพงษ์. (2562). การกลั่นแกล้งในมหาวิทยาลัย: กรณีศึกษานิสิตที่มีความต้องการพิเศษ. *วิทยานิพนธ์ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- โรงเรียนอนุบาลท่าหลวง. (2566). *ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียน*. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2566. เข้าถึงได้จาก <https://shorturl.asia/VLOcf>
- สมบัติ ตาปัญญา. (2550). รายงานการสำรวจปัญหาการรังแกกันของนักเรียน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุจรรยา ททรัพย์สิริโสภ. (2557). *ความรู้เบื้องต้นทางสถิติ*. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2566. เข้าถึงได้จาก <https://shorturl.asia/astGW>
- หทัยภัทร โอสุวรรณ. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นใน ประเทศไทย. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- อัสรี อนุตโต. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการเข้มแข็งแกลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. *วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.
- Rigby. (2007). *Bullying in school and what to do about it*. Camberwell Victoria: Australian Council for Educational Research.

การดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

Operation of safe educational institutions by administrators of medium-sized schools
under the jurisdiction of the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office area 1

ทัศนวรรณ พรหมโคตร*¹ กิจพินิจ อูสาโฮ²
Tassanawan Promkhot*¹ Kitpinit Usaho²

^{1,2}สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

^{1,2}Department of Educational Administration, Faculty of Educational Administration, Ratchathani university, Thailand

*Corresponding author's e-mail: tassanavankowpun@gmail.com*¹

Received: January 13, 2024

Revised: May 06, 2024

Accepted: May 14, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง ประชากรที่ศึกษา คือ โรงเรียน จำนวน 56 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 260 สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น และสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้โปรแกรม google form ทางอีเมล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มาตรการป้องกัน ปูกล้าง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ รองลงมา คือ มาตรการป้องกัน ปูกล้าง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ มาตรการป้องกัน ปูกล้าง และปราบปรามภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มาตรการป้องกัน ปูกล้าง และปราบปรามภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพกายและจิตใจ 2) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหาร คือ ผู้บริหารควรคำนึงถึงบริบทของโรงเรียนและชุมชน เพื่อให้สามารถกำหนดมาตรการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้บริหารควรกำหนดองค์ประกอบของคณะทำงาน โดยควรประกอบด้วยผู้ที่มีทักษะและประสบการณ์ที่เหมาะสมกับงาน ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักตนเอง และผู้บริหารและครูควรออกแบบกิจกรรมให้หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสดูแลออกในหลากหลายรูปแบบตามความสามารถของตนเอง

คำสำคัญ: การดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัย, ผู้บริหาร, แนวทางพัฒนาผู้นำ

Abstract

The purpose of this research study was to study levels and guidelines for developing the operation of safe educational institutions by administrators of medium-sized schools. The study

population consisted of 56 schools, 260 informants, and a stratified random sampling questionnaire and interview form with the IOC between 0.67 and 1.00. The reliability of the data collection used the program google forms e-mail analysis was percentage mean standard deviation and content analysis. The results of the study found that: 1) The overall level of safe educational institution operations of administrators of medium-sized schools was at a high level when the aspect with the highest average was measures to prevent, instill, and suppress dangers arising from the use of violence. Human Second is a measure against rights violations. Accidental measures were taken. The aspect with the least average value was the measure that resulted from the impact on physical and mental health. 2) Guidelines for developing safe educational institution operations by administrators: that is, administrators should consider the context of the school and community. Determine the most appropriate measures. The composition of the working group should be determined. Have skills and experience appropriate to the job. There should be activities that encourage students to get to know themselves. and design a variety of activities to give students the opportunity to express themselves in a variety of ways according to their own abilities.

Keyword: safe operation of educational institutions, administrator, development guidelines

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศไทยให้มีความเจริญก้าวหน้าไปอย่างมีเสถียรภาพ ท่ามกลางสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทั้งด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ มีความพร้อมที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและขยายวงกว้างไปสู่การพัฒนาสังคม ตลอดจนการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรืองต่อไปได้อย่างมีหลักการควบคู่กับพื้นฐานของการมีคุณธรรม จริยธรรม และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดี ในการเป็นพลเมืองยุคศตวรรษที่ 21 สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยการจัดการศึกษาที่ดีนั้น ต้องส่งเสริมให้มนุษย์ทุกคน ทุกวัย สามารถเรียนรู้ได้อย่างไร้ขีดจำกัด พัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ให้ดียิ่งขึ้น และส่งเสริมศักยภาพที่ซ่อนอยู่ในบุคคลให้ได้รับการกระตุ้น และพัฒนา เพื่อการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ว่าหลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for all) เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนทุกคน ทุกช่วงวัย ตั้งแต่เด็กปฐมวัย วัยเรียน วัยทำงาน และผู้สูงวัยมีโอกาสนในการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้แต่ละบุคคลได้พัฒนาตามความพร้อมและความสามารถให้บรรลุขีดสูงสุด มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการดำรงชีวิต และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม รวมทั้งมีสมรรถนะในการทำงานเพื่อการประกอบอาชีพตามความถนัดและความสนใจ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ อันจะนำไปพัฒนาด้านอื่น ๆ ครอบคลุม สังคม และประเทศชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคม และประเทศชาติ มีวัตถุประสงค์หลักในการเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตของคนทุกช่วงวัย จากภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ เช่นอาชญากรรมและความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ ยาเสพติดภัย ภัยจากโรคอุบัติใหม่ ๆ และภัยจาก ไซเบอร์ เป็นต้น แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 จึงได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่ เกิดจากความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีของยุคศตวรรษที่ 21 เป็นพลวัตที่ก่อให้เกิดความท้าทายในด้านการเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลกอันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัลประเทศ

เข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในอนาคตอันใกล้ ทศนคติความเชื่อค่านิยมวัฒนธรรมและพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์เป็นผลให้เกิดการเร่งรัดแก้ไขปัญหา ทั้งยังเกิดภัยคุกคาม ต่อความมั่นคง รูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและประเทศชาติมีความซับซ้อน และรุนแรงมากขึ้น ซึ่งภายในแต่ละด้านล้วนมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ กอปรกับนโยบาย Quick win 7 วาระเร่งด่วน โดยให้ความสำคัญข้อที่ 1 ความปลอดภัยของผู้เรียน กระทรวงศึกษาธิการมองเห็นภัยที่เกิดแก่นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่เกิดขึ้น และส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกายและจิตใจในหลายปีที่ผ่านมา เช่น ภัยจากการคุกคามทางเพศ ภัยจากการกลั่นแกล้งรังแก รวมถึงภัยที่เกิดจากโรคอุบัติใหม่ ได้แก่ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นผลให้อุปสรรคต่อการเรียนรู้และสวัสดิภาพชีวิตของนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานวิถีใหม่วิถีคุณภาพ เน้นความปลอดภัยในสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นพัฒนาระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษาจากภัยพิบัติและภัยคุกคามทุกรูปแบบ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อต่อกรมีสุข ภาวะที่ดี สามารถปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ ส่งเสริมความปลอดภัยสร้างความมั่นใจให้สังคม เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยแก่นักเรียนครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้การป้องกันดูแลช่วยเหลือหรือเยียวยา และแก้ไขปัญหาที่มีความเป็นเอกภาพมีข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบสามารถแก้ไขปัญหา และบริหารจัดการความเสี่ยงได้อย่างยั่งยืนด้วยการบริหารจัดการตามมาตรฐาน 3 ป ได้แก่ ป้องกัน ปลุกฝัง และปราบปราม ให้เกิดความปลอดภัยให้มากที่สุดและไม่ให้เกิดเหตุการณ์ซ้ำอีก

ความปลอดภัยสู่สถานศึกษา เป็นสิ่งที่สถานศึกษาจะต้องจัดให้กับนักเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองเกิดความมั่นใจในการที่จะนำบุตรหลานเข้ามาศึกษาในสถานศึกษา นอกจากให้การศึกษาด้านวิชาการและกิจกรรมแล้ว สถานศึกษาจำเป็นต้องให้ความปลอดภัยแก่นักเรียนที่มาสถานศึกษาด้วย ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2556 บัญญัติไว้ในหมวดที่ 5 การรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) ได้กล่าวว่า หัวหน้าหน่วยงานของรัฐเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องดำเนินการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ โดยวางแผนกำหนดมาตรการแก่ที่สงวนอาคารและสถานที่ของหน่วยงานของรัฐ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์และข้อมูลข่าวสาร และกำกับดูแลให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎกระทรวงและมติคณะรัฐมนตรี ตลอดจนคำสั่งของที่เกี่ยวข้องให้มีการสำรวจและการตรวจสอบการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ตามความเหมาะสม โดยขอคำแนะนำจากองค์การรักษาความปลอดภัยให้พ้นจากการจารกรรม โจรกรรม การก่อวินาศกรรม การก่อการร้ายหรือเหตุอื่นใด อันอาจให้เกิดความเสียหาย

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การศึกษาการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เพื่อต้องการทราบสภาพในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัย นำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ต่อไป

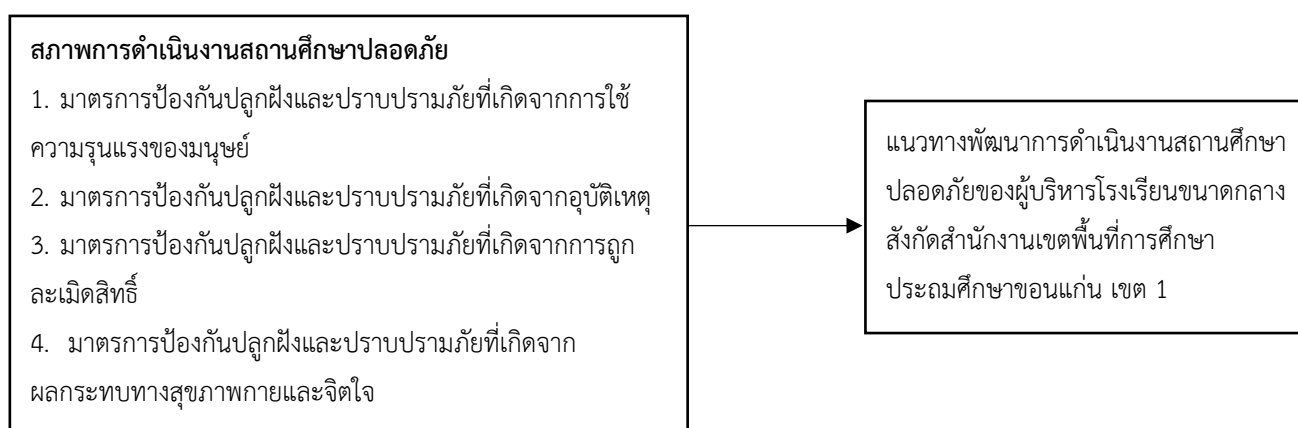
วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษา หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัย ผู้ศึกษานำแนวคิดการรักษาความปลอดภัยของนักเรียนในโรงเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2564 (2564) ได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการศึกษา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 761 คน

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) จำนวน 260 คน จำแนกเป็น ครูไม่มียศฐานะ จำนวน 135 คน ครูชำนาญการ จำนวน 27 คน และครูชำนาญการพิเศษ จำนวน 98 คน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratitic random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ 1. ลักษณะของเครื่องมือเครื่องมือที่ใช้ในวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เพื่อสอบถามการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวความคิดของลิเคอร์ท (Likert's scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2561) ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 2. สร้างแบบสอบถามแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณข้อ

คำถาม ความชัดเจนของภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ 3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือในด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ความถูกต้องของรูปแบบ (Format) และการใช้ภาษา (Wording) และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวัด (Index of Item objective: IOC) ความครอบคลุมของข้อคำถามและความชัดเจนของภาษาที่ใช้ โดยให้ค่าความสอดคล้อง ดังนี้ + 1 หมายถึง เห็นด้วย ว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ ว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา -1 หมายถึง ไม่เห็นด้วย ว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา 4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากรผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นหาคุณภาพเครื่องมือ โดยตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.89 และ 5. พิมพ์เครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยดำเนินการโปรแกรม Google form เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้รับอีเมลแบบสอบถามตอบกลับทั้งหมด 182 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจัดระเบียบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปดังนี้ 1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ได้แก่ สถานภาพ และประสบการณ์ในการทำงาน โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2. ข้อมูลสภาพการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายโดยเทียบกับเกณฑ์ บัญชาม ศรีสะอาด (2561) 3. ข้อมูลแนวทางพัฒนาการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) แบบสอบถามปลายเปิดและแบบสัมภาษณ์เป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

ตาราง 1 สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวม

ด้าน	การดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัย	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1	มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปราม ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์	4.08	0.62	มาก
2	มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปราม ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ	3.89	0.52	มาก
3	มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปราม ภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ	3.99	0.55	มาก

4	มาตรการป้องกัน ปลุกฝัง และปราบปราม ภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพกาย และจิตใจ	3.75	0.60	มาก
	รวม	3.93	0.57	มาก

จากตาราง 1 พบว่า สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีการกระจายตัวน้อย ($\bar{x} = 3.93$, $S.D = 0.57$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มาตรการป้องกัน ปลุกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ ($\bar{x} = 4.08$, $S.D = 0.62$) รองลงมา คือ มาตรการป้องกัน ปลุกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ ($\bar{x} = 3.99$, $S.D = 0.55$) และมาตรการป้องกัน ปลุกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ ($\bar{x} = 3.89$, $S.D = 0.52$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มาตรการป้องกัน ปลุกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพกายและจิตใจ ($\bar{x} = 3.75$, $S.D = 0.60$)

แนวทางพัฒนาการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 สามารถสรุปผลในแต่ละด้านดังนี้

1. ผู้บริหารควรคำนึงถึงบริบทของโรงเรียนและชุมชน เพื่อให้สามารถกำหนดมาตรการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด นอกจากนี้ ครูผู้รับผิดชอบในการเฝ้าระวังและสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ควรได้รับการฝึกอบรมหรือพัฒนาทักษะที่จำเป็น เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2. ผู้บริหารควรกำหนดองค์ประกอบของคณะทำงาน โดยควรประกอบด้วยผู้ที่มีทักษะและประสบการณ์ที่เหมาะสมกับงาน เช่น ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น เพื่อให้สามารถประเมินความเสี่ยงได้อย่างครอบคลุมและรอบด้าน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักตนเอง เช่น กิจกรรมสำรวจความถนัดและความสามารถของตนเอง กิจกรรมสำรวจจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง กิจกรรมสำรวจความฝันและเป้าหมายของตนเอง กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เช่น กิจกรรมชื่นชมตนเอง กิจกรรมแบ่งปันเรื่องราวดี ๆ ของตนเอง กิจกรรมฝึกคิดบวก และกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น กิจกรรมทำงานร่วมกัน กิจกรรมช่วยเหลือผู้อื่น กิจกรรมฝึกทักษะการสื่อสาร เป็นต้น

4. ผู้บริหารและครูควรออกแบบกิจกรรมให้หลากหลาย เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงออกในหลากหลายรูปแบบตามความสามารถของตนเอง เช่น กิจกรรมทางวิชาการ กิจกรรมทางศิลปะ กิจกรรมทางกีฬา กิจกรรมทางสังคม พร้อมกับเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรม เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบและเนื้อหาของกิจกรรม ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมและกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรม และให้การสนับสนุนและส่งเสริมนักเรียน โดยครูควรให้กำลังใจและชื่นชมนักเรียนเมื่อนักเรียนแสดงออกตามความสามารถของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดความมั่นใจและกล้าที่จะแสดงออกมากขึ้น

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 สามารถอภิปรายผลได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีการกระจายตัวน้อย เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ รongลงมา คือ มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพกายและจิตใจ อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในโรงเรียน ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความรุนแรงในโรงเรียนเป็นปัญหาที่พบได้บ่อยและส่งผลกระทบต่อ นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนตระหนักดีว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนปลอดภัยและได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ผู้บริหารโรงเรียนมีแนวทางและมาตรการในการป้องกันการเกิดความรุนแรงในโรงเรียนที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริพรรณ เกตุแก้ว (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินการรักษาความปลอดภัยตามมาตรการป้องกัน และแก้ไขปัญหาทางสังคมของโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาตามมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคมของโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ขวัญเรือน ภาควบุผา (2559) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครนายก ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อติศร ตีปานธรรม (2561) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไวกุณฐ์ เหมือนทอง (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี่ (บ้านนาโพธิ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การประเมินกระบวนการของโครงการสถานศึกษาปลอดภัย อยู่ในระดับมาก

1.1 สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ ภาพรวมอยู่ในระดับ อาจเป็น ผู้บริหารโรงเรียนมีแนวทางและมาตรการในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ เช่น การกำหนดนโยบาย และแผนการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในโรงเรียน จัดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียน จัดอบรมให้ ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความปลอดภัยแก่ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน และจัดกิจกรรมและส่งเสริมให้ นักเรียนมีส่วนร่วมในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ขวัญเรือน ภาควบุผา (2559) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครนายก ผลการวิจัยพบว่า มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ ภาพรวม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของอติศร ตีปานธรรม (2561) ได้ศึกษา เรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการด้านความ ปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า มาตรการ ป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ ภาพรวม อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนตระหนักถึงปัญหาความรุนแรงในโรงเรียน และให้ความสำคัญกับการ ป้องกันและแก้ปัญหาดังกล่าว โดยดำเนินมาตรการต่างๆ อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สอดคล้องกับ

ผลการวิจัยของ ศิริพรรณ เกตุแก้ว (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินการรักษาความปลอดภัยตามมาตรการป้องกัน และแก้ไข ปัญหาทางสังคมของโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มาตรการป้องกัน ปลุกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการใช้ ความรุนแรงของมนุษย์ พบว่า อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ขวัญเรือน ภาควบุผา (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครนายก ผลการวิจัยพบว่า มาตรการป้องกัน ปลุกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการใช้ความ รุนแรงของมนุษย์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของอดิศร ตีปานธรรม (2561) ได้ศึกษา เรื่องการ พัฒนารูปแบบการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยมาตรการป้องกัน ปลุกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มาตรการป้องกัน ปลุกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนตระหนักดีว่า สิทธิของนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่ควรได้รับการคุ้มครอง ดังนั้น การ ป้องกันและแก้ไขปัญหาละเมิดสิทธิของนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนปลอดภัยและได้รับการศึกษาอย่างมี คุณภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ขวัญเรือน ภาควบุผา (2559) ได้ศึกษา เรื่องการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมใน สถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก ผลการวิจัยพบว่า มาตรการป้องกัน ปลุกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของอดิศร ตีปานธรรม (2561) ได้ศึกษา เรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมี ส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า มาตรการป้องกัน ปลุกฝัง และ ปราบปรามภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มาตรการป้องกัน ปลุกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพกายและจิตใจ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนตระหนักดีว่า สุขภาพกายและจิตใจของนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่ ควรได้รับการดูแล ดังนั้น การป้องกันและแก้ไขปัญหาละเมิดผลกระทบทางสุขภาพกายและจิตใจของนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะ ช่วยให้นักเรียนปลอดภัยและได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริพร วรรณ เกตุแก้ว (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินการรักษาความปลอดภัยตามมาตรการป้องกัน และแก้ไข ปัญหาทางสังคมของ โรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1 มาตรการป้องกัน ปลุกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพกาย และจิตใจ สอดคล้องกับผลการวิจัยของขวัญเรือน ภาควบุผา (2559) ได้ศึกษา เรื่องการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมใน สถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก ผลการวิจัยพบว่า มาตรการป้องกัน ปลุกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพกายและจิตใจ ภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของอดิศร ตีปานธรรม (2561) ได้ศึกษา เรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการด้านความ ปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า มาตรการ ป้องกัน ปลุกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพกายและจิตใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางพัฒนาการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 สามารถสรุปผลในแต่ละด้าน ดังนี้

2.1 ผู้บริหารควรคำนึงถึงบริบทของโรงเรียนและชุมชน เพื่อให้สามารถกำหนดมาตรการที่เหมาะสมและมี ประสิทธิภาพมากที่สุด นอกจากนี้ ครูผู้รับผิดชอบในการเฝ้าระวังและสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ควรได้รับการฝึกอบรมหรือ

พัฒนาทักษะที่จำเป็น เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (สุพจน์ กองทุน, นราวุธ งามศิริ และศุภชัย ดวงอัน ,สัมภาษณ์ 3 ธันวาคม 2566)

2.2 ผู้บริหารควรกำหนดองค์ประกอบของคณะทำงาน โดยควรประกอบด้วยผู้ที่มีทักษะและประสบการณ์ที่เหมาะสมกับงาน เช่น ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น เพื่อให้สามารถประเมินความเสี่ยงได้อย่างครอบคลุมและรอบด้าน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุพจน์ กองทุน, นราวุธ งามศิริ และศุภชัย ดวงอัน ,สัมภาษณ์ 3 ธันวาคม 2566)

2.3 ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักตนเอง เช่น กิจกรรมสำรวจความถนัดและความสามารถของตนเอง กิจกรรมสำรวจจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง กิจกรรมสำรวจความฝันและเป้าหมายของตนเอง กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เช่น กิจกรรมชื่นชมตนเอง กิจกรรมแบ่งปันเรื่องราวดีๆ ของตนเอง กิจกรรมฝึกคิดบวก และกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น กิจกรรมทำงานร่วมกัน กิจกรรมช่วยเหลือผู้อื่น กิจกรรมฝึกทักษะการสื่อสาร เป็นต้น (สุพจน์ กองทุน, นราวุธ งามศิริ และศุภชัย ดวงอัน ,สัมภาษณ์ 3 ธันวาคม 2566)

2.4 ผู้บริหารและครูควรออกแบบกิจกรรมให้หลากหลาย เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงออกในหลากหลายรูปแบบตามความสามารถของตนเอง เช่น กิจกรรมทางวิชาการ กิจกรรมทางศิลปะ กิจกรรมทางกีฬา กิจกรรมทางสังคม พร้อมกับเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรม เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบและเนื้อหาของกิจกรรม ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมและกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรม และให้การสนับสนุนและส่งเสริมนักเรียน โดยครูควรให้กำลังใจและชื่นชมนักเรียนเมื่อนักเรียนแสดงออกตามความสามารถของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดความมั่นใจและกล้าที่จะแสดงออกมากขึ้น (สุพจน์ กองทุน, นราวุธ งามศิริ และศุภชัย ดวงอัน ,สัมภาษณ์ 3 ธันวาคม 2566)

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียน ดังนี้ 1) มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ ผู้บริหารควรคำนึงถึงบริบทของโรงเรียนและชุมชน เพื่อให้สามารถกำหนดมาตรการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด 2) มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ ผู้บริหารควรกำหนดองค์ประกอบของคณะทำงาน โดยควรประกอบด้วยผู้ที่มีทักษะและประสบการณ์ที่เหมาะสมกับงาน 3) มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักตนเอง และ 4) มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพกายและจิตใจ ผู้บริหารและครูควรออกแบบกิจกรรมให้หลากหลาย เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงออกในหลากหลายรูปแบบตามความสามารถของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อให้สามารถเฝ้าระวังและสังเกตพฤติกรรมนักเรียนได้อย่างครอบคลุมยิ่งขึ้น

1.2 จัดให้มีระบบการรายงานและติดตามผล เพื่อให้สามารถระบุความเสี่ยงและดำเนินการแก้ไขได้อย่างทันท่วงที

1.3 สถานศึกษาควรส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น กิจกรรมชมรม กิจกรรมอาสาสมัคร กิจกรรมกีฬา เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความสามารถและศักยภาพของตนเอง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมความตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน

1.4 จัดให้มีกิจกรรมที่หลากหลายและเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรม จะช่วยให้นักเรียนมีโอกาสแสดงออกตามความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความมั่นใจและเห็นคุณค่าในตนเองมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 รูปแบบการดำเนินงานการสร้างความปลอดภัยในโรงเรียนสู่สถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

2.2 กลยุทธ์ในการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ขวัญเรือน ภาณุบุผา. (2559). *การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร สถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษานครนายก*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2561). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ไวภูณัฐ เหมือนทอง. (2564, พฤศจิกายน). การประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี (บ้านนาโพธิ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*, 9(11), 1-17.

ศิริพรรณ เกตุแก้ว. (2558). การดำเนินการรักษาความปลอดภัยตามมาตรการป้องกัน และแก้ไขปัญหาทางสังคมของโรงเรียนประถมศึกษา. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์*, 9(3), 170 -180.

สมหมาย จันทรเรือง. (2562). *ทฤษฎีบริหารองค์การในระบบราชการ*. สืบค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2566, จาก <https://ectl.siam.edu/courses/master-of-education-educational-administration-and-leadership-2/lesson/2562-2-751-225>.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *คู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2564*. สืบค้นเมื่อ 8 ธันวาคม 2566, จาก <https://web.trat-edu.go.th/wp-content/uploads/2021-A2-2556.pdf>

อดิสร ตีปานธรรม (2561) *การพัฒนารูปแบบการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining sample size for research activities*. *Educational and Psychological Measurement*, 3 (3), 607-610.

**แนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี
คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Guidelines for promoting efficiency in undergraduate student
services Faculty of Political Science and Public Administration
Maha Sarakham Rajabhat University**

เปรมฤดี ชินนวงษา*¹ สุรินา พงจันทร์² บลนิชา พลประถม³

Premrudee Chinnavongsa,¹ Surinapa thungjun,² Bonnichha Phonprathom³

^{1, 2, 3} คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{1, 2, 3} Faculty of Political Science and Public Administration, Thailand

*Corresponding author's e-mail: premrudee.ch29@gmail.com*¹ pookky.26ppp@gmail.com²

Received: May 03, 2024

Revised: May 21, 2024

Accepted: May 28, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 265 คน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านผลการให้บริการ ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ ตามลำดับ 2) ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงในการให้บริการ เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรให้บริการแบบ one stop service คิดเป็นร้อยละ 34.78 ควรจัดทำแผนภูมิขั้นตอนในการให้บริการและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอน คิดเป็นร้อยละ 30.43 ควรมีการกำหนดระยะเวลาการให้บริการแต่ละขั้นตอน ให้ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 26.08 ควรบริการด้วยความสุภาพ อ่อนน้อม คิดเป็นร้อยละ 22.82 ควรมีความเสมอภาคกัน ไม่เลือกปฏิบัติในการให้บริการ คิดเป็นร้อยละ 21.73 ควรมีความต่อเนื่องในการประสานงานระหว่างหน่วยงานเพื่อลดความล่าช้า คิดเป็นร้อยละ 19.56 ควรมีตัวอย่างแบบฟอร์มการกรอกเอกสารเพื่อความสะดวกมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 16.30 เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการควรมีความกระตือรือร้นเต็มใจให้บริการ คิดเป็นร้อยละ 13.00 และควรมีตู้สำหรับแสดงความคิดเห็นในการให้บริการ คิดเป็นร้อยละ 10.86 ควรมีระบบการแจ้งสถานะ ขั้นตอนในการให้บริการ คิดเป็นร้อยละ 10.86 ตามลำดับ

คำสำคัญ: การบริการการศึกษา; ประสิทธิภาพ

Abstract

This research aims to study: 1) guidelines for promoting efficiency in undergraduate student services. Faculty of Political Science and Public Administration, Maha Sarakham Rajabhat University, 2) To study recommendations for ways to promote efficiency in undergraduate student services. Faculty of Political Science and Public Administration, Maha Sarakham Rajabhat University. The researcher determined the sample size using Krejcie and Morgan's ready-made tables (Krejcie & Morgan, 1970, cited in Teerawut Ekakul, 2000), with a total of 265 people. The statistics used were frequency, mean, percentage, deviation, and standard deviation. Result founded: 1) comments on the service were at a high level when classified by aspects; it was found that the high level was on two sides; the facilities aspect was at a moderate level, totaling 3 aspects: service process, service results, and service personnel, respectively. 2) The suggestions for the development and improvement of services sorted by descending below should provide a one-stop service. Percentage 34.78, should plan the autoimmune process in the service and provide details involved in each stage. Percentage 30.43, should be prescribed period and provide each step to clear Percentage 26.08 should be served with politeness. Percentage 22.82 should be equalized and does not discriminate in providing services. Percentage 21.73, there should be a continuation of coordination between agencies to reduce latency. Percentage of 19.56, and should have sample forms to fill out documents to make it more convenient. Percentage 16.30, the serving officer should have enthusiastically or reluctantly served Percentage 13.00, should have a cabinet for review of the service, Percentage 10.86, and should have a system of notification steps, Percentage 10.86, respectively.

Keywords: educational services, efficiency

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคปัจจุบันการศึกษา เกิดกระแสเปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลา ทั้งเกิดจากการผลักดัน จากสถานการณ์ต่าง ๆ และจากแหล่งต่าง ๆ ของสังคม แล้วค่อย ๆ ก่อตัวจนมีพลังถึงขั้นเกิดกระแสปฏิรูปการศึกษาเป็นระยะ ๆ เมื่อมีแรงหนุนจากกระแสอื่น ๆ เช่น กระแสโลกาภิวัตน์กระแสปฏิรูปการเมืองที่สำคัญคือนโยบายของผู้บริหารในระดับประเทศก็จะมีพลังของกระแสมากขึ้นและในช่วงระยะ 2-5 ปีที่ผ่านมากระแสปฏิรูปการศึกษาได้ไหลหรือเคลื่อนเข้าไปในทุกวงการ เนื่องจากได้ปลุกกระแสการปฏิรูปการศึกษาควบคู่กับกระแสปฏิรูปการเมืองและทำให้เป็นประเด็นทางการเมืองนำไปสู่การออกกฎหมายและรัฐบาลนำมากำหนดเป็นวาระแห่งชาตินั้นก็หมายความว่า ประชาชนทุกคนจะต้องมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาจนสามารถพัฒนาเศรษฐกิจ ของประเทศได้ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญของการพัฒนาประเทศโดยใช้ความรู้เป็นฐานและนำสู่เป้าหมายสูงสุดของประเทศ คือ การพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน ดังนั้นคนวงการศึกษาก็ที่สำคัญคือคนกระทรวง ศึกษาธิการจะต้องตระหนักถึงคุณค่าของกระแสการบริหารการศึกษาและการปฏิรูปการศึกษาและจะหลีกเลี่ยงไม่รู้หรือไม่รู้ผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นกับการศึกษาไม่ได้วัฒนธรรมการทำงานแบบเดิมที่เป็นอุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลงจะต้องปรับเปลี่ยนเพื่อไม่ให้ตัวเองเป็นตัวถ่วงความเจริญเป็นคนตกยุคและไม่ให้คนทั่วไปมองว่าคนวงการศึกษามัวพัฒนา กลายเป็นครูเป็นผู้บริหารที่รู้ไม่เท่าทันเด็ก เพราะไม่พัฒนาดตนเองบางคนคิดว่าเมื่อยี่สิบปีก่อนไม่มีใครเก่งเกินดีเกินเคยทำหรือ

สอนอย่างไรปัจจุบันก็ทำอย่างนั้นและยังคิดว่าไม่มีใครเก่งเท่าตนเองและยังปิดกั้นตัวเองไม่รับรู้การเปลี่ยนแปลง ใครคิดต่างก็กลายเป็นศัตรูทางความคิดและกีดขวางการคิดไม่รับฟังความคิดคนอื่น กลายเป็นต้นเหตุของปัญหาการบริหารการศึกษา

การศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ซึ่งเป็นยุคของการสื่อสารแบบไร้พรมแดนที่ทำให้สังคมมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาในด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และการศึกษา เป็นต้น มนุษย์จึงต้องปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมให้อยู่รอดได้อย่างมีความสุข โดยสามารถพึ่งตัวเองได้ และทั้งนี้ยังอยู่ยุคที่เรียกว่า เจนวาย (Generation Y) คือ กลุ่มคนที่เกิดและโตมาพร้อมกับคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และเทคโนโลยีสารสนเทศ (นภดล เลื่อนนักรบ, สุภาณี เส็งศรี และพิศิษฐ์ พลธนะ, 2560)

ในสภาวะปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและเทคโนโลยี ซึ่งในขณะเดียวกันมนุษย์ก็มีความต้องการการกินดีอยู่ดี ต้องการได้รับความสะดวกสบายจากการได้ใช้สินค้าและบริการที่มีคุณค่าและมีคุณภาพสูงขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการได้อย่างสมบูรณ์มากขึ้น รวมไปถึงการมีคุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น สภาพการณ์ดังกล่าวทำให้องค์กรต่างๆ โดยเฉพาะภาคธุรกิจบริการจะได้รับผลกระทบ และจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อการบรรลุความสำเร็จ ขององค์กร จากภาวะการณ์ที่นำไปสู่การปรับตัวขององค์กรข้างต้น และความสำคัญของการให้บริการทางการศึกษา สถานศึกษาซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่การให้บริการประเภทหนึ่ง จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการบริการ เช่นเดียวกับองค์กรประเภทอื่น ๆ เนื่องจากการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ แก่ ประชาชน ถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ (กิตติวงศ์ สาสวด, 2554, 43)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ให้การศึกษาทางวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงเพื่อพัฒนา “คน” ให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีศักยภาพเพื่อสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น โดยการผลิตบัณฑิตในสาขาที่เป็นความต้องการสำหรับการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศ การแก้ปัญหาและการพัฒนาท้องถิ่นถือเป็นภารกิจโดยตรงของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่จะต้องมีส่วนร่วมในการเข้าไปศึกษาปัญหาและเสาะแสวงหาแนวทางแก้ไขที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ปัจจุบันการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษามีการขยายตัวในวงกว้างมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการรองรับ และสนองตอบความต้องการของคนในสังคม ผสมกับใน “ยุคสังคมแห่งการเรียนรู้” ด้วยแล้ว คนในสังคมต่างต้องตื่นตัวต้องการเพิ่มพูน ศักยภาพ เพื่อเปิดรับข้อมูลข่าวสาร โดมนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาไปประยุกต์ และปรับใช้ให้เข้ากับศักยภาพของตนเอง อีกทั้งนำไปพัฒนางานในองค์กรได้อย่างลงตัวและกลมกลืน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้เปิดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาดังแต่ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตปริญญาโท ปริญญาเอกในหลายสาขาด้วยกัน (คู่มือนักศึกษา, 2564)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ให้บริการทั้งงานฝ่ายวิชาการเป็นหน่วยงานหลักในการผลิตบัณฑิต และงานฝ่ายสนับสนุนซึ่งเป็นหน่วยงานเสริมให้การผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ การให้บริการการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญเป็นหัวใจหลักของงานบริการการศึกษามหาวิทยาลัย และยังเป็นการตอบสนอง ต่อสภาพปัญหาและความต้องการของนักศึกษา บุคคลทั่วไปที่ขอรับบริการ ซึ่งในปัจจุบันองค์กรภาครัฐต่างก็มีการปรับปรุงการบริการประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการที่สะดวก ทัวถึง และเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน ดังนั้นการให้บริการที่ดีจึงต้องมีการปรับปรุงคุณภาพ ประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุดของผู้รับบริการ เช่นเดียวกับการพัฒนาประสิทธิภาพในการให้บริการในภาคธุรกิจไว้ว่า “หากเราต้องการทราบความพึงพอใจจากลูกค้า จงถามพวกเขาว่า ได้รับบริการจากเราดีหรือไม่ เปิดโอกาสให้พวกเขาบอกเราว่าต้องการอะไร เรามีความล้มเหลวและได้รับความสำเร็จตรงไหนถ้าวิสาหกิจได้พยายามกระทำสิ่งดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

วิสาหกิจนั้นจะบรรลุถึงผลกำไรมหาศาล” จากทัศนคติดังกล่าว หากนำมาพิจารณาในองค์กรภาครัฐแล้วจะพบว่า หากระบบราชการองค์การหน่วยงานใดก็ตามสามารถจัดระบบการให้บริการที่มีคุณภาพ เช่น มีความสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง เป็นที่พึงพอใจแก่ผู้รับบริการแล้วย่อมจะทำให้ผู้บริการเกิดความประทับใจและทำงานในองค์การจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

จากการปฏิบัติหน้าที่งานฝ่ายสนับสนุนการบริการการศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ที่ผ่านมา โดยให้บริการคณาจารย์ บุคลากร นักศึกษา ตลอดจนบุคคลทั่วไปที่ ยังไม่ทั่วถึงหรือตอบสนองได้ดีเท่าที่ควร ดังนั้นผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญใน แนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการการศึกษาอย่างแท้จริง เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาใช้ในการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

การทบทวนวรรณกรรม

แนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎี ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริการศึกษา ประกอบด้วย 1) ทฤษฎีความพึงพอใจของลูกค้า: ทฤษฎีนี้มุ่งเน้นไปที่การวัดระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ (นักศึกษา) ต่อการบริการที่ได้รับ โดยพิจารณาจากมิติต่างๆ เช่น คุณภาพ ความรวดเร็ว ความสะดวก ความใส่ใจ และความคุ้มค่า ทฤษฎีนี้ช่วยให้เข้าใจความต้องการของนักศึกษา และนำไปพัฒนาการบริการให้ตรงกับความต้องการมากขึ้น (Zeithaml, Berry, & Parasuraman, 2000) 2) ทฤษฎีลูกค้านักคิด: ทฤษฎีนี้มุ่งเน้นไปที่การสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวกับผู้ใช้บริการ (นักศึกษา) โดยมุ่งให้เกิดความรู้สึกผูกพัน ความภักดี และความไว้วางใจ ทฤษฎีนี้ช่วยให้สร้างกลยุทธ์เพื่อดึงดูด รักษา และพัฒนาความสัมพันธ์กับนักศึกษา ส่งผลต่อภาพลักษณ์ขององค์กร และนำไปสู่ความยั่งยืนในระยะยาว (Reichheld, 2001) 3) ทฤษฎีบริการที่มีคุณภาพ: ทฤษฎีนี้มุ่งเน้นไปที่การกำหนดมาตรฐานคุณภาพของการบริการ โดยพิจารณาจากมิติต่างๆ เช่น ความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ ความรวดเร็ว ความสะดวก ความใส่ใจ และความคุ้มค่า ทฤษฎีนี้ช่วยให้กำหนดเกณฑ์วัดผลประสิทธิภาพการบริการ และนำไปพัฒนาการบริการให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น (Parasuraman, Zeithaml, & Berry, 1988)

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ ประกอบด้วยทฤษฎีต่าง ๆ ดังนี้ 1) ทฤษฎีระบบ ทฤษฎีนี้มององค์กรเป็นระบบที่มีองค์ประกอบต่างๆ เชื่อมโยงกัน ทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมาย ทฤษฎีนี้ช่วยให้เข้าใจระบบการทำงานระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของการบริการศึกษา และนำไปพัฒนาประสิทธิภาพการบริการโดยรวม (Bertalanffy, 1968) 2) ทฤษฎีการวัดผล ทฤษฎีนี้มุ่งเน้นไปที่การวัดผลประสิทธิภาพการทำงาน โดยใช้ตัวชี้วัดต่างๆ เช่น จำนวนนักศึกษาที่ใช้บริการ คะแนนความพึงพอใจ ระยะเวลาในการให้บริการ ต้นทุนการให้บริการ ทฤษฎีนี้ช่วยให้ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาประสิทธิภาพการบริการอย่างเป็นระบบ (Churchill, 1979) 3) ทฤษฎีการจัดการทรัพยากร ทฤษฎีนี้มุ่งเน้นไปที่การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนด ทฤษฎีนี้ช่วยให้องค์กรจัดสรรทรัพยากร เช่น บุคลากร เงินทุน อุปกรณ์ เทคโนโลยี ได้อย่างเหมาะสม เพื่อสนับสนุนการบริการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ (Dessler, 2015)

3. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริการ ประกอบด้วยทฤษฎีต่าง ๆ ได้แก่ 1) ทฤษฎี SERVQUAL ทฤษฎีนี้พัฒนาโดย Parasuraman, Zeithaml, & Berry (1988) มุ่งเน้นไปที่การวัดระดับความพึงพอใจของลูกค้าต่อการบริการ โดยใช้มิติ 5 ประการ คือ ความน่าเชื่อถือ ความใส่ใจ ความรวดเร็ว ความสะอาด และความคุ้มค่า ทฤษฎีนี้ช่วยให้เข้าใจความคาดหวังและความต้องการของลูกค้า และนำไปพัฒนาการบริการให้ตรงกับความต้องการมากขึ้น 2) ทฤษฎีบริการลูกค้า 7 มิติ ทฤษฎีนี้พัฒนาโดย Albrecht (2000) มุ่งเน้นไปที่การสร้าง ความพึงพอใจของลูกค้า โดยใช้มิติ 7 ประการ คือ การเข้าถึงได้ง่าย ความน่าเชื่อถือ ความใส่ใจ ความรวดเร็ว ความสะอาด ความคุ้มค่า ความมีรูปธรรม ความเห็นอกเห็นใจ

แนวคิดทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้นสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ดังนี้

1. การวัดระดับความพึงพอใจของนักศึกษา วัดระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการบริการที่ได้รับ โดยใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์ หรือวิธีการอื่นๆ ที่เหมาะสม วิเคราะห์ผลลัพธ์เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน และโอกาสในการพัฒนา การ

2. กำหนดมาตรฐานคุณภาพการบริการ กำหนดมาตรฐานคุณภาพการบริการ โดยใช้มิติต่าง ๆ เช่น ความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ ความรวดเร็ว ความสะอาด ความใส่ใจ และความคุ้มค่า ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาประสิทธิภาพการบริการอย่างเป็นระบบ

3. การพัฒนาบุคลากร พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ฝึกฝนทักษะการบริการ และปลูกฝังค่านิยมในการบริการที่ดี

4. การพัฒนาระบบและกระบวนการ พัฒนาระบบและกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ สะดวกรวดเร็ว และตอบสนองความต้องการของนักศึกษา ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาสนับสนุนการบริการ เช่น ระบบคิวออนไลน์ ระบบติดตามผลการบริการ เป็นต้น

5. การสื่อสาร สื่อสารข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริการให้ชัดเจน ถูกต้อง ครบถ้วน และสม่ำเสมอ ใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เช่น เว็บไซต์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

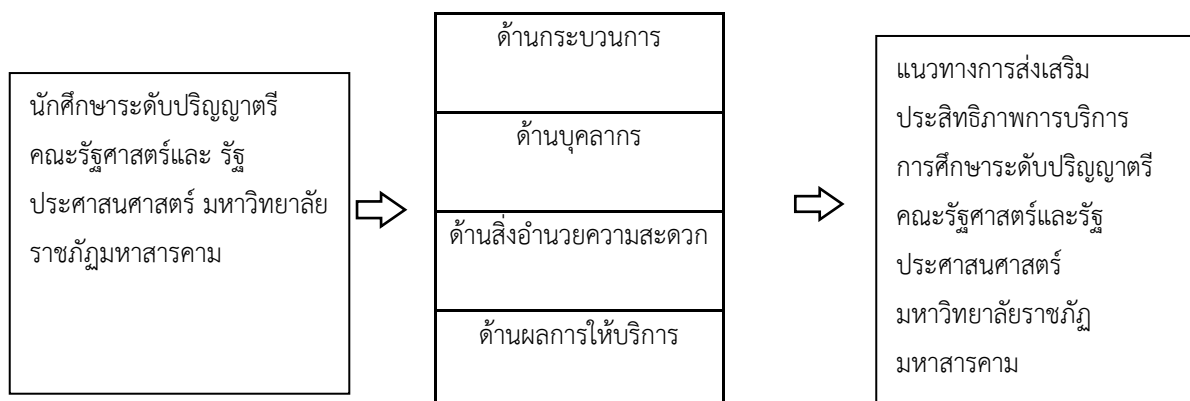
แนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่พัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จะส่งผลให้เกิดประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการบริการที่ได้รับ รู้สึกประทับใจ และไว้วางใจ
2. ประสิทธิภาพการบริการดีขึ้น รวดเร็ว สะดวก และตอบสนองความต้องการของนักศึกษา
3. ภาพลักษณ์ของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ดีขึ้น เป็นที่ยอมรับของนักศึกษา ผู้ปกครอง และบุคคลทั่วไป
4. นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และบรรลุเป้าหมายของมหาวิทยาลัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น สามารถนำมาเป็นสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสำรวจ แนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 820 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างใน อีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) ได้จำนวน 265 คน แล้วทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ โดยแบ่งประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็นระดับชั้นปี 1-4 โดยการเทียบบัญชีไตรยางค์ของกลุ่มตัวอย่าง แล้วสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนให้ครบ ในแต่ละระดับชั้นปี ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ลำดับที่	ระดับชั้นปี	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	นักศึกษาชั้นปีที่ 1	230 คน	74 คน
2	นักศึกษาชั้นปีที่ 2	228 คน	73 คน
3	นักศึกษาชั้นปีที่ 3	205 คน	66 คน
4	นักศึกษาชั้นปีที่ 4	160 คน	52 คน
รวม		820 คน	265 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการขั้นตอนและวิธีการดังนี้

1. ดำเนินการแจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ด้วยตัวผู้ศึกษาเองและผู้ช่วยวิจัยเก็บแบบสอบถาม
2. ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับแล้วตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามที่ได้รับคืนมีความสมบูรณ์ทุกฉบับ จึงได้นำแบบสอบถามไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. ประเภทของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามรายการ (check list) โดยให้ตอบแบบสอบถาม เลือกตอบจากตัวเลือกที่กำหนดให้ หรือ เติมคำลงในช่องว่างที่กำหนด ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการส่งเสริมประสิทธิภาพ การบริการการศึกษา เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบด้วยให้ห้าหน้าทัศนคติเห็น 5 ระดับ ตอนที่ 3 ข้อคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะทั่วไปที่จะเป็นประโยชน์ต่อการการพัฒนา

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 2.1 ศึกษาเอกสารและงานศึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการ การศึกษาและวิธีสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 2.2 ร่างแบบสอบถามโดยอาศัยข้อมูลจาก 1.2.1 ให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดในการวิจัย 2.3 จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์และนำไปเก็บข้อมูล สำหรับการตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม แล้วนำมาหาอำนาจจำแนกรายข้อ ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Item Total Correlation) และค่า ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ทั้งฉบับ 0.83 โดยใช้การวิเคราะห์ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตาม วิธีการของ ครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2543) จากนั้นจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บ ข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลหลายตัว ดังนี้ 1. ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้อธิบายลักษณะข้อมูล ทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง 2. ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้อธิบายระดับการส่งเสริม ประสิทธิภาพการบริการการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐ ประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับชั้นปี สาขาวิชา ดังตาราง 2

ตาราง 2 คุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	89	33.58
- หญิง	176	66.42
ระดับชั้นปี		
ชั้นปีที่ 1	74	27.90
ชั้นปีที่ 2	73	27.50
ชั้นปีที่ 3	66	24.90

ชั้นปีที่ 4	52	19.70
สาขาวิชา		
สาขารัฐศาสตรบัณฑิต	99	37.30
สาขารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต	92	34.70
สาขาการบริหารจัดการท้องถิ่นและการบริหารการพัฒนาบัณฑิต	74	28.00
รวม	265	100

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 66.42 และเป็นเพศชาย จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 33.58 เมื่อจำแนกตามระดับชั้นปีส่วนใหญ่ ชั้นปีที่ 1 จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 27.90 ชั้นปีที่ 2 จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 ชั้นปีที่ 3 จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 24.90 และชั้นปีที่ 4 จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 19.70 จำแนกตามสาขาวิชาส่วนใหญ่เป็น สาขารัฐศาสตรบัณฑิต จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 37.30 สาขารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 34.70 และสาขาการบริหารจัดการท้องถิ่นและการบริหารการพัฒนาบัณฑิต จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการนักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยรวมและรายด้าน

ประสิทธิภาพการบริการการศึกษา	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1 ด้านกระบวนการให้บริการ	3.40	.38	ปานกลาง
2 ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ	3.37	.62	ปานกลาง
3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3.55	.43	มาก
4 ด้านผลการให้บริการ	3.39	.16	ปานกลาง
รวม	3.57	.28	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 3.55$) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านกระบวนการให้บริการ ($\bar{X} = 3.40$) ด้านผลการให้บริการ ($\bar{X} = 3.39$) ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ ($\bar{X} = 3.37$) ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาและปรับปรุงเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (f) ร้อยละ และการพรรณนาความ ดังตาราง 4

ตาราง 4 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ข้อเสนอแนะ	ความถี่ (f)	ร้อยละ
1. เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการควรมีความกระตือรือร้นเต็มใจให้บริการ	12	13.00
2. ควรให้บริการแบบ one stop service	32	34.78
3. ควรบริการด้วยความสุภาพ อ่อนน้อม	21	22.82
4. ควรมีระบบการแจ้งสถานะ ขั้นตอนในการให้บริการ	10	10.86
5. ควรมีความต่อเนื่องในการประสานงานระหว่างหน่วยงานเพื่อลดความล่าช้า	18	19.56
6. ควรมีการกำหนดระยะเวลาการให้บริการแต่ละขั้นตอน ให้ชัดเจน	24	26.08
7. ควรจัดทำแผ่นภูมิขั้นตอนในการให้บริการและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอน	28	30.43
8. ควรมีตัวอย่างแบบฟอร์มการกรอกเอกสารเพื่อความสะดวกมากขึ้น	15	16.30
9. ควรมีตู้สำหรับแสดงความคิดเห็นในการให้บริการ	10	10.86
10. ควรมีความเสมอภาคกัน ไม่เลือกปฏิบัติในการให้บริการ	20	21.73

จากตาราง 4 พบว่า มีนักศึกษาจำนวน 92 คนที่ตอบแบบสอบถามในส่วนข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรให้บริการแบบ one stop service (ความถี่ = 32) ควรจัดทำแผ่นภูมิขั้นตอนในการให้บริการและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอน (ความถี่ = 28) ควรมีการกำหนดระยะเวลาการให้บริการแต่ละขั้นตอน ให้ชัดเจน (ความถี่ = 24) ควรบริการด้วยความสุภาพ อ่อนน้อม (ความถี่ = 21) ควรมีความเสมอภาคกัน ไม่เลือกปฏิบัติในการให้บริการ (ความถี่ = 20) ควรมีความต่อเนื่องในการประสานงานระหว่างหน่วยงานเพื่อลดความล่าช้า (ความถี่ = 18) ควรมีตัวอย่างแบบฟอร์มการกรอกเอกสารเพื่อความสะดวกมากขึ้น (ความถี่ = 15) เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการควรมีความกระตือรือร้นเต็มใจให้บริการ (ความถี่ = 12) และควรมีตู้สำหรับแสดงความคิดเห็นในการให้บริการ (ความถี่ = 10) ควรมีระบบการแจ้งสถานะ ขั้นตอนในการให้บริการ (ความถี่ = 10) ตามลำดับ

สรุป จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$)

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับดังนี้ 1) เรียงจาก

มากไปหาน้อย ดังนี้ ควรให้บริการแบบ one stop service คิดเป็นร้อยละ 34.78 2) ควรจัดทำแผนภูมิขั้นตอนในการให้บริการและรายเอียดที่เกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอน คิดเป็นร้อยละ 30.43 3) ควรมีการกำหนดระยะเวลาการให้บริการแต่ละขั้นตอน ให้ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 26.08

การอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ให้บริการมีการฝึกอบรมให้เกิดทักษะการบริการที่ดี มีการจัดระบบการทำงานให้เกิดความคล่องตัว และเรียนรู้ความต้องการของผู้รับบริการผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น การสอบถามพูดคุยจากการดำเนินคดีและคำชมเชยต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางปรับปรุงและพัฒนาบริการในครั้งต่อไป จึงทำให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร หาชัยภูมิ (2562 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของการปฏิบัติหน้าที่และการให้บริการงานธุรการ สำนักงานคณบดีคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการศึกษาประสิทธิภาพของการปฏิบัติหน้าที่และการให้บริการงานธุรการสำนักงานคณบดีคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกระบวนการหรือขั้นตอนการให้บริการ ด้านเจ้าหน้าที่หรือบุคลากร ผู้ให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านผลการให้บริการ พบว่า จุดเด่น เจ้าหน้าที่มีไหวพริบในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และสามารถให้บริการอย่างเต็มที่และจุดที่ควรปรับปรุง คือการแสดงป้ายจุดให้บริการต่างๆ และแบบฟอร์มต่างๆ สำหรับให้บริการแก่นักศึกษา และสอดคล้องกับมานิตย์ สารคำ (2561: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการทำงานธุรการกองบริการการศึกษาต่อหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า หัวหน้าธุรการและเจ้าหน้าที่ธุรการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการทำงานธุรการกองบริการการศึกษาต่อหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากและเป็นรายด้านอยู่ระดับมาก ได้แก่ ด้านบุคลากรเจ้าหน้าที่ ด้านประสิทธิภาพการรับส่งเอกสารธุรการและด้านการให้บริการ และสอดคล้องกับ รัตนา เนื่องแก้ว (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบงานธุรการสถาน วิทยาศาสตร์คลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า 1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาด้านทรัพยากร มีบุคลากรไม่เพียงพอ และบุคลากรมีความรับผิดชอบไม่สมบูรณ์ มีอุปกรณ์ เพียงพอแต่นำมาใช้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า มีสถานที่จัดเก็บเป็นสัดส่วน ด้านกระบวนการมีการะงานด้าน เอกสารซ้ำซ้อน ขั้นตอนการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ด้านการให้บริการบุคลากรมีการะงานปฏิบัติหลาย ด้านทำให้ขาดการติดตามงาน 2. ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจในด้านทรัพยากรอยู่ในระดับปานกลาง ด้านกระบวนการ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และด้านการให้บริการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาและปรับปรุงแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม แสดงให้เห็นว่า ควรจัดทำแผนภูมิขั้นตอนในการให้บริการและรายเอียดที่เกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอน และควรมีการกำหนดระยะเวลาการให้บริการแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ ไพโรพนา ศรีเสน (2544) กล่าวว่า การบริการ คือ กิจกรรมหรือกระบวนการในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคลหรือองค์กร เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลอื่นให้ได้รับความสุข และความสะดวกสบายหรือเกิดความพึงพอใจจากผลของการกระทำนั้น โดยมีลักษณะเฉพาะของตัวเอง ไม่สามารถจับต้องได้ ไม่สามารถครอบครองเป็นเจ้าของใน

รูปธรรมและไม่จำเป็นต้องรวมอยู่กับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ทั้งยังเกิดจากความเอื้ออาทร มีน้ำใจ ไม่ตรี เปี่ยมด้วยความปรารถนาดี ช่วยเหลือเกื้อกูลให้ความสะดวกรวดเร็ว ให้ความเป็นธรรมและความเสมอภาค

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบประเด็นสำคัญและนำไปสู่การสร้างข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ควรจัดมีการฝึกอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่เพื่อพัฒนาตนเอง
- 1.2 ควรมีการจัดเตรียม วัสดุอุปกรณ์ในการทำงานอย่างเพียงพอสำหรับการปฏิบัติงานในหน้าที่
- 1.3 ควรมีการประเมินทักษะความรู้ความสามารถเพื่อประโยชน์ในการมอบหมายงานให้เหมาะสมกับตัวบุคคล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อให้ทราบว่าการให้บริการนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องในเรื่องใดบ้าง จะได้นำมาปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นการให้บริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นการให้บริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการให้บริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และนำผลการศึกษาไปปรับปรุงการให้บริการและเพิ่มประสิทธิภาพให้ดียิ่งขึ้นตามหลักการบริการที่ดี ซึ่งงานวิจัยเล่มนี้ ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ขอขอบคุณผู้มีส่วนร่วมในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ขอขอบคุณหน่วยงานที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม และขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี มาโดยตลอด คุณค่าและประโยชน์จากงานวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยขออุทิศเพื่อบูชาคุณของบิดา มารดา และบูรพาจารย์ที่ให้การอบรมสั่งสอน ให้สติปัญญาและคุณธรรมเกิดขึ้น อันเป็นเครื่องนำชีวิตสร้างความเจริญด้านการศึกษาและประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติวงศ์ สาสวด. (2554). การพัฒนาคุณภาพการบริการการศึกษาและประสิทธิผลการจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภูมิศาสตร์ภาคกลาง. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจศึกษบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- คู่มือนักศึกษาประจำปี พ.ศ.2564. (2564). สารจากอธิการบดี. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธีรภูมิ เอกกุล. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่1). อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- นภดล เลื่อนนกรบ, สุภาณี เส่งศรีและ พิศิษฐ์ พลชนะ. (2560). ICT: เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ออนไลน์. วารสารวิชาการสาธารณสุข, 9(1).

- นันทวุฒิ ธุระพระ. (2554). ความพึงพอใจต่อการให้บริการงานพัสดุ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- บุญชม ศรีสะอาด.(2545). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2546). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ไพโรพนา ศรีเสน. (2544). ความคาดหวังของผู้รับบริการต่อคุณภาพบริการในงานผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลศิริราช คณะแพทย
ศาสตรศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล. วิทยานิพนธ์ พัฒนาบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- มานิตย์ สารคำ. (2561). ประสิทธิภาพการทำงานธุรการ กองบริการการศึกษาต่อหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
มหาสารคาม: กองบริการการศึกษา.
- รัตนา เนื่องแก้ว. (2557). การพัฒนาระบบธุรการสถานวิทยาศาสตร์คลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
กรุงเทพฯ: ธรรมศาสตร์เวชสาร, 14(2).
- สุภาพร หาชัยภูมิ (2562). ประสิทธิภาพของการปฏิบัติหน้าที่และการให้บริการงานธุรการ สำนักงานคณบดีคณะเทคโนโลยี
สารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- Albrecht, K. (2000). Service quality by design: Principles and practices for positive customer experiences.
Upper Saddle River,
- Bertalanffy, L. von. (1968). General systems theory: Foundations, development, applications. New York:
George Braziller.
- Churchill, G. A. (1979). A paradigm for developing and evaluating measures of consumer satisfaction.
Journal of Marketing Research, 16(1), 64-71.
- Dessler, G. H. (2015). Human resource management. Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1988). SERVQUAL: A multiple-item scale for measuring
service quality. Journal of Retailing, 64(1), 9-14.
- Reichheld, F. F. (2001). The loyalty effect: The new science of customer loyalty. New York: Harvard
Business School Press.
- Zeithaml, V. A., Berry, L. L., & Parasuraman, A. (2000). Delivering quality service: Balancing customer
expectations and operational realities. New York: Free Press.

การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

Student affairs management of the school in Phraphutthabat Buabok
consortium, the secondary educational service area office udon thani

ณัฐภัทร พันพรม^{*1}, นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์²

Natthaphat Phunprom^{*1}, Noppong Bunyajitradulya²

^{1,2}สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

^{1,2}Department of Educational Administration, Faculty Educational Administration, Ratchathani University, Thailand

*Corresponding author's e-mail: satit18112519@gmail.com^{*1}

Received: March 01, 2024

Revised: March 20, 2024

Accepted: April 02, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูที่ปรึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี จำนวน 7 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 339 คน กลุ่มตัวอย่าง กำหนดจากประชากรโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบง่ายได้ 175 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรง ระหว่าง 0.67 – 1.00 และ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัย พบว่า ระดับการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านงานกิจกรรมนักเรียน รองลงมาคือ ด้านงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ ด้านงานระเบียบวินัยและความประพฤตินักเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านงานส่งเสริมประชาธิปไตย ตามลำดับ แนวทางพัฒนาด้านงานส่งเสริมประชาธิปไตย ได้แก่ การอบรมด้านส่งเสริมประชาธิปไตย ฝึกให้นักเรียนได้แสดงออกซึ่งเวทีประชาธิปไตย

คำสำคัญ: การบริหารกิจการนักเรียน; กลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

Abstract

The objective of this research was to study the level and development guidelines of the student affairs management of the school in PhraPhutthabat Bua Bok Consortium, The Secondary Educational Service Area Office UdonThani. The sample of this study is the population, which were the school directors and the teacher advisers of 7 schools in PhraPhutthabat Bua Bok Consortium, The Secondary Educational Service Area Office Udonthani. The total number of people in the sample was 339, which was set from the population by using the Krejcie & Morgan table and simple random sampling to get 175 people. The research instrument was the rating scale questionnaire with 5-level rating scales. The validity of this research was between 0.67 and 1.00, and the reliability was 0.91. The data analysis was conducted using frequency, percentage, mean (X), and standard deviation (S.D.). The research findings show that the Student Affairs Management of the School in PhraPhutthabat Bua Bok Consortium, The Secondary Educational Service Area Office Udonthani, was ranked at the high level. The section that got the highest mean score was the student affairs section, followed by the promoting morality and ethics section, the students care and help section, and the discipline and behavior of the students' section. The "Promoting Democracy" section received the lowest score. Guidelines for developing democracy promotion work include democracy promotion training. Train students to express themselves on a democratic platform.

Keywords: student affair; management; PhraPhutthabat Bua Bok; Consortium; secondary educational service area office

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ต่าง ๆ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงงาม และคุณลักษณะคุณประสงศ์ไว้ในทุกวิชา และให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมในแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3, 2553) โดยตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่บริหาร 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ซึ่งงานกิจการนักเรียนเป็นภารกิจหนึ่งของงานด้านการบริหารงานทั่วไป โดยเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งที่สถานศึกษาต้องมีการบริหารจัดการที่มีคุณภาพเพื่อสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจสังคมการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมทั้งงานกิจการนักเรียนสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมมีระเบียบวินัย ภาควมภูมิใจในความเป็นไทยเกิดการเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตย ผ่านกระบวนการทำงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนเนื่องจากการบริหารงานกิจการนักเรียนมีความสำคัญต่อนักเรียน สังคม และประเทศชาติ เพราะเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนให้เก่ง ดี มีสุข ตรงตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาและเติมเต็มศักยภาพในตัวผู้เรียนให้เป็นไปอย่างสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นไปตามคุณธรรมที่พึงประสงค์ในเรื่องต่อไปนี้ได้แก่ความซื่อสัตย์ ความมีวินัยในตนเอง

การเคารพกฎหมาย ความภูมิใจในความเป็นไทยมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กุลินา รอดทอง, 2561) ดังนั้น จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่โรงเรียนจะต้องจัดให้มีงานกิจการนักเรียนขึ้นในโรงเรียนเพื่อเป็นการส่งเสริมงานทุกงานและมุ่งหวังให้นักเรียนมีคุณลักษณะเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนตามความเหมาะสมของวัยและความแตกต่างของบุคคลให้นักเรียนมีทักษะการดำเนินชีวิตและการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การบริหารงานกิจการนักเรียนมีความสำคัญต่อนักเรียน สังคม และประเทศชาติ เพราะเป็นกิจกรรมช่วยเหลือดูแลนักเรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ตรงตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนา และเติมเต็มศักยภาพในตัวผู้เรียนให้เป็นไปอย่างสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจสามารถนำไปประยุกต์เพื่อพัฒนานักเรียนให้มี คุณภาพเหมาะสมตามวัย มีทักษะการดำเนินชีวิตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายจิตใจอารมณ์ และสติปัญญาให้มีวุฒิภาวะ ทางอารมณ์ มีศีลธรรม จริยธรรม สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข (อภิรักษ์ ภูผาดาว. 2559, และณฐธฤตมานนท์ ชำสามมอ, 2564) และงานกิจการนักเรียนยังมีความสำคัญต่อนักเรียนมากเนื่องจากเกี่ยวข้องกับนักเรียนตั้งแต่เด็กนักเรียนเข้าสู่ ระบบของโรงเรียนจนสำเร็จการศึกษา และการบริหารงานกิจการนักเรียนเป็นงานที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้รับการพัฒนา ความสามารถเฉพาะตนตามศักยภาพ และแก้ไขพฤติกรรมของผู้เรียนให้อยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อีกทั้งยังมีประโยชน์กับ โรงเรียนคือช่วยให้โรงเรียนดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดี กุลินา รอดทอง (2561) ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ เหมาะสมตามวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคลมีทักษะการดำเนินชีวิต มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรม จริยธรรม พัฒนา ตนเองสู่โลกแห่งอาชีพรวมทั้งดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข (อณัญญา เรืองวานิช และ นันทิยา น้อยจันทร์, 2557)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานีได้ให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการมาโดยตลอด และทำการขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตาม นโยบายกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คู่มือการระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สภาพบริบทปัญหาและความต้องการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 63 แห่ง โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม มีการกำหนดนโยบายจุดเน้นในการพัฒนาและการดำเนินงานกิจการนักเรียนโดยผ่านระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้เกิดความเข้มแข็งอย่างต่อเนื่องโดยกำหนดนโยบาย ให้นักเรียนทุกคน ได้รับโอกาสในการเข้ารับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและเสมอภาค สร้างวินัย ให้โอกาส ดูแลพฤติกรรม คุ่มครองนักเรียน และสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้การดำเนินงานเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานีตั้งไว้ จาก รายงานผลการดำเนินงานของงานกิจการนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี เมื่อสิ้นภาค เรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 พบว่านักเรียนในกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาเสพติดในโรงเรียนเหล่านี้มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ในด้านหนีเรียนจำนวน 2,360 คน คิดเป็นร้อยละ 78.63 ทะเลาะวิวาทจำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 3.07 ตีมีสุมจำนวน 343 คนคิดเป็นร้อยละ 11.72 แต่งกายผิดระเบียบ จำนวน 1,274 คนคิดเป็นร้อยละ 42.60 มาโรงเรียนสาย จำนวน 543 คน คิดเป็นร้อยละ 18.55 (ศักดิ์ จำปาหอม, 2564)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว จึงได้มีวิจัยการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธร บาบัวบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี เพื่อศึกษาระดับการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนใน กลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรูปบัวบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ซึ่งจะเป็นสารสนเทศให้กับครูและ ผู้บริหารโรงเรียนในการวางแผนพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาและเกิดผลดีต่อคุณภาพชีวิต ของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำแนวคิดการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2552 เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยใน ครั้งนี้ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน 2) ด้านงานวินัยและความประพฤตินักเรียน 3) ด้านงานส่งเสริมประชาธิปไตย 4) ด้านงานกิจการนักเรียน 5) ด้านงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ดังภาพที่ 1

แนวทางพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสหพระพุทธรบาทบัวบก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

1. ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. ด้านงานวินัยและความประพฤตินักเรียน
3. ด้านงานส่งเสริมประชาธิปไตย
4. ด้านงานกิจการนักเรียน
5. ด้านงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี จำนวน 7 แห่ง ซึ่งมีผู้อำนวยการโรงเรียน 7 คน และครู 332 คน รวมทั้งสิ้น 339 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ซึ่งมีผู้อำนวยการโรงเรียน 7 คน และครู 168 คน รวมทั้งสิ้น 175 คน กำหนดขนาดตัวอย่างใช้ตารางของเครจซ์และมอร์แกน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ 1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เรื่อง การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดงานบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ได้ค่าความเที่ยงตรง (IOC : Index of item-objective congruence) เท่ากับ 0.67 – 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 มี 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ตอนที่ 2

สอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ซึ่งครอบคลุมขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียน โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวความคิดของลิเคิร์ต (Likert's scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) 2. สร้างแบบสอบถามแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณ ข้อคำถาม ความชัดเจนของภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ 3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือในด้านความ ตรงตามเนื้อหา (Content validity) ความถูกต้องของรูปแบบ (Format) และการใช้ภาษา (Wording) และพิจารณาความ สอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวัด (Index of item objective: IOC) ความครอบคลุมของข้อคำถาม และความชัดเจนของภาษาที่ใช้ 4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากรผู้ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นหาคุณภาพเครื่องมือ โดยตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตร สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้ง ฉบับ เท่ากับ 0.90 และ 5. จัดพิมพ์เครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บ รวบรวมข้อมูลในการวิจัยดำเนินการโปรแกรม Google form เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้รับอีเมลแบบสอบถามตอบ กลับทั้งหมด 175คน คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจัด เรียบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปดังนี้ 1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2. ข้อมูลการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายโดยเทียบกับ เกณฑ์ บุญชม ศรีสะอาด (2554) 3. ข้อมูลแนวทางพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธร บาทบัวบก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) สำหรับสถิติที่ใช้ใน การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) แบบสอบถามปลายเปิดและแบบสัมภาษณ์เป็นการ วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียน โดยนำข้อมูลที่ได้รับจากการตอบ แบบสอบถามมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามใน รูปตารางและบรรยายประกอบดังตาราง 1

ตาราง 1 ระดับการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรูปบัวบก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาอุดรธานี

ด้านที่	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการบริหารงาน
1	ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.37	0.62	มาก
2	ด้านงานระเบียบวินัยและความประพฤตินักเรียน .	4.32	0.64	มาก
3	ด้านงานส่งเสริมประชาธิปไตย	4.30	0.68	มาก
4	ด้านงานกิจกรรมนักเรียน	4.43	0.59	มาก
5	ด้านงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	4.38	0.64	มาก
	รวม	4.36	0.63	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรูปบัวบก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.36$, S.D = 0.63) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านงานกิจกรรมนักเรียน ($\bar{x} = 4.43$, S.D = 0.59) รองลงมาคือ ด้านงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{x} = 4.38$, S.D = 0.64) ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{x} = 4.37$, S.D = 0.62) และด้านงานระเบียบวินัยและความประพฤตินักเรียน ($\bar{x} = 4.32$, S.D = 0.64) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านงานส่งเสริมประชาธิปไตย ($\bar{x} = 4.30$, S.D = 0.68)

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่พบว่า การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรูปบัวบก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ภาพรวมอยู่ในระดับมากด้านที่มีค่าสูงสุดคือ ด้านงานกิจกรรมนักเรียน รองลงมา คือ ด้านงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านงานระเบียบวินัยและความประพฤตินักเรียน และด้านงานส่งเสริมประชาธิปไตย ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

1. ด้านงานกิจกรรมนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดกิจกรรมเพื่อแสดงให้เห็นถึงความรักของน้องที่มีต่อพี่ เช่น วันปัจฉิมนิเทศ วันอำลาสถาบัน รองลงมา คือ มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนกล้าที่จะแสดงออก เช่น กิจกรรม เช่น Cover Dance เต้นประกอบเพลง และมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้รู้ถึงพระคุณของครู เช่น วันไหว้ครู ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการ ความถนัด และความสนใจของนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาทุกแห่งมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนเพื่อให้การดำเนินงานเป็นระบบและทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มลรัก ทุมแสง (2555) ได้ศึกษาการพัฒนางานกิจการนักเรียนโรงเรียนบ้านกุดฮู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1 มีแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนางานกิจการนักเรียนได้เป็นอย่างดี สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานกิจกรรมนักเรียน และจัดการจัดกิจกรรมพัฒนางานกิจการนักเรียนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การบริการสุขภาพนักเรียน การจัดกิจกรรมนักเรียน และการปกครองเสริมสร้างระเบียบวินัย พบว่า ครูผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียนสามารถดำเนินงานกิจการนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรุณี แก้วเอี่ยม. (2557) วิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 ผลการวิจัย พบว่าด้านกิจกรรมนักเรียนอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ กุลสิณา รอดทอง (2561) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัย พบว่า ด้านกิจกรรมนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ด้านงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมกับชุมชน เช่น รด.จิตอาสา รองลงมา คือ มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม ให้กับนักเรียน เช่น วันสำคัญ ทางพระพุทธศาสนา และมีการประชุมชี้แจงวางแผนการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนเป็นประจำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาทุกแห่ง ได้กำหนดให้มีครูผู้รับผิดชอบดูแลดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย การเลือกตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลสิณา รอดทอง (2561) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัย พบว่า ด้านส่งเสริมประชาธิปไตย โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดกิจกรรมหรือโครงการประชุมผู้ปกครอง อย่างน้อย ภาคเรียนละ 1 ครั้ง รองลงมา คือ มีการจัดกิจกรรมหรือโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน อย่างน้อย ภาคเรียนละ 1 ครั้ง และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการประชุมหารือกับภาคีเครือข่ายเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนเป็นประจำ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานมาให้สถานศึกษาปฏิบัติ สถานศึกษาทุกแห่ง ได้กำหนดให้มีครูผู้รับผิดชอบดูแลดำเนินการคัดกรองนักเรียนโดยใช้แบบคัดกรอง SDQ (Strengths and Difficulties Questionnaire) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจนริรา ชูประเสริฐ. (2558) เรื่องการศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลสิณา รอดทอง (2561) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัย พบว่า ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

4. ด้านงานระเบียบวินัยและความประพฤตินักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดทำแผนงานหรือโครงการในการดำเนินงานระเบียบวินัยและความประพฤตินักเรียน รองลงมา คือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานระเบียบวินัย และความประพฤตินักเรียน และมีการกำหนดการหักคะแนนและการเพิ่มคะแนนพฤติกรรมของนักเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการสรุปผลการดำเนินงานระเบียบวินัยและความประพฤติให้นักเรียนให้ผู้บริหารรับทราบเป็นประจำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาทุกแห่งได้เห็นความสำคัญในการให้กำลังใจแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดี โดยการให้รางวัลหรือมอบเกียรติบัตร เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนคนอื่นๆ ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจนริรา ชูประเสริฐ. (2558) วิจัยเรื่องการศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการควบคุมความประพฤติและระเบียบวินัยนักเรียน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภินันท์ ภูผาดาว (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 พบว่าผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อแล้วอยู่ในระดับมาก 5 ข้อเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านงานปกครองและระเบียบวินัย ด้านงานบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน ด้านงานบริการและสวัสดิการนักเรียน และด้านงานแนะแนวซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลสิณา รอดทอง (2561) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานกิจการนักเรียนของ

โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการควบคุมความประพฤติและระเบียบวินัยนักเรียน อยู่ในระดับมาก

5. ด้านงานส่งเสริมประชาธิปไตย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย การเลือกตั้งหัวหน้าห้อง และกรรมการบริหารห้องเรียน รองลงมา คือ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย การเลือกตั้งคณะกรรมการสถานักเรียน และมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย การรณรงค์ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การไม่ซื้อสิทธิ์ขายเสียง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการสรุปผลการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตย ให้ผู้บริหารรับทราบเป็นประจำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาทุกแห่งได้กำหนดให้มีครูผู้รับผิดชอบดูแลดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย การเลือกตั้งคณะกรรมการสถานักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุสินารอดทอง (2561) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านส่งเสริมประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารงานกิจการนักเรียนมีความสำคัญ เพราะเป็นงานที่ต้องส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนา ให้นักเรียนนอกเหนือจากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อยู่ในห้องเรียน เพื่อพัฒนานักเรียน ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความประพฤติที่ดีงามมีระเบียบวินัยในตนเอง และเป็นไปตามแบบแผนที่เหมาะสมกับช่วงวัย ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับประเด็นดังต่อไปนี้ 1. การจัดทำคู่มือชี้แจงและเผยแพร่หลักประชาธิปไตยในสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียนเข้าใจในประชาธิปไตยตรงกัน 2) การจัดกิจกรรมหรือโครงการส่งเสริมพัฒนาความประพฤติ และระเบียบวินัยเป็นประจำ อย่างต่อเนื่อง 3) การจัดจัดทำแผนงานหรือโครงการในดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการประชุมหารือ ร่วมมือกับภาคีเครือข่าย ทั้งในโรงเรียน ใกล้เคียง ผู้นำชุมชน และสถานีดารวจช่วยกันดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง 4) การจัดกิจกรรมร่วมกันรับผิดชอบงานหน้าที่ของตนเอง โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก เช่น รด. จิตอาสา เขตรับผิดชอบ เป็นต้น 5) ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และเพื่อให้นักเรียนห่างไกลจากยาเสพติด เช่น การแข่งขันกีฬา การเล่นดนตรี เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการประชุมหารือกับภาคีเครือข่ายงานกิจการนักเรียนต่างๆ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เช่น ประชุมในรูปแบบ On – Site หรือในรูปแบบ On – Line ตามสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อจะได้นำเสนอกิจกรรมต่างๆ ในแต่ละเดือนที่ทางสถานศึกษาดำเนินการขอข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม และขอความร่วมมือให้นักเรียนมีพื้นที่ในการแสดงความสามารถของตนเองต่อชุมชนและสังคมได้อย่างมีความสุข

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการประชุมชี้แจงวางแผนการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เช่น ประชุมในรูปแบบ On – Site หรือในรูปแบบ On – Line ตามสถานการณ์ปัจจุบัน โดยขอความร่วมมือกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ให้มีการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เช่น ให้ความรู้เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน โดยจัดทำคำสาธิตสอนใจ ตีตบบริเวณต่างๆ จัดกิจกรรมให้ความรู้ทุกเช้าหน้าเสาธง เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพต่อไป

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบรวมถึงครูที่ปรึกษาควรมีการจัดกิจกรรมหรือโครงการส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัยเป็นประจำและต่อเนื่อง เช่น กิจกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึง

ประสงค์ กิจกรรมจิตอาสา เพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัยนักเรียน โดยมีการประสานขอความร่วมมือในหลายๆ ภาคส่วนในการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายได้ช่วยกันในการดูแลนักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดี

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบรวมถึงครูที่ปรึกษาควรมีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนโดยผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมดนตรี และกิจกรรมที่นักเรียนสนใจ ฯลฯ ตามแผนปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ นำครูเข้าอบรมพัฒนาความรู้ พัฒนาตนเองให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียน เพื่อเป็นการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

1.5 ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบรวมถึงครูที่ปรึกษาควรมีการประชุมหารือกับภาคีเครือข่ายงานส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เช่น ประชุมในรูปแบบ On – Site หรือในรูปแบบ On – Line ตามสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้ผู้บริหารและครูรวมถึงนักเรียนที่เป็นแกนนำสถานักเรียนได้นำปัญหาที่เกิดขึ้นกับการดำเนินงานแต่ละเดือน มาปรึกษาหารือให้ภาคีเครือข่ายงานส่งเสริมประชาธิปไตยได้รับทราบและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานอันจะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเรื่องการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกสถานศึกษา

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนทุกแห่ง ไม่ว่าจะเป็นด้านบวกหรือลบ

2.3 ควรมีการวิจัยเรื่องการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนเอกชน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553 (ฉบับที่ 3).

กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

กุลสินา รอดทอง. (2561). การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี. การค้นคว้าอิสระ

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

จรรณี เก้าเอี้ยน. (2557). เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา: ชาญเมืองการพิมพ์.

ณัฏฐธิดา นานท์ ขำสามอ (2564). แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนเพื่อป้องกันปัญหาพฤติกรรมนักเรียนใน

โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). หลักการวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

มลรัก ทูมแสง. (2555). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนางานกิจการนักเรียนโรงเรียนบ้านกุดฮู สำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ศักดิ์ จำปาหอม. (2564). การพัฒนากระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). คู่มือการปฏิบัติงานของข้าราชการครู. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ

อณัญญา เรืองวานิช และนันทิยา น้อยจันทร์. (2557). แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน นนทบุรีพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. วารสารวิทยาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษา.

อภินันท์ ภูผาดาว. (2559). การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 24. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

JAMSD

ส่งเสริมและเผยแพร่บทความวิชาการและบทความวิจัยทางด้านการบริหารธุรกิจ
การจัดการ พฤติกรรมองค์การ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การบัญชี
นิเทศศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเงินการธนาคาร นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์
รัฐประศาสนศาสตร์ จิตวิทยาสังคม การบริหาร การศึกษา การพัฒนาที่ยั่งยืน
การปกครอง การบริหารท้องถิ่น

สมาคมขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

081 596 5492

<https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd/index>

jamsdonline@gmail.com